

διοικητήν. Αἱ γυναῖκες αὐται, εἶπον οἱ στρατιῶται, ἠκολούθησαν τὸν Βλάσιον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν φυλακῶν, συλλέγουσαι τὰς σταγόνας τοῦ αἵματός του καὶ θαντίζουσαι δι' αὐτῶν τὸ σῶμά των. Ὁ διοικητὴς Ἀγρικόλας διέταξε νὰ τὰς ἀποκεφαλίσωσι καὶ τὰς ἐπτά.

Μία ἐξ αὐτῶν ἦτο μήτηρ δύο ὀρφανῶν ἐφήβων, οἵτινες εἶχον συνοδεύσῃ αὐτὴν εἰς τὴν βάσανόν. Ὅταν ἡ ὁρμαφαία τοῦ δημίου ἐκτύπησεν αὐτήν, τὰ δύο ταῦτα παιδία ἀνέκραξαν : Πορεύθητι, ἀγία μήτερ, νὰ λάβῃς τὸν στέφανον τῶν μαρτύρων ! Ἀλλὰ φεῦ ! διατὶ νὰ μᾶς ἐγκαταλίπῃς οὕτως ἐπὶ τῆς ἀνιαρᾶς ταύτης γῆς ; Σύστησόν μας εἰς τὸν ἐπίσκοπον Βλάσιον, ὅπως,

ἄφοῦ δὲν ἔσχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ ποθῶμεν μετὰ σοῦ, δυνηθῶμεν νὰ ποθῶμεν μετ' ἐκείνου !

Ἡ ἡρωϊκὴ αὕτη παράκλησις εἰσηκούσθη. Τὴν ἐπαύριον, εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος καὶ τὰ δύο ὀρφανὰ ἀπεκεφαλίσθησαν (3 Φεβρουαρίου 320).

Τὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου Βλασίου ἀνεκομίσθησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἔνθα εὐρίσκοντο, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Σταυροφοριῶν, ἐκκλησίαι δὲ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνηγέρθησαν ἐφ' ὅλων τῶν σημείων τῆς Εὐρώπης.

"Χρυσὴ Ἀσπίς" 23.
Μάρτιος 1914

Ο "ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ. ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ,"

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ

Νέοι τῶν Γραμμάτων, ἐπιστήμονες καὶ φοιτηταί, φίλοι καὶ συνεργάται τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος» συνήρχοντο ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτοῦ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1912 καὶ συνελάμβανον τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως Συνδέσμου, σκοποῦντος τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας τῆς Κρήτης, ἀρχαιολογίας, λαογραφίας κλπ., τὴν διάσωσιν τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ κρητ. Λαοῦ, τὴν ἐνθάρρυνσιν πάσης λογοτεχνικῆς κινήσεως πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπεφασίζετο νὰ γίνωνται διαλέξεις καὶ νὰ ἐκδίδεται περιοδικὸν σύγγραμμα καὶ νὰ προκηρύσσωνται διαγωνίσματα πρὸς διαφόρους μελέτας.

Πράγματι συνετάχθη Καταστατικὸν, ὅπερ κατὰ Μάιον ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Διοικούσης ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπείας.

Ἐν ἀρχῇ ἡ ἐργασία προσέκρουε μέχρ' ὅσον, ὅτε μετὰ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ τὸ Διοικητ. Συμβούλιον πρὸς διδασκαλίαν τῆς Μουσικῆς καὶ περισυλλογὴν τῆς λαϊκῆς μουσικῆς ἵδρυνε τὴν **Μουσικὴν Σχολὴν** παρὰ τὰ Σχοινοπλοκάδικα ἐν οἰκῇ, ὅπερ εἶχε λάβει

ἐπὶ ἐνοικίῳ. Ἡ Σχολὴ ἐτίθετο ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἐπιτροπείας τοῦ Μουσ. Τμήματος καὶ διδάσκαλοι διωρίζοντο οἱ κ. Ἀλφ. Διμάγιος διὰ τὸ Μανδολίνον, κιθάραν καὶ φλάουτον, καὶ Ἀγγ. Σάλπας διὰ τὸ τετράχορδον (βιολίον).

Ἡ Μουσ. Σχολὴ προσεκάλει οὐ μόνον τοὺς θέλοντας νὰ ἐκμάθωσι μουσικὰ ὄργανα, ἀλλὰ καὶ τοὺς γνωρίζοντας ἢ ἔχοντας ἀρχάς, ἐξ ὧν βραδύτερον μετὰ τὴν κατάλληλον ἐκπόνησιν ἀπετελέσθη ἡ **Μανδολινάτα** τοῦ «Συνδέσμου».

Ἡ πρώτη συναυλία ὑπὸ τῆς Μανδολινάτας ἐδόθη ὑπὲρ τῆς παροχῆς θερμαντικῶν εἰς τοὺς ἐν πολέμῳ στρατιώτας, προεκάλεσε δὲ πολὺν κόσμον καὶ τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν τέως Γεν. Διοικητὴν κ. Στέφ. Δραγούμην.

Κατὰ τὴν συναυλίαν ταύτην ἐκτὸς τῶν καταλλήλων ἀπαγγελιῶν ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου δι' ὀλίγων ἀνήγγειλε τὴν σύστασιν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ «Συνδέσμου» καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρωγὴν τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ τῶν ἐν πολέμῳ πασχόντων συμπατριωτῶν μας. Αἱ ἐκ τῆς συναυλίας εἰσπράξεις κατετέθησαν εἰς τὴν ἐνταῦθα ἵδρυθεῖσαν ἐπιτροπείαν τῶν θερμαντικῶν

ειδῶν ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Ἀγαθαγγέλου. Αἱ ἐκ τῆς συναυλίας ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικά, ἡ δὲ Α. Ἐξοχότης ὁ Γεν. Διοικητής κ. Στέφ. Δραγούμης εὐχαριστήεις ἐδέχθη ὑπὸ τὴν Προστασίαν αὐτοῦ τὸν «Σύνδεσμον» καὶ ὑπεστήριξεν οὐ μόνον διὰ χρηματικῶν δωρεῶν ἀλλὰ καὶ οἴκημα δημόσιον παρεχώρησε πρὸς ἐγκατάστασιν τῆς Μουσ. Σχολῆς, τὰ ἐν τῷ Δημ. Κήπῳ δωμάτια τῆς ἄλλοτε Βουλῆς τῶν Κρητῶν.

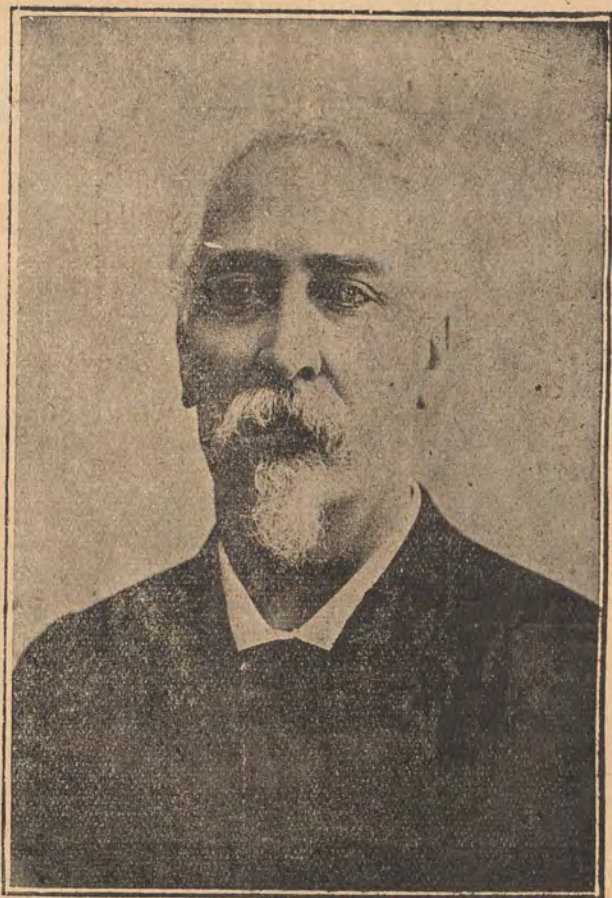
Τὴν πρώτην συναυλίαν ἐπηκολούθησε δευτέρα ἐπιτυχεστέρα, καθ' ἣν ἐξετελέσθη τὸ κάτωθι πρόγραμμα :

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

1) ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΝ. 2) Barbieri di Siviglia Rossini. 3) ΝΙΚΗ (ποίημα ὑπὸ Ἐμμ. Ροδολάκι). 4) Le coeur Tzigane Valzer Vercoliere. 5) Ave Maria C. Gounod.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'.

1) ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ Σπ. Σαμάρα. 2) ΣΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ (ποίημα Πολέμη) ὑπὸ Ἀδ. Εἰρήνης Χ. Πωλογεώργη. 3) Rigoleto Fantasia) Verdi. 4) ΓΙΑΝΝΕΝΑ (ποίημα Πολέμη) ὑπὸ Γεωργ. Κουτρομπάκι. 5) ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΝ «Συνδέσμου τῶν Φιλομούσων» Ἀλφ. Δι Μάτθ. 6) ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ 1821 Severin Leoni. (Ἀκολουθεῖ)

ΣΤΕΦ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ "ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ,"

Χρονιά 23^η Τυχίου 1921

1761
81
64
166
23
1921
Χρονιά 23^η Τυχίου 1921

ΜΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αναθεωρηθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα, ἐδημο-
σιεύθη εἰς τόμον ἢ μονογραφία τοῦ κ. Στεφάνου
Δραγοῦμη, ἰδοῦσα τὸ πρῶτον τὸ πῶς διὰ τοῦ
περιοδικοῦ «Ἀθηνᾶ», ἐπὶ τῶν «Χρονικῶν» τοῦ
Μορέως.» Ὁ συγγραφεὺς, διὰ παραβολῶν τῶν
νεμερῶν τῶν Χρονικῶν, ἐρευνᾷ καὶ εὑρίσκει
τὴν ἀλήθειαν, δίδει δὲ ὕλικόν εἰς τὸν ιστοριο-
γράφον τῆς μαύρης ἐκείνης ἐποχῆς καὶ ἦν οἱ
Φράγκοι ἤρχον Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἡ μελέτη
εἶρε διηρημένη μεθοδικῶς, ὥστε ἡ προσφυγὴ
να εἶνε εὐχερής. Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἀνήκει εἰς
τὴν γενεάν, ἡ ὁποία ἐλεπτολόγει πολὺ πρὶν γρά-
ψῃ, ἐξήλεγχε τὰς πηγὰς καὶ ἀπέβλεπε νὰ δώσῃ
εἰς τοὺς ἀναγνώστας καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι
γνώσκουν. Ἡ γενεὰ ἐκείνη ἐπέρασεν ἡ περὶ
ὅ,τι δὲ ἐνθυμίζει τὴν ἐργασίαν τῆς προκαλεῖ
πυκνίνουσιν εἰς ὅσους ἐνδιαφέρονται πραγματικὰ
διὰ τὴν ιστορικὴν ἀλήθειαν. Ἡ μονογραφία εἶνε
ἀφιερωμένη εἰς τὴν μνήμην τοῦ υἱοῦ τοῦ συγ-
γραφέως, τοῦ Ἰωάννου Δραγοῦμη, ὅστις ἐπεθί-
κει τὰ τὴν ἰδίαν δημοσιευμένην.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗ

θάνατος

Κηφισιά, 17 (ν. ήμ.) Σεπτεμβρίου 1923.

18/9/1923

Μετά νόσον μακράν καὶ εἰς γῆ-
ρας βαθὺ ἀπεβίωσε χθὲς τὸ ἀπο-
γευμα ὁ Στέφανος Ν. Δραγού-
μης, σεβαστὸς πολιτευτὴς, εἰς τὸν
διαπρεπεσιτέρων τοῦ Ἑλληνικοῦ
Καινοβουλίου, εἰς τὸν τελευταίον
ἐπιζώντων πολιτικῶν τῆς μεγάλης
γραμμῆς ἀνδρῶν, πρῶτον ὑπουρ-
γὸς, πρῶτον πρωθυπουργὸς, ἀρ-
χιγὸς κόμματος, βουλευτὴς Ἀτ-
τικῆς ἐπὶ μακρὰς δεκαετηρίδῃ
παρκαυθὴς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν
Καινοβούλιον καὶ τιμῆς ὅλας
τὰς θέσεις τὰς ὁποίας κατελάμ-
βανε καὶ ὅλα τὰ ἀξιώματα ὅσα δι-
εχειρίσθη.

Ἀνῆκεν εἰς ἱστορικὴν ἐκ Μα-
κεδονίας οἰκογένειαν, τῆς ὁποίας
αἱ πατριωτικαὶ παραδόσεις ὑπῆρ-
ξαν ἱερὰ δι' αὐτὸν παρακαταθή-
κη. Πιὸς τοῦ Νικολάου Δραγού-
μης ἐκ τῶν ὄρωντων προσώπων
τῆς προπροελευσμένης γενεᾶς, πολ-
λοῦς δὲ ἀγωνισθέντος διὰ τὴν
διάσπασιν τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλ-
λάδος, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν
νομικῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐπεδίωξε
κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ὑπηρέσιαν τῆς
Θεμετίδος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπε-
σπάσθη διὰ τὰ πολιτευθῆ.

Ἡ πρώτη πολιτικὴ αὐτοῦ ἐμ-
φάνισις, ἐκλογέντος ἐν τῇ ἐπαρ-
χίᾳ Μεγαρίδος τὸ πρῶτον, ἐνε-
ποιήσε βαθεῖαν ἀξίωσιν. Προση-
γεν εἰς τὴν Βουλὴν μίαν ἰσχυρὰν
θέλησιν, μίαν χειμαρρῶδη εὐ-
γλωττίαν, μίαν ἐκπληκτικὴν φρα-
σέως, ἡ ὁποία ἐνθούμιζε κατὰ
ἀπὸ τὰς διηγητορίας τοῦ Δημο-
σθένους καὶ διὰ τὴν δυνατὴν λο-
γικὴν καὶ τὴν ἐπιτυχὴ ἐπιγρομμια-
τικότητά.

Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἠκολούθησε
τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀειμνήστου Χα-
ριλάου Τρικούπη, τοῦ ὁποίου δὲν
ἐσβάρυνε νὰ γίνῃ ἀπαράεττος
συνεργάτης καὶ συγχρόνως ἐπι-
στήθιος φίλος. Ἡ πολιτικὴ ἐκεῖ-
νη συνεργασία τῷ παρέσχε τὴν εὐ-
καιρίαν νὰ ἀναδειχθῇ βαθύτατος
μελετητὴς τῶν παρ' ἡμῶν πολιτι-
κῶν πραγμάτων. Ἐκατέχων δὲ καὶ
ἕβια φυσικὰ προσόντα, τὸ θάρρος
τῆς γνώμης καὶ τὴν πολιτικὴν εὐ-
θύτητα, κατέστη μετὰ τὸν θάνατον
τοῦ Τρικούπη εἰς τῶν ὀλίγων συ-
νεχιστῶν τῆς μεγαλοπράγμουτος
πολιτικῆς Ἐκείνου, ἰδίᾳ ὅσον ἀ-
φορᾷ τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα καὶ
πρωτίστως τὸ Ἑλληνικὸν καὶ βρα-
δυτερον τὸ Μακεδονικὸν, αἱ ἐπὶ
τῶν ὁποίων ἀγορεύσεις του ἐν τῷ
Καινοβουλίῳ ἠκούοντο μετὰ θρη-
σκευτικῆς κατανύξεως.

Ἐπὶ τὸν Τρικούπη διατέλεσε
κατ' ἐπανάληψιν ὑπουργὸς τῶν
Ἑσωτερικῶν, ὑπουργὸς τῶν Ἑ-
ξωτερικῶν καὶ διηύθυνε προσωρι-
νῶς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν.
Δὲν συνεφώνησε μετὰ τῆς ὁμάδος
τῶν παλαιότεριουπικῶν βουλευ-
τῶν, ὅτινες ὑπέδειξαν ὡς διαδο-
χον τοῦ Χαριλάου Τρικούπη τὸν
Γεώργιον Θεοτόκην. Ἐπῆρξε δὲ
ἐπὶ μακρὰν σεβαστὸς ἀντίπαλος
τοῦ τελευταίου, ἰδίως ὅταν τῇ
ῶν ἀνεξάρτητον ὁλως πορεύειν ἐν
τῇ Βουλῇ, συνέπηξε τὴν μακρὰν
ἑλληνικὴν λεγομένην τότε ὁμά-
δα, τῆς ὁποίας μετέχον ἦ καὶ
Κ. Βοζίκης, Ἐρ. Ρέπουλης, Δ.
Γούναρης καὶ Π. Πρωτοπαπαδά-
κης.

Ἄλλ' ἡ ὁμάς δὲν ἔζησεν ἐπὶ
μακρὸν διασπασθεῖσα, ὅταν ὁ Δ.
Γούναρης ἐδέχθη τὸ ὑπουργεῖον
τῶν Οἰκονομικῶν, τὸ ὁποῖον ὁμῶς
ὀλίγας μόνον ἡμέρας διετήρησε.
Ἐκεί παρὰ τὴν διάσπασιν, ἐν τοῖς
τοῖς ὁ Στέφανος Δραγούμης ἐσυ-
νέχισε τοὺς μεγάλους αὐτοῦ κοι-
νοβουλευτικὸς ἀγῶνας.

Ἡ δόξα αὐτοῦ ἀναέσθη τῆς λαϊ-
κῆς ἐντολῆς ἐκ μέρους τῶν συμπα-
λιτῶν του καὶ ἡ περίλημπος θέ-
σις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐξασφαλίσει
εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον, τὸν ἔφε-
ρον καὶ πάλιν ὑπουργὸν κατ' ἐ-
πανάληψιν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐν
δίᾳ, διακρινόμενον διὰ τὴν ὑγιᾶ
οἰκονομικὴν πολιτικὴν του, Ἡρω-
θυπουργὸν κατ' ἐπανάληψιν, πο-
λιτικὸν παράγοντα, ὅστις καὶ ὅταν
ἀνέμνη δὲν κατέφηνε ἀξίωμα ἐμε-
σουράνης διὰ τὴν ἀξίαν του, τὴν
πεφωτισμένην κρίσιν του, τὰς εὐ-
ρείας γνώσεις του καὶ τὴν εὐθύτη-
τά τοῦ χαρακτήρος του.

(δὲν ἔπιν κατὰ
κοίτος)

Ὁ Στέφανος Δραγούμης εἰρ-
γάζθη οὐχὶ μόνον ὡς πολιτικὸς,
ἀλλὰ καὶ ὡς ἄτομον ὑπὲρ τῆς ἐ-
θιαστικῆς πατρίδος του Μακεδο-
νίας. Ἦνεν γνωστὸν ὅτι πρῶτον
θύμα τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ὑ-
πῆρξεν ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς
αὐτοῦ Ἰωάννης Μελάς. Ἦνεν γνω-
στὸν ὅτι ὁ ἀλησμόνητος υἱὸς του
Ἰωάννη Δραγούμης ἐμύχθησε παν-
τατοτρόπως κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐ-
κείνην περίετον ὑπὲρ τῆς Μακε-
δονίας. Ἦνεν γνωστὸν ὅτι ὁ ἐν
Ἀθήναις οἰκὸς του εἶχε μεταβλη-
θῇ εἰς κέντρον παλυπαθῶν Μακε-
δόνων καὶ ἡρωϊκῶν Μακεδονο-
μάχων, πρὸς τοὺς ὁποίους παρεί-
χετο πᾶσα ἡθικὴ ἐνίσχυσις.

Ἐκεί ὅταν ἡ Μακεδονία ἀπῆ-
λευθερώθη ὁ Στέφανος Δραγού-
μης ἐθεώρησε καθήκον αὐτοῦ νὰ
πολιτευθῇ ἐκεῖ, τήρηθεις διὰ τῆς
ψήφου τῶν συμπατριωτῶν του με-
τὰ τὸν αὐτὸν εὐλαβῇ ἐνθουσιασμόν,
μετὰ τὸν ὁποῖον εἶχε τιμηθῇ καὶ ἐν
Μεγαρίδῃ, τὸ πρῶτον καὶ εἰς τὰς
Ἀθήνας κατόπιον. Ἐπῆρξε δὲ
καὶ ἀρχηγὸς τῆς Μακεδονικῆς
Ὀμάδος, τὴν ὁποίαν ἐπελοδοῦν-
σε πολλὴ ἰσχυροτέρα παρ' ὅ,τι ἀ-
πέβη, ἀλλὰ τὸ γῆρας μὲν αὐτοῦ
ἀπ' ἐνός, ἡ μεταβίβασις τῶν πο-
λιτικῶν τοῦ καθηκόντων εἰς τὸν
υἱὸν του Ἰωάννη καὶ τὰ ἐπακόλου-
θῆσαντα γεγονότα τῆς κρίσεως
τοῦ Στέμματος — Κυβερνήσεως
Παναγιώτου τῷ 1913 ἀνέκοψαν
τὸ ἔργον του.

Ὁ Στέφανος Δραγούμης με-
τέσχε τῶν δύο ἱστορικῶν συμβου-
λίων τοῦ Στέμματος, παρηκολού-
θησε δὲ ἐκτοσε τὴν ραγδαίαν ἐξέ-
λιξιν τῶν γεγονότων σχεδὸν ὡς ἀ-
πλοῦς θεατὴς.

Δυστυχῶς τὸ θαλερὸν αὐτοῦ γῆ-
ρας ἐπέπρωτο νὰ συντρέψῃ ὁ ἀ-
εὶς φόνος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωάννη
καὶ γέροντα ἦδη, ἀδύνατον νὰ
προσεγγίσῃ ταχύτερον ἱεῶς πρὸς
τὸν θάνατον τὸ γεγονός τοῦτο.

Ἀπὸ πολλῶν ἦδη μηνῶν κατὰ-
κοίτος, ἀποφεύγων πᾶσαν οἰανδῆ-
ποτε ἀνάμνησιν εἰς τὴν πολιτικὴν,
διέμεγεν ἐν Κηφισίᾳ. Αἱ θυνά-
μεις αὐτοῦ εἶχον παραλύσει καὶ ἡ
ζωτικότης του ἔλειψεν, οἱ δὲ ἱα-
τροὶ διεδίδασκον ἥδη ὅτι ὁ βίος του
δὲν θὰ ἦτο πλέον μακρός.

Χθὲς τὴν ἐσπέραν ἐτελευτήσε
περιβαλλόμενος ἀπὸ τὴν στοργι-
κὴν φροντίδα τῶν οἰκείων του καὶ
παρέδωκε τὸ πνεῦμα γαλήνιος.

Ἡ κηδεὶα τοῦ σεβαστοῦ πρε-
σβύτου γενήσεται σήμερον πρὸ
μεσημβρίας εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀ'
Νεκροταφείου, ὅπου θέλει μετα-
φερθῇ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐν Κηφισ-
σίᾳ.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Ἡ κηδεία τοῦ χθὲς ἀποθανόν-
τος πρώην πρωθυπουργοῦ Στε-
φάνου Δραγούμη, θὰ γίνῃ σήμε-
ρον τὸ ἀπόγευμα εἰς τὰς 5 ἐκ
τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀ' Νεκροταφεί-
ου, ὅπου θέλει μεταφερθῇ ἡ σο-
ρὸς αὐτοῦ. *Πρωτεύουσα*
18 Σεπ. 1923

Πρωτεύουσα 18/9/1923
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ἡ πολιτικὴ ἀποτελὼν ἀληθῆ
ἱστορικὴν φυσιογνωμίαν, πολὺ
τῆς κατ' ἐξοχὴν φιλόπατρις. ἀ-
νὴρ ἐνάρετος καὶ καθ' ὅλα χρη-
στός, ὁ Στέφανος Δραγούμης ἀ-
πεβίωσε χθὲς πλήρης ἡμερῶν.
Ἐκτὸς τὴν μακρὰν σταδιοδρομί-
αν τοῦ ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ πολυ-
λαχῶς καὶ πολυτρόπως εἰργά-
σθη, ἔχων πάντοτε πρὸ αὐτοῦ
τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος τοῦ
καὶ τοῦτο μόνον θεχόμενος ὡς
γνώμων τῶν ἐνεργειῶν τοῦ.
Ἀναμείχθη ἐπιτυχῶς εἰς τὴν πο-
λιτικὴν καὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν
κοινῶν, ἤτις ἔλαχεν αὐτῷ εἰς
περιστάσεις λίαν δυσχερεῖς. Ἐ-
πέδειξεν ἀρετὰς ἀγνοῦ χαρακτῆ-
ρος καὶ μοναδικῆς σταθερότη-
τος φρονημάτων. Ἀλλὰ περὶ
τὰς δυσμὰς τοῦ βίου τοῦ εὐρισκί-
μενος, ἐπέπρωτο νὰ δεχθῇ πα-
ρὰ τῆς Μοίρας σκληρότατα
πλήγματα. Ἐπλήγη ἡ καρδί-
α τοῦ ὡς πατρός, ἀλλὰ καὶ ὡς
πολίτου, ἐξ ἴσου ὀδυνηρῶς. Ἐκὼς
ἀποθνήσκων ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν
ἀντιξέων περιστάσεων, ἀφίνει
μνήμην ἱερὰν, τὴν ὁποίαν ὀφεί-
λομεν νὰ τηρῶμεν ἄφατον πάν-
τες οἱ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες, οἱ
μὴ σπιλωθέντες ἀπὸ τὴν ἀντε-
θνικὴν αἵρεσιν τοῦ γενέζεσθαι
σμοῦ.

Τα Χρονικά ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ 18 Σεπ. 1923

Πλήρης ἡμερῶν καὶ ἀφοῦ ἐδοκίμασε
θλίψεις μεγάλας, ἐξέλιπε μία φυσιογνω-
μία ἐξαιρετικῶς εὐγενῆς, ὁ Στέφανος
Δραγούμης.

Πολιτικὸς σεμνὸς, πραγματικῶς λευ-
κός, ὁ Στέφανος Δραγούμης ἦτο δ κατ'
ἐξοχὴν σεβαστὸς πολιτικὸς τοῦ παρελθόν-
τος, σεβαστὸς διὰ φίλους καὶ δι' ἀντιπά-
λους, κατ' οὗ οὔτε ὕβρις οὔτε συκοφαν-
τία ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτοξευθῇ. Ἀνώτε-
ρος παθῶν, πραγματικῶς «ἐθνικὸς» ἀνὴρ,
παρέσχευεν ὑπηρεσίας ἐξαιρετικὰς, εἰς στιγ-
μὰς δυσκολωτάτας. Ὑπερήφανος τόσον
ὥστε νὰ κρατῇ ἑαυτὸν ὑψηλότερα ἀπὸ
κάθε προστριβὴν, ἐνάρετος τύπος ἀν-
θρώπου εὐγενούς, ὁ Στέφανος Δραγού-
μης δὲν κατεδέχθη ποτὲ ν' ἀναμιχθῇ εἰς
τὰς ταπεινότητας τῆς πολιτικῆς.

Ὑπέστη διωγμοὺς διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ.
Καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ἐφ' ἡν ἀνώτερος. Ἐκεῖ-
νοι δὲ οἵτινες ἐταπεινώθησαν ἦσαν οἱ
διδόνται τοῦ.

Ταχθεὶς εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Χαριλάου
Τρικοῦπη ὑπῆρξεν εἰς τῶν καλλίτερον
συνεργατῶν τοῦ. Ὁ καλλίτερος ἴσως φίλος
τοῦ. Ὡς ἡγέτης κόμματος εἶτα, κατώρ-
θωσε νὰ μείνῃ παρὰ πάντων σεβαστός.

Ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ ἡρώων. Οἱ δύο τοῦ
γαμβροί, ὁ Μελάς καὶ ὁ Καλλέργης, εὗρον
τὸν θάνατον εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ εἰς
προπολεμικῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἥτις
ἔδωκε πάλιν τὸν Ἑλληνικὸν τῆς χαρα-
κτῆρα εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ὁ δεύτερος
κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν πόλεμον. Ὁ
νιός τοῦ, ὁ Ἴων Δραγούμης, ἔπασεν
ὑπὲρ ἐλευθερίας εἰς τὴν ὁδὸν Κηφισσίας,
ἀφοῦ προσέφερε τόσας πρὸς τὴν Πατρίδα
ὑπηρεσίας.

Ὁ Στέφανος Δραγούμης ἀπέθανε μὲ
τὴν συνείδησιν ἡσυχον. Ὑπερέτειρε τὴν
Ἑλλάδα τιμίως καὶ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς
τὸ αἷμα τῶν τέκνων τοῦ.

19 Febr. 1923

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΚΗΔΕΙΑ
ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Ἐν πάσῃ σεμνότητι ἐγένετο γὰρ τὴν 5 μ.μ. ἡ κηδεία τοῦ ἀειωνήσιον πολιτικοῦ Στεφάνου Δραγούμη. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου ὅπου ὀλίγον ἐνωρίτερον εἶχε μεταφερθῇ ἡ σορὸς ἐκ Κηφισίας. Κατὰ ταύτην παρέστη ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ὁ δευτέρως Αὐλάρχης κ. Μεταξᾶς, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως οἱ κ.κ. Γονατᾶς καὶ Πλοσιτᾶρας, καὶ πολλὴ πλῆθος ἐκ τῆς ἐλλεικτοῦρας μερίδος τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Ἐκ τοῦ πολιτικοῦ κόμμου παρέστησαν οἱ κ.κ. Δεμεριτζῆς, Καλογεροπούλος, Μεταξᾶς κλπ. Στέφανον κατέδεξε μόνον ἡ Κυβέρνησις, καθ' ὅσον ὁ μεταστάς διὰ τῆς διαθήκης του ἀπηγόρευσε τὴν κατάθεσιν στεφάνου παρ' ἰδιωτῶν καὶ τὴν ἐπιφώνησιν ἐπικηδείου λόγου. Ἀπὸ τοῦ Ναοῦ πύργου τοῦ τάφου ἀνέιχον τὸ φέρετρον ὁ υἱὸς τοῦ μεταστάτου κ. Φίλιππος Δραγούμης καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ κ.κ. Μ. Μελάς, Α. Καλέλης καὶ Στέφανος Καλλέργης. Τὰ παρόσημα δι' ὧν ὁ νεκρὸς ἦτο τιμημένους ἔφεραν ὁ ὑπάλληλος τοῦ νοσητογείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Αἰέλλης. Τὰς τιμὰς εἰς τὸ παρόσημον τοῦ Μεγαλοσταβροῦ ἀπέδωκε λόγος πεζικοῦ.

'H A. M. ὁ Βασιλεὺς ἐπληροφόρητος χρὲς ἐκ Ταπεινοῦ εἰς τὴν οἰκονόγειαν Δραγαδίου, ἐκπαίδων τὰ συλλυπητήριά του. Ἐπίσης ἡ Α. Μ. ἡ Βασιλίσα δι' ἐπιστολῆς ἐξέφασκε τὰ συλλυπητήριά της πρὸς τὴν οἰκονόγειαν.

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΚΗΔΕΙΑ
ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

α Νέα ἡμέρα ————— 17/9/1923
Σεμνοποσιῆς καὶ ἐπιβλητικῆς ἐτελέσθη χθες τὸ ἀ-
πόγευμα ἡ κηδεία τοῦ ἀειμνήστου πρώην πρωθυπουργ-
οῦ Στεφάνου Δραγοῦμη.

Ἡ σοφὸς τοῦ μεταπολεμικοῦ μετεφέρθη ἐκ Κηφισοῦ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Α' Νεκροταφείου, ὅπου καὶ ἐτάφη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία.

Κατ' αὐτὴν παρέδωκαν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Ἑλευθεροφρόνων κ. Ι. Μεταξᾶς, πρὸς τὴν βουλευτὴ καὶ πληρεξούσιον καὶ πλῆθος πολλὸν κόσμον ἐκ τῶν τιμωμένων τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν τοῦ λευκοῦ καὶ σεμνοῦ πολιτικοῦ.

Ἐπίσης παρέστησαν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργός.

Στέφανοι δὲν κατείδοντο, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ μεταστάσιος, οὔτε λόγοι διεφωνήθησαν. Ἐν τοιούτοις ἡ Κυβέρνησις κατέθηκε στέρνον ἐξ ἐπιμήσεως πρὸς τὴν δοῶν τοῦ ἐκλιπόντος πολιτικοῦ, χάρακιοιθεῖσαν ὡς ἐθνικήν.

Εἰς λόγος περικοῦ μετὰ μουσικῆς προσῆλθεν εἰς
τὸν ναὸν πρὸς ἀπόδοσιν τιμῶν, δεδομένου ὅτι ὁ ἐκλι-
πὼν πρῶν πρῶτον πουργὸς ἦτο τιμιμμένος διὰ τοῦ
Μεγαλοσταύρου τοῦ Σωτήρος.

Ὁ νεκρὸς τοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη ἐναπετέθη εἰς τὸν οἰκογενειακὸν αὐτοῦ τάφον.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ἐξέλειπε γὰρ καὶ ἔκη' ὁδὴ μετὰ τῶν προσηκουσάντων ἐπ' αὐτῆς Πολιτείας καὶ Ἀθηναίων κοινωνίας τιμῶν μίαν ἐξέχουσα πολὺ καὶ φυσικὴν γνομίαν τῆς νεωτέρου πολιτικῆς ιστορίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Στέφανος Δραγούμης. Ὁ λόγιος τοῦ βίου του ἐκλήθη τὸν ἀνδρ' ὡς ὁπλοῦσε μίαν συνεχῆ καὶ ἐνεργητικὴν ἀράν ἐπὶ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς χώρας, ἀνδεικνύοντο δὲ καὶ ἐπεβάλλοντο διὰ τῆς πεφωτισμένης κρίσεώς του, τῆς εὐρύτητος τῶν γνώσεών του καὶ τῆς εὐθύτητος τοῦ χαρακτήρος του. Ἀσπιδος, ὅπως ἡ λευκότης τῆς ἐκ τοῦ γήρατος πολιᾶς κεφαλῆς τ.υ. δεικνύοντες ὅλας τὰς νοτιὰς θέσεις τῆς Πολιτείας, εἰς τὰς ὁποίας κατέβησαν καὶ ὑπὸ τῆς ἑσπ. ἑστ. ἔτρεψεν. Ἐκ Μακεδονίας ἔλκον τὴν κατὰ γένει, ἀπώρξεν ὁ πρωτονοῦχος τοῦ ὕψους τῆς ἀρετῆς ὡς ὡσεὺς τῇ ἰδιαιτέλει πατρίδος του ἀγρόνους, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὁ γέννησεν τὸν ὁποῖον εἶπεν ὅλος ἰδιαιτέρας ἀρετῆς ἑατὸν πρὸς οὐρανὸν εὐμένειας θυμὸν μεταβῆναι τὸν τόσον ἐνδύον ὅτι κατὸν εὐρόντων ἀγωνιστῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἔτοιμα τὸν καὶ ὀπλοαρχὴν, τὸν ἐπὶ τῷ γατοῖ κα' βρότον τοῦ Παλ. Μελάν. Κἀν ἠτύχησε ν' ἴδῃ τὴν πατρίδα του ἐκείθεν καὶ νὰ τιμηθῇ ἰδίᾳ ὑπερῶς παρ' αὐτῆς, ν' ἀειχθεῖς ἀντιπρόσωπός τῆς ἐν τῷ Κοινοβουλῷ.

Ὁ Δοξαζόμενος τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Βουλὴν ἀντιπροσώπως τῆς Μεγαροδὸς ἀναδει-
χθεὶς εὐθὺς ἀμέσως διὰ τῆς ρητορικῆς του καὶ
τῆς θαυρᾶς μελέτης, τὼν διαφανῶν ζητημα-
τῶν ἐκ τῶν ἀρίστων κοινοβουλευτικῶν ἀνδρῶν
τῆς ἐποχῆς του. Καὶ ἔτιότε ἀρχεὶ αὐτὴ πολιτι-
κὴ ἱστορία τοῦ Δοξαζομένου χολουθίσαντος τὸν
ἀειμνήστον Τριζοπαῆν, τοῦ διαπαι-
γμένου συνεργάτης καὶ ἐπιστήμιος φίλου, κατ'
ἐπαλήθην διυτελέσας ὑπονοῶν τῶν Ἐξωτε-
ρικῶν, Ἐσωτερικῶν καὶ Ναυτικῶν. Μετὰ τὸν
θάνατον τοῦ Τριζοπαῆ ἀνέλαβεν τὴν κληθεῖ-
σιν τότε Ἰπικονικὴν οὐκὰ μοχθῶν πάντεσσιν
ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Ἄλλαι καὶ ὅς ὑπονοῶν
τὸν Οἰκονομικὸν κατὰ ἰδίαν διορίσθη διὰ τῆς
ἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀναγνωριστὴς πρῶτῳ
ματι ὡς μία ἐξέχουσα μορφή μεταξὺ τῶν πο-
λιτικῶν παραγόντων τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο
ὅτι μόνον κατ' ἐπαλήθην εἰς τις ἐπισκόλους
περὶ στάσεις τῷ εἶχεν εὐπιστοσύνη ἐπὶ τοῦ
Στάθματος ἢ Κρίσεως τῆς χώρας, ἀλλὰ
καὶ εἰς τὰ ἔνθεα τῶν κοινῶν τότε
πολιτικῶν γεγονότων συγκροτοῦ ἐν Συμ-
βουλᾷ αὐτοῦ Στάθματος, εἰς τὰ ὅτι ἐκπαίειτο,
τῇ γνώμῃ του ἰκρούτο μετὰ βαρυτάτης προσοχῆς.
Μεγάλως ἐπίσης συνέβαλε διὰ τῆς περὶ
καὶ τῶν γνώσεών του εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνα-
θε- ἡρώσεως τοῦ Συντάγματος ὡς Πρόεδρος τῆς
Ἀναθεματικῆς Βουλῆς καὶ Εἰσηγητῆς τῆς
Ἐπιτροπῆς.

Ἀντὺς τὸν μετὰ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας
τοῦ τόπου συγγραφένον βίον τοῦ ἐκείνου
ἀνδρός συνέγραψαν ὡς ἐνδεῶς ἀντιγράμματι
πρὸς τὴν ὑπερλίαν τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἡ-
γανάκην αὐτοῦ ἀποσπῶν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον
καὶ ἀφαιρῶν εἰς τὰς στοιχίους αὐτοῦ ἀφαι-
ρῶν οὐκ ὀλίγον τὸ μέγεθος τῆς τελευτῆς συγ-
γρᾶφης.

Ὁ Στέφανος ἀρρογούμενος μέσα εἰς τὸν πολὺ-
 φρονιτὴν πολιτὸν τοῦ βίου εὗρεσκε πάντοτε
 καιρὸν ν' ἀσχολῆται καὶ μὲ τὰς προσφιλεῖς τῆς
 οἰκονομικῆς μελέτης, συγγράμματα ἔργα πολὺ
 ἐκτιμηθέντα καὶ ὑπὸ τῶν ξένων ἀρτασιολόγων.

SHEEP DOG TRIALS AT YORK. GIRLS' GOLF CHAMPIONSHIP.

THE SHEPHERD'S DOG.—Four competitors in the Working Trials which are being held by the International Sheep Dog Society at Knavesmire, York.

QUALIFYING TRIALS AT YORK YESTERDAY.—Mr. J. B. Bagshaw, of Rotherham, with his dog Lad, penning sheep during the qualifying trials yesterday. The trials, which will be continued to-day, are decided with a time limit of twenty-five minutes. The competitors at this meeting come from England, Scotland, and Wales.

HONOURING THE TREVESSA HEROES.—Captain Cecil Foster, master of the Trevesa, and Chief Officer J. C. S. Smith, who were presented with medals and cheques at Lloyd's yesterday. They commanded the two boats in which the survivors reached land after the ship foundered.

FALL INTO RAVINE.—The debris of the motor-car which fell one hundred feet down a ravine near Monsal Head, Bakewell, Derbyshire. One of the seven passengers was killed.

REVIEWING BULGARIAN VETERANS.—King Boris (x) inspecting veterans of the Bulgarian Army. Among those present were bearded soldiers who fought in the war of 1885 with Serbia.

R.A.F. CRICKET WEEK AT HASTINGS.—Members of the "Uncapped" team going out to field yesterday, when the first match of the R.A.F. Cricket Week was begun at Hastings. Left to right: Mr. M. Howell, Mr. A. P. F. Chapman, the Hon. F. S. G. Calthorpe, Mr. J. C. W. MacBryan, and Mr. A. E. R. Gilligan.

SMYRNA ANNIVERSARY.—The King of the Hellenes saluting the standards outside the cathedral at Athens after a special service held on the first anniversary of the Smyrna disaster.

BENSON'S FINE RINGS

"Times" system of Monthly Payments available.
NEW Illustrated List of Rings (with size card) post free. Mention *The Times*.
62 & 64, LUDGATE HILL, E.C.

A WONDERFUL OFFER PICTURESCUE SOLID BRASS SHIP'S LAMPS

of the most quality. Highly polished. Useful and ornamental in every home, garden and office. These lamps are very economical, and will burn a gallon of kerosene for 14 hours. Originally made for the British Navy, they are now made for the public. Size: Height, 10 in. Breadth, 5 in. Price 15/-, Postage 2/- extra. Cash with order.
HYAMS BROS.,
12, Red Lion Passage, W.C.1,
Tel. CHANCERY 7750.
And York Terrace, Clapham Rd., Station, Tel. BRIXTON 2409.

The AUTOPLAYER

is a piano of the highest grade, embodying the most highly perfected mechanism of its kind in the world. By means of its wonderful patented devices the performer can introduce his own renderings to his complete satisfaction, or it can be played by hand in the ordinary way. Write or call for Catalogue.
The Autoplayer Co., Ltd.,
126, New Bond Street, London, W.1.
Gerrard 2653.

Meltis

Supreme Assorted CHOCOLATES

For partial feeding—before and after weaning. If one meal of Benger's is given alternately with the breast, the subsequent complete weaning proceeds smoothly and without check.

BENGER'S Food for INFANTS, INVALIDS & the AGED.
Sold in tins by all Chemists. Prices: 1/4; 2/6; 4/6; 1/8.

GIRLS' GOLF CHAMPIONSHIP.—Miss Mary Mackay, winner of the Girls' Golf Championship, driving from the sixteenth tee at Stoke Poges in her semi-final match against Miss Katherine Nicholls. The other picture shows Miss Mackay with Miss Barbara Strohmenger (right), her opponent in the final match.

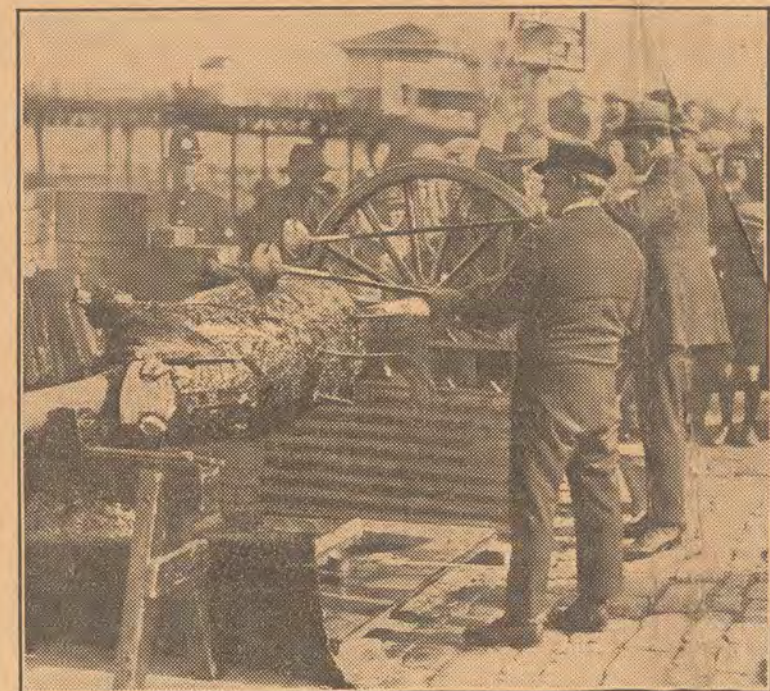
M. Stephanos Dragoumis, a former Greek Prime Minister, whose death was announced yesterday. He held office in 1910.

LOADED WITH MARKS.—The German aeroplane when searched after a forced landing at Knocke, on the Belgian coast, was found to be carrying fourteen packets of German notes. The total value was five thousand five hundred millions of marks. The pilot said he thought he was carrying papers.

SHAKESPEARE IN WEST END.—Miss Sybil Thorndike as Imogen and Mr. Lawrence Anderson as Cloten in *Cymbeline*, which was presented by Miss Thorndike at the New Theatre last night.

MORECAMBE FESTIVAL WEEK.—A boatman assists at the roasting of the whole ox which is a feature of the Festival Week at Morecambe, the Lancashire seaside resort.

Lieut.-Cmdr. Hilton Young, M.P., who is going to Warsaw at the suggestion of the British Government to advise the Polish Government on financial questions.

SCOTTISH DERBY WINNER.—The Duke of Westminster's Twelve Pointer, who won the Scottish Derby at Ayr yesterday by two lengths from Inkerman.

THE LONDON HOME OF

26B, ALBEMARLE STREET, W.1

A COMPLETE range of all the latest Buick Models can be viewed at the Showrooms of LENDRUMS MOTORS, LTD., at the above address, where assistance and advice are freely given and a fleet of 10 Demonstration Cars are constantly at your service.

LENDRUMS MOTORS, LTD.

Sole Buick Distributors for London and Counties of Surrey, Middlesex, Bucks, and Herts.
26B, ALBEMARLE STREET, W.1

Telephones:
7138 Gerrard
6334 "
6335 "

Service Depots.
"Phone:
1194 Willesden
1195 "

DEFERRED PAYMENTS.

PART EXCHANGES.

PARIS

HOTEL CONTINENTAL

AND RESTAURANT
Opposite the Tuileries Gardens
Rendez-vous of English Society

Telegrams: Continental-Paris

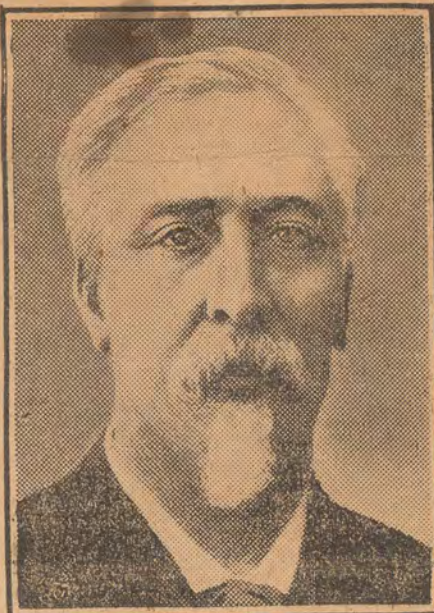

Photo.] THE LATE [C.N.
M. STEPHANOS DRAGOMIS,
a former Prime Minister of Greece.
Daily Telegraph, 19 Sept. 1923

Times, 19 Sept. 1923
DEATH OF M. DRAGOMIS.

A FORMER GREEK PREMIER.

ATHENS, Sept. 18.—The death is announced of M. Dragoumis, a former Prime Minister.—*Reuter*.

Stephanos Dragoumis was of Macedonian descent. He entered the Chamber in March, 1905, when he was elected at the head of the poll in Attica. In 1907 and 1908 he became known for his land settlement scheme, by which Government lands were granted to poor and industrious families. The Greek refugees from Bulgaria were included in the benefits of the scheme.

In January, 1910, he became Prime Minister, taking also the portfolios of Finance and the Interior. His programme was one of reconciliation between the Army (that is, the Military League) and the Royal family, as well as between the different political parties. In addition, he aimed at a general reform and revision of the Constitution, in which he was successful. He resigned in October of the same year, and retired from politics, devoting himself to literary work, in which he made a considerable reputation.

In October, 1912, on the outbreak of the First Balkan War, he emerged from his retirement to assume the government of Crete, in pursuance of M. Venezelos's decision to annex the island and admit its deputies to the Greek Chamber, although the ratification of such action would have to await the signature of peace. On landing at Canea he announced that his mission was not only to prepare the regular election of the Cretan Deputies, but also to apply strictly the laws already existing for maintaining the equality of Christians and Mahomedans.

One of M. Dragoumis's sons was murdered in the streets of Athens at the end of 1920, and early in 1921 another son, who was attached to the Greek Military Mission in Constantinople, was the victim of a cowardly attack in the Grande Rue de Pera.

DEATH OF M. DRAGOMIS.

A cable from Athens brings the news of the death of M. Stephanos Dragoumis, a former Prime Minister of Greece. M. Dragoumis was elected to the Greek Parliament at the head of the poll in Attica, in 1905, and in 1907-8, while a simple Deputy, and independent of any political party, succeeded in carrying through a land settling scheme by means of which numerous poor but industrious families were granted Government lands for agricultural purposes. In January, 1910, he became Prime Minister and Minister of Finance, his policy being one of reconciliation between the Army (that is, the Military League) and the Royal family, as well as between the different political parties, while he also aimed at general reform and a revision of the Constitution. In the last named object he was to some extent successful, forming a Parliament with an increased number of deputies, but his tenure of office was short, and he resigned in October, 1910. He then retired from the political arena and devoted himself to literary work. He was a graceful and forcible author and an accomplished orator.

Daily Telegraph, 19 Sept. 1923

Times, 19 Sept. 1923

M. Stephanos Dragoumis,
a former Greek Prime
Minister, whose death was
announced yesterday. He
held office in 1910.

With respect to the death of Mr. Dragoumis, late Prime Minister of Greece, Mr. Marino C. Marinaky writes: "The late Mr. Dragoumis was decidedly not a Pro-German, but a member of the large neutral party which was persuaded that the real interests of Greece lay in neutrality, as has been proved by later events, and which party was represented abroad by the Venislists as Pro-German. The late Mr. Dragoumis was never deported, but his son, who was ex-Minister at St. Petersburg and a member of Parliament, and who was friendly to the Entente, was deported because he wrote the day following the occupation of Thessaly by the Allies an article against foreign intervention in the home affairs of Greece. Mr. Dragoumis's son was assassinated on August 13, 1920, in the streets of Athens."

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Το ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ Στεφάνου Δραγούμη κατέβλησε τὴν παροικίαν.

Ὁ ἀείμνηστος ἄ. ἡρ., μαθητεύσας ἐν τῇ πολιτικῇ σχολῇ τοῦ μεγάλου Τρικούπη, ἀνεδοίχθη ἐκ τῶν κορυφαίων τρικουπικῶν, θεωρούμενος ὡς ὁ ὑπαρχηγός μὲν τοῦ κόμματος, ζῶντος ἔτι τοῦ Τρικούπη, ὡς ὁ ἐνδεδιγμένος δὲ αὐτοῦ διάδοχος μετὰ τὸν θάνατόν του.

Ὑπὸ τὸν Τρικούπη, διετέλεσε πλειστάκις ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν. Μακεδὼν τὴν καταγωγὴν, ἐμελέτησε τὸ μακεδονικὸν ζήτημα, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, καὶ διεφώτισε τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Εὐρώπης, συντάξας καὶ δημοσιεύσας περισπούδαστον μελέτην, ἣτις θὰ παραμείνῃ ὡς ὑπόδειγμα ἀντικειμενικῆς καὶ ἐπὶ θετικῶν δεδομένων σφριζομένης ἐξετάσεως ἐνδὲς τόσον περιπλόκου καὶ ἀκανθώδους ζητήματος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τρικούπη, ὁ Στέφανος Δραγούμης ὑπεσκαλίσθη ὑπὸ τοῦ Γ. Θεοτόκη ἐν τῇ ἀρχηγίᾳ τοῦ ἀπορφανισθέντος κόμματος, βίβας δὲ φέρων τοῦτο, ἀπεχώρησεν ἀπὸ τὸ κόμμα, συμπήξας ἰδικόν του, ἀποτελούμενον ἐξ ὀλίγων μὲν ἀλλ' ἐλευκτῶν πολιτευομένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἀείμνηστοι Γούναρης καὶ Σιγάτος. Ἀλλ' ὁ βίος τοῦ κόμματος τοῦτου, τὸ ὅποιον ὁ μικροῦς Γαβριηλίδης ἀνεκάλεσε κόμμα τῶν Ἰσιώπων, ὑπῆρξε βραχύτατος.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Γουδῆ καὶ τὴν παραιτήσιν τοῦ Ὑπουργείου Μαυρομιχάλη, ὁ Στέφανος Δραγούμης ἐσχημάτισε ὑπουργεῖον, τὸ ὅποιον ἐνῆργησε τὰς ἐκλογὰς τῆς πρώτης Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς. Βραδύτερον, μετὰ παρέλευσιν ἑτῶν, ἀνελάμβανε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐν τῇ Κυβερνήσει τῇ ἀπικληθείσῃ τῶν Προέδρων, ἣτις εἶχε σχηματισθῇ μετὰ τὴν δευτέραν παραίτησιν τοῦ Βενιζέλου κατ' Οὐτῶβριον τοῦ 1915. Ἐκτοτε δὲν περιεβλήθη πλέον δι' ἐπιστήμην ἀξιόματος, οὐδ' ἐστρατεύετο ἐνεργῶς ἐν τῇ πολιτικῇ.

Ἡ στυγερά δολοφονία τοῦ ἀνταξίου αὐτοῦ καὶ ἐλπιδοφόρου υἱοῦ του, τοῦ ἀοιδίμου Ἰωάννου, ἡ διαπραχθεῖσα ὑπὸ τῶν προαιτιωριῶν τοῦ Γούναρη, συνέτριψε τὴν πατριὴν καρδίαν τοῦ Στεφάνου Δραγούμη, ὅστις ἔκτοτε ἦτο ζῶν—νεκρός.

ΜΕ ΤΟΝ θάνατον τοῦ Δραγούμη ἐκλείπει καὶ ὁ τελευταῖος τῶν ἐξεχόντων πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος τῆς παλαιότερας γενεᾶς. Ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἀπῆλθον, ἂν δ' ἐναπομένουν ἀκόμη ὁ Καλογερόπουλος καὶ ὁ Σκουλούδης, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀξίας αὐτῶν, οὐδέτερος τούτων ἐδρασε ἐσωτερικῶς εἰς τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν ὁ Δραγούμης εἶχεν ἀναμιγρῆ εἰς τὰ πράγματα τῆς χώρας. Πρῶτος εἶχεν ἀντιληφθῇ τὴν ἀξίαν τοῦ νέου τότε Μακεδόνης ὁ Τρικούνης, παραλαβὼν δὲ τοῦτον ἀπὸ τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας—ὁ Δραγούμης ἦτο πρωτοδίκης—τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὴν πολιτικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν πράγματι διεκρίθη οὗτος.

Πολλάκις ὑπουργός καὶ δὴ ὑπουργός τῶν ἐξωτερικῶν ὁ Δραγούμης εἶχεν ἐργασθεῖ διὰ τὰ ἐθνικὰ πρὸ παντός, ὑπὲρ ὧν ἀνέπτυξεν ἀκαταπύνητον δραστηριότητα καὶ καρτερικὴν ἐπιμονήν. Διὰ τὸ Μακεδονικὸν ἰδιαίτερως εἰργάσθη διὰ λόγον καὶ γραφίδος, δημοσιεύσας πραγματείας καὶ ἄρθρα καὶ ἐμψυχώσας τὴν Ἑλληνικὴν δημοσίαν γνώμην εἰς ἐνοτῆρον τοῦ ἀγῶνος τῆς Μακεδονίας, ἣν πρὶν τὸ μέγα κοινὸν ἡγνῶει, ἔχον τὰ βλήματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Κρήτην. Καὶ ἂν σήμερον ἐπάροχη Μακεδονία κατὰ μέρος μέγα τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν Δραγούμη, τοῦ ὁποίου τὰ ἔχνη ἐπιστημονικώτερον ἡκολούθησε κατόπιν ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννου.

Τὸ 1911 εἰργάσθη ὁ Δραγούμης ὡς πρόεδρος τῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς τοῦ Συντάγματος, τεθεῖς δὲ κατὰ μέρος ὑπὸ τῆς ἡλικίας κατόπιν ἐυνέχισε τὴν δρασίον του διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, γλυκείας ἐλπίδας παρῆχοντος εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα, ὅταν τὸ Εἴκοσι ἢ δολοφόνος μανία ὄχλου μισθοφόρων καὶ ὄχλου κυβερνητικῶν ἐπληξεν ἀμφοτέρους διὰ τοῦ φόνου τοῦ Ἰωάννου. Ἐκτοτε ὁ Δραγούμης εἶχε νεκρωθῇ διὰ τὸν κόσμον.

—οοο—

Ἡ πληγὴ ἐπυορρόει, μὴ δυναμένη νὰ ἐπουλωθῇ καὶ ἔφερε τέλος τὸν σεβάσιμον γέροντα εἰς τὸ τάφον, ὑπὸ τὴν πλάκα τοῦ ὁποίου ἐκαλύφθη χθὲς τὸ φθαρτὸν σκῆνωμα τοῦ μεγάλου πατριώτου, τοῦ χρηστοῦ καὶ τιμίου πολιτικοῦ, τοῦ λευκοτάτου Στεφάνου Δραγούμη.

ΜΕ ΤΟΝ θάνατον τοῦ Δραγούμη ἐκλείπει καὶ ὁ τελευταῖος τῶν ἐξεχόντων πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος τῆς παλαιότερας γενεᾶς. Ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἀπῆλθον, ἂν δ' ἐναπομένουν ἀκόμη ὁ Καλογερόπουλος καὶ ὁ Σκουλούδης, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀξίας αὐτῶν, οὐδέτερος τούτων ἐδρασε ἐσωτερικῶς εἰς τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν ὁ Δραγούμης εἶχεν ἀναμιγρῆ εἰς τὰ πράγματα τῆς χώρας. Πρῶτος εἶχεν ἀντιληφθῇ τὴν ἀξίαν τοῦ νέου τότε Μακεδόνης ὁ Τρικούνης, παραλαβὼν δὲ τοῦτον ἀπὸ τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας—ὁ Δραγούμης ἦτο πρωτοδίκης—τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὴν πολιτικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν πράγματι διεκρίθη οὗτος.

Πολλάκις ὑπουργός καὶ δὴ ὑπουργός τῶν ἐξωτερικῶν ὁ Δραγούμης εἶχεν ἐργασθεῖ διὰ τὰ ἐθνικὰ πρὸ παντός, ὑπὲρ ὧν ἀνέπτυξεν ἀκαταπύνητον δραστηριότητα καὶ καρτερικὴν ἐπιμονήν. Διὰ τὸ Μακεδονικὸν ἰδιαίτερως εἰργάσθη διὰ λόγον καὶ γραφίδος, δημοσιεύσας πραγματείας καὶ ἄρθρα καὶ ἐμψυχώσας τὴν Ἑλληνικὴν δημοσίαν γνώμην εἰς ἐνοτῆρον τοῦ ἀγῶνος τῆς Μακεδονίας, ἣν πρὶν τὸ μέγα κοινὸν ἡγνῶει, ἔχον τὰ βλήματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Κρήτην. Καὶ ἂν σήμερον ἐπάροχη Μακεδονία κατὰ μέρος μέγα τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν Δραγούμη, τοῦ ὁποίου τὰ ἔχνη ἐπιστημονικώτερον ἡκολούθησε κατόπιν ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννου.

Τὸ 1911 εἰργάσθη ὁ Δραγούμης ὡς πρόεδρος τῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς τοῦ Συντάγματος, τεθεῖς δὲ κατὰ μέρος ὑπὸ τῆς ἡλικίας κατόπιν ἐυνέχισε τὴν δρασίον του διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, γλυκείας ἐλπίδας παρῆχοντος εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα, ὅταν τὸ Εἴκοσι ἢ δολοφόνος μανία ὄχλου μισθοφόρων καὶ ὄχλου κυβερνητικῶν ἐπληξεν ἀμφοτέρους διὰ τοῦ φόνου τοῦ Ἰωάννου. Ἐκτοτε ὁ Δραγούμης εἶχε νεκρωθῇ διὰ τὸν κόσμον.

Ἐκμύρις 1923

Taxuiparus, Ser. 1928
H. & E. L. L. L.

Ο Ὁ ΘΑΝΑΤΟΣ τοῦ Στεφάνου Ἰδρα-
γούμη, θὰ ἀκουσθῇ μετὰ λύτης, καίτοι
ὁ γηραιὸς πολιτικὸς εἶχε παύσει σχεδὸν
νὰ ζῇ, ἀφότου ὁ ἐκλεκτός καὶ πλήρης
μακάλλοντος υἱὸς του ἔπαισε. θύμω τῆς ἐξά-
ψεως τῶν πολιτικῶν παθῶν ἐν Ἀθήναις.

Ὁ Δραγούνης ἦτο ὁ ἐπιφανέστερος τῶν ἐπιζώντων ὁπαδῶν τοῦ Τρικουπῆ τοῦ ὁποίου διετέλεσεν ἐμπιστος φίλος καὶ συνεργάτης ἐν τῇ Κῶβερνήσει. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τρικουπῆ, ἀναλαβόντος τὴν ἡγεσίαν τοῦ κόμματος τοῦ Γ. Θεοτόκη, ὁ Δραγούνης ἵδρυσεν τὸ κόμμα τῶν ἀνεξαρτήτων, ἀποτελεσθὲν ἐξ ὀλίγων, ἀλλ' ἐπιφανῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Γούναρης.

Ἡ δρᾶσις τοῦ Δραγουμικοῦ κόμματος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ οἱ ἀγῶνες τοῦ ἐκλιπόντος πολιτικοῦ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ἀποτελοῦσι δύο ἀπὸ τὰς λαμπροτάρας σελίδας τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου. Ὁ Δραγούμης ὑπῆρξεν ἀγνός καὶ τίμιος πολιτικός, εἰλικρινὴς δὲ πατριώτης.

Τὸ ὄνομά του κατέστησε περισσότερον
συμπαθὲς εἰς τὴν παροικίαν μας ἢ παρ'
ἡμῖν ἐγκαταστάσεις καὶ διαβίσεις μίᾳς
τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, τῆς διακεκριμέ-
νης κυρίας καὶ ὑπερόχου Ἑλληνίδος κυ-
ρίας Μιχ. Καζούλη, πρὸς ἣν ἀπευθύνο-
μεν τὴν ἐκδηλώσιν τῆς βαδνιότητος ἡμῶν
συμπαθείας.

★ ★ ★

Σήμερον διανοίγεται ὑμῖν, τοῖς Τουρκοῖς, ἡ
ὁδὸς τῆς σωτηρίας. Πᾶσα ἐκτροπὴ θά ὀδη-
γήσῃ θάττον ἢ βραδύτερον εἰς τὸν θάνατον.
Προσέξτε !

Πρόμαχο, υπερασφύῃ τῇ· Ἰδέα· νοουμένη· καὶ ἐξελισσόμενη ἐν ἑδαφικῇ συνελείῳ. Θεματοφύλας εὐσεβῆ· τὴν παραδόσσαν τῷ Γένοντι, ἀγωνισθέντο· καὶ ἀγωνιζομένην διὰ πᾶσαν μορφήν δόξαι· ἐχούσης μίαν καὶ ἐνιατίαν τὴν κλειθεύσαν, τε. νοῦσας δηλαδὴ εἰς τὴν ἐκ παλῶ· τῷ πνεύ, πανελληνικῷ ἢ ἑλληνοανατολικῷ, προεργὴν τῇ· Ἰδέα· ἔγγραφο κατὰ Μῦθον τοῦ 1914 ἐν τῇ «Νέᾳ Ἑλλάδι»· «Ἐρχονται, ἔρχονται οἱ ἀδελφοί κατὰ χιλιάδας, λιμώττοντες, γυμνοί, σκύμαται, ἔρημοι, εἰς φρένας· ἐκπατακί, ἀγριωτάτου διωγμοῦ ἐλευνά θύματα δοροφροσύνας, χλευαστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα· οἱ Ἕλληνας· τῆς Θεοδίκης, ἡν μετὰ παροχής· ὡχῇ· ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλείου ἐκρίνετεν, ὅτι καὶ χάρισμα τυχὼν προσφρομένην δὲν ἐδέχετο ἡ ὑπερόχος· πολιτικῇ τῇ ἀπὸ τῶν ὀνείρων ἀναηφούσης Ἑλλάδι».

Ἔρχονται, κατὰ πόδα· ἔρχονται, οἰκιστοὶ
καὶ οἶκοι θύματα ἀληθοῦς διωμοῦ, ἄ-
λοι· ἄγνοι· Ἐλθνε, οἱ ἀδελφοὶ Μικρασιάται.
Πένθημον θέαμα εἰς τὴν Μικρανδίαν· πένθη-
μον θέαμα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς νήσους. Τὴ τέ-
κνη καὶ τὴν χιλιάδα· προσέρχονται πρὸς τὴν μη-
τέρα, φυράδες· ἤρουντες· βοήθειαν καὶ σωτη-
ρίαν. Μικρὸν μάθημα εἰς τοὺς εὐέλλους κα-
ταρρονηταί· τῆς ἐξουσίας τῆς μερίδος τοῦ
Γένου· ἰδεά, τοὺς αὐτοκρατοῦς κατὰ τοὺς
τῆς συνεχεῖας αἰωνοβίου ἔθνη· παρὰ δόσεως,
τοὺς ὑπὲρ διπλοῦσαισιν ἑδραρυμένοι καὶ ἀρ-
θμητικοὺς εἰς πόρομα ἐλληνικῆς ποιτικῆς
ἀναγοράφοντας· τὴν ἀρχὴν διχασμοῦ τῆς ἐλ-
ληνικῆς συνεχείας καὶ ἐπὶ τούτοις· ἐγκαταλι-
πὸν· ἀφύλακτον τὴν πολύτμον τοῦ μερίλου
Γένου· παρασταθίστην.

«Δίδαγμα αὐστηρὸν ἐπὶόντας, ἄποντας, ἔξαναγκάζον τοῦ; προϊσταμένου; τῶν ἑλληνικῶν τυφλῶν νὰ μὴ πᾶροισθῶσιν εἰς ἑξήστην τρῶπων προχείρου; ἃ; δικολοῖων διεσόδου καὶ εἰς ἄλλα τεχνάσματα, ἅλ'· εὐμενῶς; καὶ σοφά; ταῦτα καὶ σεφῶς περὶ ἐπανορθώσεως καὶ θεραπείας. Ἐνταῦθα σήμερον ἔδαφος ποδῶ; ὑπαχωρήσεις, ἔδιπρῶ; δεκτικὸν πολιτικῆς ἀνταλλαγῶν»,—βλέτεται τοῦ κίλῳ; κατὰ νόον,—δὲν ὑπάρχει. Πρόκειται λόγος σήμερον περὶ γένους; ὁλοκλήρου. Τοιαῦτα δ' ἀδραιοῦσιν λατὼν δὲν ἀνταλλάσσονται; ποδοῦται. Πρόκειται σφῆδον ἐκπύσεως; καὶ ἀπορρίψεως; ἔξω Θράκης καὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μινωᾶ; Ἀσίας; τοῦ ὅλου ἐκτὶ ἀπὸ μακροτάτων αἰῶνων βαθύτατα διαπερυτευμένοι ἑλληνικοῦ γένους; «γενεᾶ; ἀειζώνου καὶ εὐρύστου, ἣν οὐδεμία ἀνθρωπίνη θέλησις ἀπεδείχθη ἱκανή, οὐδεὶς; θνητὸς; εἴημι ἱκανὸς; νὰ ἐκρίνωσιν.

«Εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν μητέρα, μετ' ἐπιδύ-
νον πηλὴν παρφορῶσαν οἱ ἄγγελοι, προ-
αγορῶμενοι ἀδελφοὶ ἦνεν ἱεραυτοὶς σωτη-
ρίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν μητέρα, προ-
πέμψαντες αὐτοῦ; γλυκασίαν; μετὰ νικου-
ρίας; καὶ ὕψον οἱ ἐπέτελλαν ἀποστολῆς
προαγμάτων ἡμῶν; καὶ φαντασίῳ τῷ να-
υστασίῳ ἐν Κονσταντινουπόλει καθέστη-
τον. Ἡ Ἑλλάς ἔχει βαρὺ κατήκην γὰρ ἐπιλη-
σώρη. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὐτῆς; μετὰ εὐ-
θύην, ἢ μὴ ἀνορθώσῃ τὴν πολιτείαν αὐτῆς;
λέγουσιν λόγοις ἐντόνους. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν
τῆς Ἑλλάδος; μέγα κατὰ μέτρον, ἢ μὴ δαίμων
ἐκτείνῃ ἐσθίαν τὴν πολιτείαν; σὴν μέγα εἰς
τὴν διαστροφήν».

Τοιαύτα ἔγραψεν ὁ ἀλήστου μνήης Στέφανος Δρυανόπουλος κατὰ Μάιον του 1914, ἐν ὅν· ὡς τῇ συνθήκῃ· τῶν Ἀθηνῶν αἱ εἰρηγῆσεις περὶ ἀναίτητον· τῶν πληθυσμῶν ἤ-
ξουν συγκοινωνοῦσι τοῦ διανομῶν τὰ δεινὰ, προκρίνοντι καὶ προλέγοντι τὰς ἐπιπτώσεις· κα-
ποῖν καταστροφῇ, ἀλλὰ καὶ βεβαίον, ὅτι τοῖ
ἐλληνοκτονῶν Γένος, γένος ἀσέβους, δὲν θά ἐκτι-
νῶσῃ, ὡς δὲν ἐξαρροῦσθαι κατὰ προσηγορίαν·
πανόμοιος, σπαραγμὸς καὶ ἀδελφὸς ἀποκατα-
σταθῆναι.

[illegible]

К. Г. ЗКАМЕРДЖЕ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΗΛΙΑΝ ΤΟΥ ΔΡΑΤΟΥ ΜΗ

Κατὰ τὴν προειρητην ἡμεραν τοῦ Στεφανοῦ
Διανομή παρεστήσαν ἐκ τῶν διακονησάντων αὐτὸς
ὅς ἐπιστρεφόμενος τῆς Ἀγγλίας, ὁ πρεσβυτὴς Πάσ-
σας μετὰ τῆς Σύνοδου του, ὁ πρεσβυτὴς τοῦ Βελγί-
ου καὶ ὁ ἐμπειρομένους τῆς Γερμανίας μετὰ τῆς συν-
οῦ του καὶ ποτὶ νεοκλήτους τῆς Πρωσσίας.

Νέα Ήφα) 20 Σεπ. 1

Kathypapir 20/9/1923
Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΡΑΤΟΥΜΕΣ
+ 12 Σεπ. 1923 - 17/9/1923

ΧΩΣ, ἐκάλυψαν ἡ λεητορέωσις Ἀττική, ὑπὸ τοὺς φιλοσοφάρχους αὐτῆς κλέπτει ἀπαράμιλλον καὶ ἔνδον Ἑλληνα, τὸν Σεφάρινον Δραγούνην, ἐγγίτην καὶ σκαπανέα, πρόμαζον ἀκατάβλητον καὶ ἀκατακόντην τῆς Ἰδέας, τῆς Ἰδέας τῆς Ἑλληνικῆς, ἐμπεύσαντα καὶ παθοῦντήσαντα ἐν αὐτῇ γενεῇ ὀδύνηρον, ἧς ἐπιφανεῖς ἡγήθησαν, πρωτομύσται καὶ πρωτοποιοί, δύο αὐτοῦ υἱοί, ὁ Παῦλος, Μελαχίδης ἐπὶ διαγὰρ, πρῶτος πείρας ἐν Μικαδονίᾳ καὶ παθαρίσας διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὸν ἐκεῖ ἐθνικὸν ἄφωνα, καὶ ὁ Ἴων Δραγούνης, ὁ ἀλίστηρον μνήμης κήρυξ καὶ ἱεροφάντης τῆς Ἰδέας, τῆς Ἰδέας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀνατολικῆς. Ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τοῦ Παύλου Μελά, ὁ μετὰ ἐπὶ ἀπείλῳν τραγικὸς θάνατος τοῦ Ἰωνοῦ Δραγούνη, περὶ τὸν ὑπὸ δολοφόνων πλήγματα, καὶ ἡ ἀπόπειρα κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δραγούνη, ἐτρέφον υἱὸς προσφιλῶς γενναίου καὶ ἀσπίλου, ὑπεύθυνον προδρόμους τῆς ζωῆς τοῦ Σεφάρινου Δραγούνη, ὅστις, ἐκ τοῦτο, ὑπὸ ἐθνικῶν ὀδυνῶν κατατρυχόμενος καὶ ὑπὸ ἄλλων οἰκογενειακῶν συμφορῶν πληγείς, ἔσπυν ἀστυθῇ καὶ ἀβέβαια πλέον τέρβηματα, φερόμενος πρὸς τὴν μητέρα γῆν, δεχθεὶς ἡδὴ καὶ κρατούσαν ἐν ταῖς ἀγκάλας αὐτῆς προσφιλεστάτας αὐτοῦ ὑπέρβους. «Οἱ μοι! δακρύων μοι ἔλεγε μετὰ τὰς ἐκλογάς τῆς 1 Νοεμβρίου 1929. Τὶ θέλω τὴν ζωὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου μου, τοῦ Ἰωνοῦ μου;» Δὲν ἀπήντησα, ἐσιώπησα σιωπὴν ὀδυνην, ἣν ἐπέφρασαν σιγῇ καὶ ἄφωνα τὰ δάκρυα παγσέπτον πατρὸς καὶ ἐλκρινουῦς φίλου. Τετάρτη ἡ πεντάτη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκελευθῆς ἐπαγγέλλον τὸν πολλὸν καὶ μεγαλοπράγμων παρυσόβητην, ἀποκριμίζον ἐκείστοτε τὴν ἐντύπωση, ὅτι ὁ Χάρων, ὁ μοιρατὴς πορθνέων, ἔσπευδε νὰ οδηγήσῃ αὐτὸν ἐν τῷ γλοερωφῶν φωταγνέῳ τόπῳ, ἐν ᾧ θεοπείσια καὶ ὑπερφύνη περιπτάται τοῦ Ἰωνοῦ, ἡ μεγάλη καὶ ἀδάνατος ψυχὴ. ΧΩΣ, ὁ ὕψιστος πορθνέυς ἐξετέλεσε τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, τῆς Ἀχθίδος γῆς θερμὴν καὶ πολυδάκρυ ἐπιθεσάσῃ, φίλημ ἐπὶ τοῦ βαρεποπτόμου νεκροῦ, οὗ ἔθωσα ψυχὴ δίδοντος τοῦ ἡλίου, κατέλιπε νεκρὸς καὶ κηδυνίας καὶ Ἀδων πόλα; ἵνα φωτοβόσῃ ἐκταλὴν ἐπὶ τὴν συνάντησιν τοῦ προσφιλῆ

λοῦς, τοῦ πολυκαλούτου Ἰωάννης.

“Ὅτε ἐκηρύχθη ἐν Τουρκίᾳ τὸ Σύνταγμα, δι’ οὗ ἀπερρώγη ἡ ὑπὸ τοῦ Βουλγάρου βασι-
 λεύου διὰ τῆς μεθοδῶν τῶν μεριμνῶν καὶ το-
 πικῶν μεταρρυθμίσεων τῆς Μακεδονίας καὶ
 τῆς Θράκης, παραγκωριζομένων καὶ παραβια-
 ζομένων τῶν δικαίων τοῦ Γένους, μεγάλη
 ἄνταρξις, αὐτῇ ἐκείνῃ, ἤτις· διέπληξις καὶ ἐπὶ-
 βαλὲς τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, αὐ-
 τῇ ἐκείνῃ, ἤτις, μαινομένη ἐπὶ τῇ ἐκδουλοσί-
 τοῦ Ἀβδουλᾶ Ἀζή, πετιθόμην αὐτῇ; ὁργάνου,
 ἀνέτρεψε τὸν ἀρχὴν Σουλτάνου Μουράτ, ἵνα
 διὰ τοῦ Χαμίτ προαγάγῃ τὰς ἀποπνικτικὰς
 αὐτῆς βλέψεις, ἐπέδωκε τὴν ἐπὶ τὸν θρόνον
 ἀνάστασιν τοῦ Γιουσούφ Ἰzzεδδίν, υἱοῦ καὶ
 ἀποστρέψαντος τοῦ Ἀβδουλᾶ Ἀζή. Ὁ κίνδυνος
 ἐθνικῶς ἐνεφανίζετο μέγας. Ἡ διὰ τῆς ἀνα-
 κηρύξεως τοῦ Συντάγματος, ἐν Τουρκίᾳ ἀπο-
 τραπέσει ἑλληνοκτόνος; ἐπιβουλὴ ἐπεφωτιστο
 παλαιά.

Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ Ἑλληνισμός· ἀπειμονοῦντο, διεσπάρτο, διακοπτομένης τῆς ἐδαφικῆς συνεχείας, ἐξεδίδοντο εἰς τοὺς Σλαβίους. Τέσσαρες πολιτικοὶ ἄνδρες, ὁ Στέφανος Σκουλούδης καὶ οἱ ἀδελφικοὶ Γεώργιος Θεοτόκης, Δημήτριος Πάλλης, Στέφανος Δραγούμης, ὁ τῆς γῆς μέγας νεκρός, ἔσσωσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑλληνιστὶν, ἐνισχυόμενοι ἀποκαταλλὰς τοῦ νεκροῦ τότε Ἰωάν. Δραγούμη καὶ πολλῶν τοιμητῶν ἰδεολόγων, ὧν τινες πρὸ ἑτῶν ἀπελευθέρων τὴν ὑστάτην ἀνοήν, προμαχόντες, καὶ ὑπερασπιστοὶ τῆς Ἰδέας. Οὐδέποτε ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου τοῦ προσηφισμένου ἰλλόγου τοῦ Στεφάνου Δραγούμη, προεκείμενος τὸν Πρίγκιπα Σαρκαρεδδίν, ἐπιστραφέντα αὐτὸν κινεῖται καὶ κρίσιμον· ἐκείνας στυγνάς· «Ὑψηλότερα, εἰσθε γόνος μεγάλης οἰκογενείας, ἐχούσης ἄφθονον ἑλληνικὸν αἷμα. Μὴ λησμονήσητε, ὅτι ἡ διάστασις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων θ' ἀποβῇ διεδρία διὰ τοὺς Τούρκους.

Βεβαίως· καὶ οἱ Ἕλληνες· θὰ ἀφῆλθουν πολ-
λά, ἐκζητηγμένον τοῦ μουσουλμανικοῦ φανα-
τισμοῦ, αἰὲλ' ὁσαδῆποτε· καὶ ἂν πῶθωσιν, οὐ
ἀσδοκῆτες σφραγὰς καὶ ἂν ὑποστάντων, θ' ἀν-
ξήσωσι καὶ θὰ ξήσωσιν ὧ· ἀψευδῶ· μετρυ-
ρουσί τῆς ἱστορίας· αἱ ἀψευδεῖς· δέλοτο. Διαιτα-
λήσατε τὰς ἀληθείας· ταῦτα, ἄ· ὅμοι·, Ὑψη-
λότατε νοεῖτε, διότι ἄλλω· ἡ Τουρκία, κα-
νικώσα καὶ ἐπικρατοῦσα, θὰ νικήσῃ καὶ θὰ
ἐπικρατήσῃ ἐφημέριω· διότι ἡ νίκη καὶ ἡ ἐ-
πικράτησις αὐτῆς· θὰ ὀφείλῃται εἰς ἐφημέριον
ζῶν· καὶ δόξω· ἀναλαμπά· ὧ· πάντοτε

Τῇ 3)17 Σεπτεμβρίου ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐν Κηφισσιᾷ ἐπαύλει τοῦ ὁ Στ. Δραγούμης ἐν ἡλικίᾳ 81 ἐτῶν. Ὁ θάνατος, λέγει ὁ μυθογράφος, δὲν ἐξαφανίζει τὸν σωφρονούντα. Καὶ δι' αὐτὸ ἀπὸ καιροῦ μετὴν γαλήνην ἐκείνην τῆς ψυχῆς ἥτις διακρίνει τὸν καλὸν τῆς ζωῆς ἐργάτην ὁ Στ. Δραγούμης με συνείδησιν καθάρην καὶ μετὸ μέτωπον ὑψηλὰ ἀφόδως ἀντιμετώπισε τὸν θάνατον.

Ἐν δὲ ὁ θάνατος θεωρεῖται τὸ τέρμα τοῦ βίου, διὰ μερικῆς ἐξαιρετικῆς φυσιογνωμίας ἀποτελεῖ τὸ διεκινδύνει μίαν ὥραίαν ἡμέραν.

Μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ κατώρθωσεν ὁ Δραγούμης νὰ διατηρήσῃ τὴν ταυτότητα τῶν σκέψεων τοῦ πρὸς τὸν βίον τῆς ζωῆς τοῦ ἀείποτε ὑποτασσόμενος εἰς τὴν αἰδηρὰν θέλησίν του.

Ὁ θάνατός του ὁμοιάζει πρὸς τὴν ζώην του ἣν ἐτερμάτιζε, διότι ἀπέθανεν, οἷος

ἦτο, ὡς σῶφρων.

Ὁ Στ. Δραγούμης ἦτο ἀπὸ τὰς εὐγενεστεράς φυσιογνωμίας τῆς νέας Ἑλλάδος. Ἀριστοκράτης τὸ ἦθος, δημοκράτης τοὺς τρόπους, βασιλόφρων τὸ φρόνημα, ἀείποτε καὶ φανατικῶς ἐπολιτευθῇ ἑλληνικῶς. Ἐμίσει τοὺς λεθαινίζοντας. Ἀπηχθάνετο τὸν θόρυβον.

Καὶ εἰς τὴν πατρίδα του ἐπὶ ἡμῖς καὶ πλέον αἰῶνα παρέσχεν ἀθωρόδως πάντοτε πολυαιδεῖς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὸν βωμὸν Αὐτῆς προσέφερεν εἰς αἶμα καὶ εἰς ποῶν τοιαύτας θυσίας ὥστε ἐν τῇ λαϊκῇ ψυχῇ νὰ προσκυνήσῃ τὴν δύναμιν θρόνων καὶ συμβόλων.

Ἐν ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις (14 Ἰανουαρίου 1842) διεξέδικει ὑπερηφάνως καὶ ζηλοτύπως τὴν Μακεδονικὴν καταγωγὴν του καὶ τοῦτο εἰς ἐποχὴν, ὅπου ἐμεσουράνει τὸ ἀγεωγράφητον τῶν νέων Ἑλλήνων.

Τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του συνεπλήρωσεν εἰς Παρίσις ὅπου καὶ ἔλαβε μετὰ τοῦτο τὸ δίπλωμα τῆς νομικῆς.

Ἀπὸ τοῦ 1862—1875 διεκρίθη ἐν τῇ δικαστικῇ κλάδῳ. Ὅτε δὲ τὸ πρῶτον τοῦ 1875 ἐκλήθη εἰς τὴν πρωθυπουργίαν ὁ κ. Χ. Τρικούνης, εἰς τὸν Στ. Δραγούμην ἀνετέθη ἡ Γεν. Γραμματεία τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ὑπουργείου τούτου, ἐπὶ δεκαετίαν ἐξήσκησε τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Ὡς πολιτευόμενος εἴτε βουλευτὴς Μεγερίδος, εἴτε Ἀττικῆς ὑπῆρξεν Τρικουπικὸς, καὶ ἀπέθανεν τοιοῦτος ἐπιδείξας σπάνιον παραδειγμα, δι' Ἑλληνα σταθερότητος πολιτικῶν ἀρχῶν.

Συνεδέετο δὲ διὰ στενωπότητος οἰκογενειακῆς φιλίας μετὰ τοῦ ἀλλήστου Χ. Τρικούνη, ὅστις ἐφιλοδόξει νὰ κυβερνήσῃ τὰ τῆς Φυλῆς ὡς τὸ ἔσχατον αὐτῆς τέκνον.

ὑπὸ τὸν Τρικούνην ἀλληλοδιαδόχως ἐχρημάτισεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν (1886—1890 καὶ 1892—1893) καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν (1888—1890).

Ἐπὶ Θεοτόκῃ ἐχρημάτισεν ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν. Ὑπῆρξεν ἐν τῇ Βουλῇ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπταμελοῦς ὁ-

μάδος τῆς ἐποναμασθείσης κατὰ τὸ 1905 «τῶν Ἰαπώνων».

Τὸ 1909 ἐσχημάτισεν ὁ ἴδιος Κυβέρνησιν ἥτις συνέκალσε τὴν Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1911 ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος ἐπιτροπῆς· ὡς δὲ ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς κ. Λαρίπολος — (Συνταγμ. Δίκταιον I σελ. 50) ὁ Δραγούμης προσήνεγκε μεγάλην εἰς ποιότητα καὶ ποσότητα ἐργασίαν τὸ δὲ ὄνομά του θὰ μένῃ ἀρρήκτως συνδεδεμένον πρὸς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος. Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἐκλήθη εἰς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν τῆς Κρήτης καὶ εἰτα τῆς Μακεδονίας.

Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ 1915—1916 ἀνέλαβε τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἡ δὲ Βενιζελικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1917 παρέπεμψε καὶ τὸν Δραγούμην, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων παλαιμάχων, πρὸ τοῦ εἰδικοῦ Δικαστηρίου. Καὶ μετὰ τὸ ἴδιον αὐτῇ μετρίᾳ τοῦ φιλοσόφου ἀγογγύστως ἐδέχθη τὴν ἐν τῇ «Ἐθαγγελισμῷ» φυλάκισιν του δογματίζων, ὡς ἀναγράφει καὶ τὸ Ταλμῦθ ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ συγκρατῶνται τὶς μεταξὺ τῶν καταδικωμένων, παρὰ μεταξὺ τῶν διωκτῶν.

Τῇ 1920 ἐξελέγη πρῶτος βουλευτὴς Θεσσαλονίκης.

Παράλληλως πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐκαλλιέργησεν ἀνεκὰς τὰ γράμματα. Ὑπῆρξε μετὰ τῶν συντακτικῶν τῆς «Πανθώρας» καὶ ἐδημοσίευσεν καὶ ἐν τῇ «Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδῃ» καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν τῶν ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῶν Ἱχθῶν Γαλλίας καὶ Γερμανίας ὡς καὶ ἄλλα καὶ πλείστα κριτικὰ, φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ διατριβὰς.

Ἐξέδωκε μετὰ ἀξιολόγους παρατηρήσεις «τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως». Πολλὰ δὲ ἄλλα μελέται τοῦ μένου ἀδημοσίευσται. Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Σ. Δραγούμη δὲν σβέννεται τὸ τιμημένον ὄνομα. Ἀφήνει υἱὸς καὶ θυγατέρας, ὧν ἡ χήρα κ. Καλλέργη εἶναι κυρία ἐπὶ τῶν τιμῶν τῆς Βασιλείσης Ἐλισάβετ.

Ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ ὁ κ. Φίλιππος Δραγούμης ἐγκαταλείψας τὸ διπλωματικὸν στάδιον, ἐρρίφθη εἰς τὴν πολιτικὴν κινήσιν ἐκλεγεῖς καὶ τὸ 1920 βουλευτὴς Φλωρίνης βαδίζων ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ δολοφονηθέντος ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωάννου, ὅστις δὲν ἔπαυε νὰ κηρύττῃ τὴν τουρκοελληνικὴν προσέγγισιν καὶ συνεργασίαν ὡς τὸ μόνον ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς εἰρηνικῆς προόδου καὶ συναδελφώσεως τῶν λαῶν τῆς Ἑγγὺς Ἀνατολῆς.

"Ποιητὴς" Κυριακίδου
23 Σεπ. 1923

Εμπρός 24 Σεπτεμβρίου 1923
Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
ΩΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ὁ μεταστὰς αἰεὶδμος Στέφανος Δραγούμης, γόνος οἰκογενείας φιλομούσου καὶ σφόδρα περὶ τὰ Γράμματα ἀσχολομένης, ἐθεράπευε τὰς Μούσας ἰδιαίτερον καὶ συνέγραφε διατριβάς σπουδαιοτάτας, ἰδίως ἀρχαιολογικάς, διότι ἡ ἀρχαιολογία ἦτο δι' αὐτὸν ἀληθὲς ἐντρυφήμα. Ὡς οἱ Ἕλληνες πολιτικοὶ, ἰδίως ὁ μέγας Γλάδ-
στην, ὁμοίως καὶ ὁ ἡμέτερος ἐπιφανὴς πολι-
τευτὴς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀφίερου ὥρας
ὁλοκλήρους καθ' ἐκάστην εἰς τὴν μελέτην τῶν
ἀθανάτων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς ἀρχαι-
ότητος, κατεῖχε δὲ τελείως πλείστα ζητήματα
ἀφορώντα τὸν ἀρχαῖον βίον. Κυρίως δ' ὁμῶς
ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἐ π ι γ ρ α φ ι κ ῇ ν,
καὶ τοῦτο ἕνεκα τῆς βαθείας γνώσεως, ἣν εἶ-
χε, τῆς ἑλλην. γλώσσης, ἥς ἦτο ὑπέροχος πρό-
μαχος καὶ ἱεροφάντης. Πλείστοι δὲ διατριβαὶ
τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς ἐκδόμησαν τὰς σελίδας
τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος» τοῦ μόνου
ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ, περὶ τυγχάνει παγκοσμί-
ου κύρους. Ἐκτὸς δ' ὅπως τῶν ἐπιγραφικῶν
μνημείων ἐμελέτησε θέματα καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
λων κλάδων τῆς Ἀρχαιολογίας, οἷον περὶ τῶν
περιφήμων «ἐσθρίων» ἀγγείων συμβολικῶν τῶν
Ἑλευσινίων Μυστηρίων, καὶ περὶ τοῦ περιφή-
μου ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀναγλύ-
φου τῆς Π ε ν θ ο ὕ σ η ς Ἀ θ η ν ῶ ν,
ἥς ἐπειράθη νὰ δόσῃ ἱστορικὴν ἐρμηνείαν.
Ἐν γένει ὁ ἐπιφανὴς μεταστὰς πρῶην πρό-
εδρος τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως ἦτο ἅπαν ἐ-
ξέχουσα φυσιογνωμία ἐν τοῖς ἑλλήν. γράμμα-
σι, διετέλεσε δὲ καθ' ὅλον τὸν βίον ἐταῖρος
τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, πολλάκις δὲ
σύμβουλος, προήδρευσε δὲ καὶ πλείστων αὐ-
τῆς Συνελεύσεων. Ἄλλ' ἦσαν οἱ ἡρώεστες ἐ-
κείνοι καὶ ἐνδοξοὶ χρόνοι τοῦ ἐθνικωτάτου
τούτου ἰδρύματος, περὶ ἐσχάτως παρέλυσεν,
ὥς μὴ ὀφείλειεν ὁ πολιτικὸς σάραξ, ὅστις διέ-
φθειρε καὶ ἐρήμωσε σχεδὸν καὶ τὴν ὅλην ἀρ-
χαιολογικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἄλλὰ καὶ ὡς μορφὴ καὶ παράστημα ὁ ἀ-
είμηστος Δραγούμης διεκρίνετο ἐν οἰαδήποτε
ὁμιλίᾳ μετὰ τὴν γραφικωτάτην αὐτοῦ κεφα-
λήν καὶ τὴν λεπτὴν καὶ ἐκφραστικὴν κατα-
τομήν, ἡ ὁποία ἐγεθύνετο τὰ ὡραία μέταλλα
τῶν καλλίστων χρόνων τῆς Τέχνης. Εὐθύτε-
ρως, σεμνὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς μετὰ τὸν ἡνῆλόν
τοῦ πᾶν καὶ τὴν κομψήν, ρεδιγκώταν τοῦ ἡσο
ὁ Στέφανος Δραγούμης, μίᾳ ἀπὸ τῶν τελευ-
ταῖας ἀναλωτικῆς τῆς ἐξαφανισθείσης φρεῖ !
ἀληθοῦς τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἥθους ἀριστο-
κρατίας !

Ἐμπρός 24/9/23
ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

11
Εμπρός 29/9/1923
ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Συγκεκριμένην, καὶ τρόπον τινα, θετικὴν ἀ-
νάμνησιν τῆς διαβάσεώς του ἀπὸ τὸν κοσμον
τούτον ὁ Στέφανος Δραγούμης μᾶς ἀφησεν ἐν
βιβλίῳ. Καὶ τοῦτο παρέδωκεν εἰς τὴν δημο-
σιότητα περὶ θροῦν τοῦ βίου του, μάλιστα περὶ
διετίας, «Χρονικῶν Μετέως Τοπωνυμικά - Το-
πογραφικά - Ἱστορικά», καθὼς ἐπιγράφεται.
Ἄλλ' ἐκ τῆς ἀφιέρωσός τοῦ βιβλίου συνά-
γεται ὅτι τὸ εἶχε φιλοπονήσῃ πρὸ καιροῦ. δι-
ότι ἄλλως τε καὶ ὡς ἐκ τοῦ εἶδους τῆς συγ-
γραφῆς τοιαύτης δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀπαρτιζομένων
ἐν βραχείᾳ χρονικῇ διαστήματι καὶ ὡς ἔλεγε τὰ
κράτος παρεπιδόσεις ἐμπνεύσεως καὶ λογοτε-
χνικῆς εὐρείας, ἀλλὰ βαθμηδὸν, ὡς πόσιμα
πολυχρονίου ἐρευνῆς καὶ διατριβῆς εἰς κύκλους
ξηροῦς καὶ ἀχάριτας, ἀπαιτοῦντας καὶ εἰδι-
κὴν γνώσιν καὶ μεγάλῃ ἐπιμονῇ διὰ μεθοδι-
κῆς ἐργασίας περὶ πραγμάτων καὶ ζητημάτων
διαλεκτάνους. Ἀλλὰ ἡ ἀφιέρωσις τοῦ βιβλί-
ου, μετὰ τὴν εὐγενῆ συγκεκριμένην ἀπότη-
τά της, συγκινεῖ περισσότερο ἢ ὅσον θὰ κα-
τάρθῃ τοῦτο ρητορικὴ τις διάχυσις ἐπιθέμα-
τος προκαλοῦντος, εὐλογώτατα, τὴν εὐγνω-
σίαν. Ἀναγινώσκοντες ἐπὶ τῆς προμετωπίδος
τοῦ βιβλίου: «Ἀφιερῶται εἰς τὴν μνήμην τοῦ
βίου μου Ἰ ω ν ο ς ὅστις ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ
τὴν μονογραφίαν ταύτην δημοσιευομένην».

Ἡ μονογραφία τοῦ Στεφάνου Δραγούμη
προσφάσκει εἰς ἡμᾶς ὡς ἐν ἀκόμῃ ἀπτόν μαρ-
τύριον τῆς λογιότητος τοῦ ἀνδρός. τῆς αὐ-
στηρᾶς ἐπιστημονικῆς λογιότητος, ἡ ὁποία δὲν
ἔχει τίποτε περαιοτὸν εἰς τὴν φαντασίαν της,
καὶ ἀρκεῖται εἰς τὴν κανονικότητα τοῦ ἐδραίου
βήματός της πρὸς ἀνίχνευσιν τῆς ἀληθείας.
τῆς ἀπασχολούσης αὐτήν, ὁμῶς ἀγγεῖται τὰ λε-
γόμενα ἄνθη τοῦ λόγου, καὶ δὲν τῆς εἶνε
προσιτὴ ἡ χάρις τὴν ὁποίαν ἀποκαλοῦμεν καλ-
λιέπειαν. Τὴν ἐλλείπουσαν χάριν, τὴν ὁποίαν
ἄλλως τε καὶ δὲν ἐπζητεῖ ὁ συγγραφεὺς, ἀν-
τισταθμίζει ἡ ἀδιαλλάχτως ἐλληνίζουσα ὀρθο-
ἐπεια, καὶ ἀκαμψία τοῦ γλωσσικοῦ χαρακτήρος.
Δὲν ἀφηγείται, δὲν ζωγραφίζει, δὲν ρητορεύ-
ει, δὲν παρασύρεται εἰς γενικότητες, δὲν ἐ-
πζητεῖ τὴν γλαφυρότητα· ἄλλως τε καὶ τὸ
βιβλίον του δὲν εἶνε παρὰ μεθοδικὴ προσπά-
θεια δι' ἐρευνῶν, εἰκασίων καὶ διαγνώσεων,
πρὸς διαφώτισιν ἀμφιβόλων καὶ περιπλόκων
ἀποριῶν, ἀναγομένων εἰς τὰς πρώτας δεκαε-
τηρίδας τοῦ 13ου αἰῶνος, ὅτε οἱ Φράγκοι ἐ-
κράτησαν τῆς Πελοποννήσου καὶ μεγάλου μέ-
ρους τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν νήσων, καὶ ἀπορ-
ρίπτοντες τὴν προσωπίδα, ἡ ὁποία τοὺς παρο-
ύσας ὡς σταυροφόρους ἐναντίον τῶν ἀπίστων,
ἐνεφανίζοντο ἐπιδρομαὶ ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν κοι-
νότητων καὶ τῶν πληθυσμῶν, κατακτηταὶ σιδη-
ρόφρακτοι βαρβαρικοὶ ἐκεῖ ὅπου τὸ θεῖον φω-
τοφάντασμα τῆς ὁμηρικῆς Ἑλένης πλανώμε-
νον ἀκόμῃ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εἰρώτα ἐφθα-
νεν διὰ νὰ κινή τὸ σέβας καὶ τὴν περισύλλο-
γην, παρὰ τῶν καιρῶν τὴν δυστοχίαν καὶ τὴν
ἀθλιότητα. Τὸ θέμα, προαπαιτοῦν διὰ τὴν δέ-
ουσαν διεξαγωγὴν τοῦ μεθοδικῆς ἐμπειρίας
πολὺ μᾶλλον ἢ λογοτεχνικὴν εὐχέριαν, εἶνε
εὐπρόσσιτον εἰς τὸν συγγραφέα του, ὁ ὁποῖος
ἄριστα γινώσκει πῶς νὰ τὸ χειρισθῇ, βοηθεύ-
μενος ἀπὸ τὴν ἀοτίαν φιλολογικὴν παιδείαν

[ὅπως]

24 Σεπτεμβρίου 1923
Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
ΩΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ο μεταστάς αείδιμος Στέφανος Δραγούμης, γόνος οικογενείας φιλομούσου και σφόδρα πε-
ρι τὰ Γράμματα ασχολουμένης, εθεράπευε τὰς
Μούσας ιδιαιτέρως και συνέγραφε διατριβάς
σπουδαιοτάτας, ιδίως αρχαιολογικάς, διότι ή
αρχαιολογία ήτο δι' αυτόν αληθές έντρούφιμα.
Ός οι "Αγγλοι πολιτικοί, ιδίως ο μέγας Γλάδ-
στων, όμοίως και ο ήμέτερος επιφανής πολι-
τευτής της νεωτέρας Έλλάδος αφέρου ώρας
δυσκλήρους καθ' έκάστην εις την μελέτην των
αθανάτων ποιητών και συγγραφέων της αρχαι-
ότητος, κατείχε δέ τελείως πλείστα ζητήματα
άφορώντα τόν αρχαίον βίον. Κυρίως δ' όμως
ήσυχολετο εις την έπιγραφικήν,
και τούτο ένεκα της βαθείας γνώσεως, ήν ει-
χε, της έλλην. γλώσσης, ής ήτο ύπερόχος πρό-
μαχος και ιεροφάντης. Πλείστα δέ διατριβαί
του άειμνήστου άνδρός έχόσμησαν τὰς σελίδας
της Έ'Αρχαιολογικής Έφημερίδος του μόνου
έλληνικού περιοδικού, όπερ τυγχάνει παγκοσμί-
ου κύρους. Έκτός δ' όπως των επιγραφικών
μνημείων έμελέτησε θέματα και εκ των άλ-
λων κλάδων της Έ'Αρχαιολογίας, όσον περί των
περιφήμων «έξοχων» άγγείων συμβολικών των
Έλευσινίων Μουσηρίων, και περί του περιφή-
μου έν τώ Μουσείω της Άκροπόλεως αναγλύ-
φου της Πενθοσίης Αθηνάς,
ής έπειράθη να δόση ιστορικήν έρμηνείαν.

Έν γένει ο επιφανής μεταστάς πρώην πρό-
εδρος της Έ'Ελλην Κυβερνήσεως ήτο λίαν έ-
ξέχονσα φυσιογνωμία έν τοίς έλλην. γράμμα-
σι, διατέλεσε δέ καθ' όλον τόν βίον έταίρος
της Έ'Αρχαιολογικής Έταιρίας, πολλάκις δέ
σύμβουλος, προήδρευσε δέ και πλείστον αυ-
της Συνελεύσεων. Άλλ' ήσαν οι ήρωικοί έ-
κείνοι και ένδοξοι χρόνοι του έθνικωτάτου
τούτου ιδρύματος, όπερ έχάτως παρέλυσεν,
ώς μη ώφελεν ο πολιτικός σάραξ, όστις διε-
φθειρε και έρήμωσε σχεδόν και την όλην άρ-
χαιολογικήν υπηρεσίαν.

Άλλά και ως μορφή και παράστημα ο ά-
είμηστος Δραγούμης διεκρίντο έν οιαδήποτε
δημύρει με την γραφικωτάτην αυτού κεφα-
λήν και την λεπτήν και εκφραστικήν κατα-
τομήν, ή όποία ενεθάρμυζε τὰ ώραία μετάλλια
των καλλίστων χρόνων της Τέχνης. Εύθυτε-
νής, σεμνός και μεγαλοπρεπής με τόν ύψηλόν
του πόνον και την κομψήν οεδιγνότητα του ήτο
ο Στέφανος Δραγούμης μία από τὰς τελευ-
ταίας αναλαμπάς της εξαφανισθείσης φεύ !
αληθοῦς του πνεύματος και του ήθους άριστο-
κρατίας !

Εμείς " ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ
24/9/23

του, την σπανίαν του ιστοριομάθειαν και την
τελείαν γνώσιν των παντοειδών πηγών, των
απαιτούμενων επί τούτω. Την κυριωτάτην πη-
γήν του, ώς έπόμενον, άποτελεί το Χρονικόν
του Μορέως, το τρίπτυχον, ώς είπειν, το έλ-
ληνικόν, το γαλλικόν και άραγόνειον, το χρο-
νικόν του όποιου τὰ έλληνικά κείμενα γινώ-
σκουσιν οι άρεσκόμενοι να μελετώσι τὰ της
άξιοσημείωτου τούτης περιόδου της έθνικής ή-
μιων πολυκυμάντου ιστορίας εκ της νεωτέρας
άριστης κριτικής εκδόσεως του συμπαιθεστά-
του άμερικανού μυσαιωνοδίκου Σμιθ, του προ-
ωρώς άποθανόντος, καθώς του Χρονικού τού-
του την εμπνευσιν και τὸ νόημα και την ιστο-
ρικήν, γενικωτάτα, σημασίαν γνωρίζομεν εκ
της άξιολόγου μελέτης του καθηγητού κ. Α.
Αδαμαντίου. Και δέν θα ήτο περιττόν όλως
να ύπομνήσωμεν εδώ τὰ ίχνη τὰ όποία το Χρο-
νικόν του Μορέως κατέλειπε εις την νεωτέραν
έλληνικήν φιλολογίαν και ποιήσιν δια μέσου
δύο των έπισημοτέρων αντιπροσώπων της κα-
θαρευούσης τού άθηνάικου εργαστηρίου λογο-
τεχνίας των πρό του 1880 χρόνων ίχνη ζωη-
ρά παραμένοντα εις τόν «Αιδάντην του Μορέ-
ως» του Άλεξάνδρου Ραγκαβή, και εις του
Δημητρίου Βερναρδάκη την «Μαρίαν Δοξαπα-
τερή». Τόν Δοξαπατερή μνημονεύει, όσον ήτο
δυνατόν τούτο εις τὸ διάγραμμα του περιεπι-
κού συγγράμματός του ο Δραγούμης. Είπε ο
ήρωϊκός και ήράκλειος την ρώμην λατινισμέ-
χος μαχητής. «Επχώριος παράδοσις, αναφέ-
ρει ο άγγλος Μίλλερ εις την Έ'Ιστορίαν του
της Φραγκοκρατίας έν Έλλάδι, διέσωσε την
ανάμνησιν του λαμπρού θάρους της θυμα-
τόδς-αυτού, ήτις προετίμησε να εύρη τόν θά-
νατον, χερμνίζουσα έαυτήν από του κάστρου,
μᾶλλον ή να γίνει παλλακίς του κατακτητού,
νέος δ' Έ'Ελλην δραματουργός, άνέδειξε την
Μαρίαν Δοξαπατερή ήρωίδα μετ' των τραγω-
διών αυτού».

Τὸ βιβλίον του Στεφάνου Δραγούμη, καθώς
προεσημείωσε, επιδιώκον άυστηρώς προδιαγε-
γραμμένον σκοπόν, έρευνών και διαγνώσεων
άναγομένων εις τοπωνυμικά, τοπογραφικά και
ιστορικά ζητήματα, δέν άπασχολείται εις γλα-
φυράς διεξοδικάς αφηγήσεις και εις άναπα-
ραστάσεις προσώπων, όποία λ. χ. του Δοξα-
πατερή και του άλλου εκείνου φοβερού μαχη-
τού, του Λέοντος Σγουρού, των όποιων τὰ ό-
νόματα μόλις εύρίσκει καιρόν δια πετώντος
καλάμου να χαράξη. Και όμως Έ'Ελλην πολι-
τευτής επί μακρόν δοκιμάσας την μέθην του
καινοβουλευτικού βίματος και διαλαλήσας με-
χρι των ιστάτων του σπληνών έπισταμένως
και θερμώς τὰ δίκαια της Μακεδονίας του
δοσκόπως θα ήδύνατο να άρχεσθ ή εις τὸ άγέ-
λαστον, άπέριττον όλως σχήμα της μονογρα-
φίας του, χωρίς να ποτίσιν την μονοτονίαν του
και κάποιαν ανοήν ζωής να του έμφυσήη διά-
τινος συνθετικωτέρου πορίσματος, εις τὸ ό-
ποιόν ο λόγος άγντος ύπωσθήτοτε να χωρή πάλ-
λόμενος, διαβλέποιεν την φροντίδα ταύτην
εις τὸ χαρακτηριστικόν σημείωμα τὸ προτα-
σόμενον της συγγραφής: «Αφού ήρχισεν ή
συναρπαστική των πρώτων τοπογραφικών
σφύλων ο συγγραφές ήσθάνησε και δέν ήδυ-
νήθη πλέον να έπιστατήσιν εις την διόρθωσιν
των δοκιμίων... Διά τόν αυτόν λόγον δέν έ-
πρόφρασεν ο συγγραφέας να προτάξη πρόλο-
γον, καθώς είχε σκοπόν».

Τὸ σημείωμα τούτο είνε με όλην του την
σπινναμένην μέχρι έρηρότητος ασχολογίαν,
από τὰ μεταγρολινώτερα δεινύματα των έπιτο-

δίων με τὰ όποία πείσμων τύχη εξαφνα πα-
ρακωλύει τόν δρόμον κ' έξουδετερώνει τὸ έ-
ναιρον του γνήσιου εῤῥουειδήτου συγγραφέως.
Κάποιος ποιητής άπαριθμεί κάποις εις ένα του
επιγραμματικών στίχων τρία κεφαλαίωδη, κα-
θώς οι ποιηταί τὰ πιστεύουν, ιδανικά του άν-
θρωπίνου βίου:

Παιδί να κάμης, να φυτέψης δέντρο,
βιβλίον να γράψης !

Να δαπανήσης όλον σου τόν βίον εις την
δράσιν. Περί τὰ τέλη του βίου σου να ένδυ-
μηθής ότι δέν είσαι μόνον ρήτωρ από του βή-
ματος, δημοσιολόγος από των στηλών έφημε-
ρίδος, άρχαιολόγος εις τὰς ώρας της σχολής
σου, πολιτικός από χρόους, αλλά και συγγα-
φέας από έρωτα. Μόνος σχεδόν εκ των συν-
χρόνων σου πρωτοστατούντων εις τὰ δημόσια
πράγματα, λόγιος άρχαίρνης, έπεθήμες να
κληροδοτήσής τὸ θνoύά σου βαθυχάραστον εις
τούς επιγενομένους επί του καθαρού μετώπου
ένός και μόνου, έστω, βιβλίου. Και τὸ γήρας
σου παραλεί τὰς χείρας, ή νόσος σε καταρ-
ρίπτει, πρόσκοπος του θανάτου ! Και διαφεύ-
γει του έργου σου ο πρόλογος με τόν όποιον
θα διεκρίσεις ίσως τόν άχώσητον λόγον σου,
και ο υἱός του Νικολάου Δραγούμη του τῷ
φραδοῦς συγγραφέως των «Ιστορικών Άπο-
μνημονευμάτων» μόλις εύρίσκει καιρόν να ά-
ναθέσθ τὸ βιβλίον του με σωπλήν άρχοντικὴν
επί του τραγικού βωμοῦ του τρίτου Δρα-
γούμη !

"Ημερήσια Νέα" Πύργου
29 Σεπ. 1923

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

..Μία λευκή πολιτική, σεβαστή, Πανελλήνιος αξιοπρεπής φυσιογνομία εξέλιπεν ~~απὸ~~ ἐκ τοῦ συγχρόνου πολιτειακοῦ καθεστῶτος!

Φόρουμ
ἀφροδυνῶν

Ο Στέφανος Δραγούμης:
Ἀπὸ τῶν Μακεδονικῶν δρυμῶν καὶ δειράδων μέχρι τῶν κυματοπλήκτων ἀφροδυνῶν, ἀκρῶν τοῦ Ταϊνάρου, μία, πάνδημος, εὐκρινὴς, διερμηνεύουσα τὴν πένθιμον ὁδὸν, καρδιοβόρος θλίψις ἐξεδηλώθη ἐναργῆς καὶ ἀπροσποίητος, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ εὐπατρίδου, φύσει καὶ θέσει πολιτευτοῦ, ἐντίμου καὶ ἀνόρου Βαυάρου τῆς πολιτικῆς κονίστρας, οὗ τὰ φιλοπάτριδα αἰσθήματα ἐξήρθησαν ἰδία εἰς μεγαλειῶδες ἐπίπεδον ἡρωϊκῆς αὐταπαρνήσεως, ἐν ἡμέραις οὐχόμενων, θυελλωδῶν, ἐσωτερικῶν, ἐμφυλίων ἀγώνων, δις ἡ βαρύντατα πληγείσα πατρικὴ καρδιά οὗτοῦ, χάριν τῆς πατρίδος καὶ κρατικῆς ἐνότητος, ἠνέχθη ἀγογγύτως τὰ δολόφονα, θανάσιμα πλήγματα κατὰ τοῦ προσφιλεστάτου αὐτοῦ νιού καὶ κληρονόμου τῶν ἐξόχων πολιτικῶν του ἀρετῶν, ἀληθομονήτου καὶ πολυθρηνήτου Ἰωάνος.

Πορτοφύλα

Ἐδύνατο ὁ αἰμυνηστος γεραρός πατὴρ Στέφανος Δραγούμης νὰ θέσῃ τὸν δαυλὸν ἐμφυλίου πυρκαϊᾶς, διὰ δικαίαν ἀντεκδίκησιν ἐπὶ τῇ μυσαρᾷ πράξει, τῇ ἀντεθνικῇ, ἥτις ἐστέρησε τὴν πατρίδα ἡμῶν ἐνδὸς ἐπιφανοῦς, δυσαναπληρώτου, Πολιτικοῦ ἀστέρος! **Ἀντιμέθεος** διάδοχου ἀνταξίου πατρός, τοῦ σώφρονος εὐγλώττου κοινοβουλευτικοῦ συναρχηγοῦ τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος, μεγαλειώδους φυσιογνομίας ἀκηράτου καὶ αἰδίου, ἐν τῷ νεοελληνικῷ Πανθέῳ, τοῦ, ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς παλινγενεσίας καὶ ἐντεῦθεν ἐντίμως καὶ πατριωτικῶς δρᾶσαντος ὑπὲρ τῆς χρυσηρεφοῦς Ἑθνικῆς Πανελληνίου ιδέας, καὶ διὰ τῶν ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ἀγώνων, καθ' οὓς ὁ τιμημένος οἶκος Δραγούμη τέλος προσήνεγκε μετ' αὐταπαρνήσεως ἄλλον Κόδρον, ἐπὶ ὑψηλοτέρου ὁροπεδίου φιλοπάτριδος ἐξάρσεως καὶ αὐτοθυσίας τὸν Παῦλον Μελλᾶν! Ἡ Μακεδονία ἐσώθη διὰ τοῦ Δραγούμη κυρίως!....

Ὁ Στέφανος Δραγούμης ἦτο ὁ ἐξοχος κοινοβουλευτικὸς ρήτωρ καὶ πεπειραμένος, ὅτε ἤρχεν οὐλοστροφῆς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν κατευθύνσεων καὶ ὑποθέσεων τοῦ Ἑθνους, ὁ μετ' εὐλαβοῦς προσηλώσεως καὶ θριαμβευτικῆς οἰγῆς, ἐν τῇ Βουλῇ καὶ τῇ Δημοσιογραφικῇ Κοινῇ γνώμη πάντοτε εἰσακουόμενος καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ.....

ἀχρηστος

Τὰ «Ἡμερήσια Νέα» δι' ἡμῶν διερμηνεύουσι τὸ πανδήμως καὶ ἐνταῦθα ἐκδηλωθὲν πένθος ἐπὶ τῆς Ἑθνικῇ ἀπωλείᾳ τοῦ πολυτιμήτου λευκοτάτου Ἑθνοφελοῦς γηραιοῦ πολιτευτοῦ, ἀγῆρως καὶ ἀχρηστοῦ ἡ μνήμη τοῦ Στεφάνου Δραγούμη!

Θρασύβ. Χρονόπουλος.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗ

θάνατος

Κυψελιά 17 (1923) Σεπτεμβρίου 1923.

—

Πομπεία
18 ἑβρί' 1923.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Χθές τὴν 2.13 μ.μ. ἀπέθανεν εἰς τὴν ἐν Κηφισσίᾳ ἐπαυλὶν τοῦ ὁ πρώτου Πρωθυπουργοῦ Στέφανου Δραγούμη. Πάσχων ἀπὸ μακροῦ ἀπὸ ἐντονόν ἀρτηριοσκληρώσιν, πρὶν τριημέρου ὑπέστη πυρετικὴν εἰσβολὴν καὶ συνεπείᾳ τῆς σωματικῆς ἐξαντλήσεως ὑπέκυψε χθές εἰς τὸ μοιραῖον τέλος.

Ἡ κηδεία τοῦ σεβαστοῦ πρεσβύτου θὰ γίνῃ σήμερον τὴν 3ην μ.μ. ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου, ὅπου ἐντὸς τοῦ ἀπογεύματος θέλει μεταφερθῇ ἡ σορὸς αὐτοῦ.

Ὁ θάνατος τοῦ Δραγούμη, γνωσθεῖς, ἐπὶ προκαλέσσει πυκνὴν συρροὴν ἐκλεκτοῦ κόσμου εἰς τὴν ἐν Κηφισσίᾳ ἐπαυλὶν του.

Ἑορταία 18 ἑβρί' 1923.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Εἰς βαθὺν γῆρας καὶ εἰς τὸ τέρας μακροῦ πολιτικοῦ σταδίου ἀπεβίωσε χθές, καταβληθεὶς ἀπὸ μακρὰν νόσον, ὁ Στέφανος Δραγούμης.

Εἰς τὴν νεωτέραν πολιτικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀποθανὼν σεβαστὸς πολιτευτὴς κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν, ἀφιερῶσας ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς νεότητός του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος καὶ συνυφάνας τὴν ζωὴν του μὲ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς χώρας.

Ἡ πρώτη του πολιτικὴ ἐμφάνις παρὰ τὸ πλεονὸν τοῦ Χαριλάου Τρικούπη, τοῦ ὁποῦ διηρξέε πιστὸς καὶ πολὺτιμος συνεργάτης· μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου, ὑπῆρξε καὶ ἡ πολιτικὴ καθιέρωσις τοῦ ἀνδρός.

Τὰ φωνεϊνότερα σημεῖα τοῦ μακροῦ καὶ συνεχοῦς πολιτικοῦ σταδίου τοῦ Στεφάνου Δραγούμη εἶνε αἱ ὑπουργαί του εἰς τὰς Κυβερνήσεις Τρικούπη, ἡ συμβολὴ τῆς μακροῦς του πείρας εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος κατὰ τὴν Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν καὶ ἡ πατριωτικὴ του δρασίς εἰς τοὺς Μακεδονικοὺς ἀγῶνας. Ἀλλὰ ἡ Πολιτικὴ δὲν εἶχεν ἀπορροφήσει ἐξ ὁλοκλήρου τὸν Στέφανον Δραγούμην. Προσφιλεῖς ὑπῆρξαν δι' αὐτὸν, κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του, αἱ ἀρχαιολογικαὶ μελέται, εἰδικαὶ δὲ ἐργασίαι του, ὅπως ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀναγλύφου τῆς πενθούσης Ἀθηνᾶς, ἐξετιμῆθησαν ἰδιαίτερος εἰς τοὺς ἡμεδαποὺς καὶ ξένους ἀρχαιολογικοὺς κύκλους.

Ἑορταία Πειραιῶς
18 ἑβρί' 1923.

ΣΤΕΦ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Μέσα εἰς τὴν τὴν σήμερινὴν λειψανδρίαν τῶν πολιτικῶν προσώπων ἐπῆλθε καὶ ὁ θάνατος τοῦ σεβαστοῦ πρεσβύτου καὶ ἐντίμου πολιτευτοῦ Στεφάνου Δραγούμη.

Πολιτευτὴς ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ τῶν πατριωτικωτέρων πολλὰς καὶ μεγάλας προσέφεραν ὑπηρεσίας εἰς τὴν χώραν καὶ ὡς ὑπουργὸς πολλάκις καὶ ὡς πρωθυπουργός.

Ἡ ἑλλὰς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Δραγούμη χάνει καὶ τὸν τελευταῖον ἀντιπρόσωπον τῶν μεγαλοπραγμόνων καὶ ἀγνῶν πατριωτῶν πολιτευτῶν, εἵτινες ἔθεσαν πάντοτε τὴν πατρίδα ὑπὲρ πᾶν ταπεινὸν συμφέρον.

Ἑορταία Πειραιῶς
18 ἑβρί' 1923.

Ἐνας ἐκ τῶν κρίκων τῶν συνδεόντων τὸ ἔνεστώς πρὸς τὸ παρελθόν ἐξέλειπε χθές. Ὁ Στέφανος Δραγούμης δρᾷσας ἀπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς Μεταπολίτεως καὶ ὑπουργός καὶ πρωθυπουργός εἰς τὰς διαφόρους Ἐθνικὰς περιστάσεις, ἦτο, οὗτος εἰπεῖν ἡ ἑσὼ ἱστορία τῆς Πολιτικῆς ἐξελίξεως. Φίλος ἰδιαίτερος καὶ θαυμαστὴς τοῦ ἀειμνήστου Χαριλάου Τρικούπη ἔμεινε μέχρι τέλους πιστός εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας διευτύπωσεν ὁ μέγας Ἐκείνος καὶ ἀληθμόνητος Πολιτικὸς τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τοῦ Στεφάνου Δραγούμη ἀσφαλῶς θὰ ὁμιλήσῃ ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος.

Ἑορταία Πειραιῶς
18 ἑβρί' 1923.

ΑΠΕΘΑΝΕ ΧΘΕΣ Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ἀπέθανε χθές ἐν Κηφισσίᾳ ὁ Στέφανος Δραγούμης. Ἡ κηδεία του θὰ γίνῃ σήμερον εἰς τὸν ναὸν τοῦ πρώτου νεκροταφείου. Ὁ θάνατός του θὰ λυτήσῃ ἀναμφισβητήτως ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, διότι ὁ Στέφανος Δραγούμης ἀπὸ τῆς νεαρᾶς του ἡλικίας ὑπηρετήσας τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα.

Ὑπῆρξε ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων μελῶν τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος καὶ ἐξελέγη πλειστάκην βουλευτὴς Ἀττικῆς. Κατ' ἐπανάληψιν ἐγένετο ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν.

ΗΜΕΡΗΣΙΑ

ΝΕΑ

Πύργος Έτος Γ.
Αριθμός φύλλου 714

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ
Έναντι Αγίου Νικολάου

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΣΤΕΦ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Τιμή φύλλου λεπ 50 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΙΩΑΝ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΑΘΗΝΑΙ. — Κατά τηλεγράφημα εκ Κερκύρας ο λαός πανηγυρίζει την απελευθέρωσιν της νήσου. Ο κατάπλους του Ιταλικού στόλου άνησύχισε τους κατοίκους. Έν τούτοις η κίνησις καθ' όλην την νύκτα διατηρήθη ζωηρά. Σήμερον πλήθη λαού παρενβέθησαν εις τὸ τελεσθὲν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν φονευθέντων κατὰ κατάληψιν της νήσου. Τὸ καταδρομικὸν «Καβούρ» τὸ ὁποῖον ἔμεινε ὅλην τὴν νύκτα ἐν τῷ λιμένι ἐθεάθη τὴν πρωτὴν ἡγκυροβολημέ- νον εἰς τὸ ἀν. ἰθιὸν σημεί- ον. Τὸ ἀποπλεύσαν μετὰ τὰ τελευταῖα τμήματα δὲν ἐπα- νέπλευσεν. Τὴν θὴν π. μ. ἀπέπλευσαν καὶ τὰ ἄλλα θω- ρηκτὰ καὶ τὸ «Σάντα Μάρ- κο».

ΑΘΗΝΑΙ. Τηλ. φ. οὐν ἐκ δὲ Κερκύρας μετὰ τὸ μεσο- ρύμιον ἐπανεπλεύσαν εἰς Κέρκυραν 2 ἰταλικά ἀντι- τορπιλλικά.

ΔΟΝΔΙΝΟΝ. — Τὸ π. πρα- κτορεῖον «Τητσεῖν» ἀνα- κοινῶι δὲ ὁ ἰταλὸς πρόξε- νος εἰδοποίησε τὸν Νομάρ- χην Κερκύρας δὲ ἡ παρου- σία τοῦ ἰταλικοῦ στόλου ἐν Κερκύρα οὐδένα ἐχθρὸν σκοπὸν ἔχει.

ΠΑΡΙΣΙΟΙ. Τηλε- γραφ. οὐν ἐκ Ρώμης ὅτι ὁ ἰταλικὸς στόλος δι- ετάχθη νὰ παρκαμείνῃ εἰς Κέρκυραν μέχρι της πληρωμῆς τῶν 50 ἐκατομμυρίων λιρετ- τῶν εἰς τὴν ἰταλίαν.

ΡΩΜΗ. — Τὸ ἡμ. ε- πίσημον «Στέφανι» ἐ- ξήγει ὡς ἐξῆς τοὺς λό- γους της ἐπανόδου οὗ ἰταλικοῦ στόλου εἰς Κέρκυραν. «Ο ἰταλι- κὸς στόλος θὰ παρκα- μέινῃ εἰς Κέρκυραν μέχρι της πληρωμῆς εἰς τὴν ἰταλίαν τῶν 50 ἐκατομμυρίων λιρετ- τῶν.

Τὸ συμβούλιον της ΚΤΕ ἐμελέτησε τὰς νομικάς συνεπείας της Ἑλληνο-ἰταλικῆς δι- αφορᾶς καταρτίσαν τὰ ζητήματα ἅτινα θὰ τε-θοῦν εἰς τὸ Δικαστή- ριον της Χάβης.

ΑΘΗΝΑΙ. — Έντὸς της ἡμέρας ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐ- πιδόσῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν Προσβευτικὴν Διάσκεψιν. Διὰ ταύτης θὰ διατυπώσῃ τὸ παράπονον δὲ ἡ ἀπό- φασις της Διασκέψεως ἐλή- φθη πρὶν ἢ ἐκδώσῃ τὸ πό- ρισμά της ἡ ἀνακριτικὴ ἐ- πιτροπὴ.

ΡΩΜΗ. — Τηλ. φ. οὐν ἐκ Γενεύης δὲ ὁ κ. Πολίτης δ- μιλῶν εἰς τὴν Προσβευτικὴν Διάσκεψιν ἐξέφρασε τὴν ἐκ- πληξίν του διὰ τὴν ἀπόφα- σιν της Πρεσ. Διασκέψεως τὴν ὁποίαν ἐχαρκτήρησεν ὡς ἀδίκον, καθ' ὅσον ἡ ἐκ- θεσις της ἀνακριτικῆς Ἐ- πιτροπῆς εἶνε εὐνοϊκὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα.

ΑΘΗΝΑΙ. — Κατ' ἐπισή- μους πληροφορίας ἡ Ἐθ. Τράπεζα της Ἑλβετίας διε- βίβασε εἰς τὴν ἰταλ. τοι- αῦτην τὰ 50 ἐκατομμυ- ρίων λιρεττῶν διὰ λογαρια- σμὸν της ἰταλικῆς Κυβε- ρνήσεως.

ΠΑΡΙΣΙΟΙ. — Ο «Χρό- νος» σχολιάζων τὴν ἀπόφα- σιν της Προσβευτικῆς Δια- σκέψεως γράφει δὲ ἡ Διά- σκεψις ἐφήρμωσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ Δημοσίου Δικαίου, ἀλλ' ἀπήλλαξε τὴν Ἑλλ. Κυβέρ- νησιν πάσης συνενοχῆς με- τὸς δολοφόνους.

Αθῆναι. — Τηλεγραφοῦν ἐξ Ἰωαννίνων δὲ ἐπερά- τωσε χθὲς τὰς ἐργασίας της ἡ Διεθνὴς ἀνακριτικὴ Ἐπι- τροπὴ, καλουνέταξε τὴν ἐνδε- σὶν της ἥτις περιλαμβάνει ὅλα τὰ ἔγγραφα καὶ τὰς δι- κογραφίας. Ο ἰάπων πρό- εδρος της Ἐπιτροπῆς παρέ- λαβε τὴν ἐκθεσιν καὶ θὰ μεταβιβάσῃ ταύτην αὐτο- προσώπως εἰς τὴν Πρεσ. Δι- ασκεψιν.

Αθῆναι. — Τηλ. φ. οὐν ἐκ Κερκύρας δὲ πάνδημος ἐτε- λέσθη εἰς τὴν πλατεῖαν δο- ξολογία ἐπὶ τῇ ἀπελευθε- ρώσει της νήσου.

ΕΚΠΟΙΗΣΙΣ ΑΤΜΟΣΠΛΟΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ. Κατ' ἀπόφα- σιν τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτι- κῶν ἐκποιεῦνται διὰ δημοπ- ρασίας τὰ ἀτμόπλοια «Αθῆ- ναι» καὶ «Ἀνδρονίκη»

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΜΥΓΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ... ΕΡΩΤΑ

Μέχρι σήμερα ἐγνωρίζαμε πολλά πράγματα τὰ ὁποῖα ἡ σύγχρονος μυθολογία τῶν μαγισσῶν περιέβα- λε μετὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ιδιότητα δὲ δύνανται νὰ μᾶς φανοῦν χρήσιμα εἰς τὰς... ἐρωτικὰς μᾶς ἐπιχειρή- σεας!.. Ἐξέυραμε λ. χ. δὲ τὸ μα- νιώδες κόρτε, ἡ ἄγρυπνος παρακο- λούθησις της... σκληρῶς, ἡ στενὴ καὶ ἀσφυκτικὴ αὐτῆς πολιορκία, καὶ τὰ πυρρίκανστα ἐρωτικὰ γράμματα της ἀνεξαντλήτου ἐρωτικῆς ἐπιστολο- γραφίας, ὁμοῦ μετὰ της μεσολαβή- σεως τοῦ ἀσυνμάτου τηλεγράφου τῶν χειλέων, τῶν μουσῶν, καὶ τῶν χειρῶν, δὲν ἦσαν τόσον λυσιτελῆ, ὅσον ὁ λαβύρινθος της Σολωμονι- κῆς, καὶ της οὐκίας τῶν... ἀσ- τρων!... Καὶ ποῖος δὲν ἔτυχε ν' ἀ- κοῦσῃ τὰ πολυποίκαλα τεχνάσματα τῶν ἀτσιγγάνων καὶ τῶν ἀτσιγγα- νισσῶν, τὰ μάγια δηλαδὴ μετὰ της κέ- ρυνες κοῦκλες της κοσμημένης μ' ἕνα ἀκάνθινον στεφάνον, τὰς μυ- στηριώδεις προσευχὰς τῶν διαβο- λιστῶν αὐτῶν εἰς τὰς σταυροδρόμους καὶ τὰς γεφυράς κατὰ τὰς μεταμορ- φωτικὰς ὁδούς, τὰ θάψιμο σάπωνος μετὰ καρφίδων εἰς τὴν γῆν, τὸ μα- γεμένο μελάνι της ἐπιστολογραφίας, τὸ ὀλίγο εἰς τ'... ἀστερία τεμαχίον ὑφάσματος παρμένον ἀπὸ τὸ ἀγα- πημένο μᾶς προσώπου, τὸ μουσικὸν ὠδὴ χαρτὰ στής ντάμες καὶ στής κοῦπες τῶν ὁποίων οἱ... μάγοι! δια- βλέπουν τὸ μέλλον ἐνὸς ἔρωτος! τὴν... μαγικὴν σκόνην τὴν ὀπτιμέ- νην εἰς τὴν φλοῖαν της οὐκίας τοῦ ἀγαπημένου προσώπου, τὸ «θάψιμο» της τοιαύτης καὶ τῶν τοιχῶν ἐμ- πρὸς σ' ἕνα μαγικὸ καθρέφτη, της καρφωμένες πρόκες σ' ἕνα μῖγμα καλαμποκέσιον, ἀραποσιτένιον, καὶ σικαλένιον φρωμιῶν, τὸ «δ ε σ ι μ ο ν» δηλαδὴ ἡ ἐκμηδένισις ἡ δέσμευσις τῶν γεννητησίων ὁρμῶν τοῦ γαμ- βροῦ, τὸ «λ ὅ σ ι μ ο ν» κατόπιν, τὸ παρὰ πάντων θουλούμενον καὶ ὡς... θαυματουργόν! ἐκλαμβανόμε- νον κοκκαλάκι της νυκτερίδος... τὰ φουντάκια τοῦ ροφηθέντος καφφέ, καθὼς καὶ γίλιες δύο ἄλλες ἀνοήσι- es; Καὶ αὐτὰ μὲν τὰ «μ ε σ α ν» κα- λὰ, μὰ ὅχι κ'... ἀγία!.. ἐκτός ἐὰν ὁ σκοπὸς, διὰ τὸν ἔρωτα ἐ- ξαγιάξῃ καὶ αὐτὰ ἀκόμα τὰ μέσα!.

Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῇτε πο- τέ, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, δὲ ἡ... μὴ γες, τὰ συχαμερὰ αὐτὰ καὶ ἀστεῖα πτερωτὰ ποῦ δὲν μᾶς ἀφίρουν ἐν συμμαχίᾳ μετὰ τὸ κοινούπια νὰ κλεί- σουμε μάτι... δὲ ἡ... μύγες ἐπα- ναλαμβάνω θὰ ἠδύναντο νὰ χρη- σιμεύσουν ποτὲ διὰ τὸν... ἔρωτα!;

Καὶ ἂν σὰς ἔλεγε κανεὶς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ δὲν θὰ σὰς ἐφάνετο ἀπίστευ- τον? Ἀναμφιβόλως ναι! Καὶ ὅμως ἡ ἰσπανικὴ μύγες ἔχουν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ καὶ ὁλως ἐξαιρετικὰ προσόντα ἀπὸ τὰς Ἑλληνί- τις συ- ναδέλφους των! Καὶ πρὸς ἀπόδει- ξιν τούτου σὰς παραθέτω ἐπὶ λέ- ξει ὅτι ἀκριβῶς ἐδιάρσα χθὲς εἰς τὰ κομισθέντα ἐκ Κων) πόλεως φύλ- λα: «Ἡ Ἀγγλικὴ ἀστυνομία πα- ρέδωκεν εἰς τὴν Τουρκικὴν δύο ἄ- τομα τὰ ὁποῖα ἐπώλουν μύγες διὰ τὸν... ἔρωτα!.

Εἰς τὴν ἀνάκρισιν δ' εἰς τῶν συλληφθέντων Σαμονήλ Παράσης ὀνόματι κατέθεσεν ὅτι αἱ μύται του ἦσαν ἰσπανικαί, εἰσαγό- μεναι παρ' αὐτοῦ ἐξ ἰστανίας πρὸς

7 1)2 γρόσσα, καὶ πωλούμεναι πρὸς 100 καὶ 150 γρόσσα ἐκάστη! εἰς τοὺς ἐρωτευμένους ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Κατὰ τοὺς δι' ὁμοφροσύνης τοῦ Σαμονήλ Παράση, ἤρκει καθε- μὴ ἀγαπώμετος ἐρωτευμένος νὰ δῇ μίαν μύγαν εἰς ἐὸ ποτήρι της... ψυχρᾶς καὶ... σκληροκάδου πολυ- λατρεῦτου, διὰ ν' ἀγαπηθῇ πάραν- τα παρ' αὐτῆς, μεταβάλλουσα τὴν καρδίαν της εἰς φλέουσαν κἀμνον ἐρωτος!.. Αὐτοῖον, εἰ λέτε σεις ποῦ ἀγαπᾶτε καὶ δὲν σὰς ἀγαποῦν ἡ... σκορδόπιστες! Θέλετε νὰ παραγ- γείλω... ἰσπανικὰς μύγες γιὰ τὸν... ἔρωτα!.. Ὁέλω νὰ μάθω.

ΕΥΘΥΘΡΩΝ

Εἶνε οἰκονομ. ἄστυα

Εἶναι οἰκονομικὸν δόγμα δι' ἐκείνους ποῦ θέλουν νὰ κίμουν ἀσφαλῆ τοποθέτη- σιν τῶν οἰκονομικῶν των, δὲ ὁρεῖλουν νὰ τὰς ἐνδύ- ουν, οὐχὶ εἰς ἐνὸς εἶδους ἀ- ξίας, ἀλλὰ εἰς πολλῶν εἰ- δῶν τοιαύτας. Διότι ἐὰν ζημιωθῶσιν ἀπὸ τινος, κερ- δίζουν ὅμως ἀπὸ τὰς ἄλλας καὶ συνεπῶς δὲ ἔχουν τὸν κίνδυνον νὰ υποστῶσιν ὁλο- κληρωματικὴν καταστροφ- ῶν. Ἐν ταύτῃ περιπτώ- σει μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀρνή- θῃ δὲ τὴν τοποθέτησιν τῶν οἰκονομικῶν μᾶς εἰς ἐντο- κὰ γοχημὰτα Ἑθνε- κῆς ἀμύνης, ποῦ φέρουν τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Ἑλλη- νικοῦ Κράτους καὶ της Ἐθ- νικῆς Τραπέζης της Ἑλλά-δος καὶ τόκον 5 1)2, 6, 7 0)0, δηλαδὴ τόκον κατὰ πο- λὺ ἀνώτερον τῶν καταθέσε- ων παρὰ Τραπεζαίς δὲν εἶ- νε ἐκείνη ἡ ὁποία οὐδέπο- τε θὰ τοὺς ἀποδώσῃ ζημι- ας, ἀλλὰ πάντοτε κέρδη;

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ Εἰς ΓΑΣΤΟΥΝΗΝ

Γαστούνη. (Τοῦ ἐκτάκτου ἀν- ταποκριτοῦ μᾶς).

Πρὸ ἡμερῶν ἀφίχθη ἐνταῦθα ἐ- πιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ.κ. Σκολάκη, Μισοιλιᾶδης καὶ Γ. Ναμ- παλάκη ἵνα ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα της ἐγκαταστάσεως 400 οἰκογενειῶν προσφύγων εἰς τὰς χέρσας γαί- ας τοῦ κάμπου Γαστούνης. Πρὸς τὸν σκοπὸν μάλιστα τοῦτον ἔχονσι ἐπι- ταχθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου της Γε- ωργίας περὶ τὰ 10 χιλ. στρέμματα γαιῶν.

Ἡ ἐπιτροπὴ ὅμως συναντᾷ δυ- σχερείας εἰς τὸ ἔργον της, διότι λό- γω τοῦ χειμῶνος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κατασκευασθῶν εἰρήματα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν των, εἶνε δὲ ζή- τημα ἂν θὰ καταστή δυνατόν νὰ κατασταθῶν ἐντὸς τοῦ ἐρέχοντος ἔτους. Διότι ἐκτός τοῦ ζητήματος τῶν κτημάτων εἶνε καὶ τὸ ζήτημα τῶν πλημύρων τοῦ Πηνειοῦ. Πρό- κειται δὲ νὰ γίνουν διάφορα ἀντι- πλημμυρικὰ ἔργα πρὸς περιστολὴν τῶν πλημύρων τοῦ ποταμοῦ τού- του χορηγηθείσης πιστώσεως ἐκ 500 χιλ. δρ.

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΝΕΑ ΠΥΡΓΟΥ

29
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ ΝΥΚΤΟΣ
Του κ. Πίκουλα

ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΥΡΓΟΥ

Η αγορά εξακολουθεί
στάσιμος.

Επί σταφίδων διατηρούν-
ται αι αυταί τιμαί γύρω
των 3750

Τα δελτία έκλεισαν 2910

ΣΥΝΑΠΛΑΓΜΑ

Λιρα	280
Δολάριον	60
Φράγκον	3,77
Λιρέττα	2,73
Λέι	0,29
Μάρκον	1,33
Λίρα Τουρκίας	33
Ελβετίας	11

Ζητείται εις συνοδός πω-
λητής των «Ημερησίων
Νέων» δια την γραμμή Πύρ-
γου Πατρών και έτερος δια
την τοιαύτην Πύργου Ό-
κυμπίων.

Ζητείται επιστάτης δια
κτίμα με υιοθόν ικανοποι-
ητικών.
Επίσης σέμπρος δι' έτερον
κτίμα.

Παρακαλούνται οθαφικθέντες
αίχμαλτοι εκ Μ' Ασίας να δ-
ποιος γνωρίζει τι περί της τύ-
χης του αίχμαλτου στρατιώτο
Ανδρέου Ν Καψή να το γνωρί-
ση εις τον πατέρα του Ν Η Κα-
ψήν κάτοικον Πύργου.

ΓΑΛ. ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

Παναγιώτου Αττίκα
Εν Αμαλιάδι

Κατά μήνα ανά τμήματα
δρ. 30. Δι' ιδιαιτέρας παρα-
δόσεις ιδιαίτεροι συμφωνίαι.
Τα διδάκτρα προπληρώνονται
Πληροφορίαί παρά τω κ.
Δουφεξή εν Αμαλιάδι.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ο ΚΟΣΜΟΣ

Εν αυτώ πλουτισθέντι έπαρκώς
εύρίσκονται εις πλουσιωτάτην
συλλογήν όλα τα είδη της γρα-
φικής ύλης ως και ψυλικών. Έ-
πίσης όλα τα διδακτικά βιβλία.

Η τιμή πέντων των έμπορευ-
μάτων του και ειδικώς των με
αρίστην ποιότητα τετραδίων είνε
εξαιρετικώς εϋθηνά. Έν αυτώ
πωλούνται τα περιοδικά Αναγέν-
νησις Θεσσαρός Φιλόκαλος Πνε-
λώπη και τα «Ημερησία Νέα
του Πύργου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΕΛΟΝΑΚΗΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ

Μ Γ Γ Μ Ε Ν

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΟΥΤΣΗΣ

ΗΛΕΙΑΚΗ ΗΧΩ

Βαρθολομιό. Του άνταπο-
κριτού μας)

Τη φροντίδι του Συλλόγου,
ητύχησε να ίδη και η ήμετέρα
Κοινωνία από σκηνης το υπέρο-
χον έργον του άειμνήστου Πολ.
Δημητράκ' ήλου «το Κριτήρι-
ον» με διδασκαλον τον θαυμά-
σιον δραματικόν και συγγραφέα
κ. Χρήσ. Γεωργιάδην υποδυθέν-
τα την ύποδικον ψυχήν μετ' έ-
ξαιρετικής επιτυχίας. Καθ' όλην
την διάρκειαν του έργου, ό κ.
Γεωργιάδης διά της εξόχου δρα-
ματικής τέχνης του άνύψωσε
την ψυχήν και την διάνοιαν
την θεατών ύψηλά, σε κόσμους
υπέργειους και έκράτησεν άρει-
ωτον τό ενδιαφέρον και την προ-
σοχήν των άπειροπληθών θεα-
τών μέχρι τέλους, όποτε απέχθ-
ρησαν με καταφανή την συγκί-
νησιν την επομένην, τη εύγενή
προσφορά του κ. Γεωργιάδου, έ-
δόθη μετ' όμιλου έρασιτεχνών
παρ' αυτού έκτακτος παράστασις
με τρεις κωμωδίας και μονόλο-
γον.

Η άναχώρησις δέ του κ. Γεωρ-
γιάδου μάς λυπεί και άφίνει εις
τους γνωρίσαντας αυτόν λίαν
κολακευτικάς δια την άξίαν του
έντυπώσεις.

Σήμερον, κατόπιν δροστηρί-
ων και μεθοδικών ενεργειών,
συνελίφθη παρά του Ένωμ. κ.
Παπαχρηστοπούλου και χωροφύ-
λακος κ. Π. Διομανολάκη,
Συμ. Τζίκας φιγοδικών διότι
πρό τρων μηνών, έτραυματίσεν
έν μέθη διατελών τον Φωτ. Βύ-
τανον λίαν επικινδύνως.

Όλοσό ενδιαφερόμενος κόσ-
μος είνε κατηγανακτισμένος με
την άθλίαν κατάστασιν. εις ήν
εύρίσκεται τό έκτελούν την ουγ
κοινωνίαν Καθασίλων—Βαρθο-
λομιού—Κυλλήνης τραίνο και
σιδηροδρομική γραμμή ως και
δια την τελευταία άδιαφορίαν ήν
έπιδεικνύουν επ' αυτού οι άρμό-
διοι υπάλληλοι, εξαίρέσει του
λαμπρού Σταθμάρχου μας κ. Γο-
λέρη, λίαν διακεκριμένου υπαλ-
λήλου των ΣΠΑΠ.

Και διερωτάται τι, άραγε,
δέν είνε δυνατόν να διωρθωθή
ή άναχρονιστική και άθλια αυτή
κατάστασις;

Επληροφορήθημεν ότι υπ' έτι-
ων, μελετάται ή ενεργεία προς
απομάκρυνσιν έντεθεν του Έ-
νωμ. κ. Παπαχρηστοπούλου, καλ-
λιστον Άστ. όργάνου.

Τό τοιοϋτον μάς λυπεί ειλι-
κρινώς κνί νομίζομεν ότι δέν
περιποιεί τιμήν αυτοίς δια τας
τοιαύτας σφαλεράς αντίληψεις
των προς τό καθήκον. Θέλομεν
να πιστέσωμεν ότι θα παραμεί-
νη άπλή πληροφορία προς τό
καλόν του τόπου.

Μήτσος Βασιλάκης

Μυριά. (Του άσταποκριτού μας)
Παρ' όλον τον Βενιζελισμόν του
παρελθόντος σήμερον ή Κοινότης
μας έχει να επιδείξη τά 8)10 άντι-
βενιζελισμόν.

Μέσα εις τους άγνους ιδεολόγους
και άγωνιστάς προσειέθησαν και
οι έχάτως άπολυθέντες νεαροί έ-
πιστάται των κλάσεων 1919—20
άνερχόμενοι περί τους 40.

Κοινωνικά

Άπολυθείς των τάξεων του στρα-
τεύματος τυχών άναστολής, άφίκε-
το πλησίον της άρχοντικής του οί-
κογενείας ό ήμετερος πρότος εξα-
δέλφος φοιτητής Ίατρικής κ. Γ.
Παπαγεωργίου εις όν εϋχομαι τό
καλώς ήλθεν.

Χρ. Γαλανούλιας

Πωλείται άμπελος εκ 17 σι-
ώς έργιστα κειμένη εις θέσει
Άγία Μαρίνα και εις έδαφος
γονιμώτατον. Πληροφορίαί πα-
ρά τω κ Γ Λαοκαλάκη.

ΚΛΟΠΗ

Την νύκτα της 22ας προς
την 23ην Σεπτεμβρίου σπείρα
άγνωστων διαρρήξασα τον φεγ-
γίτην της οικίας της Άγλαίας
Μαζαράκη παρά την ουνοικίαν
Κεραυνδάκι εισήλθον έν αυ-
τή και άφήρεσαν όλα τα έν αυ-
τή υπάρχοντα αντικείμενα αξί-
ας φορέματα καπέλα κ. λ. π.
Η αξία των κλαπέντων άνέρ-
χεται εις 3100 δραχ. Ανακρι-
σεων επελήφθη ή όπηρεσία κα-
ταδιώξεως.

ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ

Ήρχισεν από χθές ή επίσκευ-
ή της Κεντρικής δημοσίας ο-
δού της πόλεως τη έπιστάσι
του τεχνίτου Μηχανικού κ Γ.
Μιχοπούλου.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΠΑΙΔΟΣ

Έκ της οικίας του Άχιλ. Κοσ-
μαδάκη παρά τό Κοινοτόμιον έχά-
θη προχθές μυστηριωδώς τό μι-
κρόν τέκνον του ηλικίας 2 ετών.

Τό μικρόν είχε καίσαρά μαλλιά
και ένδεδυμένον σκούρα, ξυπόλυ-
τον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΑΤΡΗΣ ΔΕΡΜΑΤΕΜΟΛΟΓΟΣ ΕΝ ΠΥΡΓΩ

Έκτός των έμπορικών του έργων.
Αντιπροσωπεύει 1) την τράπεζαν Έμπορίου έ-
δρεύουσαν έν Αθήναις.
2) Την τράπεζαν Α. Παναγιωτοπούλου έδρεύου-
σαν έν Πειραιεί.
Ενεργεί την εςπραξέν φορτωτικών, έκδίδει έπιτα-
γας επί των κυριωτέρων πωλεων της Ελλάδος κνί πλ.
σαν ετεκνήν εργασιών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΕ ΤΑ ΚΡΑΤΙΑ ΣΑΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΧΡΩΜΑΤΩΝ & ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Κ.Α.Π

Ι.Α. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΠΥΡΓΩ

ΟΙ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΓΟΙ & ΟΙΝΕΜΠΟΡΟΙ

ΖΗΤΗΣΑΤΕ:

Τα τέλεια και άνεγνωρίσιμα γινεζομάτρες Saleron
και Guyot — Λιάσας τας υπό της Έταιρημονικής
Ονομασίας άνεγνωρίσιμες και έφαρμοζόμενες έξβα-
βεις χημικάς συντάσεις, δια την άποστείρωσιν του
γλευκούς, την σταθερότητα της γεύσεως και την άμ-
τάλητον διατήρησιν του οίνου καθός και την
θεωρητικήν των τρυφερόμενων αλλοιώσεων χρο-
ματισμού (φύλλων, άμυγδαλών, έστφοριών
μάτις) (ζώνη) κ. λ. π.) παλαιών οίνων

ΟΛΗΓΙΤΑΙ ΣΑΦΕΙΣ & ΘΕΤΙΚΑΙ

ΠΡΟΤΟΝΤΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΑΝΤΩΝΤΙ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Μία λευκή πολιτική, σεβαστή, Πανελλήνιος αξιοπρεπής φυσιογνομία εξέλιπεν ἐκ τοῦ συγχρόνου πολιτειακοῦ καθεστώτος.

Ο Στέφανος Δραγούμης.

Ἀπὸ τῶν Μακεδονικῶν δρῶν καὶ δευράδων μέχρι τῶν κυματοπληκτικῶν ἀφροδισίων, ἀκρῶν τοῦ Τανάρου, μία, πάνδημος, εὐκρινὴς, διεργημένησα τὴν πένθιμον ὁδὸν καρδιοβόρος θλίψις ἐξεδηλώθη ἐναργῆς καὶ ἀπροσποίητος, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ εὐπατρίδου, φῦσις καὶ θέσει πολιτεντοῦ, ἐντίμου καὶ ἀπόγονο Βαυάρδου τῆς πολιτικῆς κοινότητος, ἐν τῇ φιλοπάτριδα ἀσθημάτων ἐξήρθησαν ἰδία εἰς μεγαλειώδες ἐπιπεδὸν ἡρωϊκῆς αὐταπαρνήσεως, ἐν ἡμέραις οἰχομένων, θυελλωδῶν, ἐσωτερικῶν, ἐμφυλίων ἀγώνων, διε ἡ βαρύντατα πληγείσα πατρικὴ καρδιά αὐτοῦ, χάριν τῆς πατρίδος καὶ κρατικῆς ἐνότητος, ἠνέχθη ἀγογγύστως τὰ δολοφονα, θανάσιμα πληγμάτα κατὰ τοῦ προσφιλεστάτου αὐτοῦ υἱοῦ καὶ κληρονόμου τῶν ἐξόχων πολιτικῶν του ἀρετῶν ἀλημονήτου καὶ πολυδρνήτου Ἰωάνου.

Ἡδύνατο δ' αἰμυνητος γεραρός πατὴρ Στέφανος Δραγούμης νὰ θέσῃ τὸν δαυλὸν ἐμφυλίου πυρκαϊᾶς, διὰ δικαίαν ἀντεκδίκησιν ἐπὶ τῇ μυσσῶν προῶν, τῇ ἀντεθνικῇ, ἥτις ἐοτέρησε τὴν πατρίδα ἡμῶν ἐνὸς ἐπιφανοῦς, δυσαναπληρώτου, Πολιτικοῦ ἀστέρος. Ἄν μὴ ἐξέδουσι, διαδόχου ἀνταξίου πατρός, τοῦ σόφρονος εὐγλώττου κοινοβουλευτικοῦ συναρχγοῦ τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος, μεγαλειώδους φυσιογνωμίας ἀκηράτου καὶ αἰδίου, ἐν τῷ νεοελληνικῷ Πανθέῳ, ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς παλινγενεσίας καὶ ἐντεῦθεν ἐντίμως καὶ πατριωτικῶς δρῶσαντος ἐπὶ τῆς χρησιμότητος Ἐθνικῆς Πανελληνίου ἰδέας, καὶ τῶν ὁπλῶν τῆς Μακεδονίας ἀγώνων καθ' οὓς δ' ἐπιτημέμενος οἶκος Δραγούμης τέλος προσηγγεκε μετ' αὐταπαρνήσεως ἄλλων Κόδρων, ἐπὶ ἐρηλωτῆρον ὁροπέδιον φιλοπατρίδος ἐξάρσεως καὶ αὐτοθυσίας τὸν Παῦλον Μελά; Ἡ Μακεδονία ἐσώθη διὰ τοῦ Δραγούμης κυρίως!...

Ὁ Στέφανος Δραγούμης ἦτο δ' ἐξοχος κοινοβουλευτικὸς ρήτωρ καὶ πεπειραμένος, διε ἤρχεν οἰακουστροφῶς τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν κατευθύνσεων καὶ ἐποθέσεων τοῦ Ἐθνους, ὁ μετ' εὐλαβοῦς προσηλώσεως καὶ θριαμβευτικῆς οἰγῆς, ἐν τῇ Βουλῇ καὶ τῇ Δημοσιογραφικῇ Κοινῇ γνώμη πάντοτε εἰσακουόμενος καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ....

Τὰ «Ἡμερήσια Νέα» δι' ἡμῶν διεργημένους καὶ ἐνταῦθα ἐκδηλωθέν πένθος ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς ἀπωλείας τοῦ πολυτιμίου λευκοτάτου Ἐθναφελούς γηραιοῦ πολιτεντοῦ. ἀγῆρας καὶ ἄλλοτος ἡ μνήμη τοῦ Στεφάνου Δραγούμης.

Θρασύδ. Χρονόπουλος.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Σήμερον 8 π. μ. θὰ τελεσθῇ μνημόσυνον ἐν τῷ Α'. νεκροταφείῳ («Ἀγιοὶ Πάντες») ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ Χαραλ. Καπερώνη ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του.

Πωλεῖται χρηματοκιβώριον συστήματος Βιέννης Νο 2 εἰς συμφέρουσαν τιμήν.

Πληροφορία παρὰ τῷ Ν. Ντάβα ἐν Ἀμαλιάδι.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ. Ὁ κ. Γονατᾶς ἀνεκοίνωσεν σήμερον δι' ἡ εἰς αὐτὸν γενομένην δῆλωσιν ἐκ μέρους τῶν κ. κ. Σοφοῦλη καὶ Σίμου περὶ συμπτώσεως τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων μετὰ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐγένετο κατόπιν συνεννοήσεως τῶν μετὰ τοῦ κ. Δαγκλῆ καὶ ἐντολῇ τοῦ τελευταίου.

Ὁ ἀφικθὲς κ. Καφαντάρης ὅστις εἰς δηλώσεις του περὶ τῶν ἐντυπώσεων του ἐκ τῆς προεκλογικῆς περιόδου ἐξέδηλωσεν ἐνθουσιασμόν καὶ πεποίθησιν περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ συνδυασμοῦ του συνηντήθη μετὰ τοῦ κ. Δαγκλῆ.

Τὰ «Χρονικά» γράφουν δι' ὡς πιστεύεται ἡ σύμπραξις τῶν κόμματος τῶν Φιλελευθέρων μετὰ τῆς Ἐπαναστάσεως θα ἀγγελθῇ ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος. Τὸ δῶμα προχωρεῖ χωρὶς νὰ ληφθῇ ἀπόφασις ἐν γενικῇ συνελεύσει ἢ συσκέψει τῶν ἡγητῶν αὐτοῦ. Οἱ ἀντιτιθέμενοι εἰς τὴν σύμπραξιν μετὰ τῶν ὁποίων καὶ οἱ κ. κ. Βασιλακάκης Κυρέλλος καὶ Τσιριμώκος,

θὰ ἐκτεθοῦν μετὰ τὸ ἐμβλημα τοῦ κόμματος ἐκτὸς τῶν Ἐπινοστατικοβενιζελικῶν συνδυασμῶν. Ὁ κ. Βασιλακάκης θὰ καταρτίσῃ ἀντίθετον συνδυασμὸν πρὸς τὸν τοῦ Παπαδόπουλου ἐν Μυτιλλήνῃ.

ΑΘΗΝΑΙ. Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν συνεσκέφθησαν σήμερον οἱ Παπαδόπουλος Γόντικας, καὶ Μανουηλίδης τέως πληρεξούσιος Θράκης. Ἄν καὶ οὐδὲν ἀνεκοινώθη ἐγγνώσθη δι' οἱ συνεληθόντες ἡσχολήθησαν μετὰ τὸ Νομοσχέδιον τοῦ ψηφοδελτίου καὶ τῶν ἄλλων ἐκλογικῶν.

ΑΘΗΝΑΙ. Οἱ Φιλελευθέροι συνεννοοῦνται. Ὁ κ. Καφαντάρης ἀποκλίνει ὑπὲρ τοῦ συνασπισμοῦ.

Ὁ Δερμιτζῆς ἀπεχώρησε τῶν συνεργαζομένων τάξεων τὰς ὁποίας διευθύνει ὁ Χαρίλαος.

Ἀθήναι. — Ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν διετάχθησαν οἱ Νομάρχαι καὶ γενικοὶ διοικηταὶ ὅπως φροντίσουν καὶ παρασχοῦν πᾶσαν εὐκολίαν κατὰ τὴν

ψηφορίαν εἰς τοὺς ἐκλογεῖς.

ΑΘΗΝΑΙ. — Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ συνήλθον εἰς μίαν σύσκεψιν οἱ κ. κ. Παπαδόπουλος Γόντικας καὶ Μανουηλίδης. Μετὰ τὴν σύσκεψιν ὁ κ. Παπαδόπουλος οὐδὲν ἀνεκοίνωσεν.

Πληροφοροῦμεθα ὅτι κατ' αὐτὰς ἐξητάσθη τὸ ὑπὸ μελέτην νομοσχέδιον περὶ ψηφορίας διὰ τοῦ ψηφοδελτίου καὶ τινὰ ἄλλα συναφῆ ζητήματα.

Δ, 91

ΑΘΗΝΑΙ. — Ἐξέδης διέψευσεν ὅτι ἀναχωρεῖ εἰς Μακεδονίαν.

ΑΘΗΝΑΙ. Κατὰ πληροφορίας τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ὑπάρχει συμπράξις μετὰ τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ κ. Καφαντάρης συνηντήθη μετὰ τοῦ κ. Δαγκλῆ καὶ ἐξεφράσε τὴν δυσανεκτίαν του διὰ τὴν ἀπόφασιν ἣν ἐλάβον οἱ συναδελφοί του. ἐν τούτοις ὁμως ὑπάρχει ἀποδεχθῆ ταύτην οἱ Βενιζελικοὶ πολιτευόμενοι κατὰ τῆς συμπτώσεως ὑπὸ πολιτευοῦν χωριστὰ μετὰ αὐτοῦ ὁμως ὁ κ. κ. Μανωλάδης ἀπόφασις ὑπάρχει κατὰ τὴν αὐριανὴν συνεδρίαν.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
Β. ΚΑΡΑΒΑΣΙΑΝ

Ἄνευ τῆς γενικῆς ἀδείας τῶν τῶν, ἐπιθυμοῦν ὅλοι καὶ οἱ παρ' αὐτῷ καταθέται, ἀπολαμβάνωσι ἀναλόγων ὁκω

ΗΥΕΗΣΕ

Τοὺς τόκους καταθέσεων ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου ἔ. ἔ. ὡς ἐξῆς:

ΤΑΜΕΥΤΗΡΟΝ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΝ
ΜΕΧΡΙ ΔΡΑΧ. 25000 5 0)0

Εἰς Α' ζήτησιν οἰκονομικῶς ποσὸν πρὸς	4 ο)0
Μὲ 10 ἡμέρας προειδοποίησιν	5 ο)0
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἔτους	6 1)2 ο)0
2 ἔτων καὶ ἄνω	7 1)2 ο)0
(Ἐκ τοῦ Γραφείου)	

ΜΙΚΡΑ ΝΕΑ

— Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ ἡμῶν ἵνα διὰ πᾶσαν διατριβὴν τῶν, ἢ διὰ πᾶσαν αἰτησίαν τῶν, ἀπευθύνωνται ἐνταῦθα μετὰ εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν καὶ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον («Ὁ Κόσμος») Πλατεία Δημοφείου, εἰς Μυτιλλῆναι εἰς τοὺς κ. κ. Κυρ. Παναγιωτόπουλον καὶ Χρ. Γαλανοῦλιαν, εἰς Ἀμαλιάδα εἰς τὸν κ. Ἰω. Παπαδημητρίου φοιτητὴν Νομικῆς ἢ εἰς τὸ Πρακτορεῖον ἐφημερίδων τοῦ κ. Στέλ. Καραμπίνου, εἰς Γαστούνην εἰς τὸν κ. Νικ. Παπαδόπουλον, εἰς Σαββάλλια, Καρακούζι, Ροβιάταν, Παλαιοχῶρι εἰς τὸν κ. Βασίλ. Παπαδημητρίου Σαββάλλια, εἰς τὰ Καββάσια εἰς τὸν κ. Ζώην Παπαδημητρίου, εἰς τὸ Βαρδολομῆν εἰς τοὺς κ. κ. Μήτσον Βασιλάκη καὶ Χρῆστον Γρηγορόπουλον, εἰς Κιλλήνην εἰς τὸν κ. Ἀνδρ. Ματσῶν, εἰς Στροῦσι εἰς τὸν κ. Ζ. Βούρτσιν, εἰς Νεοχώρι εἰς τὸν κ. Π. Κούτουλαν, εἰς Ἀνδραβίδα εἰς τὸν κ. Νικ. Ἀργυρόπουλον, εἰς τὰ Δελφίνα εἰς τὸν κ. Ἀνδρ. Πούντζιαν, εἰς Μανωλάδα εἰς τὸν Ἐδστ. Μπακογιάννην, εἰς Δελφίνα εἰς τὸν κ. Ἀποστ. Βέργον, εἰς Δίβρην

εἰς τὸν κ. Κωνστ. Ἀγγελόπουλον, εἰς τὴν γραμμὴν Δήμου Ὁλυμπίων εἰς τὸν ἰδιαιτέρων ἡμῶν συνοδὸν φέροντα εὐδιάκριτον σῆμα τῶν «Ἡμερησίων Νέων». Εἰς τὴν γραμμὴν Πύργου — Πατρῶν εἰς τὸν ἐπίσης ἰδιαιτέρων ἡμῶν συνοδὸν. Οἱ ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν ἀπευθύνει εἰς τὴν Διεύθυνσιν.

«Διεύθ. «Ἡμ. Νέων»

— Ζητεῖται οἰκία μετὰ 3 δωμάτων καὶ τῶν χρειωδῶν της. Πληροφορία κ. Δήμω Ταυλοπούλῳ Ὑπογραμματεῖ Δικαστηρίου

— Τὰ ποτά σας τὰ ἀρίστης ποιότητος μετὰ τὰ σπλιτικὰ μόνον σὶδ ἀγαπημένο ποτοποιεῖν τοῦ κ. Ἰωάννου Ἀναστοπούλου θὰ εὐχαρίστη. Τὸ ἀγαπημένο παιδί ὁ Μιχάλης ὑποχρεῖται τοὺς πελάτες του.

— ΠΩΛΕΙΤΑΙ μικρὸν χειρὸκίνητον Ἀγγλικὸν πιεστήριον κατάλληλον καὶ δι' ἐκδοσιν μικρῶς ἐφημερίδος. Πληροφορία παρ' ἡμῶν.

— Τὰ «Ἡμερήσια Νέα» ἐν Ἀθήναις πωλοῦνται εἰς τὸ καπνοπωλεῖον τοῦ κ. Γιαννοπούλου διασταύρωσις ὁδῶν Αἰόλου καὶ Παντιστηρίου.

Πράκτωρ ἐν Πύργῳ δ κ. Θ. ΣΕ.
ΡΑΦΕΙΜ.

Πορσεΐα
19 Σεβρίον 1923.

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Ἐν πάσῃ σεμνότητι ἐγένετο χθὲς τὴν 5 μ.μ. ἡ κηδεὶα τοῦ ἀειμνήστου πολιτικοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου ὅπου ὀλίγον ἐνωρίτερον εἶχε μεταφερθῇ ἡ σορὸς ἐκ Κηφισίας. Κατὰ ταύτην παρέστη ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ὁ δευτέρος Ἀντάρης κ. Μεταξᾶς, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως οἱ κ.κ. Γονατᾶς καὶ Πλαστήρας, καὶ πολλὸν πλῆθος ἐκ τῆς ἐκλεκτοῦρας μερίδος τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Ἐκ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου παρέστησαν οἱ κ.κ. Δευσσιζῆς, Καλογερόπουλος, Μεταξᾶς κλπ. Στέφανον κατέθεσε ὑδρὸν ἡ Κυβέρνησις, καθ' ὅσον, ὁ μεταστάς διὰ τῆς διαθήκης του ἀπηγόρευσε τὴν κατάθεσιν στέφανον παρ' ἰδιωτῶν καὶ τὴν ἐπιφώνησιν ἐπικηδείου λόγου. Ἀπὸ τοῦ Ναοῦ μέχρι τοῦ τάφου ἀνείχον τὸ φέρετρον ὁ υἱὸς τοῦ μεταστάτος κ. Φίλιππος Δραγοῦμης καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ κ.κ. Μ. Μελάς, Α. Καλέλης καὶ Στέφανος Καλλέογης. Τὰ παράσημα δι' ὧν ὁ νεκρὸς ἦτο τιμημένος ἔφερον ὁ ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Δέλλης. Τὰς τιμὰς εἰς τὸ παράσημον τοῦ Μεγαλοσταύρου ἀπέδωκε λόγος πεζικοῦ.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐτηλεγράφητος χθὲς ἐκ Τατοῦου εἰς τὴν οἰκονόγειαν Δραγοῦμη, ἐκφράζων τὰ συλλυπητήριά του. Ἐπίσης ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα δι' ἐπιστολῆς ἐξέφρασε τὰ συλλυπητήριά της πρὸς τὴν οἰκονόγειαν.

Ἐμμερος 19 Σεβρίον 1923.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦ. ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Τὴν 5ην μ.μ. τῆς χθὲς ἐτελέσθη μετὰ πάσης ἐπισημότητος ἡ κηδεὶα τοῦ Στεφ. Δραγοῦμη, χοροστατούντος τοῦ Μ. Μητροπολίτου.

Πολλὸς καὶ ἐκλεκτὸς κόσμος τιμῶν τὴν μνήμην του παρέστη κατ' αὐτὴν καὶ ἐν καταφανεῖ συγκινήσει παρεκολούθησε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Τὰ τέκνα τοῦ ἐκλιπόντος, οἱ ἀνεψιοὶ καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς βαθύτατα τεθλιμμένοι, περιεστοιχίζον τὸ φέρετρον τοῦ νεκροῦ.

Μεταξὺ τῶν ἐπισημῶν διεκρινόντο οἱ κ.κ. Λεβίδης ὑπασιπότης ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, Πλαστήρας καὶ Γονατᾶς, πολλοὶ τῶν κ.κ. ὑπουργῶν, ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος τῆς Ἐθιμοτυπίας κ. Δέλλης καὶ ὁ ἀκόλουθος κ. Λάπας, οἵτινες ἔφερον τὰ παράσημα τοῦ μεταστάτος.

Ἐκ τῶν πολιτικῶν παρίσταντο οἱ κ.κ. Ι. Μεταξᾶς, ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων, Ν. Καλογερόπουλος, Μερκούρης, Ράλλης, Ἀργυρόπουλος κλπ.

Τὸ φέρετρον μεταφέρθη εἰς τὸν τάφον ὑποβασταζόμενον ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ θανόντος κ. Φιλίππου Δραγοῦμη, τοῦ ἀνεψιοῦ του κ. Μελά καὶ τῶν ἄλλων ἀνεψιῶν του ἐναλλάξ.

Ἐπιτάφιος δὲν ἐξεφωνήθη κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ θανόντος.

Στέφανοι κατετέθησαν μένον ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βασιλέως, καθόσον ὁ μεταστάς εἶχε ἐκφράσῃ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅπως μὴ κατατεθῶσι στέφανοι ἐπὶ τῆς σορῶς του.

Νέα Ἀμεῖρα
19 Σεβρίον 1923

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Σεμνοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικὴ ἐτελέσθη χθὲς τὸ ἀπόγευμα ἡ κηδεὶα τοῦ ἀειμνήστου πρώην πρωθυπουργοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη.

Ἡ σορὸς τοῦ μεταστάτος μεταφέρθη ἐκ Κηφισίας τὸν ναὸν τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου ὅπου καὶ ἐψάλη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία.

Κατ' αὐτὴν παρέστησαν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Ἐλευθεροφρόνων κ. Ι. Μεταξᾶς, πρώην βουλευτὴ καὶ πλεονεξούσιος καὶ πλῆθος πολλὸν κόσμου ἐκ τῶν τιμῶν τῶν ἐθνικῶν δρᾶσιν τοῦ λευκοῦ καὶ σεμνοῦ πολιτικοῦ.

Ἐπίσης παρέστησαν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργός.

Στέφανοι δὲν κατετέθησαν, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ μεταστάτος, οὔτε λόγοι ἐξεφωνήθησαν. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις κατέθηκε στέφανον ἐξ ἐκτιμήσεως πρὸς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐκλιπόντος πολιτικοῦ, χαρακτηρισθεῖσαν ὡς ἐθνικὴν.

Εἰς λόγος πεζικοῦ μετὰ μουσικῆς προσήλθεν εἰς τὸν ναὸν πρὸς ἀπόδοσιν τιμῶν, δεδομένου ὅτι ὁ ἐκλιπὼν πρῶην πρωθυπουργός ἦτο τιμημένος διὰ τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Σωτήρος.

Ὁ νεκρὸς τοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη ἐναπετέθη εἰς τὸν οἰκονομικὸν αὐτοῦ τάφον.

Καθημερινὴ 19 Σεβρίον 1923.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Χθὲς τὴν 5ην ἀπογευματινὴν ἐγένετο ἡ κηδεὶα τοῦ ἀποθανόντος γηγενεῖς πολιτικοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη. Εἰς τὸν ναὸν ἀπεδίδθησαν στενατωματικὰ τιμὰ.

Τὴν κηδεὶαν παρεκολούθησαν πλῆθος κόσμου, πολλοὶ πολιτευόμενοι, ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως.

Καίτοι εἶχε δηλωθῇ ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς Δραγοῦμη ἡ ἐπιθυμία τοῦ μεταστάτος ὅπως μὴ κατατεθῶν στέφανοι καὶ μὴ ἐκφωνηθῶν λόγοι, ἡ Κυβέρνησις κατέθεσεν ἓνα στέφανον ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ὁ μόνος ἀκολουθήσας τὴν κηδεὶαν.

Προσέδραμος 19 Σεβρίον 1923

ΩΣ ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ἀπέθανε χθὲς ὁ Στέφανος Δραγοῦμης, πρώην πρωθυπουργός. Ἐκείνου ποῦ ἔγραψε τὴν νεκρολογία του, εἶπε ὅτι διέταξε στὸ 1910 ὡς πρωθυπουργός τὸ στρατὸ νὰ χτυπῇ τοὺς κολλίγους τῆς Θεσσαλίας στὸ Κιλίσο τῆς Λαρίσης, οἱ ὁποῖοι ἐξήγησαν τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῶν τσιφλικίων. Ἡ Ἐπαναστῆ καὶ Ἀγροτικὴ τάξις δὲ λησμονεῖ τὴν πρᾶξιν αὐτήν, καὶ δὲ ἐπὶ τὴν λησμονήσῃ τῇ

Χρονικά
19 Σεπτεμβρίου 1923

ΤΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος παρέστησαν ἡδὲ εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ Στεφάνου Δραγούμη ὁ ἐπιτετραχμένος τῆς Ἀγγλίας, ὁ πρέσβης τῆς Ρωσίας μετὰ τῆς συζήτου τοῦ, ὁ πρέσβης τοῦ Βελγίου καὶ ὁ πρέσβης τῆς Γερμανίας μετὰ τῆς συζήτου τοῦ καὶ τοῦ γραμματέως τῆς πρεσβείας.

Λαυδρόμος Βελγίου
19 Σεπτεμβρίου 1923

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΚΡΙΣΙΝ

**ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΠΑΡΕΡΧΕΤΑΙ
ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΑΡΧΙΖΕΙ**

ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Ἡ ἀποχώρησις τοῦ Ἀλ. Ζαΐμη ἐκ τῆς πολιτικῆς ὁράσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐκλήθη διὰ μίαν «σωτηρίαν» καὶ ὁ θάνατος τοῦ Στεφάνου Δραγούμη συμπληρῶνουν τὸν ὀριστικὸν ἐξαφανισμόν μιᾶς ὁλοκλήρου ἐποχῆς πολιτικῆς ἀκόμῃ καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ τόπου.

Τὸ τέλος τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος σημειώνει διὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν πάροδον μιᾶς ἐποχῆς καὶ τὴν ἀνατολὴν μιᾶς ἄλλης. Ἐξηφανίσθησαν ἀλληλοδιαδόχως ἐκ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς οἱ :

Θεόδωρος Δεληγιάννης
Κυριακούλης Μανρομυχάλης
Γεώργιος Θεοτόκης
Ἀντ. Μιχαλιδάκης
Νικόλαος Δημητρακόπουλος
Δημήτριος Πάλλης
Ἐλευθέριος Βενιζέλος
Δημήτριος Γούναρης
Νικόλαος Στράτος
Στέφανος Δραγούμης
Ἀλέξανδρος Ζαΐμης
Στέφανος Σκούλδης

καὶ πλλασπλάσαι δευτερεύουσαι προσω-
τικότητες.

Ἀλλ' ἐκεῖνο ποῦ εἶναι ἐξαιρετικὸν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν εἶναι ὁ ἀναπόφευκτος θάνατος καὶ ἡ πολιτικὴ ἐκμηδένισις τῶν ἀτόμων αὐτῶν ὅσον ὁ τερματισμὸς μιᾶς ἐποχῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἴσως καθωρισμένης καὶ ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς ἄλλης ποῦ νὰ ἐμπνέῃ ἕναν μοιραῖον σκεπτικισμόν.

Ἡ ἐποχὴ τὴν ὁποίαν ἀντεπροσώπευον οἱ ἐκλιπόντες παρέχει δύο ἀπόψεις. Τὴν συνέχειαν μιᾶς ἀενάως τροποποιουμένης καὶ βελτιουμένης πολιτικῆς παραδόσεως κληρονομηθείσης ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ τὸν βενιζελισμόν μὲ τὴν μορφὴν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου κυ-

ριαρχοῦσαν καὶ δημιουργὸν τῶν κυριω-
τέρων στοιχείων τῆς πολιτικοκοινωνικῆς
παραστάσεως τοῦ συστήματος αὐτοῦ. Ἡ
πρώτη ἀποψις μέχρι τοῦ 1910, ἡ δευ-
τέρα ἀποψις ἀπὸ τοῦ 1910 ἕως σήμερον.
Ἡ πρώτη ἀποψις ἐδέχθη κατάρσας καὶ
ἀναθέματα καὶ ὑβρίσθη ὑπὲρ πᾶσαν θε-
τικὴν ἀντίληψιν ὥς μηδεμίαν προσφέ-
ρουσα ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ
ὡς ἐργαζομένη διὰ μίαν ἰδικὴν τῆς τα-
πεινὴν ἔφεσιν ἐκμεταλλεύσεως καὶ μαται-
οδοξίας. Εἰς τοὺς ἄνδρας ποῦ ἐξεπροσώ-
πευσαν τὴν περίοδον αὐτὴν ἠρηθίσθησαν
κάθε ἐντιμὸν διάθεσιν καὶ κάθε ἱκανό-
τητα πρὸς δημιουργίαν καλλιτέρου βίου
εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐφορτώθησαν εἰς αὐ-
τοὺς αἱ ὀργανικαὶ δυσχέρειαι τοῦ μικροῦ
κράτους καὶ ἐσιωπήθησαν ἀνευλαβῶς αἱ
εὐτυχεῖς μεταβολαὶ τὰς ὁποίας αὐτοὶ κα-
τώρθωσαν. Τὰ σφάλματα καὶ αἰσθυναίαι
τῶν ἐξητάσθησαν ἔξω τῆς πραγματικῆς
αὐτῶν ὑποστάσεως καὶ ἡμιορροβήθησαν
ὅσαι αἱ ἀναμφισβήτητοι ἐπιτυχίαι μιᾶς
ὁλοκλήρου ἐποχῆς. Διότι κατεβλήθη προ-
σπάσει νὰ σταθερῇ ἡ αἰσθησις τῆς
πραγματικότητος παρὰ τῷ λαῷ καὶ νὰ
μεταβιβασθῇ ἡ βιολογικὴ ἀδυναμία σ-
λοκλήρου τοῦ λαικοῦ συνόλου καὶ ἡ α-
ναπόδραστο, καχεξία τοῦ κράτους εἰς μό-
νας τὰς προσωπικότητας ποῦ ἀπέρτισαν
τὴν πολιτικὴν ἡμέραν τοῦ τόπου.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον βιότῳτα ἐ-
λαττώματα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς λογικότη-
τος τῶν Ἑλλήνων ἐκρίθησαν ὡς ἀπο-
κλειστικά ἐλαττώματα καὶ ἐλλείψεις τῶν
πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας καὶ ἐστι-
ματίσθησαν μετὰ ἐνόχου προθυμίας ὅλ-
γα ἄτομα διὰ νὰ συγχυσθῇ ἡ βεβαία
ἀντίληψις, ὅτι ἡ ἀφόρητος πρᾶγματι κα-
τάστασις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὐθύνει κατ'
ἀναλογίαν καὶ τὸν λαόν καὶ τὴν τύχην
τοῦ.

Βεβαίως οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς ἀντιπρο-
σώπους τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὑπέθεε μέ-
γας πολιτικὸς καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ κα-
ταταχθῇ εἰς τὰ δημιουργικὰ ἀνεύματα
ποῦ ἀποβαίνουν ἱστορικὰ σημεῖα διὰ
τὰς μεταβολὰς τῶν λαϊκῶν ομάδων. Εἰς
τοὺς ἀνθρώπους ὅμως αὐτοὺς ἡ ἱστορικὴ
κρίσις δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ
μίαν ἐντιμὸν πρᾶσπᾶθειαν καὶ μίαν ἀ-
ναμφισβήτητον εὐεργετικὴν δράσιν νὰ
ᾔσῃ κατὰ τὸ δυνατόν ἡ χώρα ἀπὸ τὴν
σκληρὰν κατάστασιν τῆς παντοειδοῦς
στενοχωρίας. Εὐκόλον εἶναι νὰ ὀμιλῇ
καγεῖς περὶ παλαιοκομματισμοῦ καὶ περὶ
ἀνικανότητος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν
τοῦ παρελθόντος. Πλὴν δὲν ὑπάρχει
πρᾶγμα δυσκολώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ καθο-
ρισθῇ βεβαίως ἡ εὐθύνη ἡ ἀτομικὴ τῶν
πολιτικῶν ἀρχηγῶν ποῦ ἐκυβέρνησαν
πρὸ τοῦ 1910 τὴν Ἑλλάδα ἡ παρουσιά-
σθησαν ὡς πρωτεργαταὶ μιᾶς πολιτικῆς
ζωῆς.

Αἱ μικρότητες τοῦ παρελθόντος καὶ
αἱ ἀβιβεραὶ σελίδες τῆς κρατικῆς καὶ ἐ-
θνικῆς παραστάσεως εἶναι γνωσταί. Αἱ
ὀργανικαὶ ὅμως δυσχέρειαι καὶ οἱ μοι-
ραῖοι σύνδεσμοι τῶν γεγονότων δὲν εἶ-
ναι δυστυχῶς διὰ τοὺς πολλοὺς κατανοη-

Ταχυδρόμος Θεσπρω
19 Σεπτεμβρίου 1923
(συνέχεια)

τοί. Τὸ παραλθὼν παρεξηγήθη ὅχι εἰς τὴν συνολικὴν αὐτοῦ μορφὴν, ἡ ὁποία πραγματικῶς εἶνε μαρτυρίας καὶ πληθώρας ἀγωνίας ἀλλ' εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ τὰ αἴτια.

Ὁ παλαιοκομματισμὸς δὲν πρόκειται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἰδιότης τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν ἢ τῶν κυριωτέρων ὁπαδῶν τῶν, οὔτε ὡς ἐξωτερικὸν στοιχεῖον τοῦ βίου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ παλαιοκομματισμὸς εἶνε καθολικὴ ἐκδήλωσις τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου διαμορφωθείσα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ συνέπεια τοῦ «προσωπικοῦ» χαρακτήρος παντὸς πολιτικοῦ ἀγῶνος. Εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ βάθος τῆς ἡθικῆς καὶ διανοητικῆς συνθέσεως τῆς λαϊκῆς ψυχῆς τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη τοιοῦτον καὶ ἐν τῶν ἐξωτερικῶν ὅρων τοῦ μικροῦ κράτους ποῦ ἀπετέλει τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον.

Ἡ εὐθύνη ἀρα διὰ τὴν πολιτικὴν κατάρθειαν τοῦ τόπου βαρύνει τὸν λαὸν ὁλόκληρον καὶ κατὰ γενικωτέραν ἀντίληψιν τὴν τύχην του.

Ἡ πρὸ τοῦ 1910 περίοδος ὑπῆρξε ἐποχὴ σκληρῶν στερησεων καὶ ἀνάνω δυοχερειῶν. Ἐποχὴ ὑπερτάτης καταθλίψεως τῆς πολιτείας καὶ ἀφορήτου διαβιώσεως τοῦ λαοῦ. Πλὴν θὰ ἦτο ὑπερτάτη ἀδικία νὰ εἰπωμεν ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν εἶχον τὸν πόθον τῆς βελτιώσεως καὶ δὲν ἐνεπνεόντο ἀπὸ κάποιο πνεῦμα προόδου καὶ δὲν ἤγινον νὰ ὁδηγήσουν τὸν λαὸν εἰς κατὰστασιν καλλιτέραν.

Ἡ ἱστορία θὰ κρίνῃ κατ' ἄλλον τρόπον τὰς προσπάθειάς καὶ τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Θὰ τὰ κρίνῃ κατὰ διάφορον ἐντελὲς μέθοδον, ἀπὸ τὰς ἐξάλλους συκοφαντίας τοῦ βενιζελισμοῦ ὅστις περιεφρόνησε ὁλόκληρον τὸ παρελθὼν ἐνῷ ἐφρόντισε νὰ μνηθῇ μόνον τὰς σκιάς καὶ τὰς χειρότερα ἐλαττώματα τοῦ.

Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς ἀμέσου προβενιζελικῆς ἐποχῆς ἴστανται εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον τοῦ Κωλέτη καὶ τοῦ Βούλαρη πρὸς τοὺς ὁποίους συγγενεῖαι ὁ βενιζελισμὸς τελειοποιήσας εἰς τὸ ἑπικρον τὰς ἀρχαίας καὶ τὰς ἐμπαθείας τῶν.

Ἄς ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τοῦ «Ταχυδρόμου» τὴν δευτέραν ἀποψιν τῆς παρελθούσης ἐποχῆς καὶ ἄς καθορίσωμεν τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὸ σκοτεινὸν τῆς ἐποχῆς ποῦ εἰσέρχεται.

Ταχυδρόμος Θεσπρω
19 Σεπτεμβρίου 1923

ΔΙΑ ΤΗΝ «ΝΕΑΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ»

Ἡ «Νέα Ἀλήθεια» συνεχίζει τὸ ἀκατασχετὸν ὑβερεολόγιόν της. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὴν παρακολουθήσωμεν. Θέλωμεν μόνον τὰ τῆς ὑπενδυμίσωμεν κατὰ ποῦ ἐλησημόνησεν: «Οὐ δὲ Στέφανος Δραγούμης ἦτο πρῶτος εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Ἀντιβενιζελικοῦ Συνδυασμοῦ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1920. Καὶ ὁμῶς γράφει ἡ «Νέα Ἀλήθεια»:

—Ἐἶνε δὲ εἰς ὅλους γνῶστων—καὶ μόνον ὁ «Ταχυδρόμος» ἐν τῇ συνοφαντικῇ μανίᾳ του προσποιεῖται ὅτι τὸ ἀγνοεῖ—ὅτι ὁ Στέφανος Δραγούμης οὐδέποτε ἄλλοτε (ἐκτὸς τοῦ 1915) ἠγγήθη οὐδενὸς συνδυασμοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ, ὡς ἰσχυρίζεται ψευδέστατα ὁ «Ταχυδρόμος».

Ἀπαντῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἀξιοθαύμητον συνάδελφον, ὅτι ὁ Στέφανος Δραγούμης ἠγεῖτο τοῦ Ἀντιβενιζελικοῦ Συνδυασμοῦ, κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1920.

«Φωνὴ» Πατρῶν.

19 Σεπτεμβρίου 1923

Η ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

ΑΘΗΝΑΙ. Εἰς τὰς 5 μ. μ. ἐτελέσθη μετὰ πάσης ἐπισημότητος ἡ κηδεαία τοῦ Στ. Δραγούμη χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου. Πολὺ καὶ ἐκλεκτὸς κόσμος τιμῶν τὴν μνήμην του παρέστη κατ' αὐτήν. Μεταξὺ τῶν ἐπισημῶν διακρίνοντο οἱ Πλαστήρας, Γοναῖα καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ὑπουργῶν. Ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν παρίστατο ὁ κ. Δέλης καὶ ὁ ἀκόλουθος Δάπκας φέροντες τὰ παράσημα τοῦ μεταστάτου. Ἐκ τῶν πολιτικῶν παρίστατο οἱ κ. κ. Μεταξᾶς, Καλογερόπουλος, Μερκούρης, Γ. Ράλλης, Π. Ἀργυρόπουλος καὶ ἄλλοι πολλοί. Στεφάνους κατέθεσαν ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Βασιλεὺς.

Τὸ φέρετρον μέχρι τάφου ὑπεβαστάζετο ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ θανόντος Φιλίππου Δραγούμη, τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Μελά καὶ ἄλλων ἀνεψιῶν του. Ἐπιτάφιος δὲν ἐξεφωνήθη κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ ἀποθανόντος.

Verstorbenen

Verstorbenen
Dragumis gestorben.

Der frühere griechische Ministerpräsident Stephan Dragumis ist in Athen, fast 82 Jahre alt, gestorben. Er war wiederholt Außenminister, während des Kreta-Konflikts 1909 Ministerpräsident und noch während des Krieges, trotz seines hohen Alters, Finanzminister.

Χριστίνα
20 ε/βρί' 1923

17

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ο χρόνος είναι ένιότε φοβερός κατα-
λυτής των υποχρεώσεων πρὸς τοὺς ἐθνι-
κῶς ἐργασθέντας. Ἄν ὁ θάνατος τοῦ
προχθὲς ἐκλιπόντος πολυτίμου ἀνδρὸς
συνέβαινε πρὸ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἐ-
τῶν καὶ ἡ κοινωνία καὶ ὁ τύπος θὰ ἐ-
χυνον πικρὰ δάκρυα καὶ θὰ ἀφιερῶντο
ὁλόκληροὶ σελίδες διὰ τὴν ἀπώλειαν μιᾶς
εὐγενοῦς καὶ χρησίμου φυσιογνωμίας
τοῦ Ἑθνους μας. Ἀλλὰ σήμερον ὁ Στέ-
φανος Δραγούμης ἦτο γέρον, ἦτο ἀπό-
μαχος τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως, αἱ δὲ
ἐθνικαὶ του ὑπηρεσίαι ἐξητμίσθησαν ἀ-
τυχῶς εἰς τὴν χοάνην τοῦ χρόνου. Δὲν
λέγομεν ὅτι ὁ θάνατός του δὲν ἐθρηνή-
θη, ὅτι ἡ κοινωνία παρείδε τὴν ἀπώ-
λειάν του. Ἀλλὰ λέγομεν ὅμως ὅτι δι'
ἀνδρα τῆς περιωπῆς τοῦ Στεφάνου Δρα-
γούμη δὲν ἐγενοντο αἱ ἐκδηλώσεις ἐκεί-
ναι, αἱ ἐξαίρουσαι τὴν πολιτείαν τοῦ
πολυτίμου ἀνδρὸς, τοῦ εὐπατρίδου ἐ-
κείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἀφωσιωμένος
συνεργάτης τοῦ μεγάλου Τρικοῦπη, «ἡ
δεξιὰ αὐτοῦ χεὶρ», ὡς ἐχαρκτηρίζετο
τότε.

Χαρακτὴρ ἀκέραιος καὶ ἀμερόληπτος
εἶχε γεννηθῇ ὅπως προσαρμοσθῇ πρὸς
τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐπιφανοῦς του ἀρ-
χηγού, ὅστις πρῶτος μετὰ τὸν Καποδί-
στριαν ἀνέπλασεν ἐν τῇ διανοίᾳ του τὴν
μεγάλην Ἑλλάδα καὶ εἰργάσθη ἀκατα-
ποίητος μετὰ τῶν συμπραττόντων μετ'
αὐτοῦ ὅπως φέρῃ τὴν ἀνάπλασιν ταύ-
την εἰς τὴν πραγματικότητα.

Τὸν ἐνθυμούμεθα, τὸν προχθὲς ἐκλι-
πόντα ἀείμνηστον πολίτην κατὰ τὴν ἐ-
ποχὴν ἐκείνην τῆς ἀκμῆς του εὐγενῆ ἐκ
φύσεως, ἱπποτικὸν πρὸς τοὺς ἀντιπάλους
του, νὰ εἶνε τύπος λεπτῆς ἐκφράσεως ἐν
τῇ βουλῇ, νὰ ἀποφεύγῃ τὰς κομματικὰς
διαμάχας καὶ νὰ προσηλωταὶ μόνον
πρὸς τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος, πρὸς τὰ
ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ὡς δικαστὴς κατέλιπε
μνήμην ἀμερολήπτου καὶ ἀδεκάστου ἀν-
δρός, ὡς ὑπουργὸς δὲ εἶτε τῶν ἐσωτερι-
κῶν εἶτε τῶν ἐξωτερικῶν, ἦτο ὑπογραμ-
μὸς τοῦ καθήκοντος, τῆς πιστῆς ἐκτελέ-
σεως ἐθνικῆς ὑπηρεσίας, μὴ ὑποκύπτων
εἰς κομματικὰς ἐπιδράσεις καὶ φιλικὰς
ἀπαιτήσεις.

Ἀκραφνὴς - πατριώτης, ἐκ τῆς γε-
νεᾶς ἐκείνης τῆς διατηρούσης εἰσέτι τὰς
ἀρετὰς τῶν πατέρων μας, οἵτινες ἔδետον
ὑπεράνω ὅλων τὴν ἐλευθερίαν τῆς πα-
τρίδος των, εἰργάσθη καὶ ἡγωνίσθη ἐπὶ
σειρὰν ἐτῶν ὑπὲρ τῶν δούλων ἀδελφῶν
του, τοιαύτη ἦτο δὲ ἡ πρὸς τοῦτο ἀφο-
σίωσις καὶ αὐταπάρνησις του, ὥστε, ὡς
εἶναι γνωστὸν, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν
τῆς Μακεδονίας μεταβὰς αὐτόθι διένει-
μεν αὐτοπροσώπως ὅπλα εἰς τοὺς ἐπα-
ναστάτας τοῦ Ὀλύμπου.

Καὶ εἰς τοιοῦτος μεγαλόφρων ἀνὴρ

δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ξένος πρὸς τὰ
γράμματα. Ὅσον καὶ ἂν τὸν ἀπερρόφα
ἡ πολιτικὴ, εὗρισκε στιγμὰς εὐχαριστή-
σεως πρὸς μελέτην καὶ πρὸς συγγραφὴν
ἔργων, συνδεομένων μὲν πρὸς τὴν κρα-
τικὴν ἀποστολὴν του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν
ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν ζωὴν
τοῦ ἡμετέρου Ἑθνους, καταλιπὼν πο-
λυτίμους συμβολὰς εἰς τὴν ἀναδίφησιν
τῆς ἡμετέρας ἱστορίας. Λεπτὸς δὲ καὶ
καλαίσθητος ὡς ἦτο ἐθεώρει ὡς βάσιν
πάσης συγγραφῆς τὴν ἄνευ διαστρεφῶν
ἐννοίαν ἡμῶν γλώσσαν, ἣν ἔγραφε μετὰ
δυνάμει καὶ χάριτι.

Οὐδένα στέφανον ἠθέλησεν ἐπὶ τοῦ
φερέτρου του, οὐδένα ἐπικηδεῖον πρὸς
ἐξύμνησιν τῶν ἀρετῶν του. Εἶναι πάν-
τοτε γνώρισμα τῶν μεγάλων φυσιογνω-
μιῶν ἡ μετριοφροσύνη καὶ τὴν ἀρετὴν
ταύτην εἶχεν εἰς μέγαν βαθμὸν ὁ ἀεί-
μνηστος ἀνὴρ. Ὁ ἐργαζόμενος ἔχει ὡς
μόνον σκοπὸν νὰ φανῇ ἐπωφελὴς εἰς τὸ
ἔθνος του δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ ὅτι
θὰ τῷ ἀπονεμηθῇ πρὸς τοῦτο ἔπαινος ἢ
ἐκτίμησις. Ὁ Δραγούμης ἔζησεν ὡς ἀ-
γνὸς πατριώτης ὡς ἀληθὴς εὐπατρίδης
καὶ ὡς τοιοῦτος ἐζήτησεν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ
ἄνευ πομπῆς καὶ τιμῶν νὰ κατέλθῃ εἰς
τὸν τάφον. Εἶθε δὲ ὁ πολιτικὸς βίος τῆς
Ἑλλάδος νὰ ἔχῃ πάντοτε ὡς πρότυπα
τοιοῦτους πολυτίμους ἀνδρας.

Ποιτεία 21 ε/βρί' 1923

ΑΝΤΙ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ὁ ἐν Βερολίῳ διαμένων τέως πληρεξούσιος βουλευτὴς κ. Α.
Μ. Σουλῶτης Νικολαΐδης κατέθεσε διὰ τοῦ πατρὸς του ὑπὲρ
τοῦ Ἀσώλου τῶν Ἀνιάτων δρχ. 500 ἀντὶ στεφάνου εἰς μνήμην
τοῦ ἀείμνηστου πατριώτου Στεφ. Δραγούμη.

Χρονικά 21 ε/βρί' 1923

ΑΝΤΙ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ὁ Καθηγητὴς Πανεπιστημίου κ. Γεώργιος
Φωτεινὸς ἀπέστειλεν ὑπὲρ τοῦ Ὁρφανοτρο-
φείου Προσφύγων δραχμὰς πεντακοσίας ἀντὶ
στεφάνου εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Στεφάνου Δρα-
γούμη.

Καυχήριος Θεοοπασιμῆς
22 ε/βρί' 1923

ΕΙΣΩΠΗΣΕ

Ἡ «Νέα Ἀλήθεια» ἐπελῶθη πλέον
ὅτι ὁ ἀείμνηστος Στέφανος Δραγού-
μης ἦτο ἡγέτης τοῦ πρόδοιτοῦ Συν-
δικατοῦ, κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1920.
Δὲν ἀπεπειράθη διὰ δευτέραν φορὰν
νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν ἀλήθειαν ταύ-
την. Καὶ καλῶς ποιοῦσα ἐσιώπησε.

ἡμερολόγιον 23 Σεβρί 1923. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Θυμοῦμαι σάν ὄνειρο γλυκό, ὅταν ἤμουνα παιδάκι τοῦ ἀντικρύζοντος δειλά τὸ εὐγενικό καὶ συμπλαθὲς προσώπῳ του, πλαισιούμενον ἔκτοτε ἀπὸ κατάλευκα μαλλιά, ἔκτοτε δειλά, με κόκκινα ἀπὸ τὴ ντροπὴ μάγουλα καὶ φιλοῦσα τὸ προτεινόμενον σεβαστὸ χέρι. Καὶ ἀποσυρομένη ἀντίκρυζα πάλ τὸ ἐνθαρρυντικό του χαμόγελο καὶ ἔπειτα με χαρὰ τῆς πατρικῆς εὐχῆς του.

Τὴ θλίβει σιγαλὴ τοῦ χαράσσω τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις γὰρ τὸν ἐπιφανῆ καὶ ἐκλεκτό μου ἐκλιπόντα πνευματικὸν πατέρα, χίλις ἀναμνήσεις ξυπνοῦν στὴ ψυχὴ μου ἀναμνήσεις ὥραιες τοῦ παρελθόντος ποῦ ξαναζωντανεύουν καὶ ἐνψυχώνουν, τὴν διὰ παντὸς ἐξαφανισθεῖσαν ἐπιβλητικὴν φυσιογνωμίαν του.

Αρχηγὸς πατριαρχικῆς καὶ ὄντως ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, ὑπῆρξε τρυφερὸς καὶ στοργικὸς πατὴρ ὡς ὑπῆρξεν ἐντιμὸς καὶ ἀληθὴς πατὴρ ὡς τῆς.

Ἡ ὑψηλὴ μόρφωσίς του, ἡ πεφωτισμένη του διάνοια ἡ ἀκάματος

φιλοπονία τοῦ ἀφιερώθησαν ἐξ ἀλόκληρου εἰς τὸν βωμὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Αἱ πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίαι του, ἀπὸ τῆς νεαρᾶς του ἀκόμῃ ἡλικίας ὑπῆρξαν σοβαραὶ καὶ πολυτίμητοι.

Ὁ ἀείμνηστος πολιτευτὴς καταλείπει πολλὰ φωτεινὰ σημεῖα τῆς ἀνεξάντλητου πατριωτικῆς δράσεώς του καὶ οὐδεὶς Ἕλλην ἠγνόησεν οὔτε θάλησμονήσῃ ποτέ, τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς πλείστας κρίσεις καὶ ἐθνικὰς περιστάσεις προσέφερεν.

Αἱ σύγχρονοι γενεαὶ ἐξετίμησαν καὶ ἡ ἱστορία ἐτι πλεον θὰ ἐκτιμήσῃ δεόντως τὰς θυσίας τοῦ διακεκριμένου ἀνδρός, καθιστῶσα ἀθάνατον τὴν μνήμην αὐτοῦ.

Κλίνω τὸ γόνυ, καὶ φαίνομ με δάφνες καὶ δροσερὰ λουλούδια, τὸν νεοσκαφῆ τάφον.

Ὡς εἶνε βελαφρὸν τὸ χῶμα τοῦ τιμῆ ἐνοῦ τέκνου τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ πνευματικὴ του κῆρυξ

ΝΑ·Ι·Σ

ἡμερολόγιον 23 Σεβρί 1923.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ὁ Στέφανος Δραγούμης τοῦ ὁποῦ τὸν θάνατον ἀνήγγειλαν τὰ ἐξ Ἀθηνῶν τηλεγραφήματα, ἦτο υἱὸς τοῦ λογίου καὶ πολιτικοῦ Νικολάου Δραγούμη, ὅστις εἶχε γεννηθῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Στέφανος Δραγούμης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν 14ην Ἰανουαρίου 1842. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν νομικῶν σπουδῶν του εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις καὶ Παρίσιους Πανεπιστήμιον ἠκολούθησε, τὸ δικαστικὸν στάδιον, διατελέσας πάρεδρος παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις πρωτοδικαῖς τῷ 1862—64, πρωτοδίκης τῷ 1864, πρόεδρος πρωτοδικῶν τῷ 1869, ἐφέτης τῷ 1871, γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης τῷ 1875 ἐπὶ τῆς πρώτης πρωθυπουργίας τοῦ Τρικούπη. Κατελθὼν εἰς τὴν πολιτικὴν ὑπῆρ-

ξεν ἐκ τῶν στενωτέρων συνεργατῶν τοῦ Τρικούπη ὡς βουλευτὴς Μεγαρίδος ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου ἐκείνου πολιτικοῦ ἀνδρός. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1886 μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1889 διατέλεσεν ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1892 μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ 1893. Καλλιεργῶν ἀνέκαθεν τὰ γράμματα, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων

συνεργατῶν τοῦ θαυμασίου Ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ «Πανδώρα». Ἐδημοσίευσεν ὡς καὶ ἀλλαχοῦ πλείστας φιλολογικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς μελέτας τὰς περισσότερας ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὴν «Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα», εἰς τὴν «Ἀθηνᾶν» καὶ εἰς τὰ περιοδικὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῶν σχολῶν τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας. Ἡ οἰκογένεια Δραγούμη ἔλκει τὴν καταγωγὴν της ἐκ Φλωρίνης τῆς

Μακεδονίας. Ὁ πατὴρ του Νικολάος κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μόλις ἐξερράγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, καταλαβὼν σπουδαίας δημοσίας θέσεις, ὑπῆρξε δὲ ὁ τελευταῖος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ βασιλέως Ὁθωνος. Αὐτὸς μετὰ τοῦ Ραγκαβῆ καὶ τοῦ Παπαρρηγοπούλου ὑπῆρξαν οἱ ἰδρυταὶ τοῦ περιφημοῦ περιοδικοῦ «Πανδώρα» τοῦ ὁποῦ ὁ Ν. Δραγούμης ἦτο διευθυντὴς καὶ ἀρχισυντάκτης. Κατὰ τὴν Ἀγγλο-Γαλλικὴν κατοχὴν τοῦ Πειραιῶς τῷ 1853 ἐξέδωκε Γαλλιστὶ τὸν «Θεατὴν» τῆς Ἀνατολῆς ὑπεραμυνθεὶς τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Συνέγραψε τὴν «Ἱστορίαν τοῦ Σκενδέρμπεη» καὶ τὰς «Ἱστορικὰς Ἀναμνήσεις», ἀποθανὼν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 1879.

Εμφαν. 24 Σεπ. 1919

49

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΩΣ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ὁ μεταστὰς ἀοιδίμος Στέφανος Δραγούμης, γόνος οἰκογενείας φιλοπότου καὶ σφόδρα περὶ τὰ Γράμματα ἀσχολομένης, ἐθεράπευε τὰς Μούσας ἰδιαίτερον καὶ συνέγραφε διατριβάς σπουδαιότητας, ἰδίως ἀρχαιολογικάς, διότι ἡ ἀρχαιολογία ἦτο δι' αὐτὸν ἀληθὲς ἐντρίψημα. Ὡς οἱ Ἀγγλοὶ πολιτικοί, ἰδίως ὁ μέγας Γλάδ-
στον, ὁμοίως καὶ ὁ ἡμέτερος ἐπαφὴς πολι-
τευτῆς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀφίερου ὄρας ὀλοκλήρους καθ' ἑκάστην εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀθανάτων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς ἀρχαι-
ότητος, κατεῖχε δὲ τελείως πλείστα ζητήματα ἀφορῶντα τὸν ἀρχαῖον βίον. Κυρίως δ' ὅπως ἡσχολεῖτο εἰς τὴν ἐπιγραφικὴν, καὶ τοῦτο ἐνεκα τῆς βαθείας γνώσεως, ἣν εἶ-
χε, τῆς ἑλλην. γλώσσης, ἥς ἦτο ὑπέρτοκος προ-
μαχος καὶ ἱεροφάντης. Πλείστα δὲ διατριβαὶ τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς ἐκδόσθησαν τὰς σελίδας τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος» τοῦ μόνου ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ, ὅπου τυγχάνει παγκοσμί-
ου κύρους. Ἐκτὸς δ' ὅπως τὸν ἐπιγραφικὸν μνημείων ἐμελέτησε θέματα καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
λων κλάδων τῆς Ἀρχαιολογίας, οἷον περὶ τῶν περιφήμων «ἐσθίων» ἀγγείων συμβολικῶν τῶν Ἑλεονείων Μουσικῶν, καὶ περὶ τοῦ περιφή-
μου ἐν τῇ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως ἀναγλύ-
φου τῆς Πενθοῦσης Ἀθηνᾶς, ἥς ἐπειράθη νὰ δώσει ἱστορικὴν ἐρμηνείαν.

Ἐν γένει ὁ ἐπιφανὴς μεταστὰς πρῶτον πρό-
εδρος τῆς ἑλλην. Κυβερνήσεως ἦτο λίαν ἐ-
ξέχουσα φροσύνη ἐν τοῖς ἑλλήν. γράμμα-
σι, διετέλεσε δὲ καθ' ὅλον τὸν βίον ἐταῖρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, πολλὰς δὲ συμβουλὰς, προήδρευσε δὲ καὶ πλείστων αὐ-
τῆς Συνελεύσεων. Ἄλλ' ἦσαν οἱ ἡρώοι ἐ-
κείνοι καὶ ἐνδοξοὶ χρόνοι τοῦ ἐθνικωτάτου
τούτου ἰδρύματος, ὅπου ἐσχάτως παρέλυσεν,
ὡς μὴ ὤφειλεν ὁ πολιτικὸς σάραξ, ὅστις διέ-
φθειρε καὶ ἐρήμωσε σχεδὸν καὶ τὴν ὅλην ἀρ-
χαιολογικὴν ὑποδοχίαν.

Ἄλλα καὶ ὡς μορφὴ καὶ παράστημα ὁ ἀ-
είμνηστος Δραγούμης διεκρίνετο ἐν διαθήκῃ
ἀμνηστὶ μετὰ τὴν γραφικωτάτην αὐτοῦ κεφα-
λήν καὶ τὴν λεπτὴν καὶ ἐκφραστικὴν κατα-
τομήν, ἥ ὅποια ἐνεδίδετο τὰ ὡραία μέταλλα
τῶν καλλίστων χρόνων τῆς Τέχνης, Εὐδοκί-
νης, σμινὸς καὶ μεγαλοπρεπὲς μετὰ τὸν ὕμνον
τοῦ πύλου καὶ τὴν κομψήν, οὐδὲν ὅσον τοῦ ἡ-
οῦ Στέφανος Δραγούμης μία ἀπὸ τῶν τελευ-
ταίων ἀναλαμπὰς τῆς ἐξαφανισθείσης φρε-
νὸς ἀληθοῦς τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἥθους ἀριστο-
κρατίας!

ΑΛΞΕ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

“Φωνὴ λαοῦ” Ἐμφαν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ἐξέλιπεν πρὸς τινὲς καὶ αὐτὸς
ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ. Ὁ γνάσιος Μα-
κεδὼν. Ὁ λευκὸς καὶ ἡθικὸς ἀν-
θρώπος ὁ ἐπὶ ἔτη χειρισθεὶς τὸν
λακὰ τῆς χώρας μας μετὰ σπα-
νίας δεξιότητος καὶ εὐστροφίας

καὶ κατὰ χαλεπὰς μάλιστὰ περισ-
τάσεις. Ἀνεδείχθη εἰς τιμητικὰς
θέσεις καὶ ἀξιώματα, χάρις οὐχί
ἐσφαιλόκρατικὰ μέσα ἀλλ' εἰς πρα-
γματικὴν ἀξίαν, ἣν πάντοτε κυ-
βερνήσεις τε καὶ λαὸς ἐξετιμα.
Πάντοτε ἀνοικτὴ ἡ εἵσοδος τοῦ
ιατρίαρχικοῦ μεγάρου πάντοτε το
γραφεῖον τοῦ ἐπλημμύριζε ὁ λα-
ὸς τῆς ἐλευθέρου καὶ δούλης ἁλ-
λοτε Ἑλλάδος καὶ ἰδίως ἡ Μακε-
δόνας πρὸς τοὺς ὁποίους μετὰ
ιατρικῆς στοργῆς ὁ ἀειμνήστος
ἐκτιμῶν τὰς ἀρετὰς του, ἐδί-
δουθεσίας ὑποσχέσεις ἅς ἐξετέ-
ει ἀμέσως, ὑποστηρίζων ἡθικῶς
καὶ ὀλικῶς τοὺς καταφεύγοντας
εἰς αὐτὸν.

Δὲν θὰ λησμονήσω τὴν εὐγνω-
μοσύνην, ἣν μετὰ δακρύων ἐξε-
δήλου πρὸς αὐτὸν νεαρὸς τότε καὶ
μικρὸς τὸ δέμας τώρα καὶ τότε
παιδαστὴς ἐκ Φλωρίνης δε κα-
τὰ τὸν ψυχρὸν ἐκείνον χειμῶνα
ἡσφοιτη. μονεποχῆς ἐξερχόμενος
οὐ πατριαρχικοῦ μεγάρου ἀπεκ-
μύεν ποδῆρες καὶ μεγαλοπρεπὲς
παναφόριον τὸ ὅποιον ὁ σεβὰ-
μιος ἐκεῖνος γέρον ἐῖχεν δωρή-
τη εἰς αὐτὸν παρισινῆς προελεύ-
σεως. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἰδι-
υτέρως ὡς Μακεδόνας χρεοστοῦ-
εν εἰς ἐκεῖνον καὶ ἐν γένει ὁ
Ἑλληνισμὸς, εἶνε ὅτι εἰς αὐτὸν
κατὰ τὸ πλείστον ὀφείλεται ἡ ἀ-
ούπνισις τῶν κυβερνητῶν καὶ τοῦ
αοῦ ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος τῆς
Ἰελοῦνας, διὰ τῆς δημιουργίας
οὐ μακεδονικοῦ ἀγῶνος εἰς ἐπο-
χὴν καθ' ἣν ἐκεῖνατι ὀλίγοι ἐγνώ-
μυον ὅτι ὑπάρχει Φλώρινα καὶ
Ἐδεσσα, Μορίχοβον καὶ Κυρκινί-
ς λίμνη. Καὶ εἰργάσθη γράφων
καὶ ὁμιλῶν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος πο-
ιτικὸς Ἕλλην, χάριν τῆς ἐπιτυχί-
ς τοῦ ἀγῶνος τούτου μετὰ τῶν
οικῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας
οὐ ἐμφυσήσας οὕτως τὰ ἰδιώδη
ον ἔθνη μας τα ὅποια ἐγέννη-
ταν τὰ κοσμοϊστορικά γεγονότα
οὔ 1912 καὶ μετῃτα, τὰ ὅ-
ποια ἀπῆλαξαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ
τὴν ἀτροφίαν τὴν ὁποίαν καὶ ἄλ-
λοι μὲν λόγοι ἀλλὰ καὶ κομματι-
καὶ διαμάχαι εἶχεν ἐπιφέρει; Δι-
καίως ἡ Μακεδονία ἰδιαίτε-
ως εὐγνωμονεῦσα γονυπετεῖ πρὸ
οὔ νωποῦ τάφου τοῦ μεγάλου
τούτου Ἑλλήνου ἀλλὰ καὶ Μακε-
δόνας, εὐχομένη ὅπως ὁ βίος του κατα-
κτῆται ὑπογραμμὸς τῶν σπενδόντων
ὁπως περιβληθῶσι τὴν βουλευτι-
κὴν τήβεννον.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ

27
Σεπ.
1923.

Ο ΣΤΕΦ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΚΑΙ Η ΚΑΣΣΙΑΝΗ

Ὁ ἀειμνηστος Στέφανος Δραγούμης διατίσθη κατὰ πρῶτον πρωτοδικῆς στὰς Πάτρας. Στὴν ἰδίᾳ πόλιν ὑπηρετοῦσεν ὡς ἀνώτερος διοικητικὸς υπάλληλος καὶ ὁ Μπαρής, ὁ ὁποῖος εἶχε μίαν καὶ μόνην κόρην, τὴν Κασσιανήν, ἐκτὰ τοῦ κίλλονῃς, καὶ ἓνα υἱόν, τὸν Δημήτριον, ὅστις ἀπεβίωσε πρὸ ἐτῶν, ὑπηρετῶν εἰς τὰ Δημόσια Ἔργα. Ἡ Κασσιανὴ ἦτο, ὅπως γράφομεν, θαῦμα ἐμμορφιάς καὶ δροσερότητας. Ὁ Στ. Δραγούμης ἐσχέτισθη μὲ τὴν οἰκογένειάν της καὶ ἠγάπησε τὴν κόρην. Τῆς προσέφερε δὲ τότε, διαρκούντος τοῦ εἰδυλλίου, μίαν μαρμαρίνην πλάκα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦσαν χαραγμένοι οἱ κάτωθι στίχοι του, ἀποτελοῦντες ἐν ἀκροστιχίδι τὸ ὄνομά της :

Κ—ἄλλος, φρόνησιν καὶ χάριν ὡς ἡ Θέμις τὸ ἀπῆται
Α—ὶ τρεῖς χάριτες αἱ μοῦσαι καὶ ἡ θεὰ Ἀφροδίτη
Σ—οὐ ἐδώρησαν ὡς δῶρον—ἄδολος καρδιά πᾶσα
Σ—οὐ θηρεύει τὴν φιλίαν—εἰς τὴν γῆν μας καταβίβα
Ι—ατρεῦεις, ἂν θελήσῃς, πᾶσαν θλίψιν πάντα πόνον
Α—νατρέπεις δ' ἢ ἐγείρεις μ' ἐν σου βλέμμα πάντα θρόνον
Ν—ὕξιν εἰς τοὺς πάντας δίδει νὰ θαν—
[μάζωσι τὸν κτίστην
Η—πολλὴ σου εὐφυΐα—ὄντως σ' ἐ—
[πλασεν ἀρίστην

Στέφανος Δραγούμης

Ἡ περικαλὴς αὕτη κόρη, ἡ γλυκυτάτη Κασσιανή, ἀπεβίωσε πρὸ δύο ἐτῶν ἐν Πόρῳ, εἰς μεγάλην ἡλικίαν. Ὁ ἐν Πόρῳ φαρμακοποιὸς κ. Φερδ. Καμπιώτης, μεθ' οὗ συνεδέετο ἡ Κασσιανή, ἐξήτησε μετὰ τὸν θάνατόν της, νὰ εὕρῃ εἰς τὴν οἰκίαν της, τὴν περιφημὸν μαρμαρίνην πλάκα μὲ τὴν ἀκροστιχίδα τοῦ Δραγούμη. Ἡ Κασσιανὴ τοῦ εἶπεν ὁμιλήσει περὶ αὐτῆς καὶ τοῦ εἰδυλλίου της ὅταν ἔσῃ. Δὲν τὴν εὗρεν ὅμως, παρὰ τὰς ἐρεῦνας του, διότι, ἐλλείψει κληρονόμων, τὰ ἐπιπλα τῆς Κασσιανῆς διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν γειτόνων.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

[Κλεάνθους Νικολαΐδου (Καθηγητὸς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης): "Ιστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὲ κέντρον καὶ βάσιν τὴν Μακεδονίαν].

II

Τὰς κατὰ τὸν Μεσαίωνα τύχας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὁ συγγραφεὺς περιορίζει εἰς ἐν καὶ μόνον κεφάλαιον περὶ τῆς εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἰδίως τὴν Μακεδονίαν σλαβικῆς καὶ βουλγαρικῆς ἐπιδρομῆς (σ. 150—194) διὰ τὰ εἰσελθὴν ἡμέσως εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἡ τοιαύτη ὁμῶς ἔρευνα εἶνε πλημμελής διότι δυσχεραίνει τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἐθνολογικῶν προβλημάτων ἅτινα προβάλλουν εἰς τὸ μετέπειτα τμήμα τοῦ ἔργου. Τὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Μακεδονίας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀναφυόμενα ἐθνολογικὰ ζητήματα εἶνε ἀδύνατον νὰ κατανοηθοῦν χωρὶς νὰ ἐξερευνηθῇ λεπτομερῶς ἡ ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους θέσις τῶν ξένων στοιχείων καὶ ἰδίᾳ τῶν σλαβικῶν. Ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν εἶχε γνώσιν τῆς πλουσίας καὶ ἐνδιαφεροῦσης βιβλιογραφίας, ἥτις ὑπάρχει εἰς τὴν ἐπιστημονικωτάτην διατριβὴν τοῦ κ. Ἀμάντου: Μακεδονικὰ (Συμβολὴ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν καὶ ἐθνολογίαν τῆς Μακεδονίας, 1920), εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει συγκεντρώσει μόνον τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τῶν διὰ τῶν ὁποίων πράγματι προσήνεγκε νέας παρατηρήσεις καὶ συνεκέντρωσε χρήσιμα στοιχεῖα, ὡς μετριοφρόνως γράφει ἐν τῷ προλόγῳ· διότι ἔχει συγγράψει καὶ πληρὴς περὶ Μακεδονίας ἔργον ὅπερ ἐλλείπει χρημάτων μένει ἀκόμη ἀνέκδοτον! Διὰ τῆς ἐργασίας του ταύτης ὁ κ. Ἀμάντος κατέληξεν εἰς λίαν ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα τὰ ὁποῖα ὀφείλω νὰ παραθέσω διὰ νὰ γίνον γινώστα καὶ εἰς εὐρύτερον κύκλον ἀναγνωστῶν:

«1) Οἱ Βούλγαροι ἐλάχιστα τμήματα ἐπ' ὀλίγον χρόνον τῆς βορείου Μακεδονίας κατέλαβον, 2) ἐγκαταστάσεις ἀδρόαι δὲν ἀναφέρονται, 3) ὑπὸ ἔποιν πολιτισμοῦ παύσασθαι, δὲν ἠδύναντο νὰ ὠφελήσουν, διότι ἦσαν πολὺ κατώτεροι τῶν Ἑλλήνων. Ὁλη σχεδὸν ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἐργασία τοῦ μεσαίωνα ἐν Μακεδονίᾳ εἶνε ἑλληνικὴ. Ἡ Τουρκοκρατία ἐλάχιστα μετέβαλε τὰ πράγματα. Κατῆλθον μὲν καὶ τότε Βούλγαροι, ὡς γεωργοὶ πρὸ πάντων, ἀλλ' ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἐργασία, ἡ πνευματικὴ κίνησις διηυθύνετο πάλιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς ἐκκλησίας, διὰ τῶν Σχολείων, διὰ τοῦ ἐμπορίου... Ὁ οἰκονομικὸς βίος ὄχι μόνον τῆς ἐλευθερωθείσης, ἀλλ' ὅλης τῆς Μακεδονίας συνδέει αὐτὴν πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν καὶ τὴν περιφέρειαν τοῦ Αἰγαίου. Εἶνε δὲ σήμερον οἱ οἰκονομικοὶ καὶ γεωγραφικοὶ παράγοντες ἰσχυρότατοι διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν Ἐθνῶν καὶ τὴν ζωὴν τῶν λαῶν.... Εἶνε ἀνάγκη νὰ διατηρηθῇ σταθερὰ ἡ συνέχεια ὁρισμένης ἑλληνικῆς ἀκτίδος τοῦ Αἰγαίου.»

Ἀκριβῶς δὲ ἡ μέθοδος τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ κ. Ἀμάντος εἶνε ἐκείνη διὰ τῆς ὁποίας ἀσφαλὲς εἶνε δυνατόν νὰ ἐξετασθοῦν τὰ ἐθνολογικὰ ζητήματα τῆς Μακεδονίας καὶ νὰ ἀνατραποῦν αἱ σλαβικαὶ θεωρίαι. Καὶ ἡ μέθοδος αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῶν λαογραφικῶν καὶ γλωσσικῶν ἐρευνῶν, τῶν ὁποίων ἡ σημασία εἶνε μερίστη. Εἰδικῶς δὲ διὰ τὴν λαογραφίαν τῆς Μακεδονίας ἔχομεν τὴν ἀρίστην ἐκθεσιν τῆς «Επιτροπῆς τῶν κριτῶν (Μολίτου) τοῦ Χατζηλαζαρείου ἀγῶνος (1910)», διὰ δὲ τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα τὰς «Συμβολὰς εἰς τὴν Ἀγγλωσίαν τῶν Μακεδόνων» τοῦ Τσιούλκα, τὸ Δεξικὸν τῆς Κουτοβλαχικῆς γλώσσης τοῦ Νικολαΐδου, τὰς ἐργασίας τοῦ Χατζηδάκη, τοῦ Μπούτουρα, τοῦ Μπουντῶνα κ.τ.λ. Ὁ συγγραφεὺς, ὅστις φαίνεται ἀγνοῶν τὰς προσημειωθεῖσας ἐργασίας, δὲν ἀποδίδει σημασίαν εἰς τὰς ἐρεῦνας ταύτας καὶ διὰ τοῦτο ἡ οὐδόλως ἡ ἐλάχιστα τὰς ἐχρησιμοποίησεν. Ἐν τούτοις διὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς

ἐθνολογικῆς συστάσεως τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἐθνογραφικῶν ζητημάτων ἡ Λαογραφία ἔχει ἐξαιρετικὴν ὅλως σημασίαν. Ὁρθότατα δὲ παρατηρεῖ ὁ κ. Ἀμάντος ὅτι «ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη δὲν συνεπλήρωσεν ἀκόμη τὴν ἐργασίαν τῆς ὡς πρὸς τὴν διαφώτισιν τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς καταστάσεως τῆς Μακεδονίας. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ βίου, τῶν ἡθῶν καὶ τῶν ἐθίμων τῶν Σλαβῶνων, ἐκ τῆς γλώσσης αὐτῶν, ἐκ τῶν τοπωνυμῶν θ' ἀποδειχθῇ, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὅτι πολὺ περισσότερος Ἑλληνισμὸς κρύπτεται εἰς τοὺς σημερινούς Σλαβ-

οφῶνους παρ' ὅσον ἡμεῖς νομίζομεν».

**

Ἄλλ' ὁ συγγραφεὺς γράφας, ὡς ὁμολογεῖ, ἔργον πολεμιστικόν, ἐπέστησε κυρίως τὴν προσοχὴν του εἰς τὰ διπλωματικά καὶ πολιτικὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἐτῶν αἰῶνων, ἅτινα ἐκθέτει ἐκτενῶς καὶ καλῶς. Διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ταύτην ἐργασίαν του ἐργάσθη ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Ἀγίου Ὄρους, τοῦ Βερολίνου, τοῦ Μονάχου καὶ τοῦ Λονδίνου, πρὸ πάντων δὲ ἐν τοῖς ἀπορρήτοις τῶν Ἀρχείων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας μόλις τῷ 1919 ἐπιτραπέωντος πρὸς χρῆσιν εἰς τὸ κοινόν. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν του ταύτων συναποκόμισε καὶ ἀρκετὸν νέον ὕλικόν ἐξόχως χρήσιμον διὰ τὴν διαφώτισιν τῶν διπλωματικῶν ζητημάτων τῶν ἀπορῶντων τὸν νεώτερον Ἑλληνισμόν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ· τὰ δὲ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει εἶνε ἐν πολλαῖς ὠφέλιμα καὶ διδακτικά.

Θὰ ἦτο ὡς ἐκ τούτων προτιμότερον εἶναι τὸ ἔργον περιορίζετο μόνον εἰς τὴν ἐν τῷ τμήματι ταύτῃ ἱστορουμένην ἐποχὴν, ἥτις νὰ ἡρευνᾶτο εὐρύτερον καὶ συστηματικώτερον. Ἐνῶ ἡ μορφήν τὴν ὁποίαν προσέδωκεν εἰς τὸ ἔργον χωρὶς νὰ προσθέσῃ τι εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν του ἀξίαν, τὸ κατέστησεν ἀντιθέτως μειονεκτικόν ὡς πρὸς τὸν ἐπιστημονικὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον δι' αὐτοῦ ἐπέδιωξεν. Ὁφείλω νὰ σημειώσω ὅτι διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν νεωτέρων χρόνων οὐμαντικὴν συμβολὴν παρέχουν τὰ δημοσιεύματα τοῦ Γρασίου Μακεδνῶ (Στεφάνου Δουρουή), τῆς ἐταιρίας «Ἑλληνισμός», αἱ ἐκθέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης κ.τ.λ. Ἀξιόλογον δὲ βοηθητικὴν βιβλιογραφίαν ἀνεύρισκει τις εἰς τὴν μελέτην τοῦ Α. Ἀστερίου: Τὰ Ἑλληνοσλαβικὰ σύνορα (Μακεδονία, Θράκη, Ἀλβανία). Ἐκ τῶν ἱστορικῶν δὲ καὶ φιλολογικῶν ἐργασιῶν μνημονεύω προχείρως τὰς τοῦ Σπ. Λάμπρου, Πέτρου Παπαγεωργίου, Καρολίδου, Κολοκοτρῶν (Γαλλισί), Λιούρη, τὰ ἐν τοῖς περιοδικοῖς «Ἀθηνᾶ» καὶ «Λαογραφία» καὶ τῷ Δεξικογραφικῷ Ἀρχεῖῳ σχετικὰ δημοσιεύματα ἐκ τῶν παλαιότερων ἔχομεν τὰς ἐργασίας τοῦ Μαργαρίτου Δήμιτσα, αἵτινες ὁμῶς εἶναι νὰ χρησιμοποιῶνται μετὰ πολλῆς προσοχῆς.

Ἡ κρίσις τοῦ ἔργου ἦτο δυσχερὴς λόγῳ ἑλλείψεως βιβλιογραφίας, τόσον ὡς πρὸς τὰς πηγὰς ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰ βοηθήματα. τὴν ὁποίαν δὲ συγγράφοντες δὲν παρέδωκεν, ἀγνοῶντες διατί. Πάντως δυνάμεθα περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν εἶνε γεγραμμένον μὲ τὴν γέαν ἐπιστημονικὴν μέθοδον εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἐξωτερικὴ οὕτως εἰπεῖν, πορεία τῶν γεγονότων, ἥτις τόσον πολὺ ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ, δὲν ἔχει ἰδιαίτερον σπουδαιότητα. Ὁ συγγραφεὺς μετέφερεν εἰς τὸ ἔργον του ἰδέας αἵτινες ἄλλοις μὲν ἐχρησιμοποιοῦντο πολὺ, ἐν πανηγυρικοῖς ἰδίως λόγοις καὶ ἀρθροῖς ἐφημερίδων, σήμερον ὁμῶς δὲν ἔχουν σημασίαν. Οὐλεῖ πολλὰ καὶ ἄνυκρά-τητον ἐνθουσιασμόν, ὁχι βεβαίως καὶ τόσον ἀδικαιολόγητον, ἀλλὰ μὴ ἀρμόζοντα εἰς σοβαρὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα. Τῷ εἶνε ἀγνωστα κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ νεώτερα πορίσματα τῶν ἐθνολογικῶν, λαογραφικῶν καὶ γλωσσικῶν ἐρευνῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ

μετέπειτα χρόνους κατάστασιν τῆς Μακεδονίας. Τὴν πολιτικὴν καὶ διπλωματικὴν ἱστορίαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐκθέτει μετ' ἐπαρκοῦς γνώσεως τῶν τε προσώπων καὶ πραγμάτων.

Ἄργον βεβαίως τοσοῦτον ἐκτεταμένον, ὥς τὸ κρινόμενον, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ τὰ περιέχοντα ἑλλείψεις ἀκόμῃ καὶ οὐσιώδεις· ἡ δὲ ὑπόδειξις αὐτῶν ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἀριστετέραν ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει ἐμφάνισιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ παρέχῃ ἀξιόλογον συμβολὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν τῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων· ἄλλως τε στεροῦμεθα καθ' ὁλοκληρίαν παρομοίων ἐκτενῶν καὶ συστηματικῶν ἱστορικοπολιτικῶν συγγραμμάτων. Μόνη δὲ ἡ πρῶθις τοῦ συγγραφέως ὅπως διὰ τοῦ ἔργου του καταστήσῃ γνωστὴν τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς Μακεδονίας διὰ τὸν Ἑλληνισμόν καὶ ἐπισύρῃ οὕτω τὴν προσοχὴν πάντων ἡμῶν πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην, πρὸς ἀποτροπὴν ἀμείνων ἢ ἀπωτέρων κινδύνων, εἶνε ἱκανὴ ἵνα τῷ ὀφείλομεν χάριτας. Ἀλλ' ὑπὲρ πάντα ταῦτα ἵσταται ἡ πολυτιμία, ἐν μέσῳ τοῦ ἐχθροῦ ὑπὸ πᾶσαν ἐποπὴν περιβάλλοντος τῆς Βιέννης, δρᾶσις τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν μας δικαιῶν δι' ἄρθρων, φυλλαδίων καὶ συγγραμμάτων. Εἶνε ἄλλως τε γνωστοὶ οἱ ἐπίμονοι καὶ ἐπιτυχεῖς ἀγῶνες του διὰ τὴν Μακεδονίαν, ἥτις πολλὰ ὀφείλει εἰς τὴν γραφίδα τοῦ ἀντοῦ Ἑλληνοῦ.

* *

Ὅτε βεβαίως ἡσχολεῖτο περὶ τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου του, ἡ Ἑλληνικὴ Μακεδονία δὲν παρουστάζεν ἐθνολογικὴν ὁμαλότητα· ἦτο ἐμφανὴς ἡ ἐν τῇ χώρᾳ διαταραχὴ συνεπείᾳ τῆς ἐκ διαφορῶν ξενικῶν στοιχείων ἀποτελουμένης ἀνθρωπικῆς μερίδος τοῦ πληθυσμοῦ της. Καὶ ἡ ἐνασχόλησις περὶ τὰ ἐθνολογικὰ προβλήματα αὐτῆς, ἦτο ὄχι μόνον ἐνδιαφέρουσα, ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβλημένη. Σήμερον ὅμως μετὰ τὴν ἐγκαταστάσιν τῶν προσφύγων καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν ἡ ἐπιτευχθεῖσα ἐθνικὴ ὁμοιότης τῆς Μακεδονίας ἐπέλυσεν αὐτομάτως τὰ ἀπ' αἰῶνων ἐν αὐτῇ ὑφιστάμενα ἐθνολογικὰ ζητήματα, ἅτινα τοιοῦτοτρόπως ἔχουσι μόνον ἱστορικὴν ἀξίαν δι' ἡμᾶς. Ὑφίστανται ὅμως ταῦτα ἀκόμῃ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Μακεδονίαν ὅπου εἶνε λίαν ἐμφανὴς ἡ ἐθνικὴ καὶ φυλετικὴ ἐγκατάμειξις.

Τὸ καθήκον ὅμως ἡμῶν σήμερον διὰ τὴν χώραν ταύτην εἶνε ἄλλο. Ὀφείλομεν νὰ τὴν καταστήσωμεν κέντρον τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ πηγὴν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶνε δι' ἡμᾶς τὸ μέγα ὀρμητήριον τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων.

Δι' ἐντατικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, δι' ἀποξηράνσεως τῶν ἐλῶν, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἰχθυοτροφίας ἐν ταῖς λίμναις καὶ τῆς κτηνοτροφίας, διὰ χρησιμοποίησεως τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων, δι' ἐξερωνήσεως τοῦ μεταλλευτικοῦ πλοῦτου τῆς χώρας, δι' ἐπεκτάσεως τῶν ὁδῶν συγκοινωνίας καὶ τῆς κατασκευῆς σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, διὰ τῆς μεθοδικῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων θὰ δυνηθῶμεν νὰ καταστήσωμεν ταχέως τὴν Μακεδονίαν ἱκανὴν νὰ μᾶς χορηγῇ τὰ διὰ τὴν ἀνάναν καὶ τὴν πρόσδοον τοῦ Κράτους μέσα. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλῶς, ὅτι εἶνε μέγ' ἐπὶ τὸ πρόβλημα τὸ ζήτημα τῆς ἀπὸ βορρᾶ ἐξασφαλίσεως τῆς χώρας. Τὰ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο σύνορα ἡμῶν πρέπει νὰ καταστοῦν ἀπροσπέλαστα. Καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο πρέπει νὰ στρέψωμεν ὁλοκληρὸν τὴν προσοχὴν μας πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς μέχρι τοῦ Εὐξείνου καὶ καθ' ὅλην ταύτην τὴν μακρὰν ἐκτασιν νὰ καλλιεργήσωμεν τὸ βορειοελληνικὸν πνεῦμα καὶ τὸν χαρακτήρα.

Ι. Φ. ΔΗΜΑΡΤΟΣ

Καθημερινή 25 Φεβρουαρίου 1925

Η ΛΕΟΝΤΗ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΦΥΟΥΣ

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΕΘΥΣΙΑΖΕ ΤΗΝ ΘΕΣ)ΚΗΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

- Α'.**—'Επὶ Κυβερνήσεως Δραγούμη ἡ Ἑλλάς συνεννοεῖτο μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐξησφάλιζε τὸ σύνολον τῶν ἑδαφῶν, τὰ ὁποῖα μόλις μετὰ τὸν δευτέρου πόλεμον μᾶς προσεκυρώθησαν.
- Β'.**—'Ο ἀρχηγὸς τῶν βενιζελικῶν ἀπεδύετο εἰς πόλεμον, ἐνῶ οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι εἶχον μοιρασθῆ ὁλόκληρον τὴν Μακεδονίαν.
- Γ'.**—Καὶ μετὰ τὴν νίκην ὁ Βενιζέλος ἐδέχετο ὡς σύνορον τὸ 14ον χιλιόμετρον, ὁπόθεν οἱ Βούλγαροι ἠδύναντο νὰ βομβαρδίσουν τὴν Θεσ)νίκην.
- Δ'.**—Πῶς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν τραγικὴν βενιζελικὴν μεγαλοφυΐαν ὁ δεύτερος πόλεμος καὶ ἡ τύχη.

ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ, ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ, ΣΤΡΕ'ΤΤ, ΜΕΤΑΞΑΣ,
ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, ΕΞΑΔΑΚΤΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΚΑΙ ΕΝ ΟΛΕΘΡΙΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

[Ἀποκαλυπτικώταται ἀνακοινώσεις τοῦ κ. Ἀθ. Ἐξαδακτύλου]

[Εἰς ἀπογευματινὴν βενιζελικὴν ἐφημερίδα ἀναδημοσιεύονται, ὡς γνωστόν, περικοπαὶ βιβλίου Ἀγγλου τινός, ὀνόματι Πίλχαμ Μπόξ, ὅστις ἐξυμνῶν τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν βενιζελικῶν, ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων ὅτι ἐκ μεγαλοφυΐας ἀπέφυγε νὰ διαπραγματευθῇ ἐκ τῶν προτέρων πρὸς τοὺς Βουλγάρους τὴν διανομὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ὅπως μὴ ἔλθῃ εἰς ρῆξιν μετὰ τῶν Βουλγάρων, ἐνῶ ἦτο βέβαιος ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς θὰ προελάμβανε νὰ εἰσῆρχετο πρῶτος καὶ ἡ τύχη τῆς Θεσσαλονίκης θὰ ἐκρίνετο δίχως διαπραγματεύσεις.]

Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὠμίλησεν ἤδη ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Καθημερινῆς» ὁ κ. Στρατηγός, μετ' αὐτὸν ὁ κ. Σ. Σκουλούδης ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς συναδέλφου «Σκρίπ», καὶ κατόπιν ὁ κ. Ι. Μεταξᾶς διὰ τοῦ χρεσίου τοῦ δημοσίου εἰς τὴν «Πολιτείαν».

Οἱ κ. κ. Σκουλούδης καὶ Μεταξᾶς ὠμίησαν ἐν τῇ ιδιότητι τῶν ὡς μελῶν τῆς εἰς Λονδίνον ἑλληνικῆς ἀποστολῆς, ὁ δὲ κ. Μεταξᾶς καὶ ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ ὡς ἐντεταλμένου νὰ συνομολογήσῃ τὴν μετὰ τῆς Βουλγαρίας συμμαχίαν.

Εἰς τὴν ἀντιπροσώπειαν τοῦ Λονδίνου ὁμῶς, ὡς καὶ εἰς τὴν ὅλην σχετικὴν πρὸς τὴν Μακεδονίαν κίνησιν, κατὰ τὰς προβενιζελικὰς καὶ βενιζελικὰς ἡμέρας μετέσχεν, ὡς γνωστόν, ἐνεργώτατα καὶ ὁ κ. Ἀθ. Ἐξαδακτύλος, πρῶτον Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου. Ἡ «Καθημερινή» συνεπῶς ἀπετάθη καὶ πρὸς αὐτόν. Καὶ ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς ἀποκαλυπτικὸς εἰς ἀνακοινώσεις ὁ κ. Ἐξαδακτύλος. Ἀλλ' ἰδοὺ αἱ ἐκτάκτου ἐνδιαφέροντος ἀνακοινώσεις του :

Α'

Ἡ πρώτη ἀφορμητικὴ τῶν συνομιλιῶν, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἑλληνοβουλγαρικὴν συμμαχίαν, χρονολογεῖται πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κ. Βενιζέλου εἰς τὴν ἑλληνικὴν πολιτικὴν σκηνήν, καὶ δὴ ἐπὶ Κυβερνήσεως τοῦ ἀειμνήστου Στεφ. Δραγούμη κατὰ τὸ 1910. Αἱ πρῶται διαθέσεις προσεγγίσεως Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων ἐξεδηλοῦντο μετὰ τὴν Ἑλλήνων καὶ Βουλ-

γάρων βουλευτῶν ἐν τῷ τουρκικῷ Κοινοβουλίῳ μετὰ τὴν νεοτουρκικὴν ἐπανάστασιν, πρὸς τὸν σκοπὸν κοινῆς ἀμύνης κατὰ τῆς ἐθνικιστικῆς πολιτικῆς τῶν Νεοτούρκων. Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐνήμερος τῶν ὁμιλιῶν τούτων, ἐνεθάρρυνε καὶ προήγαγεν αὐτὰς μέχρι σημείου, ὥστε νὰ ἐπιληφθῶσιν αὐτῶν αἱ Κυβερνήσεις Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας, ἐν συνεχείᾳ δὲ αὐτῶν ὁ τότε ἐν Ἀθήναις ἐπιτετραμμένος τῆς Βουλγαρίας νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν σημείωμα, διαλαμβάνον ὅρους περὶ σφαιρῶν ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ. Τὸ σημείωμα τοῦτο ἐμελετήθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Λαίδης Λῶ ὑπὸ τοῦ παρεπιδημοῦντος τότε ἐν Ἀθήναις Λάμπρου Κορομηλά, τοῦ Καλλέργη, Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, τοῦ Ἰωνος Δραγούμη καὶ ἐγὼ. Χαρακτηριστικὸν τῶν προτάσεων ὅς διελάμβανε τὸ σημείωμα ἦτο ὅτι ἐξητεῖτο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα νὰ παραιτηθῇ τῆς Δυτικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, εἰς ἀντάλλαγμα δὲ τούτου παρητεῖτο ἡ Βουλγαρία τῶν ἀξιώσεών της ἐπὶ μεγάλου μέρους τῶν ἑδαφῶν, ἅτινα εἶχεν ἐπιδικάσῃ αὐτὴ ἡ Συνθήκη τοῦ Ἀγ. Στεφάνου, καὶ εἰδικώτερον τῆς περιοχῆς τῆς Θεσσαλονίκης μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Νέστου καὶ τοῦ νοτίου μέρους τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, περίπου μέχρι τῶν ὀρίων, ἅτινα κηθώρισεν ἡ Συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου, μετὰ τὸν κατὰ τῆς Βουλγαρίας πόλεμον.

Εἰς τὸ στάδιον τοῦτο εὗρίσκετο ἡ ὑπόθεσις ὅτε ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀνέλαβε

τὴν Κυβέρνησιν ὁ κ. Βενιζέλος. Αἱ διαπραγματεύσεις αὗται ἐξηκολούθησαν διὰ τοῦ ἐν Σόφια πρεσβευτοῦ κ. Πανά, κατέληξαν δὲ εἰς τὴν ἐπὶ Κυβερνήσεως Βενιζέλου κατὰ Μάϊον τοῦ 1912 σύναψιν Συνθήκης, ἥτις ἀπομακρυνθεῖσα τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προορηθέντος σημειώματος διαπραγματεύσεων ἔλαβε τὴν μορφήν ἀμυντικῆς συμμαχίας, ἐν ἣ οὐδεὶς φυσικὰ ἐγένετο λόγος περὶ ἑδαφικῶν σφαιρῶν ἐπιτροπῆς ἢ περὶ διανομῆς τῆς τουρκικῆς κληρονομίας, ἃν ᾔθελε περιέλθῃ αὕτη εἰς τοὺς συμμάχους. Ἀπλῶς ἡ Βουλγαρία ἀνελάμβανε μόνον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἑλλάδα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Κρήτην, **χωρὶς ὅμως τοῦτο νὰ δύναται νὰ δημιουργήσῃ αἰτίαν πολέμου** (casus belli). Σημειωτέον ὅτι, ἐν ᾧ ταῦτα ἐτελοῦντο καὶ συνοπείγραφεν ἡ Ἑλλάς τὴν «ἀμυντικὴν» μετὰ τῆς Βουλγαρίας Συνθήκην, αὕτη εἶχε **συνομολογήσῃ μυστικὴν Συνθήκην μετὰ τῆς Σερβίας**, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Τσάρου ὡς ἐπιδεικνύοντο, καὶ ἦν τὰ δύο ταῦτα **Κράτη θὰ διενέμοντο μετὰ τῶν τὴν Μακεδονίαν ὁλόκληρον.**

Ὁ κ. Βενιζέλος, σπεύσας νὰ ὑπογράψῃ τοιαύτην Συνθήκην, συνηθισμένη μετὰ τὴν υπογραφὴν αὐτῆς τὸν κίνδυνον, ὃν ἡ σπουδὴ αὐτοῦ ἐπεκρέμασε κατὰ τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπεπειράθη ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ διαπραγματευθῇ τὰ τῆς κληρονομίας τῆς Τουρκίας. Ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Καὶ ὁ πονηρὸς Γκέσωφ εὖρε τάχως τὸν τρόπον ὅπως παρὰ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν πόλεμον, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τὸν καιρὸν ὅπως συζητηθῶν τὰ τῆς διανομῆς. Ὁ κ. Ι. Μεταξάς ἐξέθηκε τὸ πῶς ἐπεζητήσεν ὁ κ. Βενιζέλος νὰ ἐπιτύχῃ διὰ τῆς στρατιωτικῆς συμβάσεως ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παρελείφθη ἐκ τῆς Συνθήκης καὶ τὸ ὅτι εἶχεν ἐντολήν, μεταβαίνων εἰς Σόφίαν, νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὸ πῶς οἱ Βούλγαροι, ἀποφύγοντες τὴν δυσάρεστον εἰς αὐτοὺς συζήτησιν, ἐδημιούργησαν ἀφορμὴν πολέμου, εἰς ὃν εὐρέθη ἡναγκασμένη νὰ συμμετάσχῃ ἡ Ἑλλὰς πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀναληφθείσης συμμαχικῆς ὑποχρεώσεως.

Ὅχι μόνον δὲ ἐπεδίωξεν ἐκ τῶν ὑστέρων ὁ κ. Βενιζέλος συμφωνίαν περὶ ἑδαφικῆς διανομῆς τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ τοιαύτην εἶχε πεποιθήσιν περὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἑλληνικῶν διεκδικήσεων ὥστε αἱ ἐντολαί, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τὸν κ. Ι. Μεταξάν περὶ τοῦτου, καὶ ὡς ἐγὼ κατὰ τὰ ἐν τῷ Συμβουλίῳ ἀποφασισθέντα **ὀνένταξα**, διελάμβανον εὐρυτάτην ἑδαφικὴν ἑκτασίαν. Περιελάμβανον δηλαδὴ :

Τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν ὁλόκληρον μετὰ τοῦ Μοναστηρίου, τοῦ Περιοπέ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ πολυπαθοῦς Κρουσόβου· τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν μέχρι τοῦ Δεμίρ-Καπού καὶ τοῦ Μπέλεσι· καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν μέχρι Νέστον. Ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὑπῆρχον ὁμολογουμένως πολλοὶ σχισματικοὶ βουλγαρόφωνοι πληθυσμοί· εἰς ἀντιτάξιμα ὅμως ἀφίεντο εἰς τὴν Βουλγαρίαν οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Θράκης καὶ τῶν ὑπερῶν ἀριθμητικῶς.

Αὕτη εἶνε ἡ ἀλήθεια περὶ τῶν προηγηθέντων τῆς συνάψεως τῆς Συνθήκης, πᾶσα δὲ ἄλλη ἱστορία ὡς π. χ. ὅτι σκοπίμως καὶ ἐκ μεγαλοφυῶς παρορμήσεως δὲν ἐτέθησαν ἐν τῇ Συνθήκῃ ὅροι ἐξασφαλιστικοὶ τῶν ἑλληνικῶν διεκδικήσεων, ἀποτελεῖ μῦθον.

B'

Ὁ κ. Ἐξαδάκτυλος εἶνε ὁ ἀρμοδιώτερος ὥς ὅπως διαφωτίσῃ καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐν Λονδίνῳ μετὰ τῶν Βενιζέλου καὶ Λάνεφ συνομιλιῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν κατοχὴν τῆς Θεσσαλονίκης. Καὶ ἀνεκοίνωσε σχετικῶς ὁ κ. Ἐξαδάκτυλος τὰ ἑξῆς :

Μετὰ τὸ γενόμενον πρὸς τὸν κ. Βενιζέλου, διάβημα περὶ οὗ ὁμίλησε χθὲς ὁ κ. Ι. Μεταξάς, καὶ τὸ ὅποιον τὸν ἐξηνάγκασε νὰ παραιτηθῇ τῆς ἰδέας περὶ ἐγκαταλείψεως τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τοὺς Βουλγάρους, ἐπετεύχθη τέλος συνομιλία αὐτοῦ μετὰ τοῦ Λάνεφ μετὰ τὴν παραμονὴν τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ κ. Λάνεφ μετέβη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λίαν πρῶτ' παρὰ τῷ κ. Βενιζέλῳ, καὶ ἦν δὲ στιγμὴν, μετὰ τὴν γενομένην συνομιλίαν, ἐξήρχετο οὗτος τοῦ δωματίου του, εἰσπορεύσας ἐγὼ παρὰ τῷ κ. Βενιζέλῳ. Εἰς ἐρώτησίν μου περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συνομιλίας ὁ κ. Βενιζέλος μοὶ ἀνεκοίνου ὅτι συμφώνησε μετὰ τοῦ κ. Λάνεφ ὅπως ἡ Ἑλλὰς κρατήσῃ τὴν Θεσσαλονικὴν μετὰ **βόρειον ὄριον νοτίως τοῦ Κιλκίς**, ὅπερ ἐσημαίνει τὴν γραμμὴν εἰς ἣν εὐρίσκοντο τότε αἱ βουλγαρικαὶ προφυλακαί, **δηλαδὲ εἰς τὸ 14ον χιλιόμετρον ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης**. Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο κατεταράχθη διότι διέβλεπον ὀριστικὴν καὶ βεβαίαν μελλοντικὴν ἀπώλειαν τῆς Θεσσαλονίκης, ἣν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ κρατήσῃ ἡ Ἑλλὰς ἀπέναντι οἰασδήποτε πραξικοπηματικῆς ἐνεργείας τῶν Βουλγάρων, οἵτινες κύριοι ὁλοκλήρου σχεδὸν τῆς Μακεδονίας θὰ καθίσταντο πανίσχυροι. Εἶπον τότε πρὸς αὐτόν :

— **Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ κρατήσωμεν τὴν Θεσσαλονικὴν μετὰ ὅρια νοτίως τοῦ Κιλκίς ;**

Ἀκούσας ὁ κ. Βενιζέλος τὴν λέξιν Κιλκίς ἀνετινάχθη, εἰπὼν μετὰ τόνου ζωηροῦ :

— **Πῶς φαντάζεσθε, κ. Ἐξαδάκτυλε, ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ μᾶς παραχωρήσωσιν οἱ Βούλγαροι τὸ Κιλκίς ; Ἀησμονεῖτε ὅτι ἐκεῖ ἐργάζονται οἱ Βούλγαροι ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη, καὶ ἦν ἐποχὴν ἡμεῖς ἐκοιμώμεθα ;**

— **Ἀησμονεῖτε, κύριε Πρόεδρε, ἀπῆντησα, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς εἰργάσθη ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη εἰς Θράκην, ἣν ἐγκαταλείπομεν εἰς τοὺς Βουλγάρους, παραιτούμενοι καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς ἣν ἀπὸ αἰῶνων ἔχει ἐστραμμένα ὁ Ἑλληνισμὸς τὰ βλέμματά του ;**

«— **Κύριε Δοχαγέ, λυποῦμαι ὅτι ὡς στρατιωτικὸς δὲν λαμβάνετε ὑπ' ὄψιν ὅτι πάντα τὰ ζητήματα ταῦτα λύει ἡ δύναμις !**

— **Εἶνε προτιμότερον, κ. Πρόεδρε, νὰ πολεμήσωμεν καὶ νὰ ἡττηθῶμεν ἐξαντλοῦντες πᾶσαν προσπάθειαν, παρὰ νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τὴν ταπεινώσιν τῆς οἰκιοθελοῦς παραδόσεως τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τοὺς Βουλγάρους !»**

Κατὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην παρευρίσκοντο οἱ κ. κ. Στ. Σκουλούδης καὶ Στρέϊτ, φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ταραχὴ μου ὑπῆρξε

τοιαύτη, ὥστε παραλαβὸν με ἐκ τοῦ βου-
χίονος ὁ κ. Σκουλούδης μὲ ἀπέσυρε καὶ
μέρος λέγων μοι:—Μὴ ἀνησυχεῖτε, ἡ συμ-
φωνία αὕτη δὲν ἔχει χαρακτηριστικόν,
τὰ δὲ ζητήματα ταῦτα θὰ συζητηθῶσι κα-
τὰ τὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν Κυ-
βερνήσεων».

Γ'

[Μία ἐρώτησις ἀκολουθεῖ φυσικῶς πάντα
ταῦτα: «Διὰ τίνα λόγον δὲν ἐσυνεχίσθησαν
αἱ διαπραγματεύσεις, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συμ-
φωνίας ταύτης;» Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ κ.
Ἐξαδάκτυλος ἀπαντᾷ:]

Οἱ κ. κ. Βενιζέλος καὶ Δάνεφ, συμ-
φωνήσαντες ὡς συνεφώνησαν, ἀνέλα-
βον ἀμοιβαίως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τη-
λεγραφήσωσι τὸ γεγονὸς πρὸς τὰς
Κυβερνήσεις των, πράγματι δὲ ὁ κ.
Βενιζέλος, συνέταξεν αὐθωρεὶ ἰδιοχεί-
ρως τὸ σχετικὸν τηλεγράφημα, καὶ τὸ
παρέδωκε πρὸς κρυπτογράφησιν καὶ
ἀποστολὴν.

Ἄλλ' ἐδῶ ἐπενέβη ὁ Μέγας Θεὸς
τῆς Ἑλλάδος. Διότι τὸ τηλεγράφημα,
παραπεσόν, οὐδέποτε ἐφθάσεν εἰς τὸν
πρὸς δὲν ὄρον...

Μετὰ πάροδον 10—15 ἡμερῶν ὁ
κ. Δάνεφ παρεπονεῖτο πρὸς τὸν κ. Βε-
νιζέλον δι, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐτηλεγράφησε
πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του, ὅπως συνε-
χισθῶσιν αἱ διαπραγματεύσεις με-
ταξὺ τῶν Κυβερνήσεων, ἡ ἑλληνικὴ
Κυβέρνησις διετείνετο δι οὐδὲν γνω-

ρίζει. Τὸ γεγονὸς τοῦτο κατετάραξε
τὸν κ. Βενιζέλον, δι' ὃ καὶ ἐξήτησεν
ἀμέσως ἐξηγήσεις ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν
τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κορομηλᾶν, ὅστις
ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἔλαβε τοιοῦτον τη-
λεγράφημα. Τὰ τηλεγραφήματα ταῦτα
θὰ ὑπάρχουν βεβαίως πάντοτε εἰς τὸ
ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτε-
ρικῶν.

Ὅπως δὲ ποτε ὁ κ. Βενιζέλος ἐπέ-
στρεψε πλέον εἰς Ἑλλάδα, ἡ δὲ
βουλγαρικὴ ἀρπαντικὴ τάσις ἀπέναντι
τῶν συμμάχων, εἶχον ἤδη καλ-
λιεργήσῃ τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἐναρξιν
διαπραγματεύσεων μεταξὺ Ἑλλάδος
καὶ Σερβίας πρὸς κοινὴν ἀμυναν.
Ὅτως ἐξ ἑνὸς τυχαίου γεγονότος
ἐπῆλθεν ἡ καταπληκτικὴ καὶ ἀνέλπι-
στος τροπὴ τῆς καταστάσεως ἐπὶ τελι-
κῇ ὠφελείᾳ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἀντὶ
τῆς τηλεγραφίᾳ τοῦ κ. Βενιζέλου διεβι-
βάζετο καὶ αἱ διαπραγματεύσεις μετα-
ξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας ἠθέλον
συνεχισθῆ ἐπὶ τοιαύτης ὁλοθρίας βά-
σεως, οἱ Βούλγαροι θὰ ἔσπευδον νὰ
ἐλθῶσιν εἰς συμφωνίαν μεθ' ἡμῶν,
δὲν θὰ ὑπῆρχε δὲ πλέον ἔδαφος συν-
εννοήσεως μετὰ τῶν Σέρβων καὶ ἡ
Ἑλλὰς θὰ εἶχε πιθανώτατα σήμερον
τὰ βόρεια σύνορά της εἰς τὸν Ἀλι-
άκμονα.

Ἐν κατακλείδι ἂς σημειωθῇ ὅτι, τα-
κτοποιῶν, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κ.
Βενιζέλου, τὰ ἔγγραφα του διὰ νὰ τὰ
ποστείλω εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὗρον καὶ
κατέταξα μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸ ἰδιό-
χειρον τηλεγράφημά του ὅπως διεξα-
χθοῦν διαπραγματεύσεις μετὰ τὴν
χάραξιν τῆς ἑλληνικῆς μεθορίου 14
μύλις χιλιόμετρα ἔξω τῆς Θεσσαλονί-
κης.

Η ΕΛΛΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥ 1875-1925

ΠΟΛΙΤΙΚΑ-ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ ΑΠΟ...ΜΗΝΗΗ

(Συνέχεια εκ του προηγουμένου)

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς θαιρίας αὐτῆς προσετέθη εἰς τὸν Χαρίλαον Τρικοῦπην ἡ λαϊκὴ ἐκπονήσια ὁ «Μέγας Πετρέλαιος». Καὶ τὶ δὲν ἤκουσαν ὁ πολιτικὸς ἐκείνος καὶ ποῖαν ὕβριν δὲν ἤρεθθη. Ἀλλὰ μόνον ἐθίγοντο ἐξ αὐτῶν τὰ νεύρα τῆς ἀδελφῆς του Σοφίας ἣτις διηύθυνεν τὸ πολιτικὸν του γραφεῖον.

Ἡ Σοφία Τρικοῦπη ἐξετέλει εἰς τὸν ἀδελφόν της χρεὶν ἰδιαίτερον γραμματεῖας.

Ἦτο γνώστης ὅλων τῶν ὑποθέσεων μεγάλων καὶ μικρῶν, ἐκλογικῶν συνδυασμῶν καὶ οἰκονομικῶν συνδυασμῶν, τῶν περιλαμβανόντων Combinations financières, διορισμῶν πάντων καὶ μεταθέσεων, ἀπὸ κλητῆρος, τελωνοφύλακος καὶ ἀστυνόμου μέχρι ὑπουργοῦ.

Ἡ ἀθηναϊκὴ κακοχλωσιὰ ἐμεγαλοποιεῖται τὴν ὁρᾶν τῆς Σοφίας τὴν ὁποίαν μᾶλλον αἱ κοινωνικαὶ ἀνάγκαι καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογεῶν ἐξώθουν καὶ παρέσθουν πολυτάκις εἰς ζητήματα ἀναρμοδιότητος διὰ μίαν γυναῖκα.

Οἱ φίλοι τοῦ Τρικοῦπη, ἡ ὁμάς τοῦ Ἀνδρέου Συγγροῦ, οἱ χρηματισταὶ οἱ ἐργασιακοὶ ἀνδρες (ὡς τοὺς ἐβάπτισεν ὁ ἐκδότης τοῦ ἐν Λονδίῳ «Βρετανικοῦ Ἀστέρου» Στέφανος Ξένος) συνέτρεχον τὴν Σοφίαν ἐν ταῖς προσηλαβιαῖς τῆς ν' ἀνυψώσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Τρικοῦπη ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν ἐν ὁδῷ Ἀκαδημίας κατοικίαν του οἱ προσερχόμενοι ἐμάνθανον παρὰ τῶν ὑπηρετῶν ἢ τῆς ἀδελφῆς του ὅτι μὲν ἦλθεν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον (9 ὥρα πρωΐνῃ) καὶ κάμνει τὸ μάντιο του!

—Μήπως ἀρρώστησε; ἠρώτων ὅλοι.

—Καλὲ ὄχι! Ὁ Χαρίλαος κάμνει μάντιο κάθε πρωΐ ἐκείνην τὴν Σοφίαν. Μετὰ μισὴν ὥρην δὲ πάρεχ' ἐν τῷ τοῦ καὶ ὑστερον δὲ ἀπέρχεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν κατόπιν εἰς τὴν Τράπεζαν καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν καὶ ἀποπνέει Συμπελάται καὶ ὅλα τὰ Συμβούλιον δὲ εἰς τὴν Βουλὴν! Μετὰ τὴν Βουλὴν πλέον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον!

Μπάνιο; Τσαί; Ἀγνώστα πράγματα εἰς τὰς Ἀθήνας τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἐπειτα ἀγρυπνία συνεχής, ἀπαρτία διαμφισβητοῦσα τὸ ρεκόρ πρὸς τὸν Τάννερ. Ἡ συρροὴ αὐτὴ καὶ ἡ συγγένεσις ὅλων τῶν ὑπερανθρώπων προτερημάτων, ὅλων τῶν «θεϊκῶν χαρισμάτων» περιέβαλε δι' αἴγλης ἀφάστου τὸν «ἐκ Μεσσολογίου πολιτευτὴν». Καὶ εὐνόητον τοῦτο. Οὐδεὶς τῶν προκαταρκτικῶν, Βουλγαρῆς Ε., Δεληγεώργης Α., Κουμουνδοῦρος Θ., Ζαΐμης, οὔτε τῶν συγχρόνων του, Δεληγιάννης, Σωτηρόπουλος, Κωνσταντόπουλος, Ράλλης; Μαυρομυχάλης καὶ λοιποὶ ἐφάνησαν ὡς συγκατερόντες τὸ ἐν ὄψον τόσον προτερημάτων.

Διὸ οἱ ἀκούοντες ἀνεχώρουν ἐκθαμβοὶ κηρύσσοντες ταῦτα ἀνὰ τὰς ρύμας καὶ ἀγυῖας Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας. Αἱ δὲ πεπονηθεῖς τῆς πλειονότητος τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων ἐδραιοῦντο διὰ τοιοῦτων κηρυγμάτων, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι αἱ μεγαλοφυΐαι καὶ αἱ μετριοφύτοις ἔχουν ἐξίσου ἀνάγκην κηρύκων πρὸς ἐπικράτησιν ἐπὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Φαντάζονται δὲ οἱ ἀναγνώσται ποῖαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἤδυναντο νὰ ἐμπούλησαν κηρύγματα τοιαῦτα ἐκ στομάτων πολυτάλαντων ἀνδρῶν, ἐπὶ κοινωγίας ἢ ὁποῖα προσαλουμένη εἰς χορὸν τῶν ἀνακτόρων τὸν ὁποῖον ἐναγωνίως ἀνέμενεν πρὸ τῶν ἀπόρων καὶ πρὸ τῆς πρωτοχρονιάς, ἐνόμιζεν ὅτι ἐπλησεν εἰς παραδείσους εὐδαιμονίας ἢ τὸ θάμβος τὸ οὐσιῶδες διηγείτο ἐπὶ μὴνας εἰς κεκνήσας ἀκροατίας.

Ἐπὶ κοινωγίας ἢ ὁποῖα προσκαλουμένη εἰς τὸ μέγαρον Ἀνδρέου Συγγροῦ ἐξεδιώκετο καταγοητευμένη παρεχομένης τῆς 1 μετὰ τὸ μεσονύκτιον κατόπιν διαταγῆς τοῦ «ταυγκοῦν» νὰ σβῇ ὅλα τὰ

φῶτα τοῦ μεγάρου τούτου. Καὶ τοῦτο ἐγένετο ἐν μέσσοις φαιδρῶν γελῶντων ἀναμικτῶν μετὰ πικρίας δυσάδως συγκαλυπτομένης, ἢ ὁποῖα δὲν ἠμπούσε ὅμως τὴν αὐτὴν κοινωγίαν νὰ ἐναντίσθῃ εἰς ἐπομένην χοροσπερίδα διὰ νὰ ἔχῃ τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν τιμὴν νὰ ἐκδιωχθῇ καὶ πάλιν οἰκτιρῶς, ὑπὸ τοῦ «Χίου» χρηματιστοῦ καὶ κουμπάρου τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. (Ἐβάπτισεν τὸν πρίγκηπα Ἀνδρέα).

Ὁ βαδύτερον διερευνῶν τὰ αἰτία τῆς τότε ἀδιαφορίας πρὸς τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν καὶ τῆς ἐλλείψεως προνοίας διὰ τὸν ἄρτον τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, τὰς ὁποίας δὲ ἐβάρυνον τὰ συναπτόμενα δάνεια ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1881 καὶ ἐφεξῆς δὲν εὗρεται τοιαῦτα ὑπῆρχον ἐν τούτοις. Καὶ ἦτο ἡ «μανταλιτὴ» τῆς ἰδυνοῦσης τάσεως.

Αὕτη ἐπεστήριζεν ὅτι ἡ μετὶ τὴν ἐλάσσων ἐπίδοσις ἐκάστου εἶδους καλλιμεγέλας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀγοράσεως αὐτοῦ τιμῆς καὶ ἐπομένως τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἀμοιβῆς τοῦ γεωργοῦ. Συμπέρασμα: ὅτι ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ἔδει ν' ἀφεθῇ καθ' ὅσας τὴν χώραν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ γεωργοῦ κατὰ τὸ συμφέρον του. Καὶ τοῦτο ὅλως γεωργικὰ ἐργαλεῖα, δίχως γεωπόνους δίχως τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια καὶ τὰς ἀναγκαίας διευκολύνσεις διὰ σπόρον, κεφάλαιον συντηρήσεως, λιπάσματα καὶ ἰδίως δίχως ἰδέαν γεωργικῆς πίστεως πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀσφαλιστικῆς ἐταιρείας γεωργικῶν προϊόντων.

Ἀκριβῶς δὲ ἐκεῖ ὅπου ὤφειλε νὰ γεννηθῇ ἡ σκέψις περὶ ἐνθαρρύνσεως τοῦ γεωργοῦ δι' ἀμοιβῶν (primes) ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκoῦς κέρδους, τῆς παραγωγῆς, ἐκεῖ εὐρίσκετο ὑπὸ τῶν ἰδυνομένων ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀβελτηρίας καὶ ἀμεριμνησίας, ὡς μόνῃς λύσεως.

Αὐτὰ δὲν ἠμπούδισον τοὺς πολιτευομένους καὶ τοὺς ὀπωσδήποτε ἰσχυροὺς νὰ καταπατοῦν κτήματα τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν ἀγνοουμένων ἢ ἀπροστατευτῶν κληρονόμων ἐλλείψει κτηματολογίου, οὐδὲ νὰ μεταβάλλουν εἰς εἴλωτας τοὺς χωρικοὺς οὐδὲ νὰ σύρῃσι διὰ τὴν τῶν, κατὰ τὰς ἐκλογικὰς περιόδους, τίς μὲν τρεῖς χιλιάδας, τίς δὲ πέντε χιλιάδας καὶ πλεονέστερους ἐκλογεῖς ἐκ τῶν γεωργικῶν περιφερειῶν, ἀναλόγως τοῦ πλήθους τῶν κουμπάρων ἐκάστου ὑποψηφίου καὶ τοῦ σμήνους καὶ τῆς τυπικῆς ἐπιρροῆς κομματικῶν.

Τίποτε δὲν ἠμπούδισε τὸν Σκουζέ, τὸν Ράλλον, τὸν Καλλιφρονί, τὸν Δραγούμη, τὸν Καλογερόπουλον, τὸν Μαυρομυχάλη, τὸν Καραπάνον, τὸν Κόρην, τὸν Βικεφιάδην, Πετμεζά καὶ ἄλλους νὰ συγκατερόντων χιλιάδας ψήφων τῶν ἐκλογέων εἰς χείρας τῶν. Εἰς τρόπον ὥστε θεωρητικῶς μὲν οἱ ἐκλογεῖς νὰ εἶναι πλῆθος κατ' οὐσίαν δὲ μὲν οἱ ψηφοφόροι νὰ μετροῦνται εἰς τὰ δάκτυλα διότι ἦσαν τόσο ὅσοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ ὑποψήφιοι. Ἀλλὰ καὶ τίποτε δὲν ἠμπούδισεν κατὰ μέγιστα λόγον τοὺς ἀπελευθερωθέντας Θεσσαλοὺς νὰ ζητωκραυγίσουν

- Ζήτω καὶ ἡ Κατάλας!
- Ζήτω καὶ ἡ Τοπάλες!
- Ζήτω του καὶ ἀπόζητω του!

(Ἀκολουθεῖ)

Τετάρτη 7 Απριλίου 1925

Η ΝΕΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΤΟΡΠΙΛΛΗ

Ο ΔΗΘΕΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

29

...φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα—τὸ καὶ πῶς μελαγχολικὸν—
ὅτι ἀφ' οὗτου ἀνεκτίσαμεν τὴν Μακεδονίαν ἐχάσαμεν τὴν
σαφῆ ἀντίληψιν τῆς ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως ἀξίας της, ἄρα καὶ
τῆς ἀνάγκης σοῦδαρου καὶ ἀρτίου προγράμματος πρὸς δι-
κτύρωσιν της καὶ πρὸς πλήρη ἐθνικὴν ἐξασφάλισίν της.

ΠΑΡΙΣΙΟΙ Τέλη Μαρτίου 1925. (Τὸ
αὐτοῦ πολιτικοῦ μας συνεργάτου). — Ἀκα-
τάπηστα νέα σχέδια καὶ νέες ἐνεργείας
ἐπινεῖ ἡ Βουλγαρία διὰ τὴν προαγω-
γὴν τοῦ ἀνθελληνικοῦ της ἀγῶνος καὶ
οἰὰ τὴν ἀνατροπὴν τῶν συνθηκῶν. Ἡ
μᾶλλον τὰ σχέδια αὐτὰ δὲν ἀλληλοδια-
δέχονται τὸσον ἀλλήλα, ὅσον ἐναλλάσ-
σονται καὶ ἐκ παρὰλλήλου ἐφαρμόζον-
ται. Μετὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μειο-
νοτήτων, ἡ μᾶλλον παρὰ τὴν ἐκμετάλ-
λυσιν τῶν μειονοτήτων, ἀρχίζει ἡ συ-
νεχίζεται ἀλλὰ μὲ νέαν ἐντάσιν, ἡ χρη-
σιμοποίησις τοῦ κομμουνιστοῦ, καὶ ἡ ἐκ-
μετάλλευσις αὐτῶν τούτων τῶν ἐσωτερι-
κῶν ἐχθρῶν τῆς Βουλγαρίας, δηλ. τῶν
«ὁμοσπονδιακῶν» (fédéralistes) Μακεδό-
νων. Ἀλλὰ τί σημαίνει ὅτι οἱ ἄλλοι
Βούλγαροι—μακεδόνες, οἱ ἐκ τοῦ ἐμφα-
νοῦς ἱμπεριαλισταί, τρέφουν ἄσπονδον
μισὸς κατὰ τῶν «ὁμοσπονδιακῶν». Ἡ
Βουλγαρία ἐκμεταλλεύεται καὶ τοὺς μὲν
καὶ τοὺς δέ, τοὺς μὲν διὰ τῶν μειονοτή-
των καὶ τῶν διθῶν προσφύγων της, τοὺς
δὲ ἄλλους ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦ σοβιε-
τισμοῦ.

Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, ἡ σήμερον
εἰς τὸ «Ματέν» δημοσιευομένη ἐκ Σό-
φιας ἀνταπόκρισις εἶνε ἀποκαλυπτικῶ-
τάτη. Τὸ δημοσίευμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον
δὲν στερεῖται καὶ μιᾶς κάποιας ἀπλοϊκό-
τητος, εἶνε ὅμως, καίτοι κακόβουλον,
καὶ διαφωτιστικόν. Ὅμιλεῖ περὶ μιᾶς συ-
σκέψεως ἥτις, φαίνεται, ἔλαβε πρὸ 15
ἡμερῶν χώραν ἐν Βιέννῃ, ἐν τῇ ἑδρᾷ
τοῦ «Πανβαλκανικοῦ Κομμουνιστικοῦ
Κομμιτάτου», καὶ συνεπέα· τῆς ὁποίας ὁ
ὀνομαζόμενος Θεόδωρος Πανίτσας με-
τέβη, κατὰ τὸν πληροφόρητον, εἰς Θεσ-
σαλονίκην καὶ Ἀθήνας. Ἐκεῖ πρόκειται,
φαίνεται, νὰ συνεργασθῇ μετὰ τῶν πο-
λυαριθμῶν σοβιετικῶν πρακτόρων.

Καὶ αὐτὰ μὲν εἶνε τὰ γεγονότα, —τὰς
γεγονότα τουλάχιστον κατωγγελλόμενα.
Ἀλλ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ κακοβουλία. Ἡ Βουλ-
γαρία θέλει νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐντύσεως ὅτι
μηχανεύεται τίποτε σχετικῶς, καὶ νὰ
παρὰστήσῃ τοῦναντίον τὴν Ἑλλάδα ὡς
ὑπεύθυνον τῆς σχετικῆς ταραχῆς, ἐνεκα
τῆς ἀνοχῆς μὲ τὴν ὁποίαν διῆδεν καλύ-
πτει ἑλὼν τὴν συναφῇ κίνησιν. Ὑπο-
γραμμίζεται, ἐπὶ τούτῳ, τὸ πολυάριθμον
τῆς ρωσικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀποστολῆς καὶ
προστίθεται: «Χαρακτηριστικὴ τῆς ἐλευ-
θερίας ἐνεργείας ἡ ὁποία ἀφίεται ἐν
Ἑλλάδι εἰς τοὺς συμμάχους τῆς Μόσχας,
εἶνε ἡ ἀναγνώσις ἀρθροῦ ἐσχάτως (!) δη-
μοσιευθέντος εἰς τὸ μπελσεβικικὸν περι-
οδικὸν τοῦ Τσέρσκυ «Ἡ Βαλκανικὴ Ὀ-
μοσπονδία», τὸ ἐκδιδόμενον ἐν Βιέννῃ,
ἐν τῷ ὁποίῳ ἀρθρῷ ὅλαι αἱ Βαλκανικαὶ
κυβερνήσεις, ἡ τοῦ Βελιγραδίου ὡς καὶ
ἡ τῆς Σόφιας καὶ τοῦ Βουκουρεστίου,
κατηγοροῦνται ὡς «ὄργανα τῆς ἀντι-
δράσεως», ἐνῶ ἡ σημερινή (!) Ἑλληνικὴ
κυβέρνησις καλύπτεται δι' ἐπαίνων,
«διότι εἶνε ἡ μόνη Βαλκανικὴ Κυβέρνη-
σις ἡ ὁποία ἀφίνει ἐλευθερίαν δράσεως
εἰς τοὺς προπαγανδιστάς της ἐλευθερίας».

Καὶ ἀφοῦ κακοηδέστατα μεταγρά-
φεται εἰς ἡ εὐθύνη, ἡ Βουλγαρικὴ
ἐπιτηδεύουσα προσπαθεῖ νὰ ἐμφανίσῃ
τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐσωτερικὴν κατάστασιν
ὡς πηγέουσαν ἑδαφος πρόσφορον διὰ
τὴν σχετικὴν προπαγάνδαν, τῆς δ' οἰας
δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου οἱ Βούλγαροι ἐλ-
πίζουν νὰ συναλύγουν τὸν ἀληθῆ
χαρακτήρα βουλγαρικῆς ἱμπεριαλιστι-
κῆς ἐνεργείας. Ἀκούσατε ἄλλως τε
τὸν ἀνταποκριτὴν τῆς «Ματέν»: «Ἡ
Θεσσαλονίκη εἶνε πόλις, τὴν ὁποίαν ἡ
συμπαγὴς μάζα τῶν Ἑλλήνων προσ-
φύγων τῆς Μ. Ἀσίας, δηλ. πληθυ-
σμός κινητὸς, δυστυχῆς καὶ πενόμενος,
καθιστᾷ ἐξαιρετικῶς πρόσφορον ἕνα
ἀποτελέσῃ κέντρον ἐπαναστατικῶν κομ-
μουνιστικῶν».

Καὶ ἐπεὶ ἡ προειδοποίησις: «Μετὰ
τὴν ἀναμφισβήτητον ἀποτυχίαν τῶν ἐν
Βουλγαρίᾳ γενομένων προσπαθειῶν,
ἡ ἐπίθεσις αὕτη θὰ διεξαχθῇ κατὰ
πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ
Μακεδονίᾳ, μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῶν
ὁμοσπονδιακῶν μακεδανικῶν ὁργανώ-
σεων τοῦ Πανίτσας».

Ἀλλ' ὁ Πανίτσας αὐτὸς φαίνεται νὰ
παίξῃ ρόλον ὁργάνου μᾶλλον ἢ ἐγκεφά-
λου εἰς ἑλὼν αὐτὴν τὴν ἱστορίαν. Αὐτὸ
προκύπτει σαφῶς ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀντα-
πόκρισιν τοῦ «Ματέν», ὅπου τονίζεται
ὅτι «μία ἀπὸ τὰς σοβαρωτέρας ἀποφάσεις
τοῦ ἐν Βιέννῃ «στρατιωτικοῦ συμβου-
λίου» εἶνε ἐκείνη δι' ἧς ἀνετέθη εἰς τὸν
Βούλγαρον κομμουνιστὴν Κολαφῶφ, ὡς
εἰς τὸν «σύντροφον τὸν τελειώτερον πάν-
των γνωρίζοντα τὴν ἐν τοῖς Βαλκανίοις
κατάστασιν», ὁ ὑπέρτατος ρόλος ἐν τῇ
ὁργανώσει τῆς προσεχοῦς κομμουνιστι-
κῆς ἐπιθέσεως ἐν τῇ Ἀνατολῇ τῆς Εὐ-
ρώπης».

Ἀλλὰ ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ Κολαφῶφ;
Εἶνε ὁ γενικὸς γραμματεὺς τῆς Παμβαλ-
κανικῆς Κομμουνιστικῆς Ἐνώσεως τῆς
Βιέννης, δηλ. τοῦ κεντρικοῦ ὁργανισμοῦ
εἰς τοῦ ὁποίου τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπι-
τροπὴν κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ προ-
χθεσινοῦ «Τάιμς», συμμετέχουν, 11 ἐν
ὅλῳ μέλη, ἐξ ὧν τὰ 6 εἶνε Βούλγαροι.
Ὁ Ἑλλήν, — ὡς τὸν ὀνομάσαμεν «Ἑλ-
ληνα I» — ἀντιπρόσωπος Πουλιόπουλος
εἶνε φυσικὰ καὶ αὐτὸς ὁργανὸν τῶν,
βουλγαρικῶν ἄλλως τε ἢ το καὶ ἡ πρότα-
σις—ὁ Κολαφῶφ ἦτον ὁ εἰσηγητὴς τῆς—
τὴν ὁποίαν καὶ ὁ ἀξιόλογος αὐτὸς συμ-
πατριώτης μας ἐφήμισε ὑπὲρ τῆς αὐτονο-
μήσεως τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

Διότι αὐτὸς καὶ μόνος αὐτὸς εἶνε ὁ
σκοπὸς τῆς ὁργανώσεως τῆς Βιέννης καὶ
τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐγκαινιολογούμενης προπα-
γάνδας. Καὶ ἅμα σκεφθῇ κανεὶς ὅτι με-
ταξὺ τῆς 11 μελούς ἐκτελεστικῆς ἐπιτρο-

πῆς τῆς Βιέννης, ὑπάρχουν οἱ Βούλγαροι καὶ πλείστοι Σλαβόφωνοι Ἑβραῖοι, προφανὲς εἶναι ποῖον αἱ ὑπεροβουλῆαι πρόκειται νὰ ἐξυπηρετηθοῦν.

Οἱ «Τάϊμοι» ἄλλωστε ἀποκαλύπτουν πλήρως τὸ σχέδιον. «Τὸ ἐνδιαφέρον, γράφουν, τὸ ὁποῖον λαμβάνουν αἱ «Μακεδονο-βουλγαρικαὶ» φατρίαι ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ ταραχῇ εἶναι ἐμφανές. Καὶ δὲν χρειάζεται προφητικὴ δύναμις διὰ νὰ προσέκη κανεὶς ὅτι μία «αὐτόνομος» Ἑράκη καὶ Μακεδονία θὰ ὑπερχεοῦντο ὑπὸ τῶν Μακεδόνων πυρπολητῶν αὐτῶν νὰ ὑψώσων ἐλάχιστον παρηλλαγμένην τὴν βουλγαρικὴν σημαίαν, ὀλίγας μὲν ἡμέρας ἢ ἐβδομάδας μετὰ τὴν ἐνδεχομένην ἴδρυσιν τοῦ αὐτονόμου αὐτοῦ καθεστώτος».

«Εὐτυχῶς, προσθέτουν οἱ «Τάϊμοι», μερικοὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν ἀρχίζουν νὰ ἀντιλαμβάνονται τὸν κίνδυνον, καὶ παρὰ τὴν δραστηριότητα τοῦ κομμουνισμοῦ, ἡ ἀποτυχία τῆς τελευταίας ἀπεργίας ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἑλλὰς—ἐξαιρέσει πάντοτε μερῶν τινῶν τῆς Μακεδονίας—εἶναι, ἀπὸ κοινωνικῆς ἐπαναστατικῆς ἀπόψεως ἕνας ἀπὸ τοὺς λήβητας ἐκείνους οἱ ὁποῖοι βράζουν θερμῶς ἀλλ' οὐδέποτε ὑπερχειλίζουν».

Περὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς εἰμεθα ἀπολύτως βέβαιοι, ὅπως βέβαιοι εἰμεθα ὅτι καὶ ἡ προπαγάνδα τῶν Βουλγάρων κομμουνιστῶν ἐθνικὴν ἔχει τὴν βάσιν καὶ τὴν ὑπεροβουλῆαν, καὶ οὐδόλως κοινωνικὴν. Ἀλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτὸν τὸν λόγον, καὶ μὲν δὲν φοβούμεθα τὴν ἐπιτεῦξιν τοῦ γενικοῦ καὶ τυπικοῦ σκοποῦ τῆς προπαγάνδας αὐτῆς, δηλ. τὴν ἐκρηξιν κοινωνικῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ φοβούμεθα ἐξ ἄλλου τὴν περιωρισμένην τῆς ἐπιτυχίαν, ἐν τῇ Μακεδονικῇ πλατείᾳ, τῷ μόνῳ, ἄλλως τε, τὸ ὁποῖον οὐσιαστικῶς τὴν ἐνδιαφέρει, δηλ. ἐν πλατείᾳ, ὅπου, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν «Τάϊμων» ὑπάρχουν τὰ λιανάνησυχαστικὰ στοιχεῖα.

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀντίδρασις κατ' ὅλην αὐτῇ τῇ συνωμοσίᾳ πρέπει νὰ οργανωθῇ εἰς τὸ ἐθνικὸν μᾶλλον παρὰ εἰς τὸ κοινωνικὸν ἐπίπεδον. Καὶ τὸ προσέχον ζήτημα εἶναι ἀσφαλὲς τὸ τῆς διοικήσεως καὶ οργανώσεως τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὸν ὅσον αἱ δύσπερσκειαι τοῦ πληθυσμοῦ νὰ περιορισ-

θοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον, περιοριζομένη ἀναλόγως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνων τῶν κατοίκων τῆς τῶν ἐπιρροῶν νὰ στρατολογηθοῦν εἰς τὸ ἀντεθνικὸν αὐτὸ στρατόπεδον.

Διὰ τῆς συρροῆς τῶν προσφύγων καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐκατοντάδων χιλιάδων ἐξ αὐτῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἐπετεύχθη ἡ σχεδὸν ὁλοκληρωτικὴ ὁμοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Ἐπὶ τῶν δύο ἐκατομμυρίων κατοίκων τῆς ὑπάρχουν μὲν 100,000 σλαβόφωνοι καὶ 70,000 Ἰσραηλῖται. Ἀπ' ἐτέρου διὰ τῶν προσφύγων ἐπίσης ἐπετεύχθη ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιέργειας τῆς χώρας κατὰ τὸν ἀποσπῶντα τὸν θαυμασμὸν τῶν ξένων. Ὡστε τὸ πρόβλημα, μεθ' ὅλας τὰς τεραστίας δυσκολίας του, εἶναι ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως καὶ ἐν μέρει καὶ ἀπὸ ὕληκῆς, εὐκολώτερον ἂν ἦτο κατὰ τὴν πρώτην δεκαετίαν τῆς ἐλληνικῆς κυριαρχίας.

Ὅταν σκεφθῇ κανεὶς τὴν θαύματα ἐπετέλεσαν, πολὺ πρὶν, ἐν Μακεδονίᾳ οἱ Κορομηλάδες, Δραχούμηδες, Κιλλέρηδες, Σαχτούρηδες καὶ τόσοι ἄλλοι, φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα—τὸ καὶ πῶς μελαγχολικὸν—ὅτι ἂν ὅτου ἀνεκτήσαμεν τὴν Μακεδονίαν, ἐχάσαμεν τὴν σαφεῆ ἀντίληψιν τῆς ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως ἀξίας τῆς, ἄρα καὶ τῆς ἀνάγκης σοφοῦ καὶ ἀρτίου προγράμματος πρὸς διατήρησιν τῆς καὶ πρὸς πλήρη ἐθνικὴν ἐξασφάλισιν τῆς.

Ὁ κίνδυνος δὲν εἶναι ἀκόμη τραγικὸς, ἀλλ' εἶναι ἤδη σοβαρὸς. Τὸν προκηρύσσομεν εἰς τὴν ἐλληνικὴν Γνώμην διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὴ ἀμερίστως καὶ ἀδιακρίτως πολιτικῶν ἀντιλήψεων, τὸ ἀκριβῶς ἐθνικὸν ἐκείνο πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις θὰ καταστρώσῃ πρὸς ματαίωσιν τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἀντεθνικητικοῦ τῆς Βουλγαρίας σχεδίου. Δὲν πολεμοῦν τὰ ἔθνη μόνον κατὰ τὸν πόλεμον. Αἱ μεγαλύτεραι μάχαι εἶναι αἱ μάχαι ἐπιρροῶν ποῦ διεξάγονται διαρκούσης τῆς εἰρήνης. Καὶ αὐτὰς τὰς μάχας κερδίζουν μόνον οἱ προνοητικοί, οἱ μεθοδικοί καὶ οἱ πείσμονες.

1926

31

Γενάρια Βρυξ 16/Janaris 1926.

ΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΜΑΣ

ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ

Ἡ ἀποφασισθεῖσα κατάργησις τοῦ πουργείου τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας ἡς ἐνθυμίζει παραφθιμένην περιόδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς εἶχε μόνον πτὰ ὑπουργεῖα καὶ συχνὰ ἐγίνετο σκέψις περὶ ἰδρύσεως τοῦ οὔδου.

Διότι πολλὰ ἔτη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909 εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ ὠριμάξῃ ἡ ἰδέα τῆς προσθήκης ἐνὸς ὑπουργείου εἰς τὰ ὑπάρχοντα, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ζήτημα τῶν δαπανῶν ἠμποδίζε τὴν πρὸς αὐτοῦ ἀπόφασιν. Διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης, ἐπαναστάσεως τὴν ἡποῖαν τόσον εἶχεν ἐνισχύσῃ ἡ ἀστική κρίσις τῆς κοινωνίας, συνῆλθε ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἀκαδημίας τὸ συνέδριον τῶν παραγωγῶν, τὸ ὁποῖον ὑπέβαλε πρότασιν εἰς τὴν κυβέρνησιν περὶ ἰδρύσεως ὑπουργείου ἐπὶ τοῦ Ἐμπορίου.

Ὡς γνωστὸν, τὴν ἐπανάστασιν διήρθευε τότε ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ στρατιωτικοῦ συνδέσμου, ἥτις ἐδίδο τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας. Συνελθούσα δὲ ἡ ἐν λόγῳ ἐπιτροπὴ ἐδέχθη τὴν ἰδρυσιν καὶ ἐψήφισεν ὥπως ὁ ὑπουργὸς τοῦ νέου ὑπουργείου προέρχεται ἐκ τῆς ομάδος τῶν κοινωνιολόγων. Ἀνέφερε μάλιστα ὀνομασίαν ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Παπαναστασίου, οὗτινος τὰ περὶ τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἄρθρα, δημοσιευθέντα εἰς τὸ «Σκρίπ» καὶ εἰς τὴν «Πατρίδα», ἐνεπλοήσαν ἀρκετὴν ἐντύπωσιν. Σημειωτέον ὅτι ἡ ὁμάς τῶν κοινωνιολόγων δὲν εἶχεν ἀκόμη εἰσελθῇ ἐν τῇ βουλῇ, ἦτο ἀπλῶς ὁμάς νεοϊδεατῶν μετ' ἰδιαίτερας ἐπιμελείας μελετώντων τὰ προβλήματα τοῦ τόπου καὶ ἔχοντων ὡς ὄργανον τὸ περιοδικὸν τὸ ὁποῖον ἐξεδίδετο ὑπὸ τῶν ἰδίων. Ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 3724 νόμος περὶ ἰδρύσεως ὑπουργείου Γεωργίας, Ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας ἐψηφίσθη ἐπὶ κυβερνήσεως ταύτης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μιχαήλου Μαῖου 1910. Τότε πλέον δὲν ὑπῆρχε ἰδέα τῆς Γεωργίας. Ὁ σχηματισμὸς τοῦ ὑπουργείου Δραγούμη ἐτοπότης Ἑθνικῆς Οἰκονομίας εἰς δύο ἐπετέθησε ἐντὸς τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ ἑθνικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ συνδέσμου, νῆον 1917, ὁπότε τὴν κυβέρνησιν Ζαῖμη τὸν στρατηγὸν Ζερμπάν καὶ τὸν κ. Ἀνδριανὸν διεδέχθη ἡ κυβέρνησις τοῦ κινήματος. δρῶν Μισούλην, καταργηθείσης πλέον τῆς παρασκηνακῆς διευθύνσεως.

Ὁ πρωθυπουργὸς Δραγούμης, γνωρίζων τὴν ἀπόφασιν τοῦ συνδέσμου, συνήντηθη κατ' ἐπαλήθευσιν μετὰ τοῦ κ. Α. Παπαναστασίου καὶ ἤκουσε τὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι εὐρύτερον ἀνεπτύχθησαν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἐπιτροπῇ, σχηματισθεῖσαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.

Ὁ κ. Παπαναστασίου ἐζήτησε τότε ὅπως ἀναγνωρισθῇ ὡς ἐμπράγματος τὸ δικαίωμα τῶν κολλίγων διὰ νὰ καταστή ἀδύνατος ἡ ἀποποιή των ἐκ μέρους τῶν ἰδιοκτητῶν. Ἐζήτησεν ἐπίσης ὅπως οἱ κολλίγοι πληρώνουν εἰς τὸ ἔξῃς εἰς χρῆμα καὶ ὄχι εἰς εἶδος τοῦς ἰδιοκτητῆς.

Συντηρητικὸς ὁ Δραγούμης εὗρε πολὺν ριζοσπαστικὰς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ νεοροῦ κοινωνιολόγου καὶ ἐπρωτίμῃς νὰ ἀποφύγῃ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἰδρυτικοῦ διατάγματος δυνάμει δικαίωματος τοῦ τοῦ παρῆγεν ὁ σχετικὸς νόμος, ὅστις ἔλεγεν ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὑπουργείου ὁρισθῆσεται διὰ διατάγματος.

Τὸ ἰδρυτικὸν διάταγμα ἐξεδόθη ἀργότερον ἐπὶ κυβερνήσεως Βενιζέλου, δημοσιευθὲν τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου 1910 καὶ ὁρίσαν ὡς χρόνον ἐνάρξεως τοῦ νέου ὑπουργείου τὴν πρώτην Ἰανουαρίου 1911.

Πρῶτος ὑπουργὸς τοῦ ὑπουργείου τούτου ὑπῆρξεν ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Μπενάκης.

Ὀλίγον ἀργότερον τὸ ὑπουργεῖον μετωνομάσθη εἰς ὑπουργεῖον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας. Ἐλαβε δηλαδὴ ὡς τίτλον τὸν ἐσφαλμένον ἐπιστημονικῶς ὄρον, ὅστις ἐν τούτοις ἀπὸ αἰῶνων ἔχει ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Ἡ ὁρθὴ ἐκφρασις εἶνε λαϊκὴ οἰκονομία.

Κατὰ τὸ κίνημα τῆς Θεσσαλονίκης ἡ τριανδρία ἰδρύσασα τὰ ὑπουργεῖα τοῦ νεοσυστάτου κράτους ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ καταστήσῃ τὰς γεωργικὰς ὑπ' ὑπουργεῖον Γεωργίας, Ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας αὐτοτελὲς ὄργανισμον καὶ νὰ θέσῃ Βιομηχανίας ἐψηφίσθη ἐπὶ κυβερνήσεως ταύτης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μιχαήλου Μαῖου 1910. Τότε πλέον δὲν ὑπῆρχε ἰδέα τῆς Γεωργίας.

Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας εἰς δύο ἐπετέθησε ἐντὸς τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ ἑθνικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ συνδέσμου, νῆον 1917, ὁπότε τὴν κυβέρνησιν Ζαῖμη τὸν στρατηγὸν Ζερμπάν καὶ τὸν κ. Ἀνδριανὸν διεδέχθη ἡ κυβέρνησις τοῦ κινήματος.

A.

ΑΡΘΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΕΣ, ΣΕΡΒΟΙ, ΙΤΑΛΟΙ

Ἡ ἀψευδὴς μαρτυρία τοῦ μακαρίτου πολιτευτοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη διεπίστωσεν ὅτι οἱ Σέρβοι πρὸ τοῦ 1898 πρὸ τῆς καταλύσεως ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Ὀθρένοβιτς εἰχον ἀξιώσεις ἐπὶ τὴν κτῆσιν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἀλλ' ἡ κατάληψις καὶ κατοχὴ τῆς Θεσσαλονίκης ἐξ ἀπόψεως Σερβικῆς εἶνε ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς κτήσεως καὶ τῆς κατοχῆς τῆς μέσης Μακεδονίας, καὶ ἰδίως τῆς φυσικῶς καὶ στρατηγικῶς, πολιτικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ ἱστορικῶς σπουδαιότητος θέσεως τῶν Βιτωλίων. Ἡ δὲ μελετωμένη κτῆσις τῆς Θεσσαλονίκης προϋπέθετε τὴν τῶν Βιτωλίων. Ἀκριβῶς δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέβλεπον αἱ Σερβικαὶ θεωρίαι καὶ ἀξιώσεις περὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνακτόρων τῶν Βιτωλίων καὶ τῆς περιοχῆς αὐτῶν. Δὲν εἶνε ὑμέτερον ἔργον οὐδ' ἐπιτρέπουσι τοῦτο τὰ στενὰ ὅρια ἐφημερίδων ἵνα ἀσχοληθῶμεν περὶ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα τῆς Μακεδονίας, ἀνδρονότι οἱ ἐν Μακεδονίᾳ σλαυόφωνοι λαλῶσι σερβικὴν ἢ Βουλγαρικὴν. Τὸ θετικῶς δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐπιστήμης γνωστὸν εἶνε ὅτι ἡ ἐν τῇ πρὸς τὴν νῦν Βουλγαρίαν προπόροις Μακεδονικαῖς χώραις λαλαμμένη κατὰ τὸν 9 ἡδὴ μ.Χ. αἰῶνα ἦν τὸ ἀρχαιότερον βουλγαρικὸν ἰδιῶμα, ἐν ᾧ ἰδιῶματι μετέφρασαν καὶ τὰς ἱερὰς γραφὰς οἱ Ἕλληνες ἱεραπόστολοι τῶν νοτίων Σλαύων καὶ τῶν Τσεχοσλοβάκων Μεσθῆδαι καὶ Κύριλλος. Καὶ ὁ νῦν ἐν τῇ γλωσσολογίᾳ ἐν χρήσει ὅρος περὶ τῆς Κυριλλικῆς καλουμένης πρότερον γλώσσης εἶνε ἡ ἀρχαιότερα Βουλγαρικὴ. Καὶ ἤρξαν μὲν παροδικῶς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ οἱ Σέρβοι ὅπως πρὸ αὐτῶν οἱ Βούλγαροι. Ἀλλὰ τὰ ἐνιαυτοῦ μέιναντα λείψανα τῆς τοιαύτης κατακτήσεως ἐθεωροῦντο Βουλγαρικὰ, οὐχὶ Σερβικά. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Βυζαντινοὶ χρονολογοῦν περὶ τῶν πολέμων τοῦ Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου ἰσχυρίζοντες περὶ Βουλγάρων μόνον ποιοῦνται λόγον. Μέχρις ἐπ' ἐσχάτων χρόνων καὶ ἡ Εὐρώπη καὶ αὐτὰ ὁ Σλαβικὸς καὶ πανσλαβικὸς κόσμος περὶ Βουλγαρίας τῆς Μακεδονίας ἐποιεῖτο λόγον, οὐχὶ περὶ Σέρβων. Ἐν δὲ τοῖς Βιτωλίοις μετὰ τὰ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἦτο τὸ ἐν τινὶ μέτρῳ ἐκπροσωπεῖν τοὺς Σλαύους τῆς χώρας. Καὶ ἔμως οἱ Σέρβοι ἐζήτουν ἐκ παντὸς τρόπου κατὰ τὰ μικρὸν τοῦ Βαλκανικοῦ λεγομένου πελάγους προηγήθεντα νὰ δημιουργήσωσι Σερβικὸν σλαβικὸν στοιχεῖον ἐν Βιτωλίοις. Ὅτε τῷ 1908 ἀποκατασταθέντος ἐν Τουρκίᾳ τοῦ ὑπὸ τοῦ Χαμὴτ Β' καταλυθέντος τῷ 187 συντάγματος ἐπεμψαν αἱ ἐπαρχίαι, ἐν αἷς πῆρχαν χριστιανικοὶ πληθυσμοὶ ἀντιπροσώπου ὁ γράφων δεῖτα ἀπαπέμφθη ὡς βουλευτῆς Σμίνης εἰς τὴν Ὀθωμ. Βουλὴν. Τὰ Βιτωλῖα ἀντιπροσωπεύοντο ὑφ' ἐνὸς βουλευτοῦ Ἑλλήνου (Νάλλη) καὶ ὑφ' ἐνὸς Βουλγάρου (Πάν Δωρεφ), ἀλλ' ἐξελέγη ἐνεργεία τῆς Σερβικῆς προπαγάνδας καὶ ἱππὶτος ὡς Σέρβος οὗ ἀντιπροσωπεύον τὸν Σερβικὸν δῆθεν πληθυσμὸν, ὁ ὁμώνυμος ἐμοὶ Παῦλος Δημήτριεβιτς (οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ ἀνὴρ). Περὶ τοῦ βουλευτοῦ

τοῦ τούτου ἐλέγχετο ὅτι δὲν ἐγίνωσκε τὴν Σερβικὴν. Συνέβη δὲ μοι τότε τὸ εἶλας ἐπεισώδιον. Ἡμέραν τινὰ ἀνείγων τὸ ἐμοὶ ἐν τῇ βουλευτηρίᾳ ἀνῆκον κιβωτίδιον, εἰς ᾧ ἐρόπτοντο αἱ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολαὶ (εἶχον δὲ κατὰ τὰ εἰσώδα πάντες εἰ βουλευταὶ ἀνὰ ἐν τοιοῦτον κιβωτίδιον) εὗρίσκω δελτάριον, οὗ ἡ γαλλιστὶ γεγραμμένη ἐπιγραφή ἤρχετο ἀπὸ τοῦ ὀνόματός μου Paul... Μὴ παρατηρήσας δὲ τὸ ἐπόμενον ὄνομα καὶ ἐν σπουδῇ ἀναγινώσκων ἐξενίσθην ἐλέπων λέξεις ἀδελφάκι, μαμάκα, ἡ ἀδελφούλας κλπ. Καὶ τότε ἀναγνούς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ δελταρίου εἶδον ὅτι ἀνῆκε τοῦτο εἰς τὸν δῆθεν Σέρβον βουλευτὴν Βιτωλίων, ριφθέν κατὰ λάθος εἰς τὸ ἐμὸν κιβωτίδιον ἔνεκα τοῦ ὀνόματος Paul, καὶ εὐρὼν τὸν ἄνδρα ἐπέδωκα αὐτῷ τὸ δελτάριον (ἐλάλει δ' ἄριστα τὴν ἑλληνικὴν ὡς Ἑλλήν γνήσιος) λέγων μετ' ἀστείότητος «Ἐφωράθης, φίλτατε, ἀνατὰν παπατὰν Ἑλλην γεγάως. Ταῦτα συνέβησαν μετὰ τὸ 1908 Ἄλλ' ἐπὶ πρότερον πρὶν ἀπέλθω ἐγὼ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν πόλιν ὡς βουλευτὴς ὁ ἀπὸ τοῦ 1905 ἐν Ἀθήναις ἐπιτετραμμένος τῆς Σερβικῆς Κυβερνήσεως διατελὼν εὐγενέστατος Ἰωάννοβιτς, ἐστειλεν ἡμέραν τινὰ πρὸς με Σέρβον τινὰ κληρικὸν καὶ φοιτητὴν ἵνα ἐκφράσῃ τὴν ἐπιθυμίαν συνεντεύξασθαι μετ' ἐμοῦ. Ἐγὼ ἐκ συστήματος ἀποφεύγων εὐθύνας μὴ εἰς τὸν κλάδον μου ὑπαγομένας καὶ ἔχων ἀρνηθῇ καὶ τοῦ Βουλγάρου ἐνταῦθα προσέβωκε ὁμοίαν πρόκλησιν, καίπερ ὄντος φίλου μου, ἐδίστασα ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ γινώσκων ὅτι ὁ κ. Ἰωάννοβιτς ἦτο ἐκ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων καὶ εὐγενῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Σερβίας, ἀντὶ νὰ προσδιορίσω ἡμέραν συνεντεύξεως ἐν τῇ ἐκείνῃ κατοικίᾳ ἐμήνυσα τῷ ἄνδρι ὅτι ἐμελλον προθύμως νὰ μεταβῶ εἰς τὴν προσβίαν.

Ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ μοι εἶπεν ὁ Σέρβος διπλωμάτης «Ἐπειδὴ γινώσκω ὅτι ὑμεῖς εἰσθε λίαν ἐμπειροὶ περὶ τὰ τῆς Ἀνατολῆς ζητήματα καὶ μετὰ γνώσεως πραγμάτων καὶ ἀμεροληψίας γράφετε, ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἐλθω μεθ' ὑμῶν εἰς ἐξηγήσεις τινὰς ὡς πρὸς τὰς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Σέρβων σχέσεις.»

Εὐχαριστήσας τὴν προσβευτὴ διὰ τὰς τιμητικὰς καὶ φιλόφρονας αὐτοῦ περὶ ἐμοῦ διαθέσεις, εἶπεν ὅτι εἰ καὶ ἀκαδημαϊκὸν μόνον χαρακτῆρα θὰ ἔχωσι τὰ μεταξὺ ἡμῶν λεγόμενα, οὐχ ἥττον δὲν θὰ ἐπεθύμουν οἰανδήποτε συζήτησιν πρὸς οὐδετέρων μέλλουσιν νὰ ἀποβῇ ὠφέλειαν, διότι οὐδεμὴν δύναται νὰ εἶνε συζήτησις μεταξὺ σφουδρήποτε Ἑλλήνων καὶ σφουδρήποτε Σέρβου περὶ Μακεδονίας, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνου ὑπουργοῦ γενόμενας δηλώσεις περὶ τῶν Σερβικῶν ἐπὶ τὴν Θεσσαλονικὴν ἀξιώσεων. «Οὐκ, ἔχις, ἀνεφώνησα, «δὲν πρόκειται περὶ τοιοῦτων ἀξιώσεων. Αὐταὶ ἐγκατελείφθησαν νῦν. Οἱ Σέρβοι ἀποβλέπουσιν οὐχὶ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν Δυτικὴν, καὶ δύναμαι νὰ χαράξω ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου γραμμὴν χωρίζουσαν τὴν σερβικὴν ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς περιοχῆς.»

Μετὰ τὴν δῆλωσιν ταύτην συζητήσαμεν καὶ ἐν δευτέρᾳ καὶ ἐν τρίτῃ συνεντεύξει τὰ περὶ συμβιβασμοῦ τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν σερβικῶν ἀξιώσεων. Ἀλλ' ἡ συζήτησις δὲν ἦτο γόνιμος, διότι ἐγὼ μὲν ἐπέμενον ἐπὶ τοῦ σημείου τῶν Βιτωλίων καὶ ἤξιουν παρὰ

ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ.

Τὰ «Χρονικά» τοῦ Μάγερ, τὴν ἐφημερίδα δηλ. ποῦβγαίνει στὸ πολιορκημένο Μεσολόγγι ἀπὸ τὸν ἐλβετογερμανὸ φιλέλληνα, τὰ ξεφύλλισα, θυμᾶμαι, κ' ἐγὼ κάποτε, στὰ παιδικὰ μου τὰ χρόνια.

Εἶταν ἓνα ἀπὸ τὰ λίγα βιβλία ποῦ, μαζί με τὴν «Ἱστορία τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ» τοῦ Βυζαντίου, τίς Ἱστορικές ἀναμνήσεις τοῦ Δραγοῦμη, τὸ Δοκίμιον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ Φιλήμονα, τὴ Χρηστομάθεια τοῦ Κούμα κ' ἓνα δυὸ ἄλλα παλαιὰ βιβλία, με κιτρινασμένα τὰ φύλλα τους, ἀποτελοῦσαν τὴ Βιβλιοθήκη τοῦ παποῦ.

Μανιακὸς βιβλιοφάγος ἀπὸ τὰ μικράτα μου, ἅμα δὲν εἶχα κανένα μυθιστόρημα νὰ διαβάσω ἔπαιρνα κανένα βιβλίο ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη αὐτὴ καὶ τὸ ξεφύλλιζα. Ἔτσι ξεφύλλισα καὶ τὰ «Χρονικά». Ἴσως νὰ διάβασα καὶ μερικὲς τους σελίδες, μὰ δὲ θυμᾶμαι τίποτα, οὔτε γραμμὴ. Τὸ παιδιάτικο μυαλό μου ἀκόμα δὲν μποροῦσε νὰ συγκινηθῇ με τέτια ἀναγνώσματα καὶ διάβαζα μόνο γὰ νὰ διαβάσω.

Δὲ θυμᾶμαι λοιπὸν λέξη ἀπ' αὐτά. Μόνο σὰν νὰ θυμᾶμαι, χωρὶς νὰ εἶμαι καὶ βέβαιος γι' αὐτό, πὼς τὸ ἀντίτυπο ποῦ ξεφύλλιζα εἶταν ἀνατύπωση, ποῦ ἔγινε ὕστερ' ἀπὸ χρόνια, κ' ὄχι τὸ πρωτότυπο ποῦ τυπωνότανε στὸ Μεσολόγγι. Τί κρίμα νὰ μὴν τὸ φυλάξω τὸ κειμήλιο αὐτό! Μὰ καὶ τί φυλάξω ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχὴ! Μήπως τίς πολυτίμες ἱστορικές πληροφορίες ποῦ ἀρράδιαζε ὁ παποῦς, κρηβενιάζοντας τὰ βράδια σπύι με τοὺς συναγωνιστάς του καὶ φίλους του!...

Τώρα ποῦ θὰ γιορτασθοῦν τὰ ἐκατόχρονα τῆς θρυλικῆς Ἑξόδου, θάξιζε ἓνας χρονογράφος—καὶ ποιοὺς εἰδικώτερος ἀπὸ τὸν ἀκούραστο Βελλιανίτη;—νὰ ξεφύλλισα στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τὰ «Χρονικά» καὶ νὰ μᾶς δώσῃ μεζέδες ἀπ' αὐτά. Ἔτσι θὰ μαθαίναμε τόσα ὠραῖα κ' ἐνδιαφέροντα πράγματα. Γιὰ τὴ γλώσσα καὶ γιὰ τὸ στυλ ποῦ γραφόntonσαν, γιὰ τὴ ζοφὴ τῶν πολιορκημένων, γιὰ τίς ἐλπίδες καὶ τίς ἀγωνίες τους, καὶ χίλιες δυὸ ἄλλες λεπτομέρειες.

Ἀνανώρισα εἰδικότητα γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ στὸ Βελλιανίτη, γιὰ αὐτὸς ξαίρει πὼς νὰ σταχυολογῇ καὶ πὼς νὰ ἐκμεταλλεύεται δημοσιογραφικῶς ἓνα ἱστορικὸ θέμα—νὰν τὸ κάνῃ δηλ. εὐχάριστο δημοσιογραφικὸ ἀνάγνωσμα κ' ὄχι δυσκολώμενη ἱστορικὴ μονογραφία.

Ο Χ. Ἱερειμιάς

τοῦ Σέρβου διπλωμάτου νὰ δηλώσῃ ἐάν τὰ Βιτώλια ὑπάρχουν εἰς τὴν ζώνην τῶν σερβικῶν ἀξιώσεων ἢ οὐ. Τοῦτο ὁ Σέρβος διπλωμάτης ἐθεώρει ζήτημα λεπτομερείας καὶ εὐχὶ τοσοῦτον κατεπεῖγον τούναντίον δ' ἐγὼ ἐπέμενον εἰς τὸ ζήτημα τῶν Βιτωλίων ὡς ζωτικώτατον διὰ τὴν ἐλληνικὴν φυλὴν τοῦ χωρίου τούτου, ἀποτελοῦντος μέγα κέντρον ἐλληνικὸν ἐν Μακεδονίᾳ.

Εἶπον δ' ἐπὶ τέλους πᾶρρησίᾳ: «Κύριε προσευτά, ἂν πρόκειται ἡμεῖς νὰ θυσιάσωμεν τὰ Βιτώλια χάριν τῆς ἄλλης Μακεδονίας, προτιμῶμεν νὰ συνεννοηθῶμεν μετὰ Βουλγάρων καὶ ὑπεμνήσαμεν αὐτῶν τὰ ὅσα ὁ πεφωτισμένος Βούλγαρος λόγιος Μακεδονόσκυ (ὁ μετανεγκὼν εἰς τὴν βουλγαρικὴν καὶ τὰ ἡμέτερα ἱστορικὰ πονήματα) ἔγραψε περὶ τοῦ ζητήματος ἐνδίδων μὲν εἰς τὴν κυριωτάτην τῶν ἐλληνικῶν ἀξιώσεων νὰ παραιτήσῃ ἡ Βουλγαρία πᾶσαν περὶ ἐπεκτάσεως μέχρι τοῦ Αἰγαίου ἀξίωσιν καὶ τὴν μετὰ τοῦ Αἰγαίου συμφωνίαν περιορίζων εἰς τὴν διὰ τοῦ Ἀἰεῖ ποταμοῦ πλωτοῦ καθισταμένου, ἄλλ' ἀπαίτων τὰ Βιτώλια ὑπὲρ τῆς Βουλγαρίας. Αἱ συζη-

τήσεις ἡμῶν δὲν ἀπέληξαν εἰς θετικὸν συμπέρασμα, ἀλλ' ἐγὼ ἀποβλέπων εἰς τὰ ἐγγενῆ φιλελληνικὰ αἰσθήματα τοῦ πεφωτισμένου ἀνδρός καὶ τὴν εἰλικρίνειαν αὐτοῦ ἔγραψα ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ἄρθρα τινὰ, συνιστῶντα ἀπλῶς ἐν γενικαῖς ἐκφράσεσι θερμαῖς τὴν μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Σέρβων εἰλικρινῇ συνενόησιν χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας περὶ τῶν ὁρῶν τῆς συνεννόησεως. Ταῦτα ἐγένοντο τῷ 1906, ἑπτὰ ἔτη πρὸ τῆς μόνης ἐλληνοσερβικῆς συμμαχικῆς συνθήκης, τῆς πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τῆς Σερβίας καταγγελλομένης.

Π. ΚΑΡΦΟΛΙΔΗΣ

ΛΕΙΨΥΝΔΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΔΡΗΛΑΣΙΑ

Ήτο πολὺ μικρὰ ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸ 1864. Μετὰ τὸ ἡμιανεξάρτητον τότε Μαυροβούνιον, ἦτο τὸ μικρότερον κράτος τῆς Εὐρώπης. Ὁ πληθυσμὸς τῆς μόλις ἔφθана κατὰ τὴν τότε ἀπογραφῇ εἰς 1,750,000 κατοίκων. Καὶ ἦτο τότε ἡ Ἑλλὰς ἐκ τῶν πτωχοτέρων χωρῶν τοῦ κόσμου, μὴ δυνηθεῖσα παρ' ὅλας τὰς ὑπερανθρώπους τοῦ λαοῦ προσπάθειας νὰ ἐπουλώσῃ τὰς φοβεράς καὶ χαινούσας πληγὰς τὰς ἐκ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ανεξαρτησίας προσελθούσας. Καὶ εἶχεν διέλθῃ ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῆς εἰς ἐλεύθερον κράτος ζῶν περιπετειώδη καὶ ἐξαντλητικὴν καὶ ἐνεκα ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ ἐνεκα ἰδίως τῶν σκληρῶν καὶ ἀδίκων ἐπεμβάσεων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς τῶν μεταβαλλόντων τὴν Ἑλλάδα εἰς πεδὶον ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἐξυπηρετήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν συμφερόντων. Ἡ κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον κατοχὴ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἀγγλογάλλων ὑπῆρξε δεινὸν τραῦμα κατὰ τῆς μικρᾶς ταύτης καὶ πτωχῆς χώρας ἀγωνιζομένης ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν δούλων αὐτῆς τέκνων, τραῦμα τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολὺ ἀνέστηλε πᾶσαν πρόοδον.

Ἡ παιδεία καὶ τὰ γράμματα ἐν γένει δὲν εἶχον οὔτε τὸ ἐν ἑκατοστὸν τῆς σημερινῆς ἐκτάσεως. Ὁ λαὸς ἐλάτρευε τὴν ἐλευθερίαν καὶ εἶχε διακαῇ πόθον τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, ἀλλὰ ἦτο ὅλως ἀπαράσκευος καὶ τελείως ἀδύνατος εἰς τὴν χρῆσιν τῶν

κατὰ πρῶτον ἰσχυόντων πολιτικῶν δικαιωμάτων. Καὶ ἐν τοῦτοις παρ' ὅλας αὐτὰς τὰς μεγίστας καὶ πανθολογουμένης ἐλλείψεις, παρ' ὅλα ταῦτα τὰ παμμέγιστα κωλύματα, τὰ ὁποῖα θὰ συνέτριβον πάντα ἄξιον λαόν, κατώρθωσε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰ ἀνώτερα αὐτοῦ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἀπὸ τὴν ἐμφυτον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν λατρείαν καὶ τὸν ὀρθὸν αὐτοῦ νοῦν νὰ ἐκλέξῃ καὶ νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὴν πρώτην ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν τοὺς ἀριστεῖς τῆς χώρας. Καὶ ἐγένοντο τότε μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὁ Ἀλέξ. Μαυροκορδάτος, ὁ Σπυρίδων Τρικυπῆς, ὁ Χαρίλαος Τρικυπῆς, ὁ Α. Βούλγαρης, ὁ Παῦλος Καλλιγᾶς, ὁ Ν. Κόκκινος, ὁ Ν. Σαρίπουλος, ὁ Διομήδης, ὁ Θ. Ἀφεντούλης, ὁ Ἀλέξ. Κουμουνδούρος, ὁ Ἐπ. Δελγιώργης, ὁ Θ. Δελγιάννης, ὁ Μιλίσσιος, ὁ Τεροκλῆς, ὁ

Κ. Λομβάρδος, οἱ Τακωδάτοι, ὁ Ζερβός, ὁ Μομφεράτος, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ἀλ. Ζαῦρης, ὁ Σωτηρόπουλος, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἰσότιμοι, ὧν τὰ ὀνόματα διαφεύγουν τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς μνήμης μας, ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐκυδέροντες συνεπῶς καὶ ἐντίμως τὴν Ἑλλάδα καὶ προηγούμενως καὶ εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εἴτε ὡς πρωθυπουργοί, εἴτε ὡς ὑπουργοί, ὅλον τὸ ἄνθος τῆς ἡθικῆς καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὁ διατρέχων καὶ μελετῶν τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ 1864 καταλαμ-

βάσκειται ὑπὸ ἐκπλήξεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας διὰ τὸν πολιτικὸν νοῦν, τὴν πολυμάθειαν, τὴν θαθεῖαν ἐπιστήμην καὶ τὴν ρητορικὴν δύναμιν, δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐκλεκτὰ χαρίσματα ψυχῆς καὶ νοῦ, τὰ ὁποῖα ἐστόλιζον τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς ψῆφου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὅλα τὰ σπουδαιότατα ζητήματα εἴτε θεωρητικὰ συνδεόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ νέου ἡμῶν πολιτεύματος, εἴτε πρακτικὰ συνδεόμενα μετὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου, ἐμελετῶντο καὶ ἐξονυχίζοντο μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν ὑπὸ τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πείρας καὶ τῶν ἄλλων λαῶν καὶ τῶν ἰδικῶν μας.

Αἱ ἐφ' ἐκάστου ἀρθροῦ τοῦ Συντάγματος συζητήσεις ἀποτελοῦν καὶ ἐν ὁλόκληρον πλήρες μάθημα πολιτικῆς ἐπιστήμης διεορμη-νευομένης καὶ διὰ δυνάμεως λόγου σπανίας, καὶ προὐκάλεσαν τὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν ἑθνῶν σοφῶν πολιτιολόγων, καὶ ἀποτελοῦν καὶ σήμερον ἀναγκαῖον καὶ πρῶτιστον διδάγμα παντὸς ἀληθινοῦ ἐπιστήμονος.

Τοιούτους ἄνδρας ὑπερόχους ἐν παντὶ ἀπέστειλε εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τοῦ 1864 διὰ τῆς ψῆφου τοῦ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὁ τῶν πάντων στερούμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν. Τὶ ἐγένετο ἔκτοτε τοῦτο θὰ ἀποτελέσῃ τὸ θέμα τῶν μελλόντων νὰ ἐπακολουθήσῃ ἀρθρῶν μας.

ΛΕΙΨΑΝΔΡΕ

R'.

Ἐγροῶμεν ἐν τῷ χρόνῳ ἡμῶν ἄρθρον τοῖους ἐκλεκτοῦς ἀνδρας ἀπέστειλεν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ τὸ 1864 εἰς τὴν Ἑθνοσυνέλεσιν. Σήμερον θὰ ἐξετάσωμεν ὁποίους ἀνδρας εἶχε τὸ Ἑλληνικὸν κοινοβούλιον κατὰ τὸ 1881, ὅτε ἐπετελέσθη ἡ ἔννοσις τῆς Θεσσαλίας καὶ τμήματος τῆς Ἡπείρου μετὰ μὴ τρὸς Πατριδος. Κατὰ τὰ ἀπὸ τοῦ 1864 διαρρέυσαντα δέκα ἐπτά ἔτη οἱ διαπρεπεῖς ἄνδρες, οἱ κυβερνήσαντες τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ὁ Ἀλ. Κουμουνοδούρος, ὁ Ἐρ. Δεληγιώργης καὶ ὁ Χαρίλαος Τρικούπης εἰργάσθησαν ὑπερανθρωπῶς, ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς προπορευθῇ πρὸς τὸ ἄκρως ἐλεύθερον πολίτευμα καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, ὅπως τοῦτο ἐξυπνετεῖ καὶ τὸν λαὸν καὶ τὰ μεγάλα ἔθνη καὶ συμφέροντα. Κατὰ τὸ 1881 ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἤτο μᾶλλον ἡδικοημένος εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἐλευθεριῶν του καὶ εἶχε διδασχθῇ ἀρκοῦντως, ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν παρέχουσι μόνον δικαιώματα, ἀλλὰ γενικῶς καὶ τὰς ἀντιστοιχοὺς ὑποχρεώσεις. Ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν διακεκριμένων πολιτικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ὑπὸ τὰ διδάγματα τῆς πείρας χειραγούμενος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπέστειλε διὰ τῆς ἐλευθέρας καὶ ἀθιάστου αὐτοῦ ψήφου εἰς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας βουλὰς τοὺς ἀριστεῖς τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἀρκεῖ νὰ ἀναφῶμεν ὀλίγα ἐκ τῶν διαπρεπῶν ὀνομάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἵνα μάθωσι οἱ νεώτεροι τῶν ἀναγνωστῶν μας ὁποῖος θησαυρὸς γνώσεων χαρακτηρῆς, πολιτικῆς χρηστότητος καὶ πολιτικῆς περινοίας συνεκεντροῦτο εἰς τὰς βουλὰς ἐκείνας. Μέλη αὐτῶν ὑπῆρξαν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ Ἀλ. Κουμουνοδούρος, ὁ Χαρίλαος Τρικούπης, ὁ Θ. Δεληγιάννης, ὁ Παῦλος Καλλιγᾶς, ὁ Κων. Λομβάρδος, ὁ Δημ. Ράλλ-

ποταμός
 Εὐταξίς
 πλώτης
 κης, ὁ
 ωργιάδης
 καὶ εἰς τὴν
 γούλας
 γούλας
 τος, ὁ
 Γούναρ
 ἐξέλεγε
 σοχῆς
 ἐκλεκτο
 κτήρα,
 σιν. Ε
 ἐκλήσαν
 οὗτος ἡ
 τηρίου
 προσώ
 κλογῆν
 ψήφος
 πύλας
 πρεπῆ
 κατὰ τ
 ἑώρωθ
 ῆς ἐκλ
 οδοῦ
 τοχὴ ἐ
 ὅσον
 ὄν. Ε
 ἰρετῶ
 ἰς τὸ
 εἰς
 καὶ ὑπ
 χι νῶ
 ἄν νῶ
 πὸ τῇ
 εἰα π
 τικῇ
 οσύ
 ῥεαν
 ξίωσι
 παρὰ
 αρουσ
 ορσώ
 Ἐκ
 ῆς ἐκ
 οῦ λα
 νημο
 ὄν ὅ
 ἵ ὑπ
 ὡς κ
 ὄν. Ε

ἦ ἀπὸ αἰνῶν φωνῆς γὰρ σένα ψάλλεις,
 Μὲς τῆς γηκεῖς σου τῆς βαθεῖς
 γελοῖν οἱ λογισμοὶ μου λουλουδένοι
 καὶ ἀπὸ τῆ φλόγα ποῦ ὅλο καὶ ἀνεβαί-
 θερεμένη, πυρὸς ἤχουνε πλήρεις.

Εὐχῆς καὶ ὅλο τὸ εἶναι μου, ἡ ψυχὴ
 μὲ τ' ἀνθεὶ τῆς ἀγάπης μυρωμένῃς
 κάποιον ὁλόθυστον φῶς ὃ διαλεχτὴ με
 ψυχὴ σὺν τραγὸν διάβασ σου κυμαίνει
 Καὶ βλογαίνει τὸν ἔρῳτά σου πρὸς ὅμορπ
 καὶ ἀπαλύνει τὸν ἄχαρὰ ζωὴ μου.

ΛΙΛΗ ΠΑΤΡΙΣΙΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ὁ ἥλιος γονατίζοντας τοῦ ὀρίζοντος
 [ἡλίου]
 σάν προσευχὴ ὅς ὑστερες ἀντίνες τοῦ
 [πυλῶν]
 Συλλογισμένα τὰ δέντρα, βοῦβοι σνέ
 [τοῦ] μύλου
 καὶ ἡ λίμνη τὴν ἀνάστα της, σωτὴ
 [ἐκ] βασιλῆως
 Σωπαίνου γύρω τὰ πονεῖα, τὸ κα
 [ἀπομένει]
 σ' ἔνα γαλήνιο βύθισμα καὶ ἡ Πλάση σ
 [ἀνέγρα]
 Σάφνου καμπάνα σὴν σιωπῇ, ἔσο
 [σημαίνει]
 κινάει τοῦ ἀγέρα κύματα καὶ γὰρ σ
 [τὰ] τέρεα.
 ΚΛΕΑΡΕΘΗ ΔΙΠΛΑ—ΜΑΛΑΜΟ
 «Σεὶ διάβα μου»

МН ПА

Θὰ εὕρετε σ

ἔτοιμα Γυναι

ΤΟ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ

П

Μὴ φεισθὲν δαπανῶν προσέλαβε
ἀριστοτέχνην ζαχαροπλάστην τὸ
ΒΑΣ.

θέλον δὲ νὰ παρουσιάσῃ
τὴν Γαλατασίαν πρὸς τὴν

Γ.
 Ήγραψαμεν εἰς τὸ χθεσινόν καὶ προχθεσινόν ἄρθρον μας ποῖα ἦτο ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἡ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1864 καὶ κατὰ τὸ 1881 καὶ ποίους ἐκλεκτοὺς ἄνδρας ἀνέδειξεν διὰ τῶν ἐλευθέρων αὐτῆς θεσμῶν ἡ χώρα καὶ πόσον οὗτοι εἰργάσθησαν τελεσφόρως ὑπὲρ τῆς προκοπῆς καὶ προαγωγῆς τῶν Κοινωνικῶν καὶ Ἐθνικῶν αὐτῆς συμφερόντων. Ἄρα δὲν ὑπῆρχε λειψανδρεία θὰ ἐρωτήσωσιν οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν; Ὅχι ἀπαντῶμεν ἀδικτάκτως, ὅχι ἀπαντῶσι μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιέντα τὰ πράγματα, δὲν ὑπῆρχε λειψανδρεία. Ἡ περὶ λειψανδρείας γνώμη, ἦτο γνώμη τῶν μεμψιμορούντων τῶν οὐδέποτε δι' οὐδὲν εὐχαριστουμένων, ἦτο γνώμη τῶν πεποικισμένων ὑπὸ νοσηρᾶς φαντασίας τῶν ἐπιδιωκόντων ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτω τὸ τέλειον καὶ τὸ ἀπόλυτον καὶ ἀγνοούντων τὸ σχετικόν. Ἦτο ἡ γνώμη τῶν ἀμαθῶν τῶν ἀγνοούντων τὸ κοινόντατον πάντων, ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες ἐκάστης χώρας εἶναι ἀνάλογοι τῆς ἐποχῆς τῶν καὶ τῶν ἐκφάνσεων τῆς ζωῆς ἐνὸς ἐκάστου ἔθνους ἠθικῶς, πνευματικῶς, ὕλικῶς, ὅτι εἶναι ἀνάλογοι τοῦτέστιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστης ἐποχῆς, ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν ἐλευθέρων λαῶν δὲν εἶναι αὐθαίρετα κατασκευάσματα, ἀλλὰ προϋδὸν καὶ καρπὸς τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῆς χώρας ἐξ ἧς προέρχονται. Ὅα ἦτο μωρὸν νὰ αἰτοῦμεν νὰ ἔχη ἡ Ἑλλὰς ἄνδρας πολιτικούς τῆς περιωπῆς τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μιᾶς παναρχαίας καὶ παρμεγίστης καὶ πεποικισμένης Ἀγγλίας, Γερμανίας, Γαλλίας, οἱ ὅποιοι εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν φέρονται μεγαλύτεροι καὶ τοῦ πραγματικοῦ διαθετοντές τὰς κολοσιαιᾶς δυνάμεις τῆς πατρίδος τῶν. Δυναμέθα μάλιστα νὰ διδασκωρισθῶμεν μὴ παρασυρόμενοι ὑπὸ ὑπερφύλου ἐθνικοῦ ἐγωῦσμοῦ, ὅτι ὑπῆρξαν ἑλληνες πολιτικοὶ ἄνδρες, οἵτινες διὰ τῆς ἐντάσεως τῶν ποικίλων αὐτῶν δυνάμεων ὑπῆρξαν ἀνώτεροι τῆς χώρας τῶν προκαλέσαντες ἐπὶ τοῦτω τὴν παγκόσμιον ἐκτίμωσιν καὶ τὸν καθολικὸν τῆς ἀνθρωπότητος σεβασμόν.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ 1881 διὰ τῆς φιλοπατρίας του, διὰ τῆς ἀγάπης του πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ διὰ τῆς νοημοσύνης του περισυνέλεξε πάντα ἐκλεκτὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἐχρησιμοποίησε διὰ τὰς ὑπηρεσίας τῆς πατρίδος διὰ τὰ διάφορα λειτούργηματα τῆς πολιτείας. Διὰ τῆς σφύροντος ταύτης τακτικῆς

τοῦ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐδικαίωσε πληρέστατα τὸ ἀξίωμα τὸ κηρύσσον, ὅτι οἱ Ἑλεῦθεροι λαοὶ μεταχειρίζονται ὡς κατάλληλα ὄργανα πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ὑπὸ τῶν λαῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν τὰ κατάλληλότερα πρόσωπα. Καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὰς δύο προμνημονευθείσας ὑφ' ἡμῶν ἐποχὰς δὲν παρατηρεῖται ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἀνδρηλασία ἡ παρατηρηθεῖσα δυστυχῶς κατὰ τὰ τελευτάτα ταῦτα θλιβερά ἔτη. Ὁ φθόνος, ὁ ὁποῖος τόσον ἰσχύει εἰς τὰ λαοκρατικὰ πολιτεύματα, δὲν εἶχε κυριαρχήσει τότε τῆς χώρας μας, ὅσον σήμερον. Λέγοντες καὶ γράφοντες τὴν λέξιν ἀνδρηλασία ἐννοοῦμεν τὸν διεξαγόμενον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν, ἀνικάνων καὶ ἐπομένως εὐτελῶν ἄγχιον πόλεμον κατὰ πάσης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ὑπερόχης τοῦ τόπου. Εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ἐκ κοινωνικῆς προνοίας καὶ ἐκ τοῦ πόθου τῆς βελτιώσεως τῆς φυλῆς, ἐρριπτον εἰς τὰς ἀπύους τας, εἰς τὸν λεγόμενον Καϊάδα τὰ ἀνάπηρα ὁρέον. Σήμερον ἐν Ἑλλάδι ἐκυριάρχησε τὸ δόγμα νὰ ρίπτωσι εἰς τὰς ἀποθέτας τοὺς ἱκανωτάτους τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ νὰ κρατοῦν τοὺς ἀναπήρους. Καὶ ἀποτελεσμα τῆς ἀρχῆς ταύτης ἦτο εἰς τὴν διαλυθεῖσαν Ἐθνοσυνέλευσιν νὰ μὴ ὑπάρχουν οὔτε δέκα πρόσωπα δυνάμενα μετὰ κύρους νὰ ἐπιληφθῶσιν οἰουδήποτε πολιτικῶν, πολιτικοῦ, Ἐθνικοῦ, οἰκονομικοῦ, ἰδιωτικοῦ ζητήματος. Ἡ λατρεία πρὸς τὴν αναρμοδιότητα ἡ παρατηρουμένη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς τῶν λαῶν ἔφθασε σήμερον εἰς ἐπικινδυνώδεστατον σημεῖον. Καὶ σήμερον ἡ Ἑλλὰς διὰ τὸν θαθὺν παρατηρητὴν καὶ μελετητὴν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων ἔχει ἐν ἑαυτῇ πολλὴν ζοὴν καὶ πολλὴν τάσιν πρὸς τὴν πρόοδον, ἀρα καὶ τὰ κατάλληλα πρόσωπα διὰ νὰ δυνήθῃ νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς μεγάλους κοινωνικοὺς καὶ Ἐθνικοὺς σκοποὺς τῆς Βεβαίως μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἡγητόρων τοῦ ἔθνους θὰ εἶναι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν δυσχερεστάτη ἡ ἀναπλήρωσις αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μὲ τὴν ἐντασιν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία τὸν διακρίνει θὰ δυνήθῃ νὰ ἀναπληρώσῃ ταχέως τὸ μέγα κενόν. Ἐπάρχουσιν ἐκ τοῦ παρελθόντος ἀκόμη ἀρκετοὶ οἱ ἱκανοὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν μόρφωσιν καὶ χορτοὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα. Εὐτυχῶς δὲ ὑπάρχουσιν καὶ πάμπολλοι νέοι μὲ πολὺν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀρετὴν οἵτινες ἐργαζόμενοι θὰ ἀναδειχθῶσι πολὺτιμοι συντελεσταὶ τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δόξης τοῦ ἔθνους μας. Ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς τὸ αὐριανόν μας ἄρθρον.

ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

ΤΑ ΚΙΤΡΙΝΟΦΥΛΛΙΑΣΜΑΤΑ

Είς μίαν εσπερίδα τελευταίως συνήντησα άπροσδοκῆτως ἕνα φίλον μου, εἰθόνητα ἐκ Παρισίων. Εἶχα νὰ τὸν εἶδω δέκα τέσσαρα περίπου ἔτη. Καίτοι ἐν τῷ μεταξύ εἶχα διαμαίνοι ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσιν καὶ τὸν εἶχα ἀναζητήσει, δὲν τὸν ὑέθην νὰ τὸν εὕρω. Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ παγκοσμίου πολέμου εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἶχε χάσει τὰ ἔγγραφα του. Ἀλλ', ὅπως λέγει ἡ ἑλληνικὴ παροιμία, μόνον βουρὸ μὲ βουρὸ δὲν σμίγει. Ἐστὶ ἐνῶ οἱ νέοι ἐχέουσι, ἡμεῖς εἰς μίαν γωνίαν τοῦ καπνιστηρίου τοῦ φιλοξένου οἴκου ἐκαθίσταμεν ἐπὶ δύο ἀναπνευστικῶν ἀνακλίντρων καὶ ἠρχίσταμεν τὸ κουθεντολόγι. Ἀνεμνησκόμεθα τὰς μαλ' αὖτε γολικὰς ἡμέρας ὅπου ἐπαράταμεν εἰς τὸ Παρίσι κατὰ τὰς παρυμνάς τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Ἀπὸ τοῦ ἔαρος τοῦ 1911 εἶχον μεταβῆ εἰς Παρισίους μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ παραμείνω ὀλίγα ἔτη ἐκεῖ. Εἶχα ἀφίξει τὴν Ἑλλάδα εἰς πλήρη ἡσυχίαν. Κανεὶς δὲν ἴδωτο νὰ ὑποπευθῇ τότε, ὅτι εἰς τὴν Ἀνατολὴν γὰ διεδραματίζοντο τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὑπέβλεπον τὸ προανάκρουσμα τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Ἀφῆκα τὴν μικράν μου οἰκογένειαν εἰς τὸ Λαδὸς, ἐγὼ δὲ ἐγκατεστάθην εἰς ἕν μικρὸν διαμέρισμα τῆς ὁδοῦ Κωνσταντίνου ἐν Παρισίοις. Εἶχα χαράξει τὸ σχέδιον μὲτ' ἱστορικῆς ἐργασίας καὶ μετ' ἵκινον συχνὰ πότε εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην, πότε εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ γαλλικοῦ Κράτους καὶ συνάλλα τὰ ἀπαιτούμενον ὕλικόν. Συχνὰ ἐδίδσκον τὸν διάσημον Ἑλληνα ἱστορικὸν Κωνσταντίνον Σάβαν καὶ τοῦ ἀνακύνου τὰς ἀνακλήψεις μου περὶ τῆς δράσεως ἐν Γαλλίᾳ ἐνὸς Κρητῆς Ἰωάννου Μινωττοῦ καλουμένου, ὅστις περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Ἐρρίκου Δ' εὐρίσκειτο εἰς συνεννόησιν μετ' αὐτοῦ, ὅπως προκαλέσει ἀναστάσειν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Ἀυτοκρατορίαν, παρουσιάζων ὡς εὐκολωτάτην ἐπιχείρησιν τὴν ἐκδίωξιν τῶν Τούρκων ἐκ τῆς Ἀνατολῆς. Περὶ τοῦ Ἰωάννου Μινωττοῦ, καθόσον γνωρίζω, οὐδὲς ἱστορικὸς ἀναφέρει λέξιν. Συνάλλα οὕτω τὴν περίεργον ἱστορικὴν αὐτὴν ὕλην καὶ ἀντέγραφα ἐκτάκτως ἐνδιαφέροντα ἐγγράφα. Τὸ ἐσπέρει συνηντῶμεν μετὰ τοῦ φίλου μου καὶ ἐξῶν μετ' αὐτοῦ τὴν ζωὴν τῶν θεάτρων καὶ τῶν παρισίων τίψεων.

Μίαν ἡμέραν εἶχα λάβει ἐπιστολὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀπὸ στενόν μου συγγενῆ, ὅστις μοῦ ἀνῆγγαλεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς παρεσκευάζετο πρὸς πόλεμον. Ἡ ἀγγελία αὕτη μοῦ ἐπροξένησε πρῶτον ἐντύπωσιν, τοσοῦτο μάλλον, καθ' ὅσον ὀλίγους μῆνας προηγουμένως εἶχε διέλθει ἐκ Παρισίων ὁ Γεώργιος Θεοτόκης, ὅστις διέβλεπε μακρὰν εἰρηνικὴν περίοδον διὰ τὴν Ἑλλάδα. Εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἐγγὺς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, τῆς ὁποίας δὲν εἶχον καταφανῆ εἰσέτι τὰ ἀποτελέσματα. Ἐδυσφόρει μάλιστα, διότι ἐνῶ κατὰ τὴν διαμονὴν τοῦ Καίσερος, τῷ 1908, εἰς Κέρκυραν εἶχε προέλθει εἰς συνεννόησιν, ὅπως ἀποστείλῃ οὕτως Γερμανοὺς ὁργανωτάς διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν, ἡ Κυβέρνησις Δραγούμη διὰ τοῦ γάτο ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Ζορμπᾶ καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Βαλλέρη, μὴ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς συνεννόησεις

ταύτας, πρὸς τὴν εἰς διακρίματα παρὰ τῇ Γαλλικῇ Κυβερνήσει, ὅπως ἀποστείλῃ αὕτη ἀξιοματικὸς πρὸς ὁγάνωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἐδέχθη μετὰ προθυμίας νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, πρῶτον δὲ ὡς ἐρχήνων τῆς ἀποστολῆς τὸν κατόπιν ἐνδοξον στρατάρχην Φόρ, ἀλλὰ τῇ τυτάσει τοῦ σταυλάρχου κ. Τσίρνοβιτς, ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὑπέδειξε τὸν στρατηγὸν Βεντῶ. Ἐξαντάζετο οὕτως ὁ Ἑλληὴν πολιτικός, ὅτι ἡ ὁγάνωσις τοῦ στρατοῦ θ' ἀπῆται μαρικὰ ἔτη, ὅπως καταστῇ οὕτως ἱκανὸς ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν Ὀθωμανικὸν στρατὸν, τοσοῦτο μάλλον, καθ' ὅσον αἱ πληροφορίες, τὰς ὁποίας εἶχον ἐκ τῶν κλιτῶν τοῦ συνεργαζομένου ἐμεῖς τὸν στρατὸν, μακροθνήτα λόγῳ τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐνῶ οὖν τοιαύτη ἦτο ἡ γενικὴ πεποίθησις, αἰφνίς ἐφάνησαν τὰ πρῶτα νέφη εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Ἐκ τῆς ἀπορίας ταύτης καταλήθημεν ἀπὸ ἕνα ἀκαταμάχητον πόθον νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν

Ἑλλάδα. Ἡ νοσταλγία μου ἦτο τοιαύτη, ὥστε μὲ ἐκράτει εἰς διαρκὴ ἀνησυχίαν. Τὸ αἶσθημα τοῦτο ἦτο γενικόν. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους συνήντων, μοῦ ἐξέφραζον τὸ ἴδιον.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπληροφορούμεθα, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπεστρατεύετο. Ἀπεφάσισα ν' ἀναχωρήσω τότε εἰς Ἑλβετίαν, ὅπως ἀποχωρήσω τὴν οἰκογένειάν μου καὶ ἀκολουθήσω τὴν ἀγούσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἡλικία μου δυστυχῶς δὲν μοῦ επέτρεπε νὰ λάβω μέρος εἰς τὸν πόλεμον. Εἶχον ὑπηρετήσει δις εἰς τὸν στρατὸν, εἰς δύο δυσμενεῖς περιστάσεις διὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὴν ἡμέραν δὲ τοῦ αὐτοῦ εἰσέρχετο εἰς μέγαν καὶ ἐνδοξον ἀγῶνα, τὰ χρόνια μὲ ἔθετον ἐκτὸς τῆς μαχίμου ἡλικίας. Ἀλλὰ πουλιὰ ἐκαλιδοῦσαν πλέον. Ἡμεῖς, οἵτινες ἀνῆκομεν εἰς ἄλλην πλέον ἐποχὴν, δὲν εἴμεθα χρήσιμοι πρὸς ἐξυτηρήσειν ἐνὸς ἀγῶνος, μὲ τὴν προσδοκίαν τοῦ ὁποίου διέσπευσεν ὅλη μας ἡ νεότης. Κατεσχόμην οὕτως ὅψ' ἐνὸς μαλ' αὖτε συναίσθηματος. Ἦτο ἀληθῶς θλιβερόν νὰ ζῆσθι κανεὶς μὲ τὸ ὕμνον, ὅτι θὰ εἰλάμβανε μίαν ἡμέραν μέρος εἰς ἕνα ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, καὶ κατὰ τὰς εὐτυχεῖς στιγμὰς, νὰ μὴ δύναται νὰ προσφέρει τίποτε εἰς τὴν ἀγωνιζομένην φυλὴν του. Πολυάριθμοι δὲ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν μὲ ἐμὲ θέσιν.

Ἐνθυμούμαι τὰς παραμονὰς τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Παρισίων, ὅτι συνηντήθην μετὰ τοῦ φίλου μου εἰς τὸν κήπον τοῦ Λουξεμβούργου. Ἐκαθήσαμεν ἀμφοτέρωι εἰς ἕνα μπάγκον καὶ κατεσχόμεθα ὑπὸ τῆς αὐτῆς μουσικῆς θλίψεως. Εἰς τὰ φυλλώματα ἐν τοῦτοις τῶν δένδρων τοῦ ὁραίου κήπου χιλιᾶδες βρουλιὰ ἐκαλιδοῦσαν τὸ βορῶνόν των ἄσμα. Χωρὶς νὰ γνωρίζω πῶς, εἰς τὰ χεῖλη μου ἦλθον οἱ στίχοι τοῦ Παλαμᾶ.

Στὴν ἄκρη ἀπὸ τὸ τρίστρατο
στὸν δένδρων τὶς χλωράδες,
Εἶν' ἕνας φτερωτὸς λαὸς
ποῦ μὲ γλυκομεθεῖ,
Παρηγορεῖστέ' ἐσεῖς πουλιὰ
κι' ἐσεῖς κελιδιστάδες,
Τὰ χιτρινοφυλλιάσματα
καὶ τὰ ψαρά μαλλιά.

Οὐδέποτε, οὔτε πρότερον, οὔτε κατόπιν, ἠσθάνθην παρομοίαν θλίψιν διὰ τὴν διαφυγοῦσαν νεότητά.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα εὐρισκόμεν εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγούσαν. Εἰς τὴν Ζυρίχην συνήντησα ἕνα Ἑλληνα βιομήχανον, Πρωτοπαῖν καλούμενον, ἐκ Καβάλλας, ὅστις ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς θυσίας του, παρ' αὐτοῦ δ' ἐλάβον τὰς πρῶτας περὶ τοῦ πολέμου εἰδήσεις. Εἰς τὴν Τεργέστην, εἰς τὸ Βοινδίσιον, ὁπῶθεν διήρχετο τὸ πλοῖόν μας, παρελάμβανεν Ἑλληνας στρατευομένους, οἵτινες ἐσπεύδον ἐνθουσιωδῶς ὅπως ταχθῶν ὑπὸ τὰς σημαίας. Τὸ ἀτυρόπλοῖόν μας ἦτο πλήρες Ἑλλήνων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, πάσης ἡλικίας, οἵτινες ἐσπεύδον νὰ συμμερίσθωσι τὰς νέας περιπετείας τῆς πατρίδος των.

Εἰς τὴν Κέρκυραν ἐπληροφορούμεθα τὴν νύκην τοῦ Σαρανταπόρου καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ὅτι ὁ στρατός μας ἐβάδιζε πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην. Καὶ εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἐνθουσιώδη κίνησιν ἡμεῖς εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ παραμένωμεν ἄπλοὶ θεαταὶ τοῦ μεγάλου δράματος. Ὅλα αὐτὰ μοῦ ὑπενθύμισεν ἡ παρουσία τοῦ φίλου μου. Ἀπὸ τότε προστεθήσαν δέκα τέσσαρα ἀκόμη ἔτη εἰς τὴν ῥάχιν μας· τὰ ψαρά μαλλιά, περὶ ὧν ὁμιλεῖ εἰς τοὺς στίχους τοῦ ὁ Παλαμᾶς, ἐλευκάνθησαν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ὅταν τὸ κλειδοκώμαλον ἀνέκρουε τοὺς νέους χοροὺς καὶ αἱ χεῖρεςσαι νεάνιδες ἐχόρευον εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐπανήρχοντο πάλιν εἰς τὰ χεῖλη μου οἱ στίχοι. «Παρηγορεῖστέ' ἐσεῖς πουλιὰ καὶ εἰς κελιδιστάδες τὰ χιτρινοφυλλιάσματα καὶ τὰ λευκὰ πλέον μαλλιά.»

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΤΑ ΟΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΜΙΤΑΤΖΗΔΩΝ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΙ ΠΙΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Και τῇ ἀνοχῇ τῶν ἐντεταλμένων ἦσαν τὴν καθυστέρησιν τῆς Μακεδονίας ἀντιπροσώπων τῶν ξένων ἀνάμεσων ἐκκολοιούσιν νὰ ὁρμίσουν.

Ἐν Μοναστηρίῳ ἀπειλεῖται γενικὴ ὁμαλὴ τῶν Ἑλλήνων, τὸ Β' σήμα τοῦ Σαντζακίου Σερρών ἔνε ὑποχείριον εἰς τοὺς Βουλγάρους. Σιδηροδρομικὸς εἰσβολὴ ἔδωκεν ἐρχόμενος ἀνατινάσσεται εἰς Κούδελι—Μπουρμαζ

ρόπτης παρέχει μετ' ὀλίγον δευτέραν γενικὴν ἀμνηστειάν.

Ἄλλ' οὐτε αὐτὴ ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἑβρώπης ἀνακόπτει τὸ ὁρμητικὸν ἔργον τῶν Βουλγάρων.

Τὴν 24 Ὀκτωβρίου 1903 δημογραφία Βουλγαρικὴ κατέστρεψε τὸ χωρίον Ρίβνα κείμενον ὀκτὼ ὥρας μακρὰν τοῦ Νευροκόπου. Μία ἄλλη δημογραφία ὑπὸ τὸν Πιοβάν Βοσβόταν εἰσβάλλει τὴν 7 Νοεμ-

βου Μπανιτῆς, Πιόδεριοι καὶ ἄλλοι.

Συλλαμβάνεται δυσκρότως εἰς Μοναστηρίον κάποιος ἀρχηγὸς Βουλγάρου, τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύεται ἡ ταυτότης καὶ ὁδὸς δὲν ἦτο ἄλλος, παρὰ ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ Στόι-κὸφ. Ἐπ' αὐτοῦ εὐρέθουν ἔγγραφα ἐνοχοποιούσα δοξαρεῖς τὴν Βουλγαρικὴν κυβέρνησιν (Κιανὴ Ἀπριλίου 6132ος 1904 ἔγ-

γραφὸν 143).

Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις ἐπίδωκε γινάσκει κατόχος ἐκείνους τῶν ἔγγράφων τοῦ Στόικωφ καὶ ὁδοῦ ὁποιουδήποτε ἐπιδόμων ἔγγραφων τοῦ Βουλγαρικοῦ κοινοῦ τοῦ τζοροβουμένων. Ὁ δὲ ἡγίασεν αὐτὸ ἔδωκε τρεῖς καὶ διοργάνωσιν εἰς χωρία.

Τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα διαπίστωσαν, ὅτι αἱ δημογραφίαι ἐτέρχα-

νον στρατιωτικῆς διοργανώσεως συμφορῶν πρὸς τὰς παροῦσας συνθήκας καὶ ὅτι οἱ δυστυχεῖς Μακεδόνες χωρικοὶ μετέχον ταύτης ἔκτακτοι καὶ οὐκ ἐκνοσίου. Καὶ καθὼς ἡ κατάστασις ἐπιδεινύετο ὁδηγεῖται καὶ ἀναριθμητὰ ἐγκλήματα διαπράττοντο ἀκαταπαύστως κατὰ τῶν ἀθώων κατοίκων, ἀντιπρόσωποι δὲ ἡ ἐμφανισθεὶς νέων δημογροῦν ὑπὸ τοὺς Ζόν-τόττ καὶ Βόριδα Σαράφωφ καὶ οἱ ἀντιπροσώποι τῶν ἀνάμεσων ἦσαν δὲ ὑμῶν φοβούμενοι διὰ τὸ προδεχθῆναι ἑαυτοὺς κατὰσταδὸν πλέον θοδὴν, ἡ Βουλγαρικὴ κυβέρνησις ἐξμεταλλεύετο πάντοτε τὰς Μεγάλας ἀνάμεις καὶ τὴν Τουρκίαν καὶ ἐπετίγγανε διὰ τῆς συμφορῆς τῆς Τουρκοβουλγαρικῆς τῆς 8ης Ἀπριλίου 1904, ἐκείνο τὸ ὅποτον ἡ ὁμοεισώδης αἰδὼς εἶχεν ἐμποδίσαν νὰ δυσπεριλάβουν εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Μυσσοῦνης, διὰ τὴν τὴν παραχώρησιν τῆς γῆς γενικῆς ἀμνηστίας εἰς τοὺς Βουλγάρους ἰσότηας.

Ἀφίνοντο λοιπὸν ἐλεύθεροι ἐκ νέου πλέον τῶν 2000 Βουλγάρων κατοίκων, οἱ ὅποιοι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκροτοῦντο εἰς τὰς φυλάκας, διὰ τὴν ἀκριβὴς ἐκείνοι οἱ ὅποιοι εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ πρώτου μεταρρυθμιστικοῦ προγράμματος ἀπένειμαν διὰ τῆς χύσεως τῶν ἀφόνων αἱμάτων.

Εὐκολον εἶναι νὰ φαντεῖται τὴν ἐπικρατοῦσιν. Αἱ ὁμαλῆ, τὰ βαδανιστήρια τῶν κατοίκων, αἱ πυροπολίδες ἐκκεντρίων, ὁλοκλήρων χωρίων, τὰ ἀναρχικὰ κινήματα, αἱ ἀποπειραὶ κατὰ τῶν τραινόν, αἱ δυσπλοκαὶ μετὰ τῶν ἐβερμικῶν ὁργανισμάτων, τὰ ἀσυνέπειαν ἀντιποινα ἐκ νεύονος τῶν τελευτησίων, ὅλα αἱ ὁρμητικὰ διεσπασμένα ἀλλήλων μετὰ ἑλλειψισμῶν ταχύνονται διεγείρονται τὴν ἀποστροφὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ὅλον τοῦ κόσμου.

ΑΧΟΥΑΡΟΝΗ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

θονομένων ἐπὶ καὶ τραυματιζομένων 15. Ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ ἡμιπολλίου «Βαδισατῆ» ἐκρηκτικὸς δόρυς τοποθετηθεὶς ὑπὸ Βουλγάρου θονεῖται 36 ἐπιβάτας, Βουλγάρου καὶ Τούρκοι ἀνέλλονται εἰς ἰσότητα διὰ τὴν ἐκόντιν τοῦ Ἑλλανισμοῦ.

Τέλος περιγράφεται τὸ εἰνῆμα χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παύσων ὑφιστάμεναι καὶ δοῦναι αἱ Βουλγαρικαὶ δημογραφίαι καὶ ἡ Τουρκία καὶ πάλιν πιεζομένη ὑπὸ τῆς Ἑ-

βρίου 1903 εἰς τὸ χωρίον Ζόνβοβοι καὶ ὁλοκλήρων χωρίων, τὰ ἀναρχικὰ κινήματα, αἱ ἀποπειραὶ κατὰ τῶν διδασκαλῶν καὶ τοῖς Ἑλλήνων τραινόν, αἱ δυσπλοκαὶ μετὰ τῶν χωρικοῦς. Ἡ ἰδία δημογραφία τῶν ἐβερμικῶν ὁργανισμάτων, τὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ χωρίον Ράνοκα ἀσυνέπειαν ἀντιποινα ἐκ νεύονος τῶν τελευτησίων, ὅλα αἱ ὁρμητικὰ διεσπασμένα ἀλλήλων μετὰ ἑλλειψισμῶν ταχύνονται διεγείρονται τὴν ἀποστροφὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ὅλον τοῦ κόσμου.

Ὁ Τόσακλάρωφ, Μίτσοφ Βλάχος καὶ ἄλλοι ἀρχηγοὶ ἀνάπτουν αἱματηρὰς δυσπλοκάς μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὰς προέδροις Φλώρινος, Μορτζό-

LES ENTRETIENS DE PARIS ET ROME SUR LES QUESTIONS GRÉCO-SERBES

Les questions gréco-serbes ont fait avant-hier l'objet de conversations, à Rome entre MM. Roupfos et Contarini, à Paris entre MM. Briand et Nintchitch. M. Roupfos a exposé le point de vue grec, que l'on connaît et qui ne peut varier. La Grèce, étant arrivée à la limite extrême des concessions compatibles avec l'exercice de ses droits souverains, attend, la conscience tranquille, mais résolue de repousser toute prétention qui porterait atteinte à ses droits. Le gouvernement italien, d'après les dépêches, approuve ce point de vue.

Bien que la Grèce ne fût pas présente aux colloques de Paris, nous admettons difficilement que l'opinion du gouvernement français puisse être différente. Plus la France juge souhaitable un accord entre la Grèce et la Yougoslavie, plus elle doit s'employer à convaincre cette dernière d'abandonner des prétentions inconciliables avec le maintien de l'équilibre balkanique.

Déclarer que l'on respecte le *statu quo* territorial — et nous ne reprocherons pas à nos voisins d'être avares d'affirmations officielles sur ce chapitre — n'est pas tout. Il faut s'abstenir aussi d'exigences qui pourraient annuler pratiquement ces déclarations. Si l'on occupe un point vital de l'Etat voisin sous la forme de débouchés économiques, si l'on dispose de ses communications sous le prétexte de facilités commerciales, si l'on acquiert la possibilité d'intervenir dans ses affaires intérieures alléguant des droits de minorités, on n'a pas besoin, pour mettre ce voisin sous sa domination, de recourir à la guerre avec des frais, des pertes et des aléas. On le tient, tout en multipliant les serments de fidélité au *statu quo* territorial et à l'esprit de Locarno.

Il est clair que l'Autriche n'aurait eu rien à redire contre la Serbie, si la Serbie lui avait accordé sur son territoire des lieux pour installer, sans contrôle, des autorités dépendant directement de Vienne et si elle lui avait livré ses chemins de fer. Il est clair aussi que l'Allemagne n'aurait pas fait la guerre si la France ou la Belgique lui avaient donné, au Havre ou à Anvers, ce qu'on demande de la Grèce dans le port de Salonique et sur la ligne de Guevghéli. Car la France et la Belgique auraient perdu en fait leur indépendance.

Ce n'est pas du reste la première fois que la Grèce soutient ce point de vue. En 1914, trois mois avant la guerre, pendant qu'il discutait avec la Serbie les détails de la convention

sur la zone serbe de Salonique, le gouvernement grec négociait aussi avec l'Autriche un traité de commerce et de navigation. L'Autriche demandait l'autorisation d'installer, en certains ports grecs, des entrepôts spéciaux pour le Lloyd — il s'appelait alors le Lloyd autrichien — qui seraient considérés comme territoire autrichien avec tous les droits afférents; l'équivalent, en petit, de la zone serbe.

M. Streit, ministre des affaires étrangères, n'était pas un principe, opposé à cette demande. Du moment, disait-il, qu'on créait un régime de faveur pour les Serbes, il n'y avait pas de raison de le refuser aux autres étrangers. Mais M. Stéphane Dragoumis prit l'initiative d'une violente campagne de presse contre cette aliénation d'une partie du territoire national et M. Streit n'insista pas. La guerre survint d'ailleurs peu après.

M. Dragoumis dénonçait vigoureusement tous les périls qu'entraînerait pour un pays l'abandon de la moindre parcelle de sa souveraineté. En effet on ne sait jamais — c'est-à-dire on sait très bien — ce qui peut sortir d'une concession en apparence inoffensive. Si ce n'est pas aujourd'hui, cela peut se faire demain. A des hommes loyaux et scrupuleux peuvent succéder d'autres qui ne le sont pas.

Y a-t-il rien de plus inoffensif qu'un couvent, qu'un cimetière, qu'un ossuaire, qu'un tombeau ? Et pourtant. Personne n'ignore ce que fut sous le régime turc, le couvent russe de Saint-Pantéléimon au Mont-Athos. Une forteresse, avec trois mille moines, en réalité des soldats déguisés. La Sainte Russie commençait à se créer sur la Sainte Montagne une base militaire dans l'Egée.

La Turquie, ayant appris bien de choses à ses dépens, a fait inscrire dans le traité de Lausanne, des clauses d'une rigueur particulière en ce qui concerne les cimetières des soldats alliés sur la presqu'île de Gallipoli. La France, pour n'y avoir pas songé, a vu en Syrie le tombeau de Suléiman Chah, laissé en propriété aux Turcs, devenir une boîte de Pandore. Il en est sorti toute espèce d'agitateurs. Et si l'Italie a réclamé de l'Egypte l'oasis de Djaraboub, ce n'est pas seulement pour rectifier la frontière tripolitaine. Elle tenait à contrôler le lieu sacré qui était un foyer de révoltes et d'intrigues politiques.

Pour sa propre paix et pour celle des autres, il n'y a rien de mieux que de causer les yeux dans les yeux, sans détours, sans équivoque, sans abdication d'aucun droit.

Jeanne Z. Stéph.

Πρωία
6 Mar 1926

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

τοῦ κ. Θάνου Λιδωρίκη

Ὁ κ. Θάνος Λιδωρίκης μᾶς ἀπηύθυνε τὴν κάτωθι ἐπιστολήν :

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Ὁ φίλος κ. Κωστίης Χαϊρόπουλος, γράφων εἰς τὰς στήλας σας ἀναμνήσεις τοῦ ἐκ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, περιέπεσεν, εἰς τινα σημεῖα, εἰς ἀνημνησμένας τινας — οὐ γὰρ ἐρχεται μόνον — Ὁ κ. Βενιζέλος πολὺ πρὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Ἀθήνας, κατ' Ἰανουάριον 1910, διετέλει ἐν γνώσει τῆς ἐδῶ πολιτικῆς καταστάσεως καὶ τῶν κατὰ τὸν Στρατ. Σύνδεσμον, διότι εὐρίσκετο ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1909 εἰς πολιτικὴν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Στεφ. Δραγοῦμη. Τοῦτο ἐγνώριζε καλῶς ὁ Νικολ. Ζορμπάς, ὅστις εἶχεν εἰς χεῖρας του καὶ σχετικὴν ἐπιστολήν τοῦ κ. Βενιζέλου πρὸς τὸν Στ. Δραγοῦμην. Ἡ ἐπιστολή αὕτη πιστεύω ὅτι εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ ἀρχειον μου. Τὰς πολιτικὰς ταύτας συνεννοήσεις — διεξαγομένας διὰ τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῶν «Ταῖς» Ἀλλέν — ἐγνώριζε καὶ ὁ τότε Βασιλεὺς Γεώργιος Α'. καὶ δι' αὐτοῦ καὶ ὁ Γ. Θεόδωρος. Ὅστε ὁ κ. Βενιζέλος καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεώς του εἰς Ἀθήνας εἶχεν ἀναλάβει ὠρισμένας πολιτικὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν Στ. Δραγοῦμην, ἃς δὲν ἠγνόει ὁ Ν. Ζορμπάς.

Διὰ τοῦτο ἦτο εὐεξήγητος ἡ ἐπιμονὴ τοῦ κ. Βενιζέλου ὅπως ὁ Στρατ. Σύνδεσμος ὑποδῇ ὡς Πρωθυπουργὸν τὸν Στ. Δραγοῦμην. Ἐνθυνοῦμαι ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ἀλ. Χατζηκυριάκου, ἐνθα συνεδρίαζεν ὁ Στρατ. Σύνδεσμος, ὁ κ. Βενιζέλος ἐπρότεινε τὸν Στ. Δραγοῦμην, ὃν ὅμως ὁ Ν. Ζορμπάς ἀπέκρουσε, διότι ὁ Δραγοῦμης ἐν τῇ Βουλῇ εἶχε νεωστὶ ἀγορεύσει κατὰ τοῦ Στρατιωτ. Συνδέσμου, ὅστις διὰ τοῦ «Χρόνου» ἀπῆλθον ἐπιτεθεῖς ὁμιλίαι κατ' αὐτοῦ. Ὁ κ. Βενιζέλος ἀντιληφθεὶς ὅτι ὁ Ν. Ζορμπάς δὲν ἠδύνατο νὰ πεισθῇ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Στ. Δραγοῦμη ἐστράφη ὅπως προσεταιρισθῇ μέλη τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ὁποίων τῶν τότε ταγματάρχων Γ. Φικιώρη ἐπεισεν εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ Δραγοῦμη κυρίως ὡς ἐκ τοῦ συνδέσμου τοῦ πολιτικοῦ τοῦ ἐξαδέλφου τοῦ Γ. Φικιώρη — κατόπιν ὑπουργοῦ — μετὰ τοῦ Στ. Δραγοῦμη. Τοῦ Ν. Ζορμπά ὅμως δὲν τοῦ διέφευγε καμμία λεπτομέρεια καὶ ἀπεφάσισε νὰ διατάξῃ ἐπιφυλακὴν — ὡς ἐλέγετο τότε εἰς τὰ Στρατιωτικὰ Παραπήγματα ὅπου ἐκλήθη εἰς συνεδρίασιν καὶ ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ ἰου Πεζικοῦ Συντάγματος. Ἐκεῖ ὁ κ. Βενιζέλος ἐπέμενεν εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ Δραγοῦμη, δηλώσας ὅτι ὁ κ. Στέφ. Σκουλούδης — ὃν ἐπρότεινεν ὁ Ν. Ζορμπάς — δὲν δέχεται ν' ἀναλάβῃ τὴν Κυβέρνησιν, ὡς ἐδήλωσε πρὸ ὀλίγου εἰς ἀνταποκριτὴν Γερμανικῆς ἐφημερίδος, καὶ ὅτι ὁ Δραγοῦμης, ὡς πρεσβύτερος, πρέπει νὰ προτιμηθῇ. Διετάχθην τότε παρὰ τοῦ Ν. Ζορμπά νὰ μεταβῇ πάσαντα παρὰ τῷ κ. Σκουλούδῃ, παρ' οὗ, μετ' ἐκπλήξεως, ἤκουσα, ὅτι εἰς οὐδένα ἀνταποκριτὴν εἰπέ τι καὶ ὅτι ἀτυχῶς αὐτὸς εἶνε πρεσβύτερος τοῦ Στεφ. Δραγοῦμη! Ἐπιστρέψας εἰς τὸ ἰον Σύνταγμα ἀνέφερεν ταῦτα εἰς τὸν Ν. Ζορμπάν. Ἀλλ' ὁ Ζορμπάς ἤδη δὲν ἦτο ὁ Ζορμπάς τῆς 15 Αὐγούστου 1909, διότι πάσχων ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος ὁξυνθέντος τότε, εἶχεν ἀπογοητευθῇ καὶ βαρυνθῇ πλέον τὰς ἀντιδράσεις καὶ διχογνωμίας τῶν μελῶν τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνδέσμου, διὰ τοῦτο καὶ ἡ στάσις του ἐκεῖ ὑπῆρξεν ἀτονος, ὅπερ δὲν διέφυγε τῆς προσοχῆς τοῦ κ. Βενιζέλου. Ἀκριβῶς δὲ τότε ἐπῆλθεν, ὡς ἐκ τῆς στάσεως τῶν ἐκείνης, καὶ διαφανία μεαῖν ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀμείνων παραίτησίς μου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ἰδιαιτέρου του γραμματέως.

Μετὰ τιμῆς

ΘΑΝΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ

Ἀθήναι 10[3]26

Θάρρα
Δράμα
14 Mar 1926.

41

Ἡ ΠΡΩΤΕΡΟΓΡΑΦΙΑ τῆς Ἑλλάδος πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ μεταφερθῇ εἰς τὴν Θεσ)νίκην. Πολλοὶ λόγοι κληρονομολογικοί, γεωγραφικοὶ ἀλλὰ καὶ ἔθνηκοι ἐπιβάλλουν τὴν μεταφορὰν ταύτης πλησίον τῶν συνόρων. Ἡ γεγενησὶς τῆς πρωτευούσης μας πρὸς τοὺς βορείους γείτονάς μας θὰ ἀποτρέψῃ ἀσφαλῶς τὰς δουλειὰς τῶν ἐπὶ τῆς νύμφης τοῦ Θερμαϊκοῦ. Μόνον τότε θὰ οὐκασθῶμεν σοβαρώτερον τὸν ἐκ βορρᾶ κίνδυνον τῆς ἀκεραιότητός μας καὶ θὰ ἐξασφαλίσωμεν καλλίτερον τὴν ἀμυναν τῆς χώρας.

Ὁ κείμενος Στέφ. Δραγοῦμης εἶχε γράψῃ κάποτε: «Ἄν δὲν προυλίσθῃ ἡ Ἑλλάς νὰ στηριχθῇ σὲ βορεινὸ λαόν, σταθερώτερον καὶ ολιγώτερον εὐμετάδελτον, εἶναι μοιραίως καταδικασμένη.»

Καὶ αὐτὸς ὁ κ. Ἑλ. Βενιζέλος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν προσπαθειῶν του ἐπρότιμα τὴν Θεσ)νίκην. Καὶ ἔσως ἡ καθοδὸς του εἰς Ἀθήνας ἦτο ἓνα ἀπὸ τὰ αἷτια τῆς ἐπελθούσης καταστροφῆς. Ὅσακις αἱ Ἀθῆναι ἐκυβέρνησαν τὸν Ἑλληνισμόν εἰχομεν πάντοτε καταντήματα ἀνάλογα πρὸς τὰ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1922.

Ὁ νέος Γεν. Διοικητῆς Μακεδονίας κ. Μπούμπουλης (θὰ ἀπὸ κήσῃ ἅπασαν τὴν ἐπιρροήν του) πρὸς μεταφορὰν τῆς πρωτευούσης εἰς Θεσ)νίκην.

Ἀς τὸν ἐνισχύσωμεν εἰς τὰς προσπάθειάς του ὅλοι καὶ πρὸ παντὸς οὗ τύπος.

*

Εμπρός 30 Μαρτίου 1926

ΤΙ ΑΠΑΝΤΑ Ο Κ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

ΠΩΣ ΕΝΝΟΕΙ ΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

«Ο κ. Πρωθυπουργός, όμιλών σχετικάς με την προς αυτόν απευθυνθείσαν επιστολήν του κ. Δεμερτζή, εδήλωσε τα εξής:

«Δέν είναι άκριβές, ότι άπαγορεύεται ή έλευθερία του λόγου, όπως επίσης δέν είναι άκριβές, ότι άπαγορεύονται οι συγκεντρώσεις. Επιτρέπονται άπολύτως και τα δύο.

«Όσον άφορά τάς παυθείσας εφημερίδας, πρόκειται περί μικρής ιστορίας, επί της οποίας δέν εύκαιρό νά επεκταθώ. Αηλώ μόνον, ότι επί του παρόντος ή Ελευθέρησις θεωρεί την παύσιν των εφημερίδων αυτήν και τον θαλάσσιον περίπατον άτόμων των ως την πρώτην περίοδον άδράς συμπεριφοράς έναντι ευαρίθμων ευνυχώς άδιορθώτων κεφαλών, οι οποίαι δέν έννοούν νά παρούν άκρότη, ότι παρήλθεν άνεπιστοραπει ή εποχή των κινημάτων.

«Εως προς την έλευθερίαν του Τύπου, ή Ελευθέρησις φρονεί, ότι αυτή αυτή ή φύσις της έκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας επιβάλλει νά διεξαχθώ κατά τρόπον εξουσιαστικόν της γαλήνης και της ήσυχίας του λαού.

«Αφ' έτέρου φρονώ, ότι οι υποψήφιοι διά τήν προεδρίαν εξέλιμα πρέπει άναμφιβόλως νά είναι άτομα γνωστά και συνεπώς άποδίδιναι περιττή άν μη επίσημα ή διά των εφημερίδων διαφήμισεις. Διότι άσφαλώς οι τοιαύται διαφημίσεις θά εξελιχθώσιν εις συκοφαντίαν και άντεγκλήσεις, αότινες άφαικτως θά μετέβαλλον την προεδρικήν έκλογήν εις πεδίου έμπαικού κομματικής διαπάλης.

«Εάν υπάρχουν οι νοσταλγοί των τας ώραίαις ήμέρας των στραλλοθραυσανίδων, διά των οποίων εδάλλετο άλλοτε έξωθεν του έκλογικού τμήματος του Αγίου Φελίππου ο σεβαστός προσδύτης Δραγούμης και των λοιπών άσχημων του παρελθόντος, ή Ελευθέρησις λυπεΐται πολύ, διότι δέν αίσθάνεται τό αυτό συναίσθημα της νοσταλγίας. Δύναται ν' άναμύσει την εποχήν, κατά την οποίαν ή Έλληνικής Λαός θά επιθυμήσιν την επάνοδον των ωραίων εκείνων ήμερών. Αλλά ή εποχή αυτή δέν θά έλθη ποτέ.

«Μετά την άνακήρυξιν των υποψηφίων ο Τύπος έχει καθήκον, συνεργαζόμενος έν τη κοινή προσπαθεία της γαλήνευσεως, νά άναγορά η μόνον ειδησεολογικώς λεπτομερείας, έχούσας σχέσιν άποκλειστικώς με την τεχνικήν διεξαγωγήν των έκλογών προς καθοδήγησιν των έκλογέων.

«Οι έχοντες δικαίωμα ψήφου θά ληφθώ πάν μέτρον όπως έκτελέσωσι την υποχρέωσιν των έλευθέρως και άνεπηρέαστως. Η Ελευθέρησις θά καταβάλη πᾶσαν προσπάθειαν όπως εξασφαλίσιν τό ψήφισιν τουτο δικαίωμα των πολιτών έν τη πεποιθήσει, ότι εξασφαλίζει την πραγματικήν έλευθερίαν.

«Τό ζήτημα των αντιπροσώπων δέν νομίζω ότι έχει μεγάλην σημασίτητα, σήμερα δέ μόνον έλαθον γνώσιν της λεπτομερείας αυτής. Η σχετική ύπηρεσία ύποβέτω θά εθεωρήσιν υπεραρκούσαν έγγύησιν διά την διεξαγωγήν έκλογής άπηλλαγμένης κομματικής όξύτητος την παρουσίαν της πολυμελούς Εφορευτικής Επιτροπής και των δικαστικών και διοικητικών αντιπροσώπων.

«Περί τμηματικών έκλογών δέν έγινε άκρόμη σκέψις. Δέν έννοώ όμως διατί γίνεται λόγος περί ζήτηματος μη έχοντος όσσην τήν άποδίδεται σημασίαν, εφ' όσον και άν εις ώρισμένας περιφερείας διά λόγους τεχνικούς άνεβάλλετο επί εξαήμερον ή έκλογή, ή χρόνος αυτός της άναβολής θά χρησιμοποιείτο παρά πάντων των υποψηφίων εξ ίσου».

Η ΥΠΟΒΟΛΗ ΥΠΟΤΗΦΙΟΤΗΤΩΝ

Σήμερα την προΐαν θά ύποβληθώ εις τον Άρειον Πάγον ή ύποψηφύτης του κ. Δεμερτζή.

Από της αύριον οι άρχηγοί των συνεργαζόμενων κομμάτων θά συνέρχωνται εις τό έκλογικόν κέντρον αυτών (γωνία Πανεπιστημίου και Χαρ. Τρικούπη).

Οι ήγείται των συνεργαζόμενων κομμάτων κ.κ. Τσαλδάρης, Μεττάξας και Μεγαλακώπουλος θ' άναχωρήσουν κατά πᾶσαν πιθανότητα εις προεκλογικήν περιόδειαν από της μεθαύριον άνα την Κορινθίαν.

Πρώτα 1 Απριλίου 1926

Ελάβομεν την κάτωθι επιστολήν:

«Αξιότιμε κ. Διευθυντά

«Ανέγνωσα τάς δημοσιευθείσας έν τη «Πρωτα» επιστολάς του σοφού καθηγητού και σεβαστού μου φίλου Π. Καρολίδου, ως και του άνωτόμου στρατιωτικού, όφειλω δέ νά όμολογήσω ότι ή τελευταία με εξέπληξε διά τάς άντιλήψεις του Έμμ. Ρέπουλη, όστις ήτο άδύνατον νά δώσιν την εξήγησιν της «κωβηλείας» εις την ιστορικήν φράσιν του Τρικούπη, ήν ίσχυρίζεται ότι έδωσαν ο «στρατιωτικός».

Έχω νά προσθέσω έν τούτοις την εξής εξήγησιν:

Ο γλύπτης κ. Θωμόπουλος, εις όν άλλοτε είχον έκφράση την έκπληξίν μου διά την κωβηλείαν, μου άνεκοίνωσεν ότι ή φράσις έχαραχθή κατά σύστασιν του μακαρίτου Στεφ. Δραγούμη, ως λεχθείσα υπό του Τρικούπη. Συνεπώς, ουδεμίαν βασισμένη δύναμαι νά άποδώσω εις τούς ίσχυρισμούς και τάς πληροφoρίας του «στρατιωτικού» περί συμβολισμού και έπεμβάσεων του Έμμ. Ρέπουλη.

Μετά τιμής

Γεώργ. Αδρακας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Κ. Α. ΠΑΛΛΗ ΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

43

Ο Κ. Α. Πάλλης όστις άντι-
προσωπεύει την Νέαν Πολιτι-
κήν Ένωσιν εις τόν συνασπι-
σμόν Ν. Π. Ε. καί Μακεδονικής
Νεολαίας προσέβη εις τάς κάτωθι
προγραμματικές δηλώσεις:

«Η Νέα Πολιτική Ένωσις προήλθεν εκ
της αντίδράσεως εναντίον των παλαιών κομ-
μάτων τα όποια εκυβέρνησαν την Ελλάδα
από τό 1920 μέχρι σήμεραν καί έφερον τόν
τόπον στο σημειώον του κατάντημα. Τα μόν
άντιβενιζελικά κόμματα ύπήρξαν μιά διαρκής
αγνήσις, τό δε βενιζελικόν, έλθόν Παντοδύ-
ναμον εις την άρχήν μετά την Έπανάστασιν
του 1922 καί διαθέτον στρατόν καί στόλον
ιδιόν του, βουλήν ιδιήν του καί με πολι-
τευμα της άρσεκείας του, άντί ν' άφωσιωθή
ήνωμένον εις την έποούλων των πληγών του
πολέμου, δέν εύρε τίποτε καλύτερον νά κάνει
παρά νά διαρθεή εις διάφορα προσωπικά
κομματίδια τα όποια, διά της άνικανότητός
των έδημιούργησαν την σπανιότεραν σελί-
δα της νεωτέρας μας ιστορίας, την Ελλάδα
των πραυτοριανών καί των στρατιωτικών κι-
νημάτων.

«Το έπομένως φυσικόν τα μετριοπαθή
στοιχεία άμφοτέρων των παρατάξεων τα
όποια ούδαμώς ηθύνοντο δι' αυτήν την κα-
τάστασιν ούτε μποροΰσαν ν' άντεναργήσουν
άποτελεσματικώς παραμένοντα έντός του
κλοιού τών παλαιών κομματικών όργανώσεων,
νά ζητήσουν μίαν θεαπειάν καί νά θελή-
σουν νά συνενωθούν, άφίνοντα κατά μέρος
τάς στείρας καθεστωτικές έριδας αι όποιαί
μέχρι τούδε τούς διήρουν.

Τό αίσθημα τούτο τό όποιον άρχίζει νά
έκδηλούται ζωηρότατον μεταξύ των εργαζο-
μένων τάξεων του Λαού, έλαβε σάρκα καί
όστά δια της συστάσεως της Νέας Πολιτικής
Ένώσεως εις την όποιαν συμπτάνουν με-
τριοπαθή στοιχεία πρώην βενιζελικά καί
άντιβενιζελικά. Άποτελουμένη, ως επί τό
πλείστον, εκ νέων προσώπων τα όποια δέν
έπολιτεύθησαν έως τώρα παρουσιάζει, ως εκ
τούτου, μερικά έγγυήσεις τάς όποιάς τα πα-
λαιά κόμματα δέν παρέχουν.

«Η Νέα Πολιτική Ένωσις, πλην της άνω-
τέρω άντιθέσεως προς τα παλαιά κόμματα,
έχει καί θετικόν πρόγραμμα τό όποιον θα
έκδόση εις τόν Λαόν, κατεχομένη εις τόν
έκλογικόν άγώνα υπό τό όνομα «Κόμμα Έ-
θνικής Ένώσεως».

Κατά τάς τελευταίας ήμέρας ήκούσαμεν έ-
ληθινόν καταρράτην προγραμματίων έξαρχό-
μενον από τά στόματα των διαφόρων άρχη-
γών των παλαιών κομμάτων καί πολλοί ά-
νεπιτύχησαν θεωρίαι—διότι περί θεωριών
πρόκειται—περί έλευθεριών, περί συμφιλίω-
σεως, περί οικονομικών, κοινωνικών καί έξωτε-
ρικών πολιτικών, περί προσφυγικής πολιτι-
κής κ.τ.λ. Αί άφειδώς παρεχόμεναι ύποσχέ-
σεις ίδίως προς τούς πρόσφυγας, μάς υπεν-
θυμίζουν τάς πολιτικές μεθόδους της Έλλά-
δος της Δεληγιαννικής έποχής ότε επί παρα-
μονή έκλογών, έξαπαστέλλοντο έπαιγόντως
οί νομομνηχανικοί καί γεωμέτραι του Δημο-
σίου άνά πάσας τάς επαρχίας του Κράτους
γιά νά χαράξουν δρόμους καί νά καταρτί-
σουν σχέδια πόλεων καί ούτω νά έξαπατή-
σουν τούς άπλοικούς έκλογείς.

«Αλλά ό Μακεδονικός λαός, τόσον ό γηγε-
νής όσον καί ό προσφυγικός, δέν θα γελα-
σθή τόσον εύκολα καί θα κρίνη τα παλαιά
κόμματα όχι από τάς επαγγελίας των, αλλά
από τό παρελθόν των παρελθόν, διαρέσεως,
αγνήσεως καί φθοράς.

Η ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΙΣ

Μετ' έκπλήξεως είδομεν τούς άρχηγούς
των παλαιών βενιζελικών κομμάτων διεκδι-
κούντας ύπερ αυτών τά πρωτεία της άναπε-
τάσεως της σημαίας της συμφιλίωσης, ενώ
ή πρωτοβου-ία της κινήσεως ταύτης άνήκει
εις άλλους, εις εκείνους ούτινες ύπεστήριζον
την ύποψηφιότητα του κ. Άλεξ. Ζαΐμη κατά
τάς έκλογάς του 1923 καί πάλιν κατά την τε-
λευταίαν προεδρικήν έκλογήν καί οί όποιοι
σήμερον εύρίσκονται εις τάς τάξεις της Ν.Π.
Ε. Άλλως ή συμφιλίωσις δέν έκδηλούται διά
λόγων αλλά δι' έργων καί ίδίως διά της άμε-
ρολήπτου έκλογής προσώπων εις την διοί-
κησιν καί τόν στρατόν. Η Ν.Π.Ε. φρονεί ότι
ή προσωπική αξία καί ικανότης, άνεξαρτή-
τως πολιτικών φρονημάτων, πρέπει εις τό
έξής νά είναι ό μόνος γνώμων, εάν θέλωμεν
νά έχωμεν διοικήσιν καλήν καί στρατόν έ-
παγγελματικώς άριτον.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αί γενικάί γραμμαί της έξωτερικής πολιτι-
κής της Έλλάδος εινε καθωρισμέναι εκ των
πραγμάτων ούτε έπιτρέπεται εις καμίαν κυ-
βέρνησιν τά νεωτέρω εις τό ζήτημα τούτο.
Αλλά ύπάρχουν ζητήματα λεπτομερειακά εις
τά όποια όφείλομεν νά έχωμεν σαφώς δια-
γεγραμμένον πρόγραμμα καί πολιτικήν. Τoi-
ούτο εινε π. χ. τό ζήτημα των μειονοτήτων.

Έχομεν άκόμη έν Τουρκία σπουδαίαν Έλ-
ληνικήν μειονότητα, την μεγίστην κοινότητα
της Κων/πόλεως της όποιάς τό δικαιώματα
βασίζονται επί της έγγυήσεως Διεθνών συν-
θηκών καί συμβάσεων. Καθ' ήν στιγμήν έχο-
μεν εις τάς πόλεις της Έλλάδος 900.000 ά-
στών προσφύγων δυσκόλως συντηρουμένων
ή διατήρησις του Έλληνισμού της Κων/πό-
λεως ώστε νά μη διαρρεύση ενταύθα άποτε-
λει δι' ήμάς ζωικόν ζήτημα.

Αλλά διά νά δυνάμεθα νά έπεμβαίνωμεν
άποτελεσματικώς ύπερ της μειονότητος ταύ-
της καί νά επικαλούμεθα ύπερ αυτής την έ-
φαρμογήν των συνθηκών καί την προστασί-
αν της Κοινωνίας των Έθνών, όφείλομεν νά
είμεθα άπόλύτως έν τάξει έν τω ίδίω ήμών
οίκω. Αί έν Ελλάδα Τουρκικά, Άλβανικά
καί λοιπά μειονότητες πρέπει νά περιβάλ-
λωνται δι' ιδιαίτερας στοργής, ούτως ώστε
νά μη δημιουργούνται παράνομα, τά όποια,
φερόμενα μέχρι της Κοινωνίας των Έθνών
νά άντανανκλουν δυσμενώς επί της άποτελε-
σματικότητος των ενεργειών μας ύπερ των
ήμετέρων μειονοτήτων.

Η πολιτική των παλαιών κομμάτων εις τό
σημείον τούτο ύπήρξε καί άστοχος καί άσυ-
νεπής. Παράδειγμα ή διαχείρισις παρά των
μετεπαναστατικών κυβερνήσεων τό έξώχως
λεπτόν καί σπουδαίον από ήθικής άπόψεως
ζήτημα των Άλβανών Μουσουλμάνων
της Τσαμουριάς. Η άδιαφορία των έν λόγω
κυβερνήσεων, όφειλομένη εις λόγους καθα-
ρώς δημοκοπικούς, άφού έγένοντο ύπαίτιοι
του νά ταλαιπωρηθούν άδίκως επί δύο έτη
έθωοι πληθυσμοί, Μουσουλμανικοί καί προσ-
φυγικοί, έσχεν ως μόνον άποτέλεσμα νά δια-
συστή ένώπιον της Κοινωνίας των Έθνών
καλόν όνομα της Έλλάδος.

Επίσης οί συμπολίται μας Τσαρλίται
τούς όποιους έπληξεν ιδιαίτερώς, τόσον εις
τόν ιδιωτικόν όσον καί εις τόν κοινοτικόν
των βίον, ή μεγάλη συμφορά της πυρκαϊάς
του 1917, δικαιούνται νά άναμείνουν περισ-
σοτέρω ύποστήριξιν εκ μέρος της κυβερνή-
σεως διά νά έπουλώσουν τάς πληγάς εκ των
όποιων, ως μετά λύπης μου διαπιστώ, δέν ή-
δυνήθη άκόμη ή Κοινότης των ν' αναλάβη.

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Ἡ λύσις τοῦ μεγάλου προσφυγικοῦ προβλήματος δὲν ἐξαρτάται ἀπὸ ζητήματα λεπτομερειακά, ἀπὸ διανομὰς ὁμολογιῶν καὶ ἄλλα ποικίλα εὐεργετήματα τὰ ὁποῖα ἀφθόνα ἀπὸ τοῦδε τὰ κόμματα ὑπόσχονται εἰς τὸν πρόσφυγα. Τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον γίνεται τούτο θεωροῦμεν προσβλητικὸν διὰ τὸν προσφυγικὸν κόσμον.

Θὰ εἰπώμεν εἰλικρινῶς πρὸς τοὺς πρόσφυγας ὅτι ἡ λύσις ὧλων τῶν ζητημάτων τοὺς ἐνδιαφέρει ἐξαρτάται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν γενικὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν καὶ ὅτι ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ ἐξακολουθήσουν αἱ πολιτικαὶ δεξιότητες τοῦ παρελθόντος αἰνέτες ἔφερον καὶ δύνανται πάλιν νὰ φέρουν τὴν παραλυσίαν τοῦ Κοινοβουλίου καὶ τὴν ἐπέμβασιν τῶν στρατιωτικῶν οὐτε πρόσφυγικὸν δάνειον εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ, οὔτε νὰ εἰσρεῦσιν ξένα καὶ Ἑλληνικὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀναξωρογόνειν τῆς Χώρας καὶ τὴν παροχὴν ἐργασίας εἰς τοὺς πρόσφυγας. Καὶ αὐτὸ τὸ ζῶντικώτατον διὰ τοὺς ἀστούς ζήτημα τῶν ἀποζημιώσεων θὰ ἐξαχρηθῇ ἀπὸ τὴν γενικὴν κατάστασιν, διότι οὔτε τὰ κτήματα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ἐγγυητικὴν βάσιν τῶν ὁμολογιῶν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ εὐρουν ἱκανοποιητικὰς τιμὰς, οὔτε ἄλλοι τρόποι ἐνισχύσεως τῆς ἀξίας τῶν ὁμολογιῶν νὰ ἐξευρεθῶν, ἐφόσον τὴν Χώραν θὰ μαστίζῃ ἡ οἰκονομικὴ κρίσις ἣτις εἶναι σήμερον ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς ἀνωμαλίας.

ΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τὸ Κόμμα μας θεωρεῖ ὡς τὸ αὐσιωδέστερον τῶν ἐνδιαφερόντων τὴν Μακεδονίαν ζητημάτων τὸ ζήτημα τῆς ἀποκεντρώσεως. Ἀφ' ὅτου ἡ Μακεδονία προσηρητῆθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ παλαιὰ κόμματα εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀρχὴν. Καὶ ἠδύναντο, ἂν τὸ ἤθελον, νὰ ἐφαρμόσουν τὴν ἀποκέντρωσιν. Ἀλλὰ, μολοντοί πάντες τὴν ὑποστηρίζουν θεωρητικῶς, οὐδέποτε ἐγένετο τίποτε ἐν τῇ πράξει, καθόσον δὲν συμφέρει εἰς τοὺς παλαιούς πολιτευομένους, διότι, διὰ τῆς ἀποκεντρώσεως, ὁ ρόλος τοῦ Βουλαιτοῦ ὡς μεσάζοντος μεταξὺ τῶν ἐκλογέων καὶ τοῦ Κέντρου θὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ἐλάχιστον.

Ἡ Μακεδονία πραγματικὴν διοικητικὴν ἀποκέντρωσιν ἐγγνώρισε μόνον ἐπὶ τῆς θραχίας δυστυχῶς διοικήσεως τοῦ μακαρίτου Στεφάνου Λαζαρόπου, ὅτε ὅλα τὰ τοπικὰ ζητήματα ἐκστῶντο εἰς τὴν Θεσσαλονικίην καὶ μόνον τὰ γενικὰ ζητήματα καὶ αἱ γενικαὶ κατευθύνσεις ἐρρυθμίζοντο ἐξ Ἀθηνῶν. Εἰς χώραν, ὅπως τὴν ἰδικὴν μας, ὅπου αἱ κεντρικαὶ ὑπηρεσίαι λειτουργοῦν ἐλλιπέστατα καὶ ὅπου τὰ ὕλικά μῆσα τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς πρωτευούσης καὶ ἐπαρχικῆς ἢ σιδηροδρομοί, ἢ ταχυδρομικῆς, τηλεγραφικῆς καὶ τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας—εἶναι ἀκόμη λίαν περιορισμένα, ἡ διοικητικὴ συγκεντρώσις εἶναι ὁ θάνατος τῶν ἐπαρχιῶν. Ὅποιος ὑπηρετῆσε ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὅπως ἐμεῖς, εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἡπειρὸν, τὰ γνωρίζει καλλίστα.

Θεωρῶ τὸ ζήτημα τόσον ζῶντικὸν διὰ τὴν Μακεδονίαν ὥστε φθάνω μέχρι τοῦ σημείου νὰ εἰπῶ ὅτι ἂν δὲν κατορθωθῇ εἰς τὴν προσεχῇ Βουλὴν νὰ ψηφισθῇ νόμος παρέχων εἰς τὰς Νέας Χώρας πραγματικὴν ἀποκέντρωσιν θὰ ἔπρεπε νὰ συσταθῇ ἐιδικὸς τὸ Κόμμα τῶν Νέων Χωρῶν (μολοντοί εἰμαι ἐναντίον τῶν τοπικιστικῶν κομμάτων) μὲ μόνον καὶ μόνον τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀποκεντρώσεως.

Ἐνα ἄλλο ζήτημα ποῦ ἐνδιαφέρει ἰδιαίτερώς τὴν Μακεδονίαν εἶναι τὸ προσφυγικὸν δάνειον τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μόνον ζήτημα προσφυγικὸν ἀλλὰ καὶ Μακεδονικόν. Ἡ Κυβέρνησις ἣτις θὰ διαπραγματευθῇ τὴν σύναψιν τοῦ δανείου τούτου ὀφείλει νὰ τὸ συνδιάσῃ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν ἐνὸς μέρους τοῦλάχιστον τῶν ἀποζημιωτικῶν ἔργων, ἀνεὺ τῶν ὁποίων οὔτε γαίαι ἀρκεταὶ θὰ ὑπάρξουν πρὸς ἐγκατάστασιν καὶ ἄλλων προσφύγων οὔτε οἱ ὑπάρχοντες συνοικισμοὶ θὰ μωρῶσιν ὅλοι νὰ εὐδοκμήσουν. Τὸ γεγονός ὅτι τὸ Βουλγαρικὸν προσφυγικὸν δάνειον, τὸ ὁ-

ποῖον τελευταίως ἐνεκρίθη παρὰ τῆς Κ.Τ.Ε. θὰ χρησιμοποιοῦν ἐν μέρει διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτων ἔργων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου Χάσκοβο—Κουστενλή, δημιουργεῖ ἕνα προηγούμενον τὸ ὁποῖον θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸν.

Ἐνα μέρος τοῦ δανείου θὰ πρέπῃ ἐπίσης νὰ διατεθῇ ἀπαρατήτως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κτηματολογίου διὰ νὰ ἐκλειψῇ ἡ σημερινὴ ἀβεβαιότης τῆς ιδιοκτησίας ἢ ὅποια εἶναι μία ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀφορμῶν τῶν προστριβῶν μεταξὺ προσφύγων καὶ γηγενῶν καὶ ἐν πολλοῖς παραλύει τὴν γεωργικὴν πίστιν. Ἐὰν ἡ σπουδαιότης δοκιμῇ ἢ ὅποια γίνεται σήμερον, κατ' εἰσηγησίν μου, εἰς τὴν Καραϊσκόβαν, τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κτηματογραφικοῦ χάρτου δι' ἀεροπλάνων δώσῃ, ὅπως δήποτε, καλὰ ἀποτελέσματα, ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ εἶναι κατορθωτὸν ὅπως ἐντὸς 5-6 ἐτῶν ἕκαστος Μακεδὼν κτηματίας ἀποκτήσῃ, μὲ ἐλάχιστην δαπάνην, τὸν τίτλον καὶ τὸν χάρτην τῆς ιδιοκτησίας του.

ΓΕΩΡΓΙΑ

Τὸ Κόμμα μας, ὅπως πάντα τὰ ἄλλα κόμματα, εἶναι φιλαγροτικόν καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν μέχρι τοῦδε χαχαρθείσαν πολιτικὴν τῆς ὑποστηρίξεως τῆς μικρᾶς ιδιοκτησίας.

Κατόπιν τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν ἣτις ὑπῆρξε τὸ κύριον ἔργον τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῶν τελευταίων 10 ἐτῶν, πρέπει αἱ Κυβερνήσεις νὰ δώσουν περισσότεραν προσοχὴν εἰς τὴν τεχνικὴν βελτίωσιν τῆς γεωργίας, καθόσον, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἐμείναμε πολὺ πίσω ἀπὸ τὰ ἄλλα Βαλκανικὰ Κράτη. Αὐτὸς ἄλλως τε ἦτο καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ Ὑποურγείου τῆς Γεωργίας ὅταν ἰδρῆθη.

ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Σήμερον ἡ καλυτέρα πρωτογενὴς πολιτικὴ διὰ τὴν χώραν μας εἶναι ἐκείνη ἣτις θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργήσῃ ἐργασίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον χρειάζεται κυρίως ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ κεφάλαιον, ὥστε νὰ ἐπιδιοθῇ τούτο εἰς νέας βιομηχανίας καὶ ἐπιχειρήσεις. Δὲν εἶναι βεβαίως τὰ κόμματα τῆς ἀριστερᾶς, μετὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ νεοεισαχθείσας θεωρίας τῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐμπνεύσουν τὴν ἐμπιστοσύνην τούτων. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα πρωτόγονος ἢ ὅποια μόλις τώρα ἀρχίζει νὰ ἔχῃ κάποια βιομηχανίαν, ἂν δὲ, εἰς τοὺς νῦν φισταμένους πολιτικοὺς ἀνταγωνισμοὺς καὶ προστεθῇ πρόωρος καὶ ὁ ἀγὼν τῶν τάξεων ἢ κινήσις αὕτη θὰ σταματήσῃ.

Θὰ ἀξιόσωμεν βεβαίως ἀπὸ τὸ κεφάλαιον νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπιβάλλει ἡ ἰδιότης τοῦ ἐργοδότη ἀπέναντι τοῦ ὑπαλληλικοῦ καὶ ἐργατικοῦ ὠροσωπτικοῦ, ἀλλὰ θὰ προσπαθῶμεν νὰ πείσωμεν τοὺς ἐργάτας ὅτι τὸ συμφέρον τοὺς ἐγκεῖται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὄχι εἰς βιαίαν ἀνατροπὰς.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Φρονοῦμεν ὅτι πρὸ πάντων προέχει τὸ ζήτημα τῆς βελτιώσεως τῆς γραμμῆς τοῦ Λαρισσαίου ἣτις σήμερον εἶναι ἀνεπαρκὴς ὅπως ἐξυπηρετήσῃ κανονικῶς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Μετὰ τοῦτο πρέπει νὰ προτιμηθῇ ἡ κατασκευὴ γραμμῶν αἱ ὁποῖαι πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσουν σπουδαία οἰκονομικὰ καὶ παραγωγικὰ κέντρα, ὅπως θὰ εἶναι αἱ γραμμαὶ Δράμας—Καβάλλας, Σόροβις—Κοζάνης καὶ Κοζάνης—Βεργίας.

Τὸ τονίζομεν τούτο διότι εὐρέθησαν τελευταίως Κυβερνήσεις αἱ ὁποῖαι διὰ λόγους καθαρῶς δημοκοπικοὺς καὶ συνδεομένους πρὸς ταπεινὰ τοπικὰ κομματικά συμφέροντα, δὲν ἐδίστασαν νὰ προτιμήσουν τὴν κατασκευὴν γραμμῶν δευτερευούσης σημασίας καὶ σχεδὸν τελείως ἀγόνων, ὅπως ἡ γραμμὴ Τραπεζεύς—Σπάρτης καὶ Ἰωαννίνων—Καλαμπάκας.

Αὐτοί, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, εἶναι οἱ σκοποὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὁποίων θὰ ἐργασθῇ τὸ κόμμα μας.

Ἡ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΑΤΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΔΙΗΡΕΘΗΣΑΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Ἐπιτρέψατε καὶ εἰς ἐμὲ, ὅστις ὑπῆρξα μάρτυς τῶν συμβάντων ἐν Ἀθήναις ἀπὸ δεκαπενταετίας, χωρὶς νὰ ἀναμιγνύμαι εἰς τὴν πολιτικὴν πάλην, νὰ σημειώσω ὀλίγα περὶ τῆς προσπάθειας ἣν καταβάλλουν οἱ τοῦ μοναρχικοῦ κόμματος περὶ τῆς παραθορίας τῆς προσπάτου ἱστορίας. Τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἐξεκλήθησαν δημοσίᾳ, ὥστε εἶνε γνωστὰ εἰς ὅλους, γνωστότερα δὲ εἰς ἐκείνους οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὰ διαδραματισθέντα καὶ συμμετέσχον εἰς αὐτά. Ὡς γνωστὸν, ἡ προκύψασα κατὰ πρῶτον διαφωνία μεταξὺ στέμματος καὶ κυβερνήσεως Βενιζέλου προήλθεν ὅτε κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ παγκοσμίου πολέμου τὰ πράγματα ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον καθ' ὃ ἡ Ἑλλάς ὤφειλε νὰ κανονίσῃ τὴν θέσιν της ἀπέναντι τῶν ἐμπολεμῶν δυνάμεων καὶ νὰ ταχθῇ εἰς μίαν τῶν διαμαρτυρουμένων ομάδων. Ὁ κ. Βενιζέλος, προκειμένου περὶ ἐνὸς τοσοῦτον σημαντικοῦ ζητήματος, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιβάλῃ τὴν γνώμην του, ἀλλ' ἐζήτησεν ὅπως ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος ἐκφράσῃ ταύτην καὶ νὰ ληφθῇ ἀπὸ κοινού μία ὁριστικὴ ἀπόφασις.

Ἐκλήθη τότε τὸ ἀνακτοδοῦλιον, εἰς ὃ προήδρευεν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, παρέστησαν δὲ πλὴν τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ οἱ μακαρίται πρῶην πρωθυπουργοὶ καὶ ἀρχηγοὶ κομμάτων Γεώργιος Θεοτόκης, Δημήτριος Ράλλης καὶ Στέφανος Δραγούμης, καθ' ὑπόδειξιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως.

Προτὸ εἰσέλθωσιν οὗτοι εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, ἐν τῇ προθαλάμῳ, ὁ Δημήτριος Ράλλης, ὅστις ἐγνώριζε τὰς σχέσεις τοῦ κ. Βενιζέλου, εἶπεν εἰς αὐτόν:

—Θάροσε, κ. Πρόεδρε, θάροσε ἀκολουθήσατε τὴν πολιτικὴν σας.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν οὗ μὲν βασιλεὺς ἔμενεν ἀφωνος, οἱ δὲ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ ἐξέφρασαν τὰς γνώμας τῶν εὐρύτατα ἐπὶ τῶν προτάσεων τοῦ κ. Βενιζέλου, ὅστις ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἐξόδου τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πόλεμον μετὰ τῆς Ἀντάντ, δηλώσας ὅποια ἀνταλλάγματα θὰ ἐλάμβανεν ἡ Ἑλλάς ἐκ τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς ἐν περιπτώσει νίκης τῆς Ἀντάντ, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει βεβαίαν.

Ἐκ τῶν παρισταμένων ὁ Δημήτριος Ράλλης ἐτάχθη ἀμέσως ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς ἐν τῷ πολέμῳ, ὑπερθεματίσας τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ ἐκφωνήσας ἕνα θερμὸν καὶ πλήρη αἰσθημάτων φιλοπατρίας λόγον. Ἐτάχθη δὲ τοσοῦτο μᾶλλον ὑπὲρ αὐτῆς, καθόσον ἡ Γερμανία, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβε νὰ βολιδοσκοπήσῃ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, οὐδεμίαν ἐδίδεν ἀπάντησιν εἰς τὰ προβληθέντα ἐρωτήματα. Ἐλεγε δὲ ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται καὶ νὰ ἐκλέξῃ ἐ-

τέραν θέσιν, διότι οἱ φυσικοὶ αὐτῆς σύμμαχοι ἦσαν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία, κυρίαι τῆς Μεσογείου. Ἡ ἀνάμιξις δὲ τῆς Ἀγγλίας προσδίδει τὴν νίκην, διότι ἀπὸ διακοσίων ἐτῶν δὲν ὑπῆρχε παράδειγμα, καθ' ὃ τὸ κράτος τοῦτο ἠττήθη. Προσέθετε μάλιστα ὅτι δὲν ὤφειλε νὰ ληφθῇ ἡ γνώμη τοῦ ἐπιτελείου καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ βαδίσῃ τὴν ὁδὸν ἣς θὰ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀνεκαθεν πολιτικῶν της σκοπῶν καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ διαφύγῃ ἡ μοναδικὴ αὐτῇ περίστασις τῶν χειρῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ μακαρίτης Στέφανος Δραγούμης ὑπῆρξε θερμότερος ἀποκρίτης καὶ αὐτὸς διεκήρυξεν ὅτι μία πολιτικὴ διεγγραφέτα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς ἀμέσως εἰς τὸν πόλεμον παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας. Μόνον ὁ Γεωργ. Θεοτόκης εἶχεν ἐπιφυλάξεις τινάς, φοβούμενος ὅτι ἡ νίκη τῆς Ἀντάντ ἡδύνατο νὰ φέρῃ τὴν Ρωσσίαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν πόλιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἐλληνικοῦ γένους. Ἀλλ' ὅταν ἐγνώσθη ὅτι περιελαμβάνετο εἰς τὸ τρίτον πρὸς τὸν βασιλέα ὑπόμνημα τοῦ κ. Βενιζέλου, τὸ ὁποῖον βραδύτερον ὁ βασιλόπαις Νικόλαος μεταβὰς εἰς Πετροῦπολιν ἐπέδειξεν εἰς τὴν ρωσικὴν κυβέρνησιν, ὅπως φέρῃ σύγχυσιν μεταξὺ τῶν συμμάχων, ἐκάμφθη καὶ οὗτος, καίτοι δὲ ἐτήρησεν ἐπιφυλάξεις τινάς, πρὸ τῆς γενικῆς ὁμῶς τῶν συνελθόντων γνώμης, ἀποτείνόμενος εἰς τὸν βασιλέα, ᾗ ἐκλήθη εἰς αὐτὸν νέας νίκας καὶ νέας δάφνας.

Τότε ὁ μακαρίτης Ράλλης ἐγερθεὶς εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Μεγαλειότατε, ἡ θεία πρόνοια μὲ ἀφῆκε νὰ ζήσω μέχρι τῆς σήμερον, διὰ νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ σᾶς ἴδω εἰσερχόμενον εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ λειτουργοῦμενον εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Δὲν μᾶς χωρίζει πλέον ἐνταῦθα οὐδεμία ἀντίθετος σκέψις. Ἀς δώσωμεν πρὸς ἀλλήλους τὰς χεῖρας καὶ κυκλοῦντες τὸν βασιλέα μας, ἅς βαδίσωμεν πρὸς τὸν προαιώνιον σκοπὸν τοῦ ἔθνους. Ὁ θεὸς θὰ εὐλογήσῃ τὰς προσπάθειάς μας».

Τὰ πρακτικὰ τῆς συνδιασκέψεως ἐτηρήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Καλαμάκου καὶ εὐρίσκονται κατατεθειμένα εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν.

Οὕτως ὁλόκληρος ὁ τότε πολιτικὸς κόσμος εὐρέθη σύμφωνος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν, ἣν ἐδίδεν ὁ κ. Βενιζέλος. Οἱ παραστάντες ἐπίστευσαν ὅτι εἰσερχόμεθα εἰς τὸν πόλεμον. Ὁ βασιλεὺς μόνον ἐ-

τήρησε σιγὴν καὶ ἡδύαριστον ἀπλῶς τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγούς, ἡ δὲ συνεδρίασις ἐκείνη διελύθη. Διεδόθη τότε εἰς τὴν πόλιν ὅτι ὑπῆρξεν ἀπόλυτος συμφωνία εἰς τὸ ἀνακτοδοῦλιον. Ὁ κ. Ρωμάνος, πρεσβευτὴς τότε ἐν Παρίσι καὶ διαμένων ἐνταῦθα, ἔλαβε τὰς δεούσας οδηγίας καὶ ἀπῆλθε τὴν ἐπομένην πρωΐαν. Ὀλίγας ὥρας ὁμοῦ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ὁ βασιλεὺς Σάγκ διεβίβαζε τηλεγράφημα εἰς Γερμανίαν ὅτι ἐπῆλθε ριζικὴ ἀσυμφωνία βασιλέως καὶ κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἐπέκειτο ἡ παραίτησις αὐτῆς καὶ ἡ διάλυσις τῆς βουλῆς. Ὁ Σάγκ δὲ ἦτο ὁ κάλλιον πάντων πληροφορημένος.

Πράγματι τὴν μεσημβρίαν ἀ-

νελθὼν εἰς τὰ ἀνάκτορα ὁ κ. Βενιζέλος ἐπληροφορεῖτο παρὰ τοῦ ἡγεμόνος ὅτι ὑπῆρχε διαφωνία μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠναγκάσθη κατ' ἀκολουθίαν νὰ παραιτηθῇ. Οὐδεὶς ἐκ τῶν παραστάντων ἐκλήθη νὰ σχηματίσῃ κυβερνήσιν. Ἀνετέθη δὲ ὁ σχηματισμὸς αὐτῆς εἰς τὸν Δημήτριον Γούναρην, ὅστις εἰς τὴν βουλὴν εἶχεν ἕνα μόνον ὁπαδόν, τὸν κ. Γαλδάρην, οὗτος δὲ σχηματίσας κυβερνήσιν διέλυσε τὴν βουλὴν. Ὁ κ. Βενιζέλος ὅπως μὴ παραστῇ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν ἀπῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπιστρέψας μετέβη εἰς Λέσβον, ὁπότεν παρηκολούθησε τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα. Αἱ ἐκλογαὶ ἔδωκαν μεγάλην πλειονοψηφίαν εἰς τὸν κ. Βενιζέλου, οὕτω δὲ καὶ ὁ λαὸς ἐνέκρινε τὴν πολιτικὴν, ἣν εἶχε συμμερισθῇ ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος.

Δὲν ὑπῆρχε κατ' ἀκολουθίαν διαφορὰ γνώμης ἐν Ἑλλάδι. Καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ὁ λαὸς ἐξεδήλωσε βραδύτερον τὴν ἐμπιστοσύνην του πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Βενιζέλου. Δὲν ἠκολούθησεν ἐπομένως αὐτὸς ἄλλην πολιτικὴν, παρὰ ἐκείνην ἣν ὑπεστήριξεν ἀρχικῶς καὶ τὴν ὁποίαν ἀπεδέχθησαν ὅλοι, πλὴν τοῦ βασιλέως, ὅστις κατείχετο ὑπὸ τῆς ἐμμονῆς ἰδέας ὅτι ἡ νίκη θὰ ἐκκλινεν ἐν τέλει ὑπὲρ τῆς Γερμανίας.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἡ ἀποδοκιμασθεῖσα κυβερνήσις ἐξηκολούθει νὰ παραμένῃ εἰς τὴν ἀρχὴν, μὴ δεικνύουσα οὐδεμίαν διάθεσιν νὰ παραιτηθῇ. Ἐπὶ τέλους ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον παρέμεινεν, ἠναγκάσθη νὰ ὑποβάλῃ παραίτησιν. Ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα τὰ πράγματα δὲν μετεβλήθησαν. Ὁ ἡγεμὼν δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἔθνους, κατεπάτει μάλιστα τοὺς θεσμοὺς τῆς χώρας, καὶ ἀφοῦ ἐκάλεισεν ἐπιστρατεύσιν, ὅπως, ὡς ἔλεγεν, ἀνακρατήσῃ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν πόλεμον μετὰ τῶν Κεντρικῶν Αὐτοκρατορικῶν, διητήρησεν αὐτὴν ἐπὶ ἑνδεκα μῆνας καταπονῶν ἀδίκως καὶ παραλόγως τὸν ἐπιστρατευθέντα λαόν, ὅπως ἐξαναγκάσῃ αὐτὸν νὰ ζητήσῃ ὁ

Ιδιος την αποστράτευσιν του. Έσχηματίσθη τότε η περίεργος εκείνη κυβέρνησις, η μη χαίρουσα την εμπιστοσύνην της άρτι εκλεγείσης βουλής και ειρικομένη εις πλήρη αντίθεσιν προς το παταγωδώς εκδηλωθέν λαϊκόν φρόνημα. Οι όροι του πολιτεύματος είχαν ανατραπή. Διελύθη η εκλεγείσα βουλή, κατά τας εκλογάς δέν συμμετέσχον οι φιλελεύθεροι και αφέθησαν άνευ αντιδράσεως τινος να εισέλθουν εις την βουλήν οι αντίθετοι. Τότε επανουσιόσθη το μοναδικόν φαινόμενον να άνεβοκατεβαίνουν κυβερνήσεις άλιενοόμεναι από τών δρόμων και πότε να καλήται ο κ. Καλυγρόπουλος και πότε ο Σπυρίδων Αάμπρος, ούτω δέ ούδδ έχνος απέμεινε πλέον από το πολιτεύματος εκείνου, το όποιον είχαν επιβάλει τρεις λαϊκαί επαναστάσεις, η μία τών όποιων είχε σαρώση ήδη μίαν δυναστείαν, θα εσάρωνε δέ και η τρίτη άλλην μίαν, άνευ της έπιμονής του κ. Βενιζέλου, όστις συνεκράτησεν αυτήν.

Συνέβαινε δηλαδή κατά την περίοδον εκείνην, ότι επί τών ήμερών της δικτατορίας του κ. Παγκάλου. Οι άνερχόμενοι εις την άρχήν δέν είχαν την έγκρισιν της βουλής. Ήσαν αξιόλογοι άνθρωποι ληφθέντες κατά την δεινότητην εκείνην περίοδον από τους φιλολογικούς συλλόγους. Το πάν πλέον εξηρτάτο από την θέλησιν του ήγεμόνος. Αντί τών δημοκρατικών ταγμάτων ήνθουν οι σύλλογοι τών επιστράτων και ή κερασεά διεδραμάτιζε το πρόσωπον της ισχύος του νόμου.

Εδίχασαν ούτοι τόν λαόν και έδημιουργήθη μία άφόρητος κατάστασις πραγμάτων. Επηκολούθησε φυσικώτατα πλέον η επανάστασις της Θεσσαλονίκης. Άλλοίμονον εάν δέν έγινετο και εκείνη. Η Ανατολική Μακεδονία είχε παραδοθή ήδη εις την Βουλγαρίαν μετά τών πολεμοφοδίων, έν μέγα δέ σώμα στρατού ήχθη αιχμαλώτων εις το Γκαϊρίτς. Η Θεσσαλονίκη πλέον εκινδύνευσεν να άπολεσθή και να μαρानθοϋν όλοι αι δάφναι τών βαλκανικών νικών. Τα επακολούθησαντα έν Αθήναις συμβάντα είνε πασίγνωστα. Κατά τας ήμέρας του Νοεμβρίου του 1916, η βουλή είχε μεταβληθή εις Βαστίλλην. Κατά χιλιάδας έρρίπτοντο εις τας φυλακάς οι πολίται εκείνοι, όστινες δέν εθαύμαζον τους άνασυρμένους μύστακας του Κάιζερ και δέν υπέκυπτον εις τας άξιώσεις του χαριστάτου βαρώνου Σέγκ. Ούδεις έτόλμα να διαμαρτυρηθή. Αι εισαγγελικαί αρχαί έγκατασταθείσαι εις τα καπηλεία εξέδιδον έντάλματα συλλήψεως καθ' οιοδήποτε, τόν όποιον ύπεδείκνυε μία συμμορία ενός Λύγκου. Το μικρόν φρουραρχείον έδίδκαζε και κατεδίδκαζε τους πολίτας, όπισθεν δέ του νοσοκομείου Συγγρού εξέτελούντο αι θανατικά αποφάσεις. Παρέστην μίαν ήμέραν εις θέαμα έξωθεν της βουλής μοναδικόν εις τα χρονικά της ιστορίας. Υπερτριάκισι πολιταί δεμένοι ανά δύο και ανά τρεις παρετάσσοντο εις την όδον Σταδίου δερόμενοι υπό τών κερασεοφόρων, καθ' ήν στιγμήν ο κινηματογράφος

κατεγίνετο να διαιωνίση την πολιτικήν αυτήν δόξαν. Αι δέ τότε έφημερίδες του μοναρχικού καθεστώτος περιέγραφον έν λεπτομερείαι τας έπαισχύντους εκείνας σκηνάς.

Ενθ' δέ ταιαυτα συνέβαινον έν Αθήναις, δύο μυριάδες Έλλήνων έρρίπτοντο εις την θάλασσαν, όπως αποφύγουν την καταδρομήν, πολλοί δέ εξ αυτών εύρον τόν θάνατον υπό τών έλλοχεύόντων γερμανικών υποβρυχίων.

Όλα αυτά τα όποια διέπραξαν οι ψυχοδυνάμει έλησμονήθησαν έντελώς. Σας όμολογώ ότι κατά την ασθένειαν του Κωνσταντίνου άναδα κερία εις τας εκκλησίας, ιδών όμως τας σκηνάς εκείνας, κατενόησα εις όποιον θηρίον μεταβάλλεται ο άνθρωπος, όταν παρσώρη αυτόν το πολιτικόν πάθος και λείψη η αξιοπρέπεια και η αιδώς.

Μου επροξένησεν δέ έντύπωσιν ότι όταν έπέστρεψεν ο κ. Βενιζέλος εκ Θεσσαλονίκης, όλοι εκείνοι, όστινες έδημιούργησαν τα αίσχη ταυτα, δέν έδωκαν δικήν, άλλ' άπλως μετεφέρθησαν εις τας νήσους, όπως ασφαλισθών έν εκ της όργης τών παθόντων. Τοϋτο δέ θεωρείται ως τυραννία βενιζελική. Κανείς δέ εκ τών κυρίων αυτών δέν άναμνήσκαται τα τρομερά εκείνα συμβάντα.

Την αξιοθρήνητον συνέχαιαν τών μετά την 1ην Νοεμβρίου γενομένων τίς δύναται πλέον να άναφέρη; Αυτά αποτελούν τραγωδίαν, όμοιαν της όποιας ούδέποτε είδε το ελληνικόν γένος. Δι' αυτά όμιλου ο έκρίτωμός του ελληνισμού της Μικράς Ασίας, αι μυριάδες τών αιχμαλώτων στρατιωτών, αι δημοσιευθεσαι εγκύκλιοι του Νικ. Θεοτόκη, όστις παρεκάλει τους αξιωματούχους να μεταδούν εις το μέτωπον, αντί να τραγουδούν εις τους δρόμους τόν «Ύμνον του ήητου», το πένθος μιας άπεριγράπτου ήττης και ο δλεθρος 1.000.000 τούλάχιστον Έλλήνων.

Επρεπε βεβαίως όλα αυτά να ριφθούν εις την λήθην και να σιγήσουν τα πάθη, άλλ' αφού το έπιθυμούν, ως τους υπενθυμίσωμεν ταυτα, δια να μη παρκαθίσκουν και πλαστογραφούν μίαν πρόσφατον ιστορίαν τόσον άνασχύντως.

Παρακαλώ να δεχθήτε τα σέδη μου Ένας άλλοτε θαυμαστής του βασιλέως

φωθ Οα/μ/μ 4 Ν/βρί 1926

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΔΡΥΣ

(Αρθρον του υποψηφίου του Συνεργατικού Αγροτικού Κόμματος κ. Πά'λη)

Εκ τών Έλληνικών Χωτών αι όποιαι ήτύχησαν να επανακτήσουν την έλευθερίαν των, καμμία άλλη δέν υπέστη τόσας δοκιμασίας και δέν ήγωνίσθη τόσον σκληρούς άγώνας δια να διατηρήση τόν έθνισμόν της επί Τουρκοκρατίας, όπως η Μακεδονία.

Ενθυμούμεθα όλην την μαύρην εκείνην περίοδον ήτις επηκολούθησε τόν άτυχή πόλεμον του 1897, ότε το Παλαιόν Βασίλειον είχε παραλύσει τελείως, εις δέ την Μακεδονίαν είχε ύψώσει την κεφαλήν της η Βουλγαρική προπαγάνδα άπειλούσα να έξοντώσιν τόν Έλληνισμόν.

Και τότε πολλούς οι πολιτευόμενοι, άπεροφημένοι με τας ευτελείς διαρέσεις της καθημερινής μικροπολιτικής, εξέχασαν ότι

πάσχει μία Μακεδονία ήτις αγωνίζεται τόν περι πάντων άγώνα. Μόνον εις όρισμένους εκλεκτούς κύκλους, όπως υπήρξεν ο Οίκος του εύγενοϋς εκείνου τέκνου της Μακεδονίας, του μακαρίτου Στεφάνου Δραγοϋρη, ήδύνατο να συναντήση τις τους ένδιαφερόμενους δια την τύχην του έξω Έλληνισμού. Μόνον δέ εις τους κύκλους εκείνους κύριον θέμα τών συζητήσεων και κυρία άπασχόλησις πάντων ήτο η άπελευθέρωσις της Μακεδονίας και η όργάνωσις της Αμύνης της Έλληνικότητος αυτής.

Από τότε μέχρι του 1908, έτους της κηρύξεως του Τουρκικού Συντάγματος, δεινός υπήρξεν ο άγών. Ο Έλληνομίος της Μακεδονίας, έν τη άποφάσει του να διατηρήση την Έθνικην κληρονομίαν, υπέστη θύσις και διέτρεξε κινδύνους τους όποιους πολλάκις σήμεραν τείνομεν να λησμονήσωμεν. Και όμως εις τους άγώνας εκείνους οφείλεται ότι πάσχει σήμερα Έλληνική Μακεδονία. Η Μακεδονική Δρύς, παρ' όλους τους κλυδωνισμούς, δέν έλύγισε, άλλα έστάθη όρθία και όπως ήδυνήθη σήμεραν να σιάσει υπό τους βλάδους της, τους άτυχήσαντας άδελφούς της Ανατολικής Θράκης, της Μικράς Ασίας και του Πόντου.

Επήλθεν η μετά το 1908 εποχή. Νέος κίνδυνος άνεφάνη, ο Νεοτουρκισμός, η πρώτη εμφάνισις του Τουρκικού Έθνικισμού όστις διαβλέπων εις τας έθνικότητας τόν σάρκα και τώεργον τα σπλάχνα της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, εκήρυξε τόν πόλεμον κατά τών προνομίων. Και τότε εύρέθησαν θαρραλέα τέκνα της Μακεδονίας, όπως ο Γεώργιος Μπουσίος, οι όποιοι δέν έφοβήθησαν ν' άνταρτίσουν ένα Ταλαάτ και ένα Ένβερ και τόν ίδιον Τουρκόν δικτάτορα Σεφκέν Πασσά.

Οι άγώνες εκείνοι, μυσιολημονήμενοι σήμεραν, μάς έφεραν εις τους έντυχείς άπελευθερωτικούς πολέμους του 1912-1913.

Άλλά τότε οι διάφοροι πολιτικοί της Παλαιάς Ελλάδος, οι όποιοι μέχρι της στιγμής εκείνης είχαν άγνοήσει τι έστι Μακεδονία, είσήλασαν εις την χώραν ταύτην και ήσυχολήθησαν ούχι με την μελέτην τών ιδιαιτερώων της άναγκών και την άνάπτυξιν τών πόρων της άλλα με την δημιουργίαν τών προσωπικών κομμάτων. Η πολιτική συγκέντρωσις και άφομοίωσις, όπως η διοικητική ταιαυτη, υπήρξαν το ιδεώδες όλων εκείνων τών κομμάτων.

Τα έθνικά άτυχήματα τα όποια υπήρξαν το αποτέλεσμα της μεγάλης διαίρέσεως του 1915, δέν τους έσφραδόνισαν. Κηρύττον αι διαλείψεις την διαίρεσιν το. μίσος, την διαφθοράν αδιαφοροϋντες δια τα πάντα.

Ο ιστορικός Φραντζής άναφέρει ότι κατά τας παρανομίας της πολιορκίας της Κωνσταντινουπόλεως ο Αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος έποίησας υστάτην εκκλήσιν προς τους και τότε δεινώς διαπληκτιζόμενους Έλληνας όπως, αφήνοντας κατά μέρος τας έριδας, ένωθοϋν δια την σωτηρίαν της πατρίδος. Δυστυχώς εις την πατριωτικήν εκείνην εκκλήσιν εκώφευσεν η πτό τόν Μέγαν Δούκα Νοταράν άντιπολίτευσις ήτις επέμενε να καταφέρωνται έναντίον του Αυτοκράτορος, οι καταπροδόσαντες την εκκλησίαν. Και ο μέν Κωνσταντίνος Παλαιολόγος έπεσε μαχόμενος επί τών επάλλεων της Πύλης του Ρωμανού, ο δέ Μέγας Δούξ Νοταράς αιχμαλωτισθείς παρὰ τών Τούρκων εθανάτωθη, ένθ' ο Έλληνομίος έβυθίζετο εις την σκλαβίαν τεσσάρων αιώνων.

Και σήμεραν τα αδιάλλακτα κόμματα έξαπολούν να κηρύσσουν το Ευάγγελιον της διαίρέσεως και του μίσους. Προσπαθοϋν να φανατίσουν τόν λαόν επικαλούμενοι ειδιώλα και μεταχειριζόμενοι συνθήματα τα όποια ίσως θα είχαν την θέσιν τους άλλοτε, εις τας κρίσεις όμως ταύτας περιστάσεις της ζωής του έθνους, δέν δύναται παρά να βλάψουν. Άλλοι μέν προσπαθοϋν να εκμεταλλευθοϋν προς κομματικών όφελος την δυστυρίαν τών άλλων δέ τόν φανατισμόν τών κατοίκων ώρισμένων τμημάτων της Παλαιάς Ελλάδος.

Υπεράνω όλων αυτών τών άσχημιών όρθούται η Μακεδονική δρύς, έμβλημα της συνεργασίας πάντων εκείνων, που άνεαρετήτως προσεύσεως, άναγνωρίζουν την Μακεδονίαν ως κοινήν των πατρίδα.

Η άνεξάρτητος Μακεδονική ιδιολογία, η όποια υπό άλλας περιστάσεις θα δύνατο να θεωρηθή ως άπλή εκδήλωσις στεου τοπικιστικού πνεύματος, σήμερα απεναντίας άποτελεί την άσπρη μιάς πραγματικής προσεγγίσεως του γηγενούς και προσφυγικού στοιχείου την μεταξύ τών όποιων διαίρεσιν προσπαθοϋν να διαιωίσουν δι' έννοήτων λόγους τα παλαιά κόμματα.

Ας προσέθω έν της Νέας Ελλάδος το πρώτον σάλλισμα της ιεράς εκείνης ενώσεως της όποιας την άνάγκην εξακολουθοϋν να παραγνωρίζουν μόνον οι τυφλοί πολιτικοί της Παλαιάς Ελλάδος.

Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΙΣ ΕΝΕΔΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Ο κ. ΤΣΙΤΣΕΚΛΗΣ

Ἐπὶ τῆς γενομένης τροπολογίας εἰς τὸ ἄρθρον 19 τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν ἡ «ἰδιοκτησία δὲν εἶνε μόνον δικαίωμα ἀλλὰ γεννᾷ καὶ ὑποχρεώσεις κ.τ.λ.», ὁ πρῶτος ὑπουργὸς κ. Π. Τσιτσεκλῆς μᾶς ἀνεκοίνωσε τὰ ἑξῆς:

«Πρόκειται περὶ μιᾶς τροπολογίας ὑποβληθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Μυλωνᾶ, ὅστις εἶχε παραλάβῃ ταύτην ἐκ τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ ἁρθροῦ 153 τοῦ γερμανικοῦ Συντάγματος, ἐχούσης ὡς ἑξῆς: «Ἡ ἰδιοκτησία ὑποχρεώνει. Ἡ χρῆσις αὐτῆς πρέπει νὰ εἶνε συνάμα ὑπηρεσία πρὸς τὸ κοινὸν καλόν.»

»Κατὰ τὴν διδομένην ἐν Γερμανίᾳ ἐρμηνείαν τῆς παραγράφου ταύτης, παρέχεται εἰς τὸν νομοθέτην εὐχέρεια, ὅπως διακωνίσῃ τὰ τῶν ἐννόμων σχέσεων ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ τοῖ ιδιωτικοῦ καὶ δημοσίου δικαίου, ὡς καὶ τὰ τῆς χρήσεως αὐτῆς, πλὴν ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Συντάγματος, ὡς ἀνεγνωρίσθη, αὕτη καθ' ἑαυτὴν δὲν δημιουργεῖ ἀμέσους νομικὰς ὑποχρεώσεις διὰ τὸν ἰδιοκτήτην.

ΑΛΗΘΗΣ ΕΝΕΔΡΑ

»Ἡ διάταξις αὕτη, διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς τοῖ-
λάχιστον ἦτο, καὶ τὴν μέχρι τοῦδε τηρηθεῖ-
σαν ἐκ μέρους τῶν ἰδιωτῶν τακτικῶν, εἶνε
εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνος καὶ ἐξοφάνιζει τὴν
ἐκ τοῦ πρώτου ἐδαφίου τοῦ ἁρθροῦ 19 καθι-
ερούμενην προϋπόθεσιν τῆς ἰδιοκτησίας κινη-
τῆς καὶ ἀκινήτου. Ἀποτελεῖ ἀληθὴ ἐνέ-
δρα ν, κατ' ἐμὲ, ἐναντίον τῆς ἰδιοκτησίας,
ἣν προσποιεῖται ὁ δυνταγματικὸς νομοθέτης
ὅτι προστάσσεται διὰ τοῦ πρώτου ἐδαφίου τοῦ
ἁρθροῦ.

»Σήμερον ἀνέγνωσα, ὅτι δύο ἐκ τῶν μελῶν
τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων—καὶ οὗ
ὁ κ. Βελέντζας—προδεχόμενοι εἰς τὴν τρο-
πολογίαν ταύτην. Ἐγὼ δυστυχῶς ἀσθενῶν
δὲν ἠδυνήθην νὰ παραστῶ κατὰ τὴν σχετι-
κὴν συνεδρίασιν, καθ' ἣν ἐγένετο δεκτὴ ἡ
τροπολογία· ἂν ὅμως εἶνε ἀληθὲς ὅτι προ-
δεχόμενοι εἰς ταύτην καὶ μέλη τοῦ κόμματος
τῶν Ἐλευθεροφρόνων, ἐκπληρόσαντες τὸς πα-
ρεδόθησαν ταῦτα, διότι διὰ τῶν ὑποβληθει-
σάντων ἐκ μέρους τοῦ κόμματος τῶν ἐγγράφων
τροπολογιῶν σαφὲς ἐκινήθη ἡ κατοχυρω-
θὲς τῆς ἰδιοκτησίας καὶ μάλιστα ὁ καθορι-
σμός τῆς πλ. ἡ ρ. ο. ἀποζημιώσεως. Ταῦ-
τα δὲ καὶ ἐγὼ διὰ τῶν ἰδικῶν μου ἐγγρά-
φων τροπολογιῶν ἐκίνησα, ἔχων ἐπ' ὀ-
φει μὴ τὸ ὀλέθριον παρελθόν εἰς βά-
ρος τῆς ἰδιοκτησίας, ὡς ἐπίσης ἐκίνη-
σα νὰ καθορισθῇ ὅτι μόνον τὰ τακτικὰ
δικαστήρια εἶνε ἀρμοδίαι νὰ κρίνουν περὶ
τῆς ἀποζημιώσεως καὶ οὐχὶ διοικητικὰ ἐπι-
τροπὰ ἢ διοικητικὰ δικαστήρια. Εἶνε γνω-
στόν, ὅτι ὁ ὅρος «διὰ τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ»
τοῦ παλαιοῦ συντάγματος τοῦ 1863 καὶ τοῦ ἀ-
ναθεωρηθέντος τοῦ 1911 πολλαχῶς κατεστρα-
τηγῆθη εἰς τὸ παρελθόν διὰ τῆς ἰδρύσεως
εἰς διοικητικῶν δικαστηρίων εἰς ἐπιτρο-
πῶν.

ΕΣΠΕΤΕΜΕΝΗ Η ΨΗΦΙΣΙΣ

Ἄ κ. Τσιτσεκλῆς προσέθετον ἀκολούθως
ὅτι «ἡ ὑψιφίσις τῆς τροπολογίας δι' ἐννεα μὲ-

νον ὑψῶν ἔναντι τῶν 30 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ
τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἀποδεικνύει ὅτι
αὕτη ἦτο ἐδεσπόμενη, ἔδει δὲ νὰ ἀναβληθῇ
προσκαλουμένων καὶ τῶν ἀπόντων μελῶν,
προκειμένων περὶ τοδοῦτον ὁποῦδαισάτου (ἡ
τῆματος, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἑρμείαν τοῦ
μακαρίτου Δραγοῦμην, ἀποτελεῖ «τιμαθλὴ ἀ-
δάμαντα» τοῦ Συντάγματος.»

ΔΕΝ ΘΑ ΨΗΦΙΣΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

»Πέποιθα, κατέλινεν ὁ κ. Τσιτσεκλῆς, ὅτι
ἂν ἐπαναληθῇ ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ὑποθετορία,
ἡ τροπολογία αὕτη θὰ ἀπορριθῇ, ἀλλὰ καὶ
ἂν δὲν γίνῃ τοῦτο, πάντως ἡ Βουλὴ δὲν θὰ
δεχθῇ τοιαύτην ὑπονομένην τῆς ἰδιοκτησίας.
Διὰ τῆς τροπολογίας διανοίγεται διάπλατα
τὴν θύραν εἰς τὸν κομμοινισμόν καὶ τὸν κα-
θιστώμενον θρασύτερον. Ἐπὶ πλέον δὲ δέον τὸ
ἄρθρον νὰ διηπληρωθῇ καὶ διὰ τοῦ καθορι-
σμοῦ τοῦ ποδοῦ τῆς ἀποζημιώσεως, τιθεμέ-
νης ἀναλόγῳ λέξεως «πλήρως» ἢ «προσι-
κοῦσης», ἢ «δικαίας», ὡς ἔχουν σχεδὸν πᾶν-
τα τὰ συντάγματα καὶ αὐτὸ τὸ Γερμανικόν.

ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ἄ κ. Τσιτσεκλῆς, εἰς ἐρώτησιν τοῦ δυντά-
κτου μας, προσέθετον ὅτι κατ' ἐφαρμογὴν τῆς
γενομένης προτάσεως εἰς τὸ ἄρθρον 19 θὰ
ἦτο δυνατόν, ἐκδιδομένον σχετικὸν νόμον, νὰ
ἐπιβληθῇ εἰς ἰδιοκτήτην νὰ μὴ κτίσῃ τὸ οἰ-
κόπεδόν του ἀλλὰ νὰ τὸ κάμῃ κήπον ἢ νὰ
τὸ κτίσῃ θέατρον ἢ κινηματογράφον. Ἐπίσης
θὰ ἠδύνετο νὰ ἐποχρεωθῇ ἰδιοκτήτης οἰκο-
πέδον νὰ κτίσῃ τοῦτο ἐντός ἑξ μηνῶν κτλ.
Πλείοντι ἄλλα ὁδαιτὸς περιπτώσεις ὑπο-
νομένης τῆς ἰδιοκτησίας θὰ ἠδύνετο νὰ
παρουσιασθῶν.

ΘΑ ΖΗΤΗΘΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ

»Ὡς πληροφόροῦμεθα, ὑπὸ μελῶν τῆς Συν-
ταγματικῆς ἐπιτροπῆς θὰ ζητηθῇ ἀναθεω-
ρήσις τῆς λαμβεθείσης ἀποφάσεως δι' ἧς ἐγένε-
το δεκτὴ ἡ τροπολογία καὶ νέα ἀπόφασις
τῆς ἐπιτροπῆς παρόντων περιδοτέρων μελῶν
αὐτῆς.

Θεορεῖται δέβαιον, ὅτι θερομένον ἐκ νέ-
ον τοῦ ζήτηματος πρὸ τῆς ἐπιτροπῆς, ἡγενομέ-
νη προχθὲς δεκτὴ τροπολογία θ' ἀπορριθῇ
ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπιτροπῆς, χωρὶς οὗ-
το νὰ παραδῇ ἀνάγκη ν' ἀποφασθῇ ἐπ' αὐ-
τῆς ἡ Βουλὴ.

Καθυμερινὴ 23 φεβρ. 1927

ΑΠΟ ΗΜΕΡΑΣ ΕΙΣ ΗΜΕΡΑΝ

ΛΟΞΥΓΓΑΣ

Ὅπως ὁ ποτικὸς: Τρουπάει τοί-
χους, πατώματα, πόρτες, στέγες καὶ
παράθυρα, τρυπᾷναι σὲ μασούλα,
σὲ σιγάρια, σὲ νιουλᾶπια, σὲ ἀποθή-
κας, σὲ κελλάρια καὶ ψάχνει ἀνα-
δεύοντας τὴ μούρη του, δομίζεται νὰ
βοῇ καὶ καὶ τὸ τομπίρη. Τίποτε
δὲν ἀφίνει χωρὶς νὰ τὸ σημαδέψῃ μὲ
τὰ λεπτὰ κοφτερὰ δοντάκια του. Ὑ-
φάσματα, βιβλία, τυριά, ὄσπρια, σι-
τάρια, καλαμπόκια, λάδια, βούτυρα,
ψωμὶ, ξηροὺς καρπούς, ἀπόλα θὰ
πάρῃ μεζέ. Φοβερόν καὶ λίχνον τρα-
κικὸν καὶ ὁ φόρος, μὲ δέυτερόν καὶ
ἐδαυσθητότερον ῥύγχος. Τρυπῶνοντας
καὶ ψάχνοντας παντοῦ ὅπου εἶναι
δυνατόν, νὰ ὑπάρξῃ μέσον ἱκανοποιή-
σεως τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν, ἀπὸ

τῶν μεγαλειτέρων μέχρι τῶν ἐλαχι-
στων, τὰ βοῇκε ὅλα καὶ πῆρε τὸ μεζέ
του. Ἀχόρταγος, ὅπως ὁ ἀδηνάργος
ποτικὸς, δὲν ἔπαυε νὰ τρυπῶνῃ
παντοῦ καὶ νὰ δομίζεται γὰ νὰ βοῇ
κάποιο καινούριο μεζέ. Ἔτσι βοῇκε
τὸν ἄμβυκα.—«Τι προῖμα εἶν' αὐτό;»
Στάθης καὶ τὸν ἐκοίταξε, τὸν ἐξή-
τασε ἀναδεύοντας τὸ ῥύγχος του, τὸν
μυρίστηκε ἀποδῶ, τὸν μυρίστηκε ἀ-
ποκεῖ καὶ διαν ἀντελήφθη ὅτι ἀπὸ τὰ
μηδαμινὰ καὶ τ' ἀχρηστα, ἀπὸ τὰ
τοῖπουρα, τὰ κούμαρα, τὰ σάπια κα-
λαμπόκια, τὰ σάπια δαμάσκηνα καὶ
τὰ μοῦρα μάζευε σταγόνα πρὸς στα-
γόνα τὸ οἰνόπνευμα, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ
ἄνθρωπος ἱκανοποιεῖ πολλὰ καὶ ποι-
κίλας ἀνάγκας, τοῦ ῥίχτηκε. Τὸν τοίμ-
πησε μιὰ, τὸν δάγκωσε δύο, τὸν ξανα-
τοίμπησε, τὸν ξαναδάγκωσε κ' ὅλο
περὶ τὸν ἄμβυκα γυρίζει καὶ ἀνασα-
λεύει τὴ μούρη του. Ὁ ἄμβυξ! Τὸ
κοντὰρι γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖον πλέκει
καὶ ξεπλέκει ἡ ἑλληνικὴ Βουλὴ τὸ
οἰκονομολογικὸν γαϊτανάκι. Δὲν ὁ-
πάρχει βουλευτικὴ περίοδος κατὰ τὴν
ὁποῖαν δὲν ἐθίζηθ' ὁ ἄμβυξ.

Καὶ μὲ τὸν Δηληγιάννην καὶ μὲ τὸν
Σιμόπουλον καὶ μὲ τὸν Δραγοῦμην
καὶ μὲ τὸν Ράλλη, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν
Τρικούπη τὸν Χαρίλαον, ἡ Βουλὴ
ἐγύριζε γύρω ἀπὸ τὸ χάλκινον αὐτὸ
σκεῦος, ὅπως οἱ Μεμπλεμπήδες γύρω
ἀπὸ τὸν νοητὸν ἥλιον, καὶ, ἐκεί-
νον κροιοῦντος, ἡλλάλαζον παννυ-
χίως:—«Ὁ ἄμβυξ, τοῦ ἄμβυκος, τὸν
ἄμβυκα, ὦ ἄμβυξ, οἱ ἄμβυκες, τῶν
ἄμβυκων, τοῖς ἄμβυξι...» Κ' ἐβόα, ὁ
Ἀλεξάνης, κ' ἐβροντᾷ ὁ Τρικούπης
καὶ δέξφωνοῦσε ὁ Δηληγιάννης, κ' ἐ-
γίνετο χλωμότερος ὁ Σιμόπουλος, κ'
ἐσιγμάτιζεν ὡς ἐχίδνα ὁ Ράλλης, καὶ
μίαν νύκτα ὁ Δραγοῦμης ἀντεράπη
ἀπὸ τὸν ὁπουρικὸν θῶκον ὑπὸ τῶν
ἄμβυκων. Ὅλοι οἱ ἄμβυκες τῆς Ἐλ-
λάδος δὲν παρήγαγον τόσες σταγόνες
οἰνοπνεύματος ὅσες λέξεις ἔχουν λε-
χθῇ εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἔχουν γραφῇ
εἰς τὸν Τύπον διὰ τὴν φορολογίαν τῶν
ἄμβυκων. Καὶ πάλιν προχθὲς ὁλόκλη-
ρος σχεδὸν ἡ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς
ἐξηγμίσθη ἀνευ ἀποτελέσματος εἰς
τοὺς ἄμβυκας. Τί τρομερόν καὶ πα-
ράδοξον σκεῦος αὐτὸς ὁ ἑλληνικὸς ἄμ-
βυξ! Ἐνῶ βγάξει πνεῦμα ἀπὸ τὸ
μοῦρο, ἀπὸ τὸ δαμάσκηνο, ἀπὸ τὰ
τοῖπουρα καὶ ἀπὸ τὸ κούμαρο ἀκόμα,
δὲν κατορθώνουν, ἐπὶ τέλους, ὅλοι
μαζὶ οἱ ἐπάροχοντες ἄμβυκες, νὰ βγά-
λουν, ἀπὸ τόσας σοφὰς ἑλληνικὰς κε-
φαλὰς, μίαν κεφαλὴν, ἡ ὁποία ν' ἀ-
παλλάξῃ τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Τύπον
καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἀπὸ τὸν χρό-
νον καὶ διαλείποντα αὐτὸν λόξυγγα:
ἄμμ... βυξ, ἄμμ... βυκος, ἄμμ...
βυξ...

ΜΠΡΑΝ

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ Η ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΑΙ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Μία ευγενής δωρεά του κ. Έμμ. Μπενάκη έφερε τὸ ζήτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ πάλιν ἐπὶ τάπητος. Ὁ κ. Μπενάκης δι' ἐπιστολῆς τοῦ ἔδωκεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀκαδημίας τὸ ποσὸν τῶν ἑπτακοσίων ἀγγλικῶν λιρῶν διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Λεξικοῦ τῆς νεωτέρας γραφομένης καὶ λαλουμένης Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ, ὅσον-δήποτε καὶ ἂν ἔγινεν ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελευταίας δωρεᾶς πάλιν τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, δι' ὠρισμένους φιλολογικούς κύκλους δὲν εἶνε νέον. Ἐχει μίαν ἱστορίαν δεκαοκτὼ ἐτῶν καὶ κανεὶς δὲν ἀγνοεῖ ὅτι τὸ Λεξικὸν αὐτὸ ἔγινεν ἀφορμὴ κάποτε καὶ ἐπιθέσεων ἀπὸ μέ- ρους ἐκείνων οἱ ὅποιοι διεφώνουν πρὸς τὸν ὅλον τρόπον τῆς ἐργασίας διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ ἢ ἐ- κείνων ποὺ ἐπίστευον ὅτι ἡ συντακ- τικὴ ἐπιτροπὴ δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ ἔργον ποὺ τῆς ἀνετέθη. Ἀλλὰ πῶς ἤρχισε τὸ Λεξικὸν αὐτὸ, πῶς ἐγενήθη ἢ ἰδέα τῆς συντάξεώς του καὶ ποίας μεταβολῆς ὑπέστη τὸ ἀρχικὸν σχέδιον; Ἡ σκέψις τῆς συντάξεως καὶ ἰδρύσεως Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ ἀνήκει εἰς τὸν κα- θηγητὴν κ. Γ. Χατζιδάκι, ὁ ὅποιος κατὰ τὸ 1908 ὑπέβαλεν ὑπόμνημα σχετικὸν εἰς τὸν τότε ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Στάνη. Ὁ κ. Χατζιδάκις ὅμως ἐφραντάσθη ἕνα Ἑλληνικὸν Λε- ξικὸν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου μέχρι σήμερον. Ὁ ἀ ἐξητάζετο δηληδὴ ἢ σημασία κάθε λέξεως, αἱ παραλλα- γαὶ τῆς καὶ ἡ ἐτυμολογικὴ ἱστορία τῆς ἀπὸ τῶν πλείον ἀπομακρυσμένων ἐ- ποχῶν, ὅσαι φυσικὰ κατέλειπον φιλολο- γικὰ μνημεῖα. Πολλὴ γρήγορα ὅμως κατενόηθη ὅτι παρομοία ἐργασία θὰ ἀπῆται καὶ μεγάλους οικονομικούς πό- ρους καὶ μακρότατον χρονικὸν διάστη- μα καὶ θ' ἀντεμετώπιζε τεχνικὰς δυσ- χερεῖας, αἱ ὁποῖαι θὰ καθυστέρουν πο- λὺ τὴν ἔκδοσιν. Ἐπὶ πλέον ὑπῆρχε καὶ ἕνας ἄλλος κίνδυνος: Νὰ χαθῇ ὁλόκλη- ρος ὁ γλωσσικὸς θησαυρὸς τῶν διαλέ- κτων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς, διαλέκτων αἱ ὁποῖαι ἔπαυσαν σήμερον ὑφιστάμεναι, ὅπως π.χ. ἡ τσακωνικὴ κ.α. τῶν ὁποίων ὅμως ἡ γνῶσις καὶ ἡ διάσωσις ἔχουν σοβαρὰν φιλολογικὴν σημασίαν διὰ τοὺς μελετητὰς τῆς γλώσσης, ἀποτε- λοῦν δὲ ἀπαραίτητον βοήθημα καθὲ ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων, καὶ ἰδιαιτέ- ρως τῶν λογοτεχνῶν. Καὶ ἐνθ' οὗ ὅλι- κὸν τῆς ἀρχαιότητος ἔχει ὁλόκληρον διασωθῇ εἰς τὰ κείμενα καὶ τὰς ἐπι- γραφὰς ποὺ φυλάσσονται εἰς τὰ Μου- σεία ὅλον τὸ νεώτερον ὅλικόν ἐκινδύ- νευε νὰ χαθῇ. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη νὰ συνταχθῇ ἡ λέξις τῆς δημόδους ἑλληνικῆς γλώσ-

σης, τὸ ὁποῖον νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς διαλέκτους, ἔχον ὡς βάσιν τὸν γρα- πτόν καὶ προφορικὸν λόγον ἀπὸ τοῦ 1800 καὶ ἐντεύθεν. Τοιοῦτοτρόπως ἀπεφασίσθη ἡ σύνταξις καὶ ἔκδοσις τοῦ λεξικοῦ τῆς δημόδους ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἡ ἰδέα ὅμως τοῦ λεξικοῦ εἶχε ν' ἀν- τιμετωπίη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅσο σοβα- ρώτατα προβλήματα: Πρῶτον τὸ οἰ- κονομικόν, τοὺς πόρους ὁπλαστὸν τοῦ ἀ- παιτοῦνται δια παρομοίον ἔργον καὶ δεῦτερον τὸ πρῶτον ὅλικόν τοῦ ὁποῖον θὰ ἐκρηθίσμεν ὡς ἀρχικὴ βάση διὰ τὸ λεξικόν. Καὶ τὸ μὲν οικονομικόν, κατὰ πρόχειρον τρόπον, ἐλίθη μὲ τὸ Δωριθεῖον κληροδότημα ἐκ δεκα μόνον χιλιάδων δραχμῶν ἐτησίως, ὅσον ἀφο- ρᾷ δὲ τὸ ἀρχικὸν γλωσσικὸν ὅλικόν τοῦτο εὐρέθη (1ον) εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ γνωστοῦ συλλόγου «Κορᾶς», τὸν ὁ- ποῖον πρὸ ἐτῶν διηύθυνον ὁ Δραγούνης καὶ ὁ Χατζιδάκις καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε προκηρύξει γλωσσικούς διαγωνισμούς καὶ εἶχε συνεπὲς ἔτοιμον γλωσσικὸν ὅλικόν πρὸς ἀποδεκτικῶν, 2ον εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ ὁριολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἐ- τῶν ἐπίσης προεκήρυξε γλωσσικούς διαγωνισμούς καὶ εἶχε συλλέξει πολὺ- τιμον ὅλικόν (καὶ 3ον) εἰς τὰ ἔντυπα γλωσσικὰ διαδύκων διαλέκτων, ἐθ' ὅσον δὲ ἐπέτρεπον οἱ οικονομικοὶ πό- ροι τοῦ λεξικοῦ ἀπετέλλοντο συντάκται του εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος πρὸς μελέτην τῶν τοπικῶν γλωσσί- κων ἰδιωμάτων. Τὰ μέρη ποὺ ἔχουν μελετηθῇ εἶνε αἱ Κυκλάδες ἀπὸ τὸν κ. Κορκουλή, ἡ Αἰτωλία καὶ ἡ Κρήτη.

Οἱ πόροι ὅμως τοῦ λεξικοῦ ἦσαν τόσον μικροὶ ὥστε μόλις διὰ δύο συν- τάκτας ἐπάρκουν. Εἰς τὰ 1909 μό- νον οἱ κ.κ. Μπούτουρας καὶ Πεζό- ποιλος ἀπέτελουν τὴν σύνταξιν τοῦ Λεξικοῦ. Οἱ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ ὁ παγκόσμιος κατόπιν ἐστέρησαν τὸ Λε- ξικὸν καὶ πάλιν προσωπικῶς καὶ μό- νον εἰς τὰ 1918, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ κ. Βενιζέλου, τὸ Λεξικὸν ἀποκτὰ μεγαλειτέρους πόρους καὶ δωδεκαμελῆ σύνταξιν. Οἱ πόροι τοῦ ὁμήρου ἀνεύοντο εἰς 600 χι- λιάδας ἐτησίως ἀλλὰ διὰ λόγους οἰ- κονομικῶν οἱ συντάκται του ἀπὸ 12 ἡλυστώθησαν εἰς 7. Οἱ πόροι ὅ- μως αὐτοὶ ἐπάρκουν διὰ τὴν σύντα- ξιν ἀλλ' ὅχι διὰ τὴν ἔκδοσιν. Τὸ ἀπο- δεκτικὸν ὅλικόν εἶνε πολὺ καὶ τὸ Λε- ξικὸν ἔχει ἑτοιμὴν ἐργασίαν πρὸς ἔκ- δοσιν μέχρι τοῦ στοιχείου «Κ». Τὰ μέσα ὅπως τῆς ἐνδόσεως ἔλειπον. ἀλλ' εἰς τὴν δὲ διὰ τῆς δωρεᾶς Μπενάκη ἐν- τὸς διμήνου θ' ἀνοίξῃ ἡ ἐκτίπσις τοῦ πρώτου τόμου, ὁ ὁποῖος ὑπαλο- γίζεται ὅτι θὰ εἶνε ἔτοιμος μετὰ διε- τῆαν.

Εἰς τοὺς φιλολογικούς ὁμοῦς ἀνθρώπους, ὅπου κατ' ἐξοχὴν θάλλει ἡ ἀντιλογία,

δὲν ἦτο δυνατόν τὸ Λεξικὸν νὰ προχω- ρήσῃ δίχως νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τῇ αὐστηροτέρᾳ ἐπίκρισιν τῶν φιλολο- γικῶν κύκλων. Οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ λεξι- κοῦ παραπονοῦνται ὅτι εὐρίσκεται με- τὰ τοῦ πυρὸς τῶν καθαρειουσίων καὶ τῶν δημοτικιστῶν. Οἱ πρῶτοι κα- ταφέρονται διότι ἡ σύνταξις λεξικοῦ τῆς δημόδους θὰ δώσῃ τρομερὰ ὄπλα εἰς τὸ δημοτικιστικὸν στρατόπεδον, οἱ δὲ δεῦτεροι διαφωνοῦν ὅσον ἀφορᾷ

τὰ πρόσωπα τῆς συντακτικῆς ἐπιτρο- πῆς, τὰ ὁποῖα θεωροῦν, ἐκτὸς ὀλέγων, ὁπαδοὺς τῆς καθαρειούσεως. Συγκε- κριμένως ὁ κ. Ψυχάρης πρὸ δύο ἐτῶν ἔλεγε εἰς τὸν ὑποφαινόμενον, ὅτι εἶνε μὲν τὸ Λεξικὸν τῆς δημόδους, ἀλλ' αἱ ἐπεξηγήσεις τῶν λέξεων καὶ αἱ σημειώ- σεις γράφονται εἰς τὴν καθαρειούσαν, ἐπὶ πλέον δὲ πολλοὶ συντάκται του, μὴ ὄντες δημοτικισταί, δὲν ἔχουν τὸ κατὰλληλον αἰσθητήριον διὰ νὰ κρί- νουν δημοτικὸν ὅλικόν.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀντιλογιῶν αὐτῶν αἱ ὁποῖαι ἡμπορεῖ νὰ ἔχουν μίαν βᾶ- σιν, ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ μετριάσουν τὴν σημασίαν τοῦ λεξικοῦ, ἡ σοβαρο- τέρα δημοτικιστικὴ ἀντιλογία εἶνε ἐ- κείνη ποὺ διευτώθη ἀπὸ τοὺς περὶ τοὺς κ. κ. Ἀποστολάκη καὶ Δελμού- ζον δημοτικιστικούς κύκλους, οἱ ὁποῖοι φρονοῦν ὅτι τὸ Λεξικὸν ἐξησθένησε τὸ λαογραφικὸν ἀρχεῖον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ μόνη ὑπηρεσία ποὺ ἔχει προορισμὸν νὰ περισυλλέγῃ καὶ νὰ διασώζῃ τὸ νεώτε- ρον γλωσσικὸν καὶ λαογραφικὸν ὅλι- κόν. Τὸ Λεξικὸν εἶνε κόπως ἐπιστημο- νικὴ καὶ κριτικὴ ἐργασία ἐπὶ ὑπάρχον- τος ὅλικου, ἐνθ' ὁ λαογραφικὸν ἀρ- χεῖον περισυλλέγει καὶ διαφυλάσσει τὸ ὅλικόν διὰ νὰ τροφοδοτήσῃ ἕνα λεξι- κόν. Οἱ αὐτοὶ ὅμως κύκλοι, καίτοι ἔ- χουν σοβαρὰς ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας ἐν τῷ Λεξικῷ, ἐν τούτοις φρονοῦν ὅτι ἐφόσον ἔχει ἑτοι- μασθῇ τὸ ὅλικόν μέχρι τοῦ στοιχείου «Κ» τὸ Λεξικὸν πρέπει νὰ ἐκδοθῇ, δι- ὅτι, παρ' ὅλους τοὺς φόβους ἀτελειῶν, ἀναγνωρίζουν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἀ- ναμφισβήτητον συμβολήν. Ὁ κ. Δελ- μούζος μάλιστα εἶνε τῆς γνώμης νὰ ἐγίνετο καὶ ἕνα μικρὸν πρόχειρον λεξι- κὸν τῆς δημόδους, ἔχον τὴν αὐτὴν ἀ- ναλογίαν πρὸς τὸ μέγαλον, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ μικρὸν Λαροὺς πρὸς τὸ μέγα.

Τέλος πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ ἀντιλογίαι αὐταὶ ἔχουν μᾶλλον μορ- φὴν κριτικὴν καὶ ὄχι ἐκδεδηλωμένης ἀντιδράσεως, διότι οὐδεὶς ποτε ἀντί- δρασει εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ λεξικοῦ. Ἡ μόνη ἀντίδρασις ἦτο ἡ ἑλλειψις πόρων, οἱ ὁποῖοι, χάρις εἰς τὸν κ. Μπενάκη, ἐξευρέθησαν.

ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ